

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Filozofická fakulta

Historický ústav

Otto Bedřich hrabě z Harrachu (1610–1639): Životní dráha a doba

Diplomová práce

Vedoucí práce:	PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.
Autor práce:	Ondřej Capoušek
Studijní program:	Učitelství pro základní školy (M7503)
Studijní obor:	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - Dějepis, anglický jazyk
Forma studia:	Prezenční

Hradec Králové 2024

Zadání diplomové práce

Autor: Ondřej Capoušek

Studium: P19P0520

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - dějepis, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - anglický jazyk

Název diplomové práce: **Otto Bedřich hrabě z Harrachu (1610-1639): Životní dráha a doba**

Název diplomové práce AJ: Otto Friedrich count of Harrach (1610-1639): Life and time period

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Na základě archivního výzkumu pramenů a jejich srovnání s dosavadními poznatky odborné literatury diplomová práce předloží portrét osobnosti šlechtice pocházejícího z významného středoevropského šlechtického rodu a žijícího v událostmi přelomové době 1. poloviny 17. století. Život Otty Bedřicha hraběte z Harrachu umožní nahlédnout na otázky vojenské kariéry šlechtice, proměny jeho majetkového zázemí, sňatkovou strategii, osobní život a postavení v rámci rodiny a tehdejší společnosti.

Prameny: Österreichisches Staatsarchiv - Allgemeines Verwaltungsarchiv - Familienarchive - Harrach
Literatura: Tomáš Václav BÍLEK, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 díl první, Praha 1882. Tomáš Václav BÍLEK, Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 díl druhý, Praha 1883. Václav LÍVA, Prameny k dějinám třicetileté války. Regesta fondu Militare archivu ministerstva vnitra v Praze. Díl 5. 1636-1639, Praha 1954. Radek FUKALA, Třicetiletá válka 1618-1648. Díl 2. Pod taktovkou kardinála Richelieua (tragédie kontinentálního konfliktu): 1630 - 1648, České budějovice 2018. Bohumil BAĎURA, Documenta Bohemica Bellum Tricennale illustrantia. Tomus 6. Der grosse Kampf um die Vormacht in Europa. Die Rolle Schwedens und Frankreichs. Quellen zur Geschichte des Dreissigjährigen Krieges 1635-1643, Praha 1978. Alessandro CATALANO, Zápas o svědomí: kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598-1667) a protireformace v Čechách, Praha 2008. Josef JANÁČEK, Valdštejn a jeho doba, Praha 1978. Petr MAŤA, Svět české aristokracie (1500-1700), Praha 2004. František KRÁSL, Arnošt hrabě Harrach, kardinál sv. církve římské a kníže arcibiskup pražský, Praha 1886. Josef PEKAŘ, Dějiny Valdštejnského spiknutí (1630-1634), Praha 1895.

Zadávací pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 7.12.2021

Tímto prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci zpracoval pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně s použitím pramenů, literatury a dalších zdrojů uvedených v seznamu citovaných pramenů a literatury.

V Hradci Králové dne 26. 4. 2024

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl z celého srdce poděkovat vedoucímu mé práce PhDr. Ondřeji Tikovskému, Ph.D. za cenné rady, podněty, komentáře, podporu a čas, který mé práci i mě věnoval. Bez jeho pomoci by tato práce nikdy nevznikla. Další nemenší dík patří také historikům, kteří se tématem rodu Harrachů a dějinami sledovaného regionu zabývají již řadu let: emeritnímu řediteli Krkonošského muzea v Jilemnici PaedDr. Janu Luštinovi, zástupci kastelána zámku Hrádek u Nechanic Mgr. Petru Noskovi a historikovi Krkonošského muzea Vrchlabí Mgr. Jiřímu Loudovi, se kterými jsem mohl svou práci konzultovat, a kteří mi také poskytli mnoho badatelských rad. Dík patří samozřejmě i Bc. Tereze Tauchmanové a Mgr. Olze Hájkové za pomoc při přístupu k literatuře v době pandemií uzavřených knihoven a samozřejmě všem pracovníkům archivů, které jsem navštívil: Rakouského státního archiv, Národního archivu a Státního oblastního archivu Hradec Králové, Archivního oddělení Zámorsk. Také děkuji Mgr. Matouši Jirákoví a Mgr. Nadě Poláčkové za poskytnutí digitalizovaných obrazů pro použití v obrazové příloze. Největší dík však patří mé rodině a zejména mé přítelkyni za jejich nekončící podporu, že statečně snášeli nesčetná dlouhá líčení mých badatelských poznatků, a že přijímali Ottu Bedřicha po čtyři roky jako de facto dalšího člena naší domácnosti.

Anotace

CAPOUŠEK, Ondřej, *Otto Bedřich hrabě z Harrachu (1610–1639): Životní dráha a doba*, Univerzita Hradec Králové 2024.

Diplomová práce se zabývá osobou Otty Bedřicha hraběte z Harrachu a na základě archivního výzkumu pramenů a jejich srovnání s dosavadními poznatky odborné literatury předkládá portrét osobnosti šlechtice pocházejícího z významného středoevropského šlechtického rodu a žijícího v událostmi přelomové době 1. pol. 17. století. Předkládaná práce o životě Otty Bedřicha hraběte z Harrachu umožňuje nahlédnout na otázky dvorské a vojenské kariéry šlechtice, sňatkovou strategii, osobní život, postavení v rámci rodiny, proměny jeho majetkového zázemí, volný čas a další.

Klíčová slova: Otto Bedřich Harrach, Harrachové, šlechta, 1. pol. 17. stol., třicetiletá válka.

Annotation

CAPOUŠEK, Ondřej, *Otto Friedrich count of Harrach (1610–1639): Life and time period*, University of Hradec Králové 2024.

This thesis focuses on Otto Friedrich count of Harrach and provides a portrait of a nobleman descending from significant middle European noble family and living in a turbulent age of the 1st half of 17th century, which is based on archive research and its comparison with contemporary knowledge in academic literature. This thesis about the life of Otto Friedrich allows to look at the court and military career of a noble man, marriage strategies, personal life, his status within his family, changes of his estates, free time and more.

Key words: Otto Friedrich Harrach, Harrach family, nobility, 1st half of 17th century, thirty years war.

Obsah

Úvod	8
1. Rod Harrachů.....	12
1.1. Nejstarší historie rodu.....	12
1.2. Společenský vzestup Harrachů na přelomu 16. a 17. stol.	13
1.3. Bratři a sestry Otty Bedřicha	16
2. Dětství, mládí a výchova	20
2.1. Dětství.....	20
2.2. Mládí a výchova	21
3. Ve dvorských službách	24
3.1. Diplomatická kariéra	24
3.2. Komorníkem na dvoře Albrechta z Valdštejna	25
3.3. Ve službách císařského dvora.....	27
4. Vojenská kariéra	28
4.1. První zkušenosti s válečnickým řemeslem a švédské zajetí	28
4.2. Plukovníkem Albrechta z Valdštejna.....	32
4.3. Plukovníkem ve Slezsku.....	37
4.4. Tažení Pomořany a Braniborskem v letech 1635 a 1636 a bitva u Wittstocku	40
4.5. Velení nad Lehnicí na přelomu let 1636 a 1637	44
4.6. Tažení na přelomu let 1637 a 1638.....	47
4.7. Konec vojenské kariéry	52
4.8. Kariéra Otty Bedřicha na pozadí třicetileté války	54
5. Rodinný život	56
5.1. Milostný život Otty Bedřicha mezi lety 1631–1635	57
5.2. Manželský život mezi lety 1635–1639	58
5.3. Vztah se sourozenci	69

5.4.	Osobní dvůr Otty Bedřicha.....	71
6.	Majetkové zázemí.....	74
6.1.	Budování harrachovské pozemkové držby od 16. do 1. pol. 17. stol.....	74
6.2.	První zkušenosti se správou majetku – Boizenburg	76
6.3.	Panství Branná.....	77
6.4.	Panství Lomnice	89
6.5.	Panství Vlkava.....	94
6.6.	Panství Mšec.....	96
6.7.	Domy v Jičíně a v Praze	100
7.	Dluhy a půjčky Otty Bedřicha	102
8.	Společenské zábavy a hry.....	108
9.	Poslední měsíce života a smrt.....	117
9.1.	Náhlé zhoršení zdravotního stavu.....	117
9.2.	Testament.....	121
9.3.	Cesta do Vídně a smrt.....	125
9.4.	Pohřeb.....	129
10.	Význam pro budoucnost rodu.....	130
	Závěr.....	132
	Seznam použitých pramenů a literatury	134
	Seznam vyobrazení a fotografií.....	142
	Seznam použitých zkratk	144
	Rejstřík jmenný	145
	Rejstřík místní	155
	Obrazová příloha	162

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá životem Otty Bedřicha hraběte z Harrachu, odehrávajícím se v událostmi přelomové době 1. pol. 17. stol., a shrnuje skoro 4 roky aktivního pramenného výzkumu. České království i ostatní země habsburské monarchie zaznamenaly výrazné změny v pozemkové držbě, staré původní rody byly nahrazovány rody novými, jejichž členové se profilovali v armádě či u císařského dvora. Jedním z těchto rodů byli i Harrachové, rod, jehož členové byli i přes svůj význam česky psanou historiografií zmiňováni okrajově, spíše zkratkovitě v lexikonech a přehledech šlechtických rodů.¹ Existovaly však čestné výjimky, jakými byli kardinál Arnošt Vojtěch či významný podporovatel národního obrození Jan Nepomuk z Harrachu, jehož činností se zabýval zejména Jan Luštinec.² Česky psaná rodová monografie však stále chyběla. To se změnilo roku 2023, kdy proběhl 13. ročník projektu Po stopách šlechtických rodů organizovaného Národním památkovým ústavem, věnovaný právě rodu Harrachů. Výsledkem projektu byla krom mnoha přednášek také první česky psaná monografie o rodu Harrachů, ke které následně přibyla další, byť bohužel nedosahující takové kvality.³ V obou případech je forma více méně stejná a rod Harrachů je v nich představen formou medailonů významných představitelů rodu zasazených do dobového kontextu.

Díky tomuto projektu se také podařilo splatit dluh, který zde vznikl vůči německy psané historiografii, kdy již roku 1906 byla vydána první polovina historie rodu Harrachů, o kterou se zasloužil sám hrabě Otto Harrach, a ze které dosavadní práce o rodu Harrachů silně vycházejí.⁴ Druhý díl se bohužel vydání nedočkal.

¹ Např. Petr MAŠEK, *Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*, Praha 2003, s. 93–96; Týž, *Šlechtické rod v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. A–M*, Praha 2008, s. 324–326, či Jan HALADA, *Lexikon české šlechty. (Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*, Praha 1992, s. 53–54.

² Osobnosti Arnošta Vojtěcha kardinála z Harrachu se doposud věnovali dvě samostatné monografie. První vyšla již na konci 19. stol. František KRÁSL, *Arnošt hrabě Harrach. Kardinál sv. církve římské a arcibiskup pražský. Historicko-kritické vypsání náboženských poměrů v Čechách od roku 1623–1667*, Praha 1886. Druhou je monografie z pera italského historika a bohemisty Allesandro CATALANO, *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008. V případě Jana Nepomuka z Harrachu se následně jedná o monografii Jan LUŠTINEC, *Jan Nepomuk hrabě Harrach. Ze života Českého kavalíra*, Vrchlabí 2018.

³ Jan LUŠTINEC–Petr NOSEK–Adam REJHA, *Harrachové. Vznešenost zavazuje*, Sychrov 2023, a Pavel JURÍK, *Harrachové. Český a Rakouský rod*, Praha 2023, která je však plná jak pravopisných, tak bohužel i faktografických chyb.

⁴ Otto Graf HARRACH, *Rohrau. Geschichtliche Skizze der Grafschaft mit besonderer Rücksicht auf deren Besitzer. Erster Teil. 1240–1688*, Vídeň 1906. Zejména první čtvrtina knihy J. Luštince, P. Noska a A. Rejhy čerpá s ojedinělými výjimkami výhradně z této publikace.

V uvedené literatuře byla jistá pozornost věnována i osobě Otty Bedřicha, ve všech případech se ovšem jedná pouze o rámcové a velmi zkratkovité vylíčení jeho základních životopisných údajů a životních osudů, z velké většiny převzatých z knihy od hraběte Harracha, které však nebyly dále doplněny žádným odborným článkem, studií či rozsáhlejším archivním výzkumem.⁵ V žádném ohledu však nelze říci, že by se k Ottu Bedřichovi nedochoval dostatek relevantních pramenů, naopak, v harrachovském rodinném archivu uloženém v Rakouském státním archivu se zejména v kart. 748–750 dochovalo obrovské množství dokumentů, díky kterým je možné nahlédnout na život Otty Bedřicha poměrně detailně. Jedním z těchto dokumentů je i jeho nedatovaný životopis od neznámého autora, vznikuvší nejspíše v druhé polovině 17. století.⁶ Originál je bohužel z části poškozený, avšak bylo možné ho doplnit z opisu, který se naštěstí zachoval v celém rozsahu.⁷ Několik dokumentů se také nachází v Národním archivu ve fondech Valdštejniana, Staré militare a Desky zemské větší. Mnoho informací obsahují taktéž deníky kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu, které byly roku 2010 edičně vydány, stejně jako další edice pramenů vztahující se k životu Albrechta z Valdštejna a třicetileté válce.⁸ U popisu pramenů je také nutné zmínit, že originály uložené v Rakouském státním archivu neobsahují foliaci, avšak obsahují původní inventarizační čísla. Při citování pramenů jsem se pro případný budoucí zájem o jejich přezkoumání rozhodl uvádět datum, původní inventární číslo i foliaci tak, jak byly uloženy v archivním kartonu. Stejně tak jsem se rozhodl veškeré pramenné citace z němčiny i češtiny transkribovat v původním znění.

Práci by samozřejmě nebylo možné napsat bez opory v odborné literatuře. Raně novověká šlechta je bezesporu tématem mezi historiky stále populárním, stejně jako téma a období třicetileté války. Při psaní této práce jsem se proto opíral např. o syntetizující dílo Václava Bůžka a kol. líčící život šlechty v českých zemích na přelomu 16. a 17., rozsáhlé dílo Petra Mati shrnující sociální aspekty novověké aristokracie, ale i literaturu

⁵ 28. března 2023 se v Krkonošském muzeu v Jilemnici konala zatím první a jediná přednáška o osobě Otty Bedřicha s názvem *Pod císařským praporem. Kariéra Otty Bedřicha hraběte Harracha v době třicetileté války*, kde jsem prezentoval dílčí výstupy mého výzkumu.

⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1, fol. 1r–11r.

⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8, fol. 4r–8r.

⁸ Jedná se zejména o sv. 2. a 4. Katrin KELLER–Alessandro CATALANO (edd.), *Die Diaren und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667)*, Vídeň–Kolín–Výmar 2010, a sv. 2., 3. a 4. edice Herman HALLWICH (ed.), *Briefe und Akten zur Geschichte Wallensteins (1630–1634)*, Vídeň 1912., Bohumil BAŽURA (ed.), *Documenta Bohemica Bellum Tricennale Illustrantia VI. Der große Kampf um die Vormacht in Europa. Die Rolle Schwedens und Frankreichs. Quellen zur Geschichte des Dreißigjährigen Krieges 1635–1643*. Praha 1978. a Václav LÍVA (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války. 1635–1639*. Praha 1953.

zaměřující se na dílčí aspekty šlechtického života, jako v případě Jiřího Kubeše, zabývajících se ve své knize aristokratickou výchovou, Pavla Krále, který se věnoval testamentární praxi a zejména Tomáše V. Bílka, který se rozsáhle zaobíral konfiskačními vlnami a převody majetku v pobělohorském období.⁹ Četná je také literatura vztahující se k období třicetileté války, o kterou se v současné době v četných syntetických, analytických a biografických pracích zabývají z řad českých historiků především Jan Kilián či Radek Fukala, ze zahraničních potom např. Peter H. Wilson, Robert Rebitsch, Lothar Höbelt či Peter Englund.¹⁰

Tato diplomová práce si klade za cíl vylíčit život Otty Bedřicha z Harrachu a jeho jednotlivé aspekty v kontextu doby a sociální skupiny, ve které se odehrával. Toto líčení vychází z analýzy a vzájemné komparace informací obsažených v archivních pramenech, edicích pramenů a literatuře za použití biografické metody. Život Otty Bedřicha může stát sám o sobě, avšak může také sloužit jako nahlédnutí do života šlechty 1. pol. 17. stol. a jeho všední i nevšední reality. Pro lepší orientaci v textu však není život Otty Bedřicha vylíčen chronologicky, avšak tematicky. Tento přístup dovoluje sledovat různé dílčí aspekty spojené s výzkumem urozené osobnosti v éře prvního globálního konfliktu, jako např. dějiny šlechtictví od individuálních detailů spojených s jednou osobností, přes typické znaky příslušné sociální skupiny ve sledovaném období, projevy mentality a každodennosti, hospodářské dějiny, propojování elit v širším i užším geografickém kontextu Evropy, habsburské monarchie i konkrétního regionu Podkrkonoší, dějiny vojenství a další. Jednotlivá témata, kterými se tato práce zabývá, totiž nelze vnímat odděleně, jelikož se odehrávaly současně a často spolu velmi úzce souvisely, čímž vytvářely pestrou životní strukturu.

Práce je rozdělena do deseti kapitol, přičemž první kapitola stručně shrnuje historii rodu Harrachů a zejména nejbližšího rodinného kruhu Otty Bedřicha. Následující

⁹ Jedná se zejména o práce: Václav BŮŽEK–Josef HRDLIČKA–Pavel KRÁL–Zdeněk VYBÍRAL, *Věk urozených. Šlechta v Českých zemích na prahu novověku*, Praha-Litomyšl 2002; Petr MAŤA, *Svět české aristokracie (1500–1700)*, Praha 2004; Jiří KUBEŠ, *Náročná dospívání urozených. Kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620–1740)*, Pelhřimov 2013; P. Král, *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech v letech 1550–1650*, České Budějovice 2002; Tomáš Václav BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. část první*, Praha 1882; Týž, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. část druhá*, Praha 1883.

¹⁰ Jan KILIÁN, *Měšťan a šelma. S vojskem ve městě za třicetileté války*, Praha-Litomyšl 2022; Radek FUKALA, *Třicetiletá válka 1618–1648. II. díl. Pod taktovkou kardinála Richelieu 1630–1648*, České Budějovice 2018; Týž, *Sen o odplatě. Dramata třicetileté války*, Praha 2016; Peter H. WILSON, *Europe's tragedy. A new history of thirty years war*, Londýn 2010; Robert REBITSCH, *Valdštejn. Životopis mocnáře*, České Budějovice 2014; Týž, *Matyáš Gallas (1588–1647). Císařský generál a Valdštejnův dědic*, Praha 2013; Lothar HÖBELT, *Ferdinand III. (1608–1657). Mírový císař proti vůli*, České Budějovice 2015; Peter ENGLUND, *Nepokojná léta. Historie Třicetileté války*, Praha 2000.

kapitoly se již zabývají jeho životem. Druhá kapitola líčí jeho narození, výchovu a vzdělávání v prvních osmnácti letech jeho života.

Třetí kapitola se zabývá jeho kariérou na císařském dvoře a také na dvoře Albrechta z Valdštejna.

Čtvrtá kapitola popisuje vojenskou kariéru Otty Bedřicha mezi lety 1633–1638, ve které jsou vyličeena jeho tažení a události s nimi spojené, jako např. bitva u Wittstocku, velení nad Lehnici či obléhání pevností Landsberg a Demmin.

Pátá kapitola zkoumá pozici Otty Bedřicha v kontextu jeho rodiny, zejména jeho manželství s Lavinií Teklou Gonzagovou z Novellary a vztah s bratry Arnoštem Vojtěchem a Františkem Albrechtem z Harrachu. Taktéž se ale věnuje i jeho milostnému životu před uzavřením manželství.

Šestá kapitola se zabývá vznikem a vývojem harrachovské pozemkové držby a následným přehledem jednotlivých panství a majetku ve vlastnictví Otty Bedřicha. Taktéž se zabývá jednotlivými spory, které Otto Bedřich, jakožto člen nově příchozího rodu, vedl s jednotlivými příslušníky původních rodů.

Na tuto kapitolu navazuje sedmá kapitola líčící dluhy a půjčky Otty Bedřicha a zejména potom pozadí dvou sporů spojených s dluhem v Kozlí a s dluhem oproti židovské rodině Baševi.

Osmá kapitola zkoumá různé způsoby využití volného času, společenské sešlosti, večere, hry a zábavy, kterým se Otto Bedřich za svého života věnoval.

Devátá kapitola uzavírá životní příběh Otty Bedřicha, jelikož popisuje postupné zhoršování jeho zdravotního stavu a následnou smrt. Taktéž rozebírá jeho testament, který je srovnán s testamentární praxí 17. stol. a s dobovými právními normami.

Poslední desátá kapitola se krátce, s přihlédnutím na předešlé kapitoly, zabývá významem Otty Bedřicha pro budoucnost rodu Harrachů.

Práci následně uzavírá obrazová příloha tvořená digitalizovanými portréty Otty Bedřicha a příslušníků jeho rodiny ze sbírek Národního památkového ústavu a Rakouské státní knihovny, stejně jako fotografie pořízené autorem práce.

1. Rod Harrachů

Osobnost, osud šlechtice, a ani žádné jiné osoby nelze popisovat a zkoumat samostatně vytrženou z rodinných a dobových struktur, a proto je nejdříve nutné alespoň krátce připomenout rodovou historii Harrachů, s přihlédnutím zejména na osoby Otta Bedřichovi nejbližší, tj. rodičů a sourozenců.

1.1. Nejstarší historie rodu

V současné odborné literatuře, lexikonech a přehledech šlechtických rodů bývá původ rodu Harrachů zasazován do oblasti jižních Čech, konkrétně do okolí Kaplice a Rožmberka 2. pol. 13. stol. Zde se nacházela malá, dnes bohužel již zaniklá, ves s názvem Horachy či prostě, jak uváděl např. sám hrabě Otto Harracha na počátku 20. stol. jednoduše Hora, od které má být jméno rodu odvozeno.¹¹

Dle dochovaných rodokmenů je nejstarším známým členem tohoto rodu Přibyslav, zemřelý roku 1289.¹² Dle hraběte Otty Harracha je však údajně možné vystopovat Harrachy i dříve. Konkrétně by se mělo jednat o jistého Berchtolda, který se měl roku 1159 účastnit ve společnosti bavorského vévody obléhání lombardského města Cremona, a Thomase, který má být připomínán v turnajové knize z Curychu k roku 1165.¹³ Obě osoby však byly velmi pravděpodobně domyšleny jako rodová pověst až později, z důvodu pozdější reprezentace starobylé rytířské rodové tradice, a také jako erbovní pověst. Zmiňovaný Berchtold měl mít totiž při obléhání Cremony přilbu ozdobenou třemi pštrosími pery, která se tak měla dostat do harrachovského erbu.¹⁴

Rod se postupem času rozrůstal, a tak ve 14. stol. nacházíme Harrachy jak v jižních Čechách, tak v Rakousích. Díky tomu došlo postupem času k rozdělení rodu do dvou hlavních větví: rakouské větve a české větve Hřebenářů z Harrachu, jejíž členové byli roku 1703 přijati do českého panského stavu, roku 1705 potom do stavu svobodných říšských pánů a nakonec roku 1706 do hraběcího stavu. Krátce po těchto úspěších však roku 1732 tato větev rodu vymírá.¹⁵ V pozvednutí rodu se daleko více dařilo rakouské

¹¹ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 19. Dále např. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 13; J. HALADA, *Lexikon české šlechty...*, s. 53; P. MAŠEK, *Modrá krev...*, s. 93.

¹² Takovým rodokmenem je např. rodokmen vyhotovený harrachovským archivářem Karlem Mandlem uložený dnes v Rakouském státním archivu: OeStA/AVA, FA Harrach, R 54.

¹³ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 21. Z něj následně vyháží J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 13.

¹⁴ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 21.

¹⁵ Marek STARÝ, *Cizozemci a spoluobyvatelé. Udělování českého občanského práva (inkolátu) v době předbělohorské*, Praha 2018, s. 335; P. MAŠEK, *Modrá krev...* s. 93; Týž, *Šlechtické rody...*, s. 324.

větvi, jejíž členové dosahovali vysokých dvorských, církevních a diplomatických úřadů. Jak se však Harrachům podařilo tohoto vzestupu dosáhnout?

1.2. Společenský vzestup Harrachů na přelomu 16. a 17. stol.

Při popsání rychlého společenského vzestupu rytířského rodu do stavu říšských hrabat je nutné zaměřit se zejména na tři osoby a přímé předky Otty Bedřicha: jeho praděda Leonarda IV., děda Leonarda V. a otce Karla I.

Leonard IV. se narodil roku 1514 jako sedmé dítě a třetí syn dvorního kancléře Leonarda III. z Harrachu a jeho manželky Barbary roz. von Gleinitz. Se svým starším bratrem Jacobem byl poslán na studijní cestu do Itálie, kde byl roku 1534 zapsán na právnickou fakultu univerzity v Padově. Po návratu ze studií následně vstoupil, po vzoru otce, do dvorských služeb a oženil se s Barbarou z Windischgrätzu, se kterou zplodil celkem 15 dětí. Díky službám ve dvorské kariéře, kdy působil jako nejvyšší hofmistr arcivévody Karla Habsburského, se mu roku 1552 podařilo dosáhnout prvního velkého společenského vzestupu rodu a Harrachové byli povýšeni do stavu svobodných říšských pánů.¹⁶ Jeho kariéra se však nezastavila, roku 1556 vstoupil do služeb Ferdinanda Habsburského jako tajný rada, po čemž následovalo udělení úřadů nejvyššího štolmistra nad a pod Enží, nejvyššího hofmistra a nejvyššího komorníka Maxmiliána II. Habsburského.¹⁷

Po smrti Maxmiliána II. přešel Leonard IV. do služeb dalšího z Habsburků, Rudolfa II., se kterým se znali již z dřívějšíka, jelikož Leonard IV. působil roku 1573 jako Rudolfův poradce na českém zemském sněmu.¹⁸ A právě na zemském sněmu konaném v únoru roku 1577 se Leonard IV. i se svým prvorozeným synem Leonardem V. dočkali udělení inkolátu: práva na vlastnictví svobodného, tzv. alodního či zpupného, majetku, který byl zapsán v deskách zemských, a zároveň tak byli přijati i mezi členy českého panského stavu.¹⁹ K inkolátu jim dopomohl také rodový původ, jelikož zápis o jeho udělení obsahuje formulaci: „že sou předkové od starodávna jich předešle Čechové

¹⁶ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 43–44, ze kterého následně vyháží J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 16–17. K tomuto tématu dále také Václav BŮŽEK, *Ferdinand Tyrolský mezi Prahou a Innsbruckem. Šlechta z českých zemí na cestě ke dvorům prvních Habsburků*, České Budějovice 2006, s. 77.

¹⁷ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 44. Z něj následně J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 17.

¹⁸ Josef JANÁČEK, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 1987, s. 71.

¹⁹ M. STARÝ, *Cizozemci a spoluobytelé...*, s. 177–178; V. BŮŽEK a kol. *Svět urozených...*, s. 46.

bývali“.²⁰ Posledním významným okamžikem bylo pro Leonarda IV. udělení řádu Zlatého rouna, o čemž rozhodl Filip II. Španělský roku 1584, a který byl Leonardovi IV. předán o rok později ve svatovítské katedrále v Praze.²¹ Roku 1586 požádal Leonard IV. císaře Rudolfa II. o propuštění ze služeb a úřadů z důvodů zdravotních problémů. Zemřel roku 1590.²²

Jeho synovi Leonardovi V. se sice nepodařilo získat další rodová privilegia či povýšení, avšak svou kariérou císařského vyslance u papeže Klementa VIII. se mu podařilo zajistit výhodné kontakty s papežskou kurií, které měly pro rod v budoucnu velký význam, zejména pro jeho vnuka Arnošta Vojtěcha.²³

Nejvýznamnějším z popisované trojice byl Karel I., který po vzoru svých předků pokračoval ve dvorské kariéře, při které uměl velmi dobře analyzovat politickou situaci, díky čemuž se mu podařilo dosáhnout povýšení svého rodu a k vytvoření silného politického uskupení v císařově okolí. Narodil se roku 1570 jako druhý syn Leonarda V. a jeho první manželky Marie Jakoby roz. Zollern und Hohenzollern. Stejně jako otec i děd byl i on v mládí se svým starším bratrem Leonardem VI. poslán na studia do italské Padovy a Sieny.²⁴

Po ukončení studií se vrátil zpět do Rakous, kde se krátce poté, 24. listopadu roku 1591, oženil s Marií Alžbětou ze Schrattenbachu, dcerou Maxmiliána ze Schrattenbachu, čerstvě povýšeného do úřadu zemského hejtmana ve Štýrsku.²⁵ Nelze se proto divit, že se svatební veselí konalo na zámku ve Štýrském Hradci (něm. Graz) a účastnila se jich vybraná společnost, jako např. arcivévodové Ferdinand a Arnošt Habsburští.²⁶ A právě do služeb arcivévodovy Arnošta vstoupil Karel I. jako nejvyšší komorník a štolmistr, načež ho doprovázel na cestu do Nizozemí. Roku 1595 se však z důvodu arcivévodovy smrti vrátil do Dolních Rakous, kde se stal radou zemského sněmu. Roku 1600 byl také povýšen do

²⁰ Citováno z M. STARÝ, *Cizozemci a spoluobytelé...*, s. 332.

²¹ J. JANÁČEK, *Rudolf II. ...*, s. 261–262. K obřadu udělení řádu Zlatého rouna dále také V. BŮŽEK, *Ferdinand Tyrolský...*, s. 238–239. a 244–245.

²² O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 55. Z něj následně J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 18.

²³ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 59–63. Z něj potom J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 21. Dále také A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 25.

²⁴ Tamtéž, s. 25–26; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 68; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–Adam REJHA, *Harrachové...* s. 21.

²⁵ Maxmilián ze Schrattenbachu tento úřad vykonával do roku 1594, kdy tento úřad složil. Constantin von WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*, Sv. 31. Vídeň 1876, s. 267.

²⁶ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 68; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 22; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 26.

stavu nejvyššího lovčího a dvorského rady císaře Rudolfa II., který Karla I. obratem pověřil diplomatickou misí u papeže Klementa VIII. spočívající ve vyjednání finanční pomoci na válku s Turky.²⁷

Roku 1605 prokázal Karel I. velkou míru politické prozíravosti, když se v rozhořivajícím se sporu mezi bratry Rudolfem II. a Matyášem Habsburským přidal na Matyášovu stranu. Podpora Matyáše, kterého doprovázel po chvilkovém zmírnění situace po uzavření Libeňského míru na korunovaci do Uher a převzetí vlády nad Moravou, se mu vyplatila. Roku 1612 byl za své dobré služby povýšen na tajného radu.²⁸ V Matyášových službách podnikl Karel I. i několik diplomatických cest. První z nich vedla roku 1616 na dvůr Ferdinanda Štýrského, aby získal jeho souhlas s nástupnictvím na trůn po zatím stále bezdětném Matyáši. Krom toho zde však také jednal ve věci ukončení tzv. Furlanské války, konfliktu mezi Benátkami a habsburskou monarchií o Furlansko, Istrii a zejména Gradišku.²⁹ Po propuknutí stavovského povstání následoval diplomatický post na dvoře Maxmiliána Bavorského, který se krátce na to zapojil do tažení proti vzbouřeným stavům, a o dva roky později doprovázel císařovu nevěstu Eleonoru Gonzagovou při jejím příjezdu do Tyrol.³⁰

Za tyto dobré služby byl také císařem náležitě odměněn. V srpnu roku 1626 mu byl udělen velký palatinát s právem razit vlastní mince.³¹ Největší pocty se mu však dostalo až na sklonku života. 6. listopadu roku 1627 byl povýšen s celým svým rodem do stavu říšských hrabat.³² Z nově nabytého titulu však nedostal šanci se radovat dlouho. Zemřel o necelý rok později 16. května roku 1628 v Praze, načež bylo jeho tělo odvezeno do Vídně a uloženo v rodové hrobce.³³

²⁷ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 68–69; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 22; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 27.

²⁸ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 69–73; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 22.

²⁹ O pozadí konfliktu více Josef FORBELSKÝ, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltasara Marradase*, Praha 2006. s. 72–83. O činnosti Karla I. z Harrachu potom zejména s. 83. a 85. Dále O. Grafen HARRACH, *Rohrau...*, s. 66–67; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 24.

³⁰ J. JANÁČEK, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978. s. 232; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 74–75; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 27–29.

³¹ J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 28.

³² Povýšovací listina se dochovala v opisu uloženém v harrachovském rodinném archivu OeStA/AVA, Adel, HAA, Ar 340.32.

³³ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 84; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 29.

1.3. Bratři a sestry Otty Bedřicha

Karel I. se krom povýšení rodu do hraběcího stavu postaral i o jeho rozmach, jelikož za života zplodili s manželkou Marií Alžbětou čtrnáct dětí. Z nich se však dospělosti dožilo dětí pouze deset, jelikož dcery Marie Jakobe (†1593), Františka (†1607) a syn Maximilián (†1595) se nedožili ani prvního roku života. Smrt si po prvním roce života přišla i pro jednu další z dcer, Zuzanu (†1597). I přes to se však Karlovi I. podařilo rozehrát velmi výhodnou sňatkovou politiku, která Harrachům zajistila významné společenské postavení a kontakty.

Prvním z potomků, který se dožil dospělosti, byl syn, tradičně pojmenovaný Leonard VII. Karel, narozený 14. června roku 1594. Jako prvorozenému synovi mu bylo předurčeno pokračovat po svém otci ve dvorské kariéře. Vzdělání se mu dostalo na univerzitě ve francouzském Dôle, po kterém započal kariéru jako rada dolnorakouského sněmu. Roku 1619 se dostává k císařskému dvoru jako dvorní rada a zanedlouho na to jako nejvyšší dvorní maršálek. Mezi lety 1639–1645 následně zastával post nejvyššího hofmistra arcivévody Leopolda Viléma Habsburského.³⁴ Právě v jeho případě započal jeho otec s výhodnou sňatkovou politikou, když pro něj byla jako nevěsta vybrána Marie Františka z Eggenbergu, dcera nikoho jiného než knížete Jana Oldřicha z Eggenbergu, císařského rádce a jedné z nejvlivnějších osob císařského dvora. Svatební obřad se odehrál 25. června roku 1620.³⁵ Karel I. tímto svazkem sice získal možnost, jak u dvora prosazovat své zájmy, avšak jeví se, že vztah mezi oběma šlechtici nebyl vždy klidný.³⁶ Leonard VII. zemřel ve věku 51 let roku 1645.

Dalším dítětem, které se dožilo dospělosti, byl opět syn, pojmenovaný Arnošt Vojtěch, narozený 4. listopadu roku 1598. Jako druhorozenému synovi mu byla předurčena kariéra církevní, díky které se stal nejvýznamnějším členem rodu. Svá studia započal ve Vídni, odkud následně odjel do Říma, kde mohl těžit z dojmu, který u papežské kurie zanechal jeho děd Leonard V. Jeho postup církevní hierarchií byl vskutku

³⁴ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 104–109; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 29.

³⁵ Anna KUBÍKOVÁ, *Eggenbergové. Z bankéřské lavice na knížecí stolec*, Praha 2016, s. 40. Dále též J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 25, byť je zde jako datum svatby uveden 28. červen.

³⁶ Císařovna Eleonora Gonzagová se totiž obávala vlivu, jaký měl Jan Oldřich z Eggenbergu na jejího manžela, a snažila se ho oslabit právě skrze působení Karla I., do kterého vkládala svou důvěru. Pavel MAREK, *Ceremoniál jako zrcadlo hierarchického uspořádání císařského dvora Ferdinanda II.*, in: *Šlechta v habsburské monarchii a císařský dvůr (1526–1740)*. (Opera Historica 10.) edd. V. Bůžek–P. Král, České Budějovice 2003, s. 376.

rychlý, již roku 1623 byl jmenován pražským arcibiskupem a roku 1626 kardinálem.³⁷ Popsat zde celé jeho působení v krátkosti není možné, avšak za zmínku stojí, že za svého působení korunoval Ferdinanda III., Ferdinanda IV. a Leopolda I. na české krále a Eleonoru Gonzagovou a Eleonoru Magdalenu Gonzagovou na české královny. K jeho dalším úspěchům patřilo např. i založení arcibiskupského semináře pro vzdělávání katolických kněží či založení Litoměřického a Hradeckého biskupství.³⁸

Třetím dítětem Karla I. byla dcera Kateřina, narozená 30. listopadu roku 1599. O ní se bohužel mnoho zpráv nedochovalo. Karel I. i v jejím případě využil sňatku k posílení rodové pozice, a tak se Kateřina 17. ledna roku 1622 provdala za Maxmiliána z Valdštejna, tehdy císařského komorníka a později nejvyššího štolmistra Ferdinanda III., kterého jako jejího ženicha doporučili jak Adam ml. z Valdštejna, tak i Albrecht z Valdštejna.³⁹ Po jeho smrti roku 1655 se Kateřina provdala znovu, tentokrát za Ottu Jindřicha z Haßensteinu a Stahrenbergu. Zemřela ve věku 79 let roku 1678.⁴⁰

Asi nejznámějším potomkem Karla I. je však jeho druhá dcera Isabela Kateřina, narozená 28. září roku 1601, a to především kvůli jejímu sňatku s Albrechtem z Valdštejna, který se odehrál 9. června roku 1623 ve Vídni.⁴¹ Ze strany Karla I. se jednalo o promyšlený tah, který měl ještě více utvrdit sepjetí mezi Harrachy a Valdštejn, a díky kterému taktéž vznikla u císařského dvora silná politická frakce: Karel I. z Harrachu, Albrecht z Valdštejna a Jan Oldřich z Eggenbergu.⁴² Vztah byl samozřejmě oboustranně prospěšný, Albrecht z Valdštejna nechal Harrachům vyplácet tučné apanáže a uplatnění v jeho službách našli v podstatě všichni jeho švagři, kterým z něj plynulo jak majetkové,

³⁷ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 86–88; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 31–32.

³⁸ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 88–92; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 32–47. Jeho osobě jsou věnovány i dvě již zmíněné monografie A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*; F. KRÁSL, *Arnošt hrabě Harrach...*

³⁹ J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 232–233; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 93.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, s. 93. Dále také J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 272–274; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 26.

⁴² Vylíčit vztahy mezi těmito třemi šlechtici není z důvodu rozsahu a zaměření práce možné důkladněji popsat. Postačí zmínit, že Karel I. se snažil u dvora obhajovat názory svého zetě a hledat pro něj podporu. Když se u dvora začaly zvedat hlasy, požadující Valdštejnovo propuštění z armády, byl to právě Karel I., který Albrechta z Valdštejna nabádal, aby od vojska neodcházel. V dubnu roku 1626 dokonce na svém zámku Prugg v Mostě nad Litavou (něm. Bruck an der Leitha) hostil jednání, kterého se účastnil i Jan Oldřich z Eggenbergu, s nímž Albrechta nabádali, aby u vojska setrval. Více ke vztahu Karla I. a Albrechta z Valdštejna viz. J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 256, 270, 272–274, 279, 282–283, 313–314, 320–324, 337, 342, 356; R. REBITCH, *Valdštejn. Životopis mocnáře*, České Budějovice 2014, s. 29. Vztahovou síť Harrachů, Valdštejnů a Eggenbergů následně shrnuje Jiří HRBEK, *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640–1740*, Praha 2013, s. 317–319, a taktéž Eliška FUČÍKOVÁ – Ladislav ČEPIČKA, *Valdštejn. Albrecht z Valdštejna. Inter arma silent musae?* Praha 2007, s. 108, či A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 30.

tak finanční ocenění.⁴³ Pro Harrachy bylo významné i ustanovení jejich rodu jako případných dědiců Valdštejnova obrovského jmění a pozemkového majetku, pokud by z rozličných důvodů nemohl tento majetek zdědit první preferovaný dědic, s Harrachy taktéž spřízněný, Maxmilián z Valdštejna.⁴⁴ Tento vztah však začal po smrti Karla I. roku 1628 ochabovat, a kvůli Valdštejnovým vyostřujícím se vztahům s císařem se od něj Harrachové začali postupně plně distancovat.⁴⁵ Jak toto prožívala Isabela Kateřina známo prozatím není, zdá se však, že toto distancování se týkalo pouze samotného Albrechta z Valdštejna, jelikož s Isabelou Kateřinou zůstávali její sourozenci i nadále v kontaktu. Každopádně Isabela Kateřina se po smrti manžela již neprovdala a zbytek života strávila střídavě na panstvích Nový Zámek u České Lípy a Jičín, a taktéž v Praze. Zemřela 23. března roku 1656.⁴⁶

O další z Karlových dcer Konstancii Marii Barbaře je toho známo jen velmi málo. Narodila se 26. února roku 1604 a nikdy se neprovdala. Namísto toho zasvětila svůj život Bohu a vstoupila do kláštera Karmelitánek sv. Agnes u Himmelspforte, kterému odkázala celé své věno.⁴⁷

Dalším dítětem byla opět dcera, která se narodila 1. dubna roku 1608 a byla pojmenovaná Maxmiliána. I ta se opět stala nástrojem Karlovi sňatkové politiky, když byla 30. srpna roku 1627 provdána za Adama Erdmana Trčku z Lípy, plukovníka ve službách Albrechta z Valdštejna a jednoho z nejbohatších šlechticů v monarchii.⁴⁸ Stejně, jako manželství její starší sestry, bylo i to její ukončeno zavražděním manžela na Chebském hradě roku 1634. Oproti Isabelle Kateřině však Maxmiliána s další svatbou dlouho neotálela. Již 12. května roku 1635 se ve Vídni provdala za hraběte Jana Viléma ze Scherfenbergu.⁴⁹

Po tomto pořadí dcer následovalo pro Karla I. pořadí synů. Prvním mladším bratrem Otty Bedřicha byl Jan Karel, narozený 13. června roku 1612. Tomu byla předurčena vojenská kariéra, na kterou se začal připravovat studiem na vojenské akademii

⁴³ Z Valdštejnovi apanáže byli živeni např. Jan Karel a František Albrecht z Harrachu. A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34; E. FUČÍKOVÁ – L. ČEPIČKA, *Valdštejn...*, s. 310.

⁴⁴ R. REBITCH, *Valdštejn...*, s. 80. J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 337. a 356.

⁴⁵ J. JANÁČEK, *Valdštejn...* s. 559. pozn. 80.

⁴⁶ Tamtéž, s. 552; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; Pavel ZAHRADNÍK–Barbora KLIPCOVÁ–Petr ULÍČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna*, Praha 2017. s. 800.

⁴⁷ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...* s. 31.

⁴⁸ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 342. Josef Janáček taktéž hodnotí tento svazek ze strany Adama Erdmana Trčky jako vypočítavý.

⁴⁹ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96.

založené Albrechtem z Valdštejna. Po ukončení studií vstoupil do císařského vojska, kde se počátkem roku 1634 stal kornetem jízdního pluku Piccollomini. Krátce na to však bylo zamýšleno, že by se mohl ujmout velení jedné kompanie v pluku Otty Bedřicha, k čemuž z dodnes nejasných důvodů nedošlo. Jeho vojenská kariéra však neměla dlouhého trvání, osudnou se mu stala bitva u Nördlingenu odehrávající se mezi 5. a 6. září roku 1634, ve které utrpěl průstřel stehna. Se zraněním se odjel léčit do Mergentheimu (dnes něm. Bad Mergentheim), kde na následky svého zranění 29. října téhož roku zemřel, a kde je taktéž pohřben. Kromě vojenské kariéry byl také členem řádu Maltézských rytířů.⁵⁰

Vojenskou kariéru vykonával i další ze synů František Albrecht, narozený 25. listopadu roku 1614. Studia započal v Meklenbursku a dokončil na jičínské vojenské akademii. Kariéru ve vojsku započal roku 1631 v regimentu hraběte Trauna, odkud následně přešel jako kornet do regimentu svého švagra Adama Erdmana Trčky z Lípy. Po zavraždění svého velitele v Chebu odjel do Vídně, kde byl opět přidělen k regimentu hraběte Trauna, se kterým pochodoval do Svaté říše římské. Po nějaké době však z regimentu opět vystoupil a přešel pod velení generála polního maršála Melchiora z Hatzfeldu, kde se stal velitelem jeho osobní kompanie, ovšem po smrti Otty Bedřicha vojenskou kariéru ukončil. Roku 1640 na něj totiž přešel úřad císařského komorníka, po kterém následoval roku 1647 úřad nejvyššího štolmistra nad a pod Enží, roku 1655 povýšení na tajného radu a v dalších letech i na nejvyššího lovčího a sokolníka. Po smrti Ferdinanda III. vstoupil jako tajný rada do služeb Zikmunda Tyrolského a kariéru ukončil jako tajný rada císaře Leopolda I. Ženatý byl s dvorní dámou Annou Magdalenou Jörgerovou z Tolletu a Köppachu, se kterou se oženil roku 1637, avšak jejich manželství zůstalo bezdětné. Smrt ho potkala 23. května roku 1666 ve věku nedožitých 52 let.⁵¹

Posledním potomkem Karla I. a Marie Alžběty byl Maxmilián, narozený roku 1615. Stejně jako dva jeho starší bratři, i on studoval vojenskou teorii a praxi na jičínské vojenské akademii, po čemž vstoupil do vojska. Z jeho kariéry není zatím nic známo. Jediné informace, které se o něm zatím podařilo objevit, jsou, že na konci července roku

⁵⁰ Životopis Jana Karla z Harrachu a jeho přepis OeSta/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 650.4., s. d. fol. 1r–4v. Taktéž listina stvrzující šlechtický původ od Jana Oldřicha z Eggenbergu. Tamtéž. 1630 II 15. N. 12. fol. 9r–12v. Z literatury následně O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...* s. 34.

⁵¹ Životopis Jana Karla z Harrachu a jeho přepis OeSta/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 450.1., s. d. fol. 1r–5r. Z literatury následně O. Graf Harrach, *Rohrau...*, s. 100–103; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34.

1633 byl na rozkaz Albrechta z Valdštejna poslán do Jičína.⁵² Velmi krátce na to však, neznámo proč, odjel do podkrkonošského Hostinného, kde v září téhož roku ve věku pouhých 18 let zemřel. Jeho tělo mělo být po dva měsíce uloženo a vystaveno v kostele na předměstí, pravděpodobně tedy v kostele Nejsvětější Trojice, a nakonec v listopadu i pohřbeno.⁵³

Po vylíčení osudů předků i sourozenců je však namístě položit si otázku, co to znamenalo pro budoucí život Otty Bedřicha? Zajisté se muselo jednat o ideální podmínky pro start kariéry, ať už by se jednalo o kariéru ve dvorských úřadech díky budoucímu švagrovství s Janem Oldřichem z Eggenbergu či ve vojsku díky švagrovství s Albrechtem z Valdštejna a Adamem Erdmanem Trčkou z Lípy. Spoléhat se mohl samozřejmě i na přímluvy vlivných bratrů Leonarda VII. a Arnošta Vojtěcha, a i svých sester u jejich manželů, čímž se mu nejednou podařilo na císaři získat rozličné posty.⁵⁴

2. Dětství, mládí a výchova

2.1. Dětství

O dětství Otty Bedřicha lze z důvodu absence pramenů říci velmi málo. Jisté je, že se narodil 2. září roku 1610 jako čtvrtý syn svobodného pána Karla I. z Harrachu a Marie Alžběty rozené ze Schrattenbachu a ihned následující den byl pokřtěn.⁵⁵ Jeho kmotry se stali velitel vídeňské městské stráže a prezident dvorské válečné rady Hans z Mollartu, nejvyšší hofmistr arcivévody Ferdinanda Habsburského Johann Baltazar ze Schrattenbachu, zároveň jeho bratranec, a poslední byla hraběnka Zuzana Veronika z Trautsonu, rozená z Meggau.⁵⁶ Výběr kmotrů nebyl v 17. stol. ve šlechtickém prostředí věcí náhodnou. Křest, svatba a pohřeb totiž plnily kromě své primární funkce také funkci reprezentační. V tomto případě Karel I. z Harrachu se svou manželkou výběrem kmotrů z prostředí císařského dvora veřejně deklarovali příslušnost k habsburskému domu

⁵² Opis listu Albrechta z Valdštejna z 25. července se dochoval v harrachovském rodinném archivu OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 742.14., 1633. fol. 1r–1v.

⁵³ Opisy dopisů Albrechta z Valdštejna ze dnů 23. září a 29. listopadu jsou uloženy Tamtéž, 1633. fol. 1v–3r. Z literatury potom O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 103; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34.

⁵⁴ K tomu viz. s. 27, 38, 69–70.

⁵⁵ Místo narození Otty Bedřicha není známé, pravděpodobně se však jednalo o Vídeň, a není znám ani kostel, ve kterém mělo ke křtu dojít. Zde je také nutné zmínit, že na obraze Otty Bedřicha ve sbírkách státního zámku Hrádek u Nechanic je uveden chybný rok narození 1606.

⁵⁶ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r. Johan Baltazar ze Schrattenbachu byl synem Johana Bedřicha, bratra matky Otty Bedřicha Marie Alžběty roz. ze Schrattenbachu. Zuzana Veronika byla třetí manželkou Paula Sixta z Trautsonu hraběte z Falkensteinu, od roku 1589 nejvyššího dvorního maršálka. C. WURZBACH, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oestereich*. Sv. 31. Vídeň 1876, s. 269; Týž, *Biographisches Lexikon...*, Sv. 47, Vídeň 1883, s. 47.

a katolické víře, upevňovali své vztahy u dvora, a také pro malého Ottu Bedřicha připravili síť kontaktů, kterou mohl v budoucnu potenciálně využít.⁵⁷

U křtu Otty Bedřicha zaujme zejména jemu vybrané jméno. V rodové historii se totiž až do tohoto okamžiku jméno Otto nevyskytuje, a tak je Otto Bedřich v rodové genealogii jeho prvním držitelem. Dodnes však není známo, proč bylo jméno Otto pro chlapce zvoleno, nenarodil se totiž na svátek spojený s tímto jménem, a ani žádný z jeho kmotrů se tímto jménem nepyšnil. Oproti tomu jméno Bedřich (v něm. podobě Friderich/Friedrich) najdeme u dvou jeho vzdálených předků. Prvním byl bratr Leonarda I. z Harrachu Friderich III., o kterém není nic dalšího známo, a druhým byl bratranec Leonarda II. z Harrachu, Fridrich II., o kterém je známo pouze to, že se oženil s Annou ze Sinzendorfu.⁵⁸ I přes to bylo jméno Bedřich v rodině Harrachů poměrně vzácné.

2.2. Mládí a výchova

Sám neznámý životopisec Otty Bedřicha uvádí, že z jeho mládí není známé v podstatě nic.⁵⁹ Pravděpodobně se mu však, jako mnoha jiným šlechticům, dostalo prvního vzdělání od domácího učitele, ovšem veškeré prameny o vzdělání Otty Bedřicha v této době mlčí.⁶⁰ Hrabě Otto Harrach ve své knize uvádí, že se mladý Otto Bedřich stal členem sboru pážat ve Vídni, avšak již neodkazuje, kde tuto informaci vyčetl.⁶¹ Z pramenů se bezpečně vynořuje mladý Otto Bedřich až roku 1623, kdy ve věku třinácti let doprovází císařského diplomata Františka Kryštofa z Kevenhüllera na španělský královský dvůr do Madridu.⁶² Dosud však nebylo nalezeno pramenné opory, která by dovolila cestu blíže komentovat. Takovéto kavalírské cesty byly obligátní součástí dospívání mladých šlechticů sledované doby, při nichž si měli osvojit základy dvorského chování a začít navazovat nové výhodné zahraniční kontakty.⁶³

Na tomto místě je však nutné položit několik otázek. Proč v případě Otty Bedřicha došlo k přerušení „rodové tradice“ studia na prestižních italských univerzitách a proč byl

⁵⁷ O tom, že by Otto Bedřich s těmito šlechtici interagoval se zatím nepodařilo nalézt žádné pramenné zmínky. V. BŮŽEK a kol. *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, s. 281.

⁵⁸ Dle rodokmenu rodiny Harrachů vyhotoveného Karlem Mandlem OeStA/AVA, FA Harrach, R 54.

⁵⁹ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r.

⁶⁰ O nejranějším vzdělávání mladých šlechticů P. MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 302–304.

⁶¹ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96. Z tohoto zdroje byla informace převzata J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

⁶² Tamtéž. Zároveň životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r.

⁶³ O kavalírských cestách více monografie J. KUBEŠ, *Náročná dospívání urozených...*, či Petr MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 307–317, nebo Marie KOLDINSKÁ, *Každodennost renesančního aristokrata*, Praha 2001. s. 49–51.

odeslán právě do Madridu? Důvodů mohlo být několik. Španělsko bylo důležitým spojencem habsburské monarchie a mnoho šlechtických rodů z Rakous a z českých zemí začalo v období 16. a 17. století v rámci sňatkové politiky budovat příbuzenské vztahy s tammí šlechtou.⁶⁴ Pro mladé šlechtice se také jednalo o prestižní místo, kde mohli pro svou budoucí kariéru získat výhodné kontakty, a také jako odrazový můstek pro kariéru ve službách u císařského dvora.⁶⁵ Dalším faktorem, který mohl rozhodnutí otce ovlivnit, byla rodinná finanční situace. Ve 20. letech 17. stol. totiž začaly společenský vzestup Karla I. a jeho rodiny doprovázet vysoké dluhy, které k roku 1627 přesáhly sumu 480 000 zl.⁶⁶ Tato finanční tíseň se projevila i při pobytu staršího bratra Otty Bedřicha, budoucího kardinála Arnošta Vojtěcha v Římě. Právě na počátku 20. let zde chtěl mladý Arnošt Vojtěch usilovat o získání kardinálského klobouku, což mu ovšem otec z důvodu vysoké finanční náročnosti rozmluvil.⁶⁷ O Madridu jako o méně finančně náročném místě pro výchovu se však může v tuto chvíli pouze spekulovat. S největší pravděpodobností byl pro mladého Otta Bedřicha vybrán ve vidině dobrého startu budoucí kariéry ve dvorských úřadech.

Jak tedy vypadala výchova mladého Otty Bedřicha? Celou ji shrnuje jeho opatrovník hrabě František Kryštof z Kevenhüllera jednou větou ve svém díle *Conterfet Kupfferstich*: „*Oth Friderich, so in fremden Landen Sprachen und Exercitia gelernet, ist Minino am Spanis. Hoff gewest [...]*“.⁶⁸ Otto Bedřich tedy působil na dvoře krále Filipa IV. jako tzv. *menino*, tudíž zastával stejné funkce jako pážata, od kterých se odlišoval pouze svým nižším věkem.⁶⁹ Jako takový si musel osvojit základy fungování královského dvora i základy dvorského chování a vystupování. V případě exercií se jednalo o šlechtická cvičení, při kterých si Otto Bedřich měl osvojit především šerm,

⁶⁴ Jako příklad z českých zemí figuruje Vratislav z Pernštejna, který se roku 1555 oženil s Marií Manrique de Lara. V českých zemích tak začala vznikat tzv. „španělská strana“, do které je historiky začleňován i Karel I. z Harrachu. V. BŮŽEK – J. HRDLIČKA – P. KRÁL – Z. VYBÍRAL, *Věk urozených...*, s. 104.

⁶⁵ I přes tato pozitiva se však zdá, že Španělsko nepatřilo při kavalírských cestách mladých šlechticů mezi populární destinace. V rámci výzkumu Jiřího Kubeše cestovalo do Španělska pouze 9 z 80 zkoumaných šlechticů. Taktéž odkazuje na výzkum německé badatelky Antje Stannek, který také uvádí Španělsko jako výjimečnou destinaci. J. KUBEŠ, *Náročné dospívání urozených...*, s. 94

⁶⁶ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 82.

⁶⁷ J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 28. a 32.

⁶⁸ Frantz Christoph von KEVENHÜLLER, *Conterfet Kupfferstich (so viel man bekommen können,) deren jenigen vornehmen Ministren und hohen Officiern, so von Kaysers Ferdinand des Andern Geburth an, biß zu Desselben feeligsten Hintritt continuè und successivè Ihr. Kayserl. Majestät gedienet, Zweyter Theil, Lipsko 1722, s. 57.*

⁶⁹ Petr PAVELEC–Martin GAŽI–Milena HAJNÁ (edd.), *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, s. 252.

tanec, umění fortifikace a jízdu na koni.⁷⁰ Kromě těchto exercií se zde Ottu Bedřichovi dostalo i velmi kvalitního jazykového vzdělání. Z pozdějšího inventáře osobní knihovny Ottu Bedřicha vyplývá, že kromě rodné němčiny ovládal španělštinu, italštinu, francouzštinu, a jak naznačují deníky kardinála Arnošta Vojtěcha, také základy turečtiny.⁷¹ Svou znalost těchto jazyků sám v dospělosti prohluboval, zejména zakupováním knih ve zmíněných jazycích.⁷² Nemáme však jistotu, zda jejich jazykový a faktický obsah v plném rozsahu konzumoval. Případné volné chvíle mezi povinnostmi a vzděláváním si velmi pravděpodobně zpříjemňoval všemožnými vyjížděkami a výlety do okolí.

Své působení na španělském královském dvoře ukončil v říjnu roku 1628, již ne jako svobodný pán, nýbrž jakožto hrabě.⁷³ Rod Harrachů byl totiž díky činnosti Karla I. z Harrachu 6. listopadu 1627 povýšen císařem Ferdinandem II. do stavu říšských hrabat s predikátem na Rohravě.⁷⁴ O jeho zpáteční cestě do Vídně poskytují následně prameny přeci jen o něco více informací, konkrétně to, že vedla přes Janov.⁷⁵

Kromě pobytu na královském dvoře v Madridu si zaslouží pozornost i dění odehrávající se v nepřítomnosti Ottu Bedřicha ve Vídni. Rok po svém odjezdu do Španělka byl totiž přijat do Vídeňské kongregace blahoslavené panny Marie. Příjímací listina do kongregace byla vyhotovena 25. července 1624 a uvádí, že Otto Bedřich byl přijat za člena kongregace na základě jeho vlastní žádosti.⁷⁶ Takové kongregace, zakládané jezuity, byly, co se týče členství jednotlivých osob poměrně otevřené, tudíž do nich byli běžně kromě duchovních přijímáni i šlechtici či členové panovnického rodu, kteří svým členstvím pozvedávali jejich společenskou prestiž.⁷⁷ V harrachovském rodinném archivu se bohužel nenacházejí žádné další prameny, které by činnost Ottu

⁷⁰ O šlechtických exerciích více J. KUBEŠ, *Náročné dospívání urozených...*, s. 235–238.

⁷¹ Z italsky psaných knih lze zmínit 5 svazků básní Torquata Tassa, či operu *L'Adone* Giovannioho Battisti Marineho, ze španělských potom Dona Quichota a z francouzských pojednání o matematice. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., fol. 16r–17r. Znalost turečtiny měl Otto Bedřich projevit 28. ledna 1639, kdy Helena Eustachie ze Šternberka přivedla s sebou do společnosti Turkyni, se kterou měl Otto Bedřich dlouho turecky rozmlouvat. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...* sv. 4. s. 523.

⁷² Např. 28. listopadu roku 1628 si v Hamburku krom drahých látek zakoupil i blíže nespecifikované francouzské a španělské knihy. NA, VL., 1628 IX 28, kart. č. 50.

⁷³ Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r. Odtud potom čerpá O. HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

⁷⁴ Viz. s. 15.

⁷⁵ Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r.

⁷⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1624-7-25.

⁷⁷ J. MIKULEC, *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*, Praha 2013, s. 156–157; Týž, *Barokní náboženská bratrstva, šlechta a slavnosti* in: *Slavnosti a zábavy na dvorech a v rezidenčních městech raného novověku* (Opera Historica 8.) edd. V. Bůžek–P. Král, České Budějovice 2000, s. 347–351.

Bedřicha v kongregaci blíže přibližovaly, a proto se domnívám, že členství v této kongregaci pro něj bylo spíše formálního a symbolického charakteru: navenek potvrdovalo jeho příslušnost ke katolickému vyznání a také stále stoupající popularitu mariánského kultu.

O tom, jaký měla jeho kavalírská cesta dopad na jeho budoucí život, se lze jen domnívat. Nezdá se však, že by jeho život byl výrazněji ovlivněn španělskou módou či kulturou, jelikož v něm nelze nalézt výraznější hispánské stopy. Naopak se spíše zdá, že daleko větší dojem na něj udělala cesta přes Janov, kde měl možnost seznámit se s kulturou italskou. Z té na něj nejspíše udělala největší dojem italská literatura, jelikož v inventáři jeho knihovny převažují knihy psané v italštině.

Velmi krátce po návratu začíná Otto Bedřich se svou kariérou, nikoli však na císařském dvoře, nýbrž na dvoře svého švagra Albrechta z Valdštejna, na kterém zastával funkci nejvyššího komorníka.⁷⁸

3. Ve dvorských službách

Dvorská služba byla v dosavadních pohledech na život Otty Bedřicha zmiňována, pokud vůbec, jen velmi okrajově.⁷⁹ Přestože to byla poměrně dlouhá kapitola jeho života, která mu přinesla jak majetkové zabezpečení, tak i s úřady spojenou společenskou prestiž, se o ní prameny vyjadřují poměrně stroze, a proto je vylíčení dvorské kariéry Otty Bedřicha možné pouze rámcově.

3.1. Diplomatická kariéra

Dříve, než bude popsána kariéra Otty Bedřicha na dvoře Albrechta z Valdštejna a ve dvorských úřadech, měla by být krátce okomentována jeho diplomatická kariéra ve Španělsku, která je mu odbornou literaturou v ojedinělých případech připisována.⁸⁰ Žádný dobový pramen uložený v harrachovském archivu, který se o kariéře Otty Bedřicha vyjadřuje, o diplomatické kariéře nemluví. Proti jeho diplomatické funkci stojí také fakt, že na začátku jeho španělského pobytu mu bylo „pouhých“ 13 let, ve kterých zajisté neměl potřebné zkušenosti pro výkon diplomatického úřadu. Domnívám se proto,

⁷⁸ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r–1a. Z literatury O. HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49. Zde však nutno upozornit, že životopis Otty Bedřicha i literatura uvádí, že se zároveň stal i plukovníkem jednoho pěšího pluku, což se však stalo až roku 1633 viz. s. 32–33.

⁷⁹ Krátce se o ní zmiňuje O. HARRACH, *Rohrau...*, s. 96. a 100; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34.

⁸⁰ Např. P. PAVELEC–M. GAŽI–M. HAJNÁ (edd.), *Ve znamení Merkura...*, s. 238. pozn. 50.

že zmínky o jeho diplomatické kariéře pocházejí ze záměny s jeho opatrovníkem při jeho kavalírské cestě do Španělka Františkem Kryštofem hrabětem z Kevenhülleru.

3.2. Komorníkem na dvoře Albrechta z Valdštejna

Přesné datum vstupu Otty Bedřicha do služeb Albrechta z Valdštejna není známo, ve všech pramenech i literatuře bývá uváděn pouze rok 1628.⁸¹ Nejspíše se však jednalo o přelom listopadu a prosince a krátce po nástupu do služby mu byla svěřena funkce nejvyššího komorníka frýdlantského vévody, kterého jako jeden z jeho nejbližších spolupracovníků doprovázel při jeho častých cestách.⁸² Již v prosinci 1628 doprovázel Albrechta z Valdštejna do jeho sídelního města Güstrow v Meklenbursku.⁸³ Roku 1630 ve Valdštejnově doprovodu navštěvuje Karlovy Vary, kde chtěl Valdštejn absolvovat léčebnou kúru.⁸⁴ 17. listopadu roku 1630 je doložena jeho přítomnost v Jičíně, kam dorazil v doprovodu svých bratrů Jana Karla, Františka Albrechta a Maxmiliána z Meklenburska.⁸⁵ V přítomnosti Albrechta z Valdštejna zde pobýval i v březnu roku 1631, kdy se se svými bratry zúčastnil zábav, které Valdštejn ve městě pořádal.⁸⁶ Mimo Jičín se s Albrechtem z Valdštejna a rodinou účastnil křtin svého synovce, Albrechta Adama Trčky z Lípy, syna Adama Erdmana Trčky a Maxmiliány rozené z Harrachu, které se konaly 7. února roku 1631 na opočenském zámku.⁸⁷

Otto Bedřich se ve funkci Valdštejnova komorníka vynořuje z pramenů spíše epizodicky. Např. v polovině ledna roku 1631 nejspíše zastupoval Albrechta z Valdštejna na svatbě Františka Ulricha z Kolovrat a Lucie Otýlie z Martinic.⁸⁸ Dále se k jeho činnosti v této funkci vztahuje dopis polského krále Vladislava III. z 27. května roku 1632. List byl zaslán k rukám Otty Bedřicha ve věci sekretáře polského krále Caspara Nagetta, který byl vyslán na dvůr Albrechta z Valdštejna.⁸⁹

⁸¹ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r–1a; O. HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34.

⁸² O. HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

⁸³ 31. prosince totiž vystavuje majitel míčovny v Güstrowě Vilém účet na 14 zl. 15 kr. pro pána z Valdštejna a z Harrachu. NA, VL., 1628 XII 31, kart. č. 50.

⁸⁴ J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 366.

⁸⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 19.

⁸⁶ Zábavy pořádal Albrecht z Valdštejna např. v domě hraběte Gerharda Taxise či Maxmiliána z Valdštejna. Otto Bedřich měl společně se svými bratry na těchto zábavách tančit balet. Tamtéž, s. 32.

⁸⁷ Tamtéž, s. 28; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 35.

⁸⁸ Přimo zde však není jmenován, v denících je totiž uvedeno pouze „*mio fratello*“ Dosadit si za tuto formulaci Otty Bedřicha je však logické, jelikož jeho bratři v této době ještě na dvoře Albrechta z Valdštejna nesloužili. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 24.

⁸⁹ Dopis Vladislava III. Otty Bedřichovi, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1632 V 27. N. 7. fol. 10r.

Dalšími prameny jsou potom dokumenty vyhotovené samotným Albrechtem z Valdštejna, které také dokazují výnosnost této funkce pro Otty Bedřicha. Nejdříve mu byla, neznámo kdy, udělena správní jednotka (*Amt*) Boizenburg (dnes něm. Boizenburg/Elbe), s přístavním městem na Labi na samotném východě Meklenburska, kterou však už od roku 1631 nemohl, krom platu 500 zl. měsíčně z tamní komory, využívat.⁹⁰ Roku 1635 tak žádal císaře o rekompensaci ušlého zisku ve výši 30 000 zl.⁹¹ Dále byl 21. července téhož roku obdarován částkou 7 000 zl.⁹² O rok později, 6. listopadu roku 1632, byl Otto Bedřich obdarován pozemkovým majetkem ve Frýdlantském vévodství: panstvími Brannou a Lomnicí a také domem v Jičíně.⁹³ Krom toho mu byl o týden později darován ještě zlatý řetěz z vojenské pokladny v hodnotě 200 dukátů.⁹⁴

Zajímavým pramenem jsou potom dopisy Albrechta z Valdštejna jeho hejtmanu Dětřichu Malovci z Malovic z léta roku 1633. Tehdy totiž z komory Albrechta z Valdštejna zmizelo 880 zl. a 35 kr., o kterých se následně zjistilo, že je Otto Bedřich využil na dostavbu svého domu v Jičíně.⁹⁵ Tato „zpronevěra“ švagrových peněz byla jedním z faktorů, které nakonec vedly, jak bude uvedeno dále, k rozepři obou šlechticů.⁹⁶ Zda se však jednalo o cílenou zpronevěru Valdštejnových peněz, se lze pouze domnívat, jelikož se zatím nepodařilo nalézt prameny, s jejichž pomocí by bylo možné tuto kauzu blíže prozkoumat. Naznačuje však jeden rys vztahu Otty Bedřicha k Valdštejnovi, a to že při potencionálních problémech Otto Bedřich spoléhal na jejich rodové spríznění, a že Valdštejn k němu bude v případě trestů smířlivější.

⁹⁰ Konkrétněji se Boizenburg se nachází v okrese Ludwigslust-Parchim ve spolkové zemi Meklenbursko-Přední Pomoránsko, K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 54; O. Graf Harrach uvádí, že se jednalo o udělení celého panství Boizenburg, ovšem k tomu prozatím chybí další prameny. O. HARRACH, *Rohrau...*, s. 97.

⁹¹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1635. N. 22. fol. 16r.

⁹² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 57.

⁹³ Darovací listina Albrechta z Valdštejna Otty Bedřichovi na panství Branná a Lomnice, OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6. Dále také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1v. Z literatury dále O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...* s. 49.

⁹⁴ H. HALLWICH (ed.), *Briefe und Akten...*, sv. 2. s. 538.

⁹⁵ Dnes dům č.p. 38. P. ZAHRADNÍK–B. KLIPCOVÁ–P. ULIČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna...*, s. 434–435.

⁹⁶ Ke vztahu Albrechta z Valdštejna a Otty Bedřicha dále viz. s. 34–37. Dále J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

3.3. Ve službách císařského dvora

Služba Otty Bedřicha na císařském dvoře je životní kapitolou, o které je z důvodu absence pramenů známo opět velmi málo. Muselo se však jednat o velmi důležitou etapu jeho života, a proto je nutné se o ní na tomto místě zmínit.

Do dvorských úřadů je Otto Bedřich jmenován velmi krátce po svém návratu ze Španělska. 19. ledna roku 1629 vydal Ferdinand II. listinu, kterou ho společně s jeho bratry Leonardem VII., Janem Karlem, Františkem Albrechtem a Maxmiliánem z Harrachu jmenoval na vrchního štolmistra v Horních a Dolních Rakousích („*Obrister Erbland Stallmeister in Österreich unter und ob der Enns*“).⁹⁷ Tuto listinu však císař nevydal přímo pro Otta Bedřicha, nýbrž pro jeho staršího bratra Leonarda VII. z Harrachu, který v této době již působil na císařském dvoře jako dvorní rada a také jako komorník. Je tedy možné, že jako takový se mohl u císaře přimluvit i za povýšení svých bratrů.

Další postup ve dvorských úřadech zaznamenal Otto Bedřich v létě roku 1635, kdy byl jmenován komorníkem císaře Ferdinanda II. Jmenovací listina se v rodinném archivu nezachovala, ovšem hodnost císařského komorníka v titulatuře Otty Bedřicha využívá od 9. června na svých rozkazech Jan Rudolf z Morzinu.⁹⁸ V tomto případě se nejedná o ojedinělou titulaturu, jelikož jako císařského komorníka Otta Bedřicha tituluje i Matyáš Gallas v rozkazu z 11. března 1638.⁹⁹ I zde lze předpokládat jistý vliv a přimluvu starších sourozenců Leonarda VII. a kardinála Arnošta Vojtěcha.

Po smrti císaře Ferdinanda II. a nástupu císaře Ferdinanda III. následovalo opětovné potvrzení Otty Bedřicha v úřadu komorníka. To se odehrálo 19. dubna roku 1639, necelý měsíc před jeho smrtí.¹⁰⁰ Společně s ním byl titul udělen i Ladislavovi Burianovi z Valdštejna, Bernardu Ignáci z Martinic a plukovníkovi Arnoštovi z Traunu.¹⁰¹ Po smrti Otty Bedřicha však Harrachové o titul komorníka nepřišli, jelikož

⁹⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1629-1-19.

⁹⁸ Rudolf Jan z Morzinu (Rudolf Johann von Marzin) působil v císařské a později v saské armádě jako generál-strážmistr (General-Wachtmeister) a nadřízený Otty Bedřicha. Krom toho byl i jeho sousedem, když od Albrechta z Valdštejna přijal panství Vrchlabí, které mu roku 1635 potvrdil císař. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 VI 9. N. 29. fol. 53r; Tamtéž, 1635 VI 16. N. 29. fol. 54r; Tamtéž, 1637 V 10. C. N. 4. fol. 175r–176v; Tamtéž, 1637 V 19. C. N. 4. fol. 178r–179v.

⁹⁹ Tamtéž, 1638 III 11. N. 15. fol. 217r.

¹⁰⁰ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 10v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 415.

¹⁰¹ Tamtéž.

roku 1640 byl do tohoto úřadu povýšen jeho mladší bratr František Albrecht, a historik Alessandro Catalano tak oprávněně hovoří o „*dědictví po bratru*.“¹⁰²

Stejně jako v případě služby na dvoře Albrechta z Valdštejna se i v případě služby Otty Bedřicha ve dvorských úřadech v harrachovském rodinném archivu nedostává potřebných pramenů k jejímu lepšímu poznání. Nelze také bezpečně určit, zda bylo získávání dvorských úřadů podmíněno osobnostními kvalitami Otty Bedřicha, či přímluvami jeho vlivnějších švagrů a sourozenců. Dvorské úřady, do kterých byl Otto Bedřich povýšen, měly však v této době již spíše charakter formální a symbolický, jelikož v tomto období začalo docházet k obrovskému rozmachu v udílení těchto hodností, a tudíž i k poklesu jejich významu.¹⁰³ Právě proto se mohl Otto Bedřich honosit tituly nejvyššího štolmistra a komorníka a čerpat z nich společenskou prestiž, aniž by musel agendu spojenou s těmito úřady vůbec vykonávat. Dle analyzovaných pramenů se totiž zdá, že u císařského dvora Otto Bedřich v podstatě nepobýval.

4. Vojenská kariéra

Kariéra u císařského vojska je v souvislosti s Ottou Bedřichem zmiňována nejčastěji, byť v mnohých případech pouze zkratkovitě. V harrachovském rodinném archivu se však dochovalo mnoho pramenů, díky kterým lze tuto kapitolu jeho života vylíčit překvapivě detailně a upravit tak dosavadní nesrovnalosti či chybné datace, které se v některých textech o Ottu Bedřichovi objevují.

4.1. První zkušenosti s válečnickým řemeslem a švédské zajetí

Dosavadní literatura, která se tématem osoby Otty Bedřicha zabývala, spojuje vstup do úřadu nejvyššího komorníka Albrechta z Valdštejna na přelomu listopadu a prosince roku 1628 zároveň se vstupem do císařské armády a se získáním hodnosti plukovníka.¹⁰⁴ Toto tvrzení však není správné. Vychází totiž ze životopisu Otty Bedřicha, jehož autor oba tyto momenty chybně spojil v jeden: „*Von selber Zeit an hat er in denen Kay. Armeen unter den Herzog von Fridland seinen Schwagern gedienet, und ein Regiment zu Fueß Commandirt*“¹⁰⁵ Otto Bedřich však neměl v této době žádné praktické vojenské zkušenosti. Pokud se s válečnickým řemeslem seznámil, tak nejspíše pouze v rovině teoretické při *exerciích* věnujících se umění fortifikace, či případnou četbou vojenských

¹⁰² A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50.

¹⁰³ O tom např. P. MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 367-376.

¹⁰⁴ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 96; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

¹⁰⁵ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1r–1v.

příruček.¹⁰⁶ U Albrechta z Valdštejna taktéž nelze předpokládat, že by tak důležitou hodnost, jakou byl plukovník, svěřil nezkušenému mladíkovi. Pokud tedy chtěl Valdštejn svému švagrovi tuto hodnost udělit, bylo potřeba, aby se Otto Bedřich seznámil s vojenským řemeslem osobně.

O vojenských akcích, kterých se Otto Bedřich zúčastnil, a ve kterých obrazně „získával ostruhy“, není z důvodu absence pramenné základy možno říci v podstatě nic. Je však známo, že Valdštejna doprovázel na jeho cestách, a tudíž ho doprovázel nejspíše i při jeho vojenských taženích, ovšem pramenně doložená na nich jeho přítomnost zatím není.

Z pramenů se tak objevuje až na podzim roku 1632, při vojenském tažení proti švédské armádě pod velením Gustava II. Adolfa, kde je 16. listopadu jeho přítomnost doložena v bitvě u Lützen.¹⁰⁷ Tu pozoroval jako člen šlechtického doprovodu Albrechta z Valdštejna společně s Mattem a Francescem de Medici a fuldským opatem Johanem Schenkem pravděpodobně z velitelského postavení na pravém křídle císařské armády.¹⁰⁸ Z počátku bitvy se situace pro Ottu Bedřicha, jakožto pouhého pozorovatele, jevila relativně bezpečně. To se však změnilo v okamžiku, kdy byl na levém křídle císařské armády smrtelně raněn polní maršálek hrabě Gottfried Jindřich z Pappenheimu. Celé křídlo se začalo pod náporom švédských jednotek bortit a některé císařské jednotky začaly utíkat z bojiště.¹⁰⁹ Podobně se začal propadat i střed císařského vojska, kde se u větrných mlýnů nacházelo císařské dělostřelectvo. To bylo následně švédskými vojáky ukořistěno a okamžitě použito k palbě na nepřítele.¹¹⁰

Právě při tomto zakolísání císařského vojska se Albrecht z Valdštejna rozhodl podpořit morálku mužstva svým přejezdem od jednotky k jednotce v doprovodu svého šlechtického doprovodu, tudíž i Ottu Bedřicha, pro kterého se stala tato chvíle osudnou.

¹⁰⁶ Žádná vojenská příručka se sice v inventáři knihovny Ottu Bedřicha nezachovala, každopádně není nepravděpodobné, že s vojenskou příručkou přišel do styku.

¹⁰⁷ Prvním zdrojem jsou deníky kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 82. Dále je jeho přítomnost v této bitvě zmiňována Františkem Kryštofem z Kevenhüllera. F. Ch. von KEVENHÜLLER, *Conterfet Kupfferstich...*, s. 57. Dále se o ní také píše v životopisu Ottu Bedřicha, ovšem bez data a názvu: „Anno 16- in der Schlacht bei - ...“ Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1v.

¹⁰⁸ P. H. WILSON, *Lützen*, Oxford 2018, s. 83.

¹⁰⁹ Nejznámější je u této příležitosti věta, kterou k Albrechtovi z Valdštejna pronesl Albrecht z Hoffkirchenu, tedy „Aby si šel okusit krvavou švédskou lázeň sám.“ R. FUKALA, *Bitva u Lützen 16. 11. 1632*, České Budějovice 2018, s. 59–60; Peter H. WILSON, *Lützen...* s. 83.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 80–83.

Byl totiž těžce postřelen kulí z muškety.¹¹¹ Toto zranění je reflektováno krátce po bitvě v denících kardinála Arnošta Vojtěcha, který si o zranění svého bratra k datu 22. listopadu poznamenal, že byli zraněni Albrecht z Valdštejna a Otto Bedřich: „*feriti il duca et l’Otto Federico*.“¹¹² Dále ho také zmiňuje František Kryštof z Kevenhülleru: „[...] *in der Schlacht zu Lützen tödtlich verwundet* [...]“¹¹³

Samotný charakter zranění však z pramenů a zmínek vystupuje na světlo postupně. 30. listopadu si Arnošt Vojtěch do deníku zapsal, že Otto Bedřich byl raněn na čelisti blízko ucha: „*L’Otto Federico è ferito nella mascella appresso l’orecchio* [...]“¹¹⁴ Zranění to bylo velmi vážné, kule totiž Ottu Bedřicha zasáhla do levé strany hlavy. Naštěstí zasáhla nejspíše pod úhlem, jelikož neprošla lebkou a Ottu Bedřicha okamžitě nezabila. Namísto toho se roztrhla a polovina se zasekla do lebky za levým uchem a druhá pokračovala ven z hlavy. Nejdetailněji o zranění informuje až popis pitvy těla Ottu Bedřicha, která proběhla 8. května roku 1639 ve Znojmě, a kterou kardinál ve svém deníku popisuje následovně: „[...] *dan man hatt gefunden das ihme in dem bain hinter dem linckhen ohr, da er seinen schuß vor Luzen bekhomen, noch ein stuckh blei wie ein halbe khugell gestöckt ist, und zwar also vest daß mans mit einem hammer khaum heraus klopfen khünnen*.“¹¹⁵ Neméně zajímavý je potom popis tohoto zranění v životopisu Ottu Bedřicha, který dokonce mluví o tom, že Otto Bedřich byl zasažen jednou a půl kulí: „[...] *mit einer gantzen, und einer halben Kugl in Kopff geschossen worden, die erste hat Man ihme heraus geschnitten, die andere aber, von der Man nichts geraust, bis in sein Todt in Kopff gebliben*.“¹¹⁶ K překvapení všech Otto Bedřich takto závažné zranění, které ještě završil pád ze sedla koně, na kterém seděl, přežil.¹¹⁷

Zraněný následně putoval společně s císařským vojskem do Saské Kamenice, kde se dostal do péče Francisca Roi a Pietra Tomasone.¹¹⁸ Krátce na to však přitáhlo k Saské Kamenici švédské vojsko, kterému se nakonec město 2. prosince vzdalo, a Ottu Bedřicha tak čekalo švédské zajetí.¹¹⁹ O tři dny později o svém stavu sám informoval v listu

¹¹¹ V odborné literatuře je toto zranění několikrát bez větších okolností zmíněno. R. FUKALA, *Třicetiletá válka...*, s. 36; P. H. WILSON, *Lützen...* s. 83; O. Graf HARRACH, *Rohrau...* s. 97; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...* s. 49; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...* s. 33.

¹¹² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 82.

¹¹³ F. Ch. von KEVENHÜLLER, *Conterfet Kupfferstich...*, s. 57.

¹¹⁴ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 82.

¹¹⁵ Tamtéž, sv. 4. s. 563.

¹¹⁶ Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1v.

¹¹⁷ P. H. WILSON, *Lützen...* s. 83.

¹¹⁸ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 84.

¹¹⁹ Tamtéž.

Albrechta z Valdštejna.¹²⁰ V dopise vyjadřuje i jistou nejistotu nad tím, kde bude držen v zajetí: „*Man führt mich iczo nacher Hall oder Leipsich, biß ein antwort kombt, ob man den Torstensohn umb mich geben will oder nicht.*“¹²¹ Nakonec bylo jako místo zajetí Otty Bedřicha zvoleno Halle, kam byl odvezen ještě 5. prosince kočárem Albrechta z Valdštejna v doprovodu 6 mušketýrů.¹²²

Okamžitě po upadnutí Otty Bedřicha do zajetí se započalo s vyjednáváním o jeho propuštění. Jak vyplývá z listu Otty Bedřicha Valdštejnovi, začalo se na císařské straně přemýšlet o výměně Otty Bedřicha za velitele švédského dělostřelectva Lennarta Torstenssona, který byl po bitvě u Alte Veste již tři měsíce v zajetí v Ingolstadtu. Do vyjednávání o výměně zajatců se zapojil i Albrecht z Valdštejna, který 10. prosince informoval Ottu Bedřicha do Halle o tom, že jednal o propuštění Torstenssona v Norimberku a Forchamu a že výměně zajatců nebudou bránit žádné obtíže.¹²³ Problém byl ovšem v jediné věci, a to v tom, že Torstensson nebyl zajatec Albrechta z Valdštejna, nýbrž zajatcem saského kurfiřta.¹²⁴

Mezitím se Otto Bedřich zotavoval za svých zranění na zámku v Halle. Zde o něj bylo jako o urozeného zajatce velmi dobře postaráno a společnost mu zde dělal mladý svobodný pán Rudolf Jiří z Haßlangu.¹²⁵ O zlepšování svého zdravotního stavu také zpravoval svého bratra Arnošta Vojtěcha, který již 24. prosince psal v listu Albrechtovi z Valdštejna, že „[...] *nur der Ott Fridrich aus der gefahr des lebens ist* [...]“¹²⁶

Mezitím, co Albrecht z Valdštejna jednal s kurfiřtem, začal Otto Bedřich se svým vlastním vyjednáváním se samotným Axelem Oxenstiernou, který se po smrti Gustava II. Adolfa v bitvě u Lützen ujal velení švédské armády.¹²⁷ S ním Otto Bedřich vyjednal 25. ledna roku 1633 své propuštění na čestné slovo. Originál reversu, který v Halle sepsal

¹²⁰ H. HALLWICH, *Briefe und Akten...* sv. 3. s. 575.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Albrechta z Valdštejna o tom informoval Jindřich Holk z Mostu. Tamtéž, s. 572-573.

¹²³ Tamtéž, s. 595.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Páni z Haßlangu byli významným bavorským rodem, který své služby propůjčoval bavorským vévodům. Např. Alexandr svobodný pán z Haßlangu byl hofmistrem v Horním a Dolním Bavorsku a také dvorní maršálek Maxmiliána Bavorského. Rudolf Jiří svobodný pán z Haßlangu (1619–1676) zastával na dvoře Maxmiliána Bavorského úřad dvorního rady, komorníka a plukovníka pěchoty. V Halle si od zajatého Otty Bedřicha půjčil 40 tolarů, které splatil v únoru roku 1633. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1633 II 9. N. 2. fol. 29r. O pánech z Haßlangu F. Ch. von KEVENHÜLLER, *Conterfet Kupfferstich...*, s. 419.

¹²⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 156.6., 1632 XII 24. fol. 47r.

¹²⁷ Albrecht z Valdštejna využil k vyjednávání o propuštění Otty Bedřicha plukovníka Sparra. Josef PEKAŘ, *Valdštejn. Dějiny valdštejnského spiknutí*, Praha 2008, s. 253. a 554.

sám Otto Bedřich, se nedochoval, avšak zachoval se jeho opis.¹²⁸ V tomto reversu se zavazoval vydat se v doprovodu 15 vojáků na cestu do českých zemí přes Lipsko a Drážďany, dostat se k císařské armádě, Albrechtovi z Valdštejna doručit list s podmínkami pro propuštění Lennarta Torstenssona a vrátit se zpět do Halle. To vše za osm týdnů. Na tuto cestu se vydal nejspíše již 25. ledna, kdy obdržel od Axela Oxenstierna příslušný pas zaručující mu bezpečný odjezd z Halle.¹²⁹ Další pas, zaručující mu bezpečný průjezd Saskem, Lipskem a Drážďany, mu byl vydán také saským kurfiřtem Janem Jiřím Saským 2. února.¹³⁰ Kdy přesně dorazil Otto Bedřich do českých zemí, není známo, avšak 20. března píše Axelu Oxenstiernovi z Prahy, že i se svým doprovodem dorazil k Albrechtovi z Valdštejna a že Lennart Torstensson bude propuštěn dle stanovených podmínek.¹³¹

Čas vyměřený na návrat Otty Bedřicha do Halle se pomalu chýlil ke konci a nezdálo se, že by se Otta Bedřichovi chtělo se do zajetí vrátit. Po uplynutí lhůty osmi týdnů napsal Axel Oxenstierna list Albrechtovi z Valdštejna, ve kterém vyjadřuje svou nespokojenost s tím, že Lennart Torstensson ještě nebyl propuštěn.¹³² S tím byla spojená i nespokojenost s tím, že se Otto Bedřich ještě nevrátil zpět do Halle a hrozí, že pokud nedojde ke splnění stanovených podmínek, bude ze svého čestného slova vyvázán. Aby však dle vlastních slov ukázal velkorysost, udělil mu tímto listem několik měsíců volnosti navíc.¹³³

Nakonec se přeci jen podařilo vyjednat Torstenssonovo propuštění, a tak byl Otto Bedřich ze zajetí propuštěn.¹³⁴ K tomu měla přispět i přímluva vévody Františka Karla Sasko-Lauenburského a také suma 1 500 říšských tolarů.¹³⁵

4.2. Plukovníkem Albrechta z Valdštejna

Kariéra ve vojsku se pro Otta Bedřicha začala psát již v době jeho švédského zajetí. 21. února roku 1633 vydal Albrecht z Valdštejna patent, kterým ho ustanovil plukovníkem pěšího Donínova (taktéž uváděn něm. jako *Donawischen*, *Dohnawische*

¹²⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1633 I 25 (1). N. 2. fol. 25r–26v.

¹²⁹ Tamtéž, 1633 I 25 (2). N. 1. fol. 27r.

¹³⁰ Tamtéž, 1633 II 2. N. 5. fol. 28r.

¹³¹ Tamtéž, 1633 III 20. N. 3. fol 21r–22v.

¹³² H. HALLWICH, *Briefe und Akten...*, sv. 4. s. 114–115.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 514.

¹³⁵ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97, a z něj následně vycházející J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...* s. 49.

a *Dohnasche*) regimentu.¹³⁶ Ve jmenování plukovníků měl však poslední slovo císař, jakožto vrchní velitel císařských vojsk, tudíž bylo potřeba, aby Ottu Bedřicha v této funkci potvrdil.¹³⁷ Císař Ferdinand II. naštěstí proti jeho jmenování nic nenamítal, a proto valdštejnův patent potvrdil 25. května a Otto Bedřich se tak mohl ujmout velení.¹³⁸

Jakožto plukovníkovi, dobovou terminologií nejvyššímu (z něm. Obrist/Oberst), mu ovšem nepřipadlo pouze samotné velení, nýbrž i starost o hmotné zabezpečení svých mužů. Plukovník byl totiž i majitelem svého pluku a stával se tak vojenským podnikatelem.¹³⁹ Musel se proto starat o pravidelné zásobování, vyplácení žoldu, doplňování početních stavů a dostatečnou výzbroj. Práci mu měl ulehčovat jeho důstojnický sbor, ve kterém bychom našli jeho zástupce, podplukovníka (něm. Obristleutnant), který nad regimentem přebíral velení v plukovníkově nepřítomnosti, nejvyššího strážmistra (něm. Obristwachtmeister), ubytovatele (něm. Quartiermeister), žalářníka (něm. Provost) a šultyse (něm. Schultheis). O ženy, které táhly společně s plukem, se staral Hurenweibel, o vozy vozmistr (něm. Wagenmeister) a o samotné zásobování pluku zásobovač (něm. Proviantmeister). Jednotlivým kompaniím regimentu veleli hejtmani (něm. Hauptman). Kromě vojenských funkcí se zde nacházely i funkce nevojenské, jako např. regimentní písař, sekretář, kaplan a markytán.¹⁴⁰

Onen Donínův regiment, který byl záhy přejmenován na Harrachův, měl dosahovat síly až 3 000 mužů.¹⁴¹ První dochovaný soupis vojáků pod velením Ottu Bedřicha ovšem pochází až ze 30. srpna roku 1633, tedy skoro tři měsíce po tom, co ho Otto Bedřich převzal.¹⁴² Tento soupis uvádí, že regiment byl složen z 9 kompanií pod velením hejtmanů: Plantze, Stüblingera, Borka, Brauna, Teufelse, Schönoského, Delalina, Gerharda a Hupauffa, ve kterých sloužilo 2 163 mužů.¹⁴³

Kromě tohoto soupisu mužstva se však o regimentu nezachovaly žádné podrobnější zmínky. Ihned po svém jmenování vytáhl v květnu s vojskem Albrechta z Valdštejna do Slezska proti spojenému švédsko-sasko-braniborskému vojsku. Nejdříve

¹³⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1633 II 21. fol. 11r.

¹³⁷ R. REBITSCH, *Valdštejn...* s. 46; P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 396.

¹³⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1633 V 25. N. 23. fol. 12r–14v.

¹³⁹ R. FUKALA, *Sen o odplatě...*, s. 345–346.

¹⁴⁰ Tamtéž. s. 346. K organizaci regimentu také P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 94–96; Eduard WAGNER, *Tricetiletá válka*, Praha 2005. s. 94, či Petr KLUČINA, *Tricetiletá válka. Obraz doby*, Praha 2023, s. 43–49.

¹⁴¹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1633 V 25. N. 23. fol. 12r–14v.

¹⁴² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1633 VIII 30. C. N. 1. fol. 33r.

¹⁴³ Tamtéž.

směřovalo jeho tažení do Kladska a následně do Minsterberského knížectví, kde se spojil s kontingentem Matyáše Gallase. Společně se potom vydali na pochod proti nepřátelskému vojsku vedenému Janem Jiřím Arnimem, který se stáhl do okolí Svídnice, odtud také pochází jediný pramen, který dokládá přítomnost Otty Bedřicha na tomto tažení. Jedná se o zprávu o markytánovi jeho pluku datovanou 6. srpna.¹⁴⁴ Město se pokusili císařští dobýt, ovšem bez úspěchu, jelikož mu přišlo na pomoc spojené švédsko-sasko-braniborské vojsko. Proto Valdštejnovi nezbylo nic jiného, než od obléhání města upustit a stáhnout se k Wilkóvu (něm. Wilkau).¹⁴⁵ Mezitím došlo také k uzavření příměří, které bylo přerušeno až v září, kdy se císařské vojsko, jehož početní stav byl drasticky snížen nemocemi, vydalo na Vratislav a od ní na Stínavu.¹⁴⁶ Do obléhání tohoto města, hájeného Jindřichem Matyášem z Thurnu a Jindřichem Jakubem Duwallem, již ale Otto Bedřich nejspíše nezasáhl.

V říjnu roku 1633 se totiž vztah Otty Bedřicha a Albrechta z Valdštejna začal rapidně zhoršovat a situace vyústila dokonce v otevřený pád Otty Bedřicha do Valdštejnovy nemilosti, jeho odvolání z vojska a předání Harrachova regimentu Ladislavovi Burianovi z Valdštejna.¹⁴⁷ Co se tedy v říjnu roku 1633 stalo?

Vztah Otty Bedřicha s jeho švagrem byl nejspíše napjatý již delší dobu. Již v prosinci roku 1632 se kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu zmiňuje ve svých denících o tom, že jeho bratři jsou v nemilosti frýdlantského vévody. Nebylo to prý však jejich vlastní vinou, nýbrž Johannem de Merode, který prý v žertu Valdštejnovi řekl, že utekli z bitvy: „*Il Merode burlando ha detto al duca, che i (:frateli:) erano (:scappati:) in questa ultima (:battaglia:), et per questo horsa sono in (:disgratia del duca:)*“¹⁴⁸ Zdali se jednalo o snahu Johanna de Merode o tehdy zcela běžnou pomluvu rivalů ve vidině vlastního prospěchu, či snahu kardinála obhájit své bratry svalením viny na někoho jiného, nelze bezpečně určit. Nezdá se však, že by se tímto „žertem“ vztahy mezi Valdštejnem a kardinálovými bratry nijak zhoršily. Vždyť přeci Ottu Bedřicha povýšil tři měsíce na to

¹⁴⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1633 VIII 6. fol. 15r.

¹⁴⁵ Wilków v Gmině Svídnice v Dolnoslezském Vojvodství

¹⁴⁶ O tomto slezském tažení Albrechta z Valdštejna více R. FUKALA, *Tricetiletá válka...* s. 39-40; P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 528-529; R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 57-58.

¹⁴⁷ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 1v-2v. Z literatury je pád do Valdštejnovy nemilosti uváděn v následujících publikacích: O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97; J. LUŠTINEC-P. NOSEK-A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49; J. JANÁČEK, *Valdštejn...*, s. 559., E. FUČÍKOVÁ - L. ČEPIČKA, *Valdštejn...*, s. 311.

¹⁴⁸ K. KELLER-A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 84.

na plukovníka a dále finančně podporoval také jeho bratry Jana Karla a Františka Albrechta.¹⁴⁹

Prvním výraznou roztržkou mezi švagry tak byla až zpronevěra 880 zl. a 35 kr. z jičínské komory, které Otto Bedřich využil na dostavbu svého domu v Jičíně.¹⁵⁰ V tomto případě se Albrecht z Valdštejna zachoval k Ottu Bedřichovi ještě mírně, pouze nařídil, aby peníze do komory vrátil z výnosu svých panství. V říjnu ovšem došlo k definitivnímu rozkolu mezi oběma šlechtici, ovšem popsát, co se přesně stalo, je velmi obtížné.

První důvod k odvolání Otty Bedřicha od vojska poskytuje samotný Albrecht z Valdštejna v listu svému hejtmanu Dětrichu Malovcovi z Malovic již 6. října.¹⁵¹ Důvodem pro odvolání měla být lehkomyšlnost Otty Bedřicha: „[...] *Wir den Otto Friedrichen graffen von Harrach wegen seiner Leichtfertigkeit aus unsern diensten, und von der Armada abgeschaffet – auch Ihm das untergebene Regiment genommen.*“¹⁵² Kromě toho v témže listu také nařizuje sekvestraci jeho panství Branná a Lomnice.

Další zmínka se objevuje v dobové korespondenci a pochází z 29. října. Valdštejn měl Ottu Bedřicha odvolat od vojska z důvodu neuposlechnutí rozkazu o zákazu posílání korespondence z vojenského ležení.¹⁵³ O jakou korespondenci šlo, není známé. Neuposlechnutí Valdštejnova rozkazu se však objevuje i v další verzi událostí, sepsané až po smrti Otty Bedřicha jeho životopiscem. Ten v textu odkazuje na vyprávění bratrů Otty Bedřicha, Arnošta Vojtěcha a Františka Albrechta, od kterých toto vyprávění vyslechl: „*Dieses habe von H. Cardinal und G. Franzen erzehlen gehört.*“¹⁵⁴ V této verzi měl Otto Bedřich neuposlechnout rozkaz, který mu nařizoval ubytovávat se společně s vojskem. Namísto toho se měl ubytovat na nedalekém zámečku, bohužel neznámo kterém. Valdštejn se o celé věci dozvěděl, a proto si nechal Ottu Bedřicha předvolat, aby mu celou situaci a neuposlechnutí rozkazu vysvětlil. Otto Bedřich však prý řekl, že sám neví, jak by mohl vzniklou situaci vysvětlit, což Albrechta z Valdštejna rozzuřilo. Další vyprávění je spíše již jen autorovou dramatizací celé situace. Kdyby totiž prý Adam Erdman Trčka z Lípy neřekl Ottu Bedřichovi, aby od vojska odjel, přišel by prý o život.¹⁵⁵ Celý příběh

¹⁴⁹ A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 34.

¹⁵⁰ P. ZAHRADNÍK–B. KLIPCOVÁ–P. ULÍČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna...*, s. 434–435; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

¹⁵¹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1633 X 6. fol. 50r.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ K originálu tohoto listu jsem se bohužel nedostal. E. FUČÍKOVÁ–L. ČEPIČKA, *Valdštejn...*, s. 311.

¹⁵⁴ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 2r.

¹⁵⁵ Tamtéž, fol. 1v–2v.

je uveden následovně: „*Zu seinen Glucke ist er Anno 1633 in des Herzog von Fridland ungnad kommen, die ursach solle seyn, daß Er anbefohlen, man sollte ihme das haubt Quartier allzeit bei der armee machen, als Er aber in ein Schloß Logierte, und alleweil der armee erwarte, rueffe Er ihm [...] fragend, warumb man ihm nit zu der armee logiere, Gr. Otto Friedrich, der etwan auch gäh war, sagte er wuste es nit, der Herzog replicierte, habe ich es doch befohlen, er antwortete mir nit, wann man mir nichts sagt kan ich es nit schmecken, aus welches der Herzog sich also Zürnete, daß wan der Trska [...] nit rathete, daß Er gleich mit der Post darvon gehe, es sein Leben hätte kosten derffen.*“¹⁵⁶

Poslední zmínka se vyskytuje v listu Jana Aldringena Matyáši Gallasovi z 21. února roku 1634. Jan Aldringen se zmiňuje o tom, že Albrecht z Valdštejna odebral Ottu Bedřichovi jeho pluk spíše z rozmaru, než že by k tomu měl skutečný důvod: „[...] *il Duca di Mechelburg leva il regto al Sr di Horrach piu tosto per capriccio che perche havessi causa di farlo* [...]“¹⁵⁷

K tomuto rozporu se vyjadřuje např. i historik Jiří Hrbek ve své monografii o rodu Valdštejnů, kdy příčinu rozkolu mezi Albrechtem z Valdštejna a Ottou Bedřichem líčí jako „*nezodpovědnost ve finančních otázkách a neúměrné dluhy* [...] *Chybějící disciplína a nezodpovědnost* [...] *jsou po mém soudu* [Jiřího Hrbka, pozn. O.C.] *pravým důvodem oslabení jejich rodu* [...]“¹⁵⁸ S tímto výrokiem lze souhlasit pouze z části. Albrecht z Valdštejna vsutku popisuje Ottu Bedřicha jako lehkomyšlného, a ve světle pramenů se může jevit i nezodpovědně, ostatně neuposlechl rozkazy a zpronevěřil peníze jičínské komory, avšak nelze souhlasit s částí výroku o finanční nezodpovědnosti. Ony neúměrné dluhy totiž nevytvořil Otto Bedřich, nýbrž na něj až později přešly po Albrechtovi z Valdštejna v podobě jeho nezaplacených pohledávek na panstvích Branná a Lomnice.¹⁵⁹ Dále také nelze souhlasit s výrokiem, že toto bylo důvodem oslabení rodu Harrachů v očích Albrechta z Valdštejna, jelikož Albrecht z Valdštejna i nadále vyplácel měsíční rentu mladším bratrům Ottu Bedřicha Janu Karlovi a Františku Albrechtovi, kterou krátce

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tento list také slouží jako zajímavý příklad rozdílů osobností jednotlivých velitelů třicetileté války. Co bylo pro Jana Aldringena rozmarem, bylo pro Albrechta z Valdštejna důvodem k odvolání z vojska. H. HALLWICH, *Briefe und Akten...*, sv. 4. s. 607.

¹⁵⁸ Jiří HRBEK, *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640–1740*, Praha 2013, s. 318.

¹⁵⁹ Více o tomto tématu v kapitole Majetkové zázemí.

po odvolání Otty Bedřicha od vojska ještě zvýšil o 200 zl.¹⁶⁰ Zdá se tedy, že tento spor se týkal výlučně Albrechta z Valdštejna a Otty Bedřicha.¹⁶¹

Každopádně ve světle následujících událostí potkalo v tomto případě Otta Bedřicha „štěstí v neštěstí.“ Na Albrechta z Valdštejna se touto dobou začínala snášet vlna kritiky pro jeho zdánlivou nečinnost ve válečných operacích, ke které sám Valdštejn začal přispívat řadou chyb.¹⁶² Tuto protivaldštejnskou náladu ve společnosti vycítil i Otto Bedřich, a proto se po svém odvolání od vojska přesunul do Vídně, kde se snažil stát, pokud možno, v ústraní a působit v celé vyhocené situaci nestranně, přičemž čekal, co z celé situace vzejde.¹⁶³ Díky tomu, že ho Valdštejn od vojska odvolal, se však ze strany císaře či protivaldštejnské strany neměl čeho obávat. Celá situace byla nakonec vyřešena fyzickou likvidací Albrechta z Valdštejna i jeho věrných v Chebu 25. února roku 1634, čímž Otto Bedřich přišel hned o dva své švagry, jelikož kromě Valdštejna byl zavražděn i Adam Erdman Trčka z Lípy. Pokud by nedošlo k výše popsané roztrže, existuje jistá pravděpodobnost, že by v krvavé lázni po jejich boku mohl skončit i Otto Bedřich.

4.3. Plukovníkem ve Slezsku

Po likvidaci Albrechta z Valdštejna se rok 1634 nesl pro Otta Bedřicha v duchu snah získat zpět ztracenou plukovníckou hodnost. Ta mu byla krátce navracena již na konci února, kdy byl ve spojitosti s Valdštejnovou likvidací zadržen Ladislav Burian z Valdštejna, a Otta Bedřichovi tak bylo navraceno velení nad jemu odebraným plukem.¹⁶⁴ Toto znovujmenování však netrvalo dlouho. Již na přelomu února a března byl Ladislav Burian z Valdštejna shledán v celé kauze nevinným, a tak byl Otta Bedřichovi regiment opět odebrán a znovu předán do rukou Ladislavu Burianovi.¹⁶⁵

¹⁶⁰ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1633 X 6. fol. 52v.

¹⁶¹ K tomuto také J. LUŠTINEC – P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 36.

¹⁶² Vojenské akce totiž Valdštejn nevedl tak razantně a rychle jako ze svého prvního generalátu. Francie také obsadila Lotrinsko a Švédské vojsko obsadilo Řezno. Proti Valdštejnovi se tedy strhla lavina kritiky z Bavorska a z dalších míst. Valdštejn si sám podkopával své postavení, zejména jednáním se Saskem a českými exulanty, ke kterým ho sice jeho postavení opravňovalo, ovšem u dvora se netěšilo velké oblibě. Pomyslnou korunu sledu Valdštejnových chyb nasadila přísaha věrnosti, kterou si nechal složit svými důstojníky v Plzni v lednu 1634. O postavení císařského dvora k Valdštejnovi L. HÖBELT, *Ferdinand III. ...*, s. 71–78. K protivaldštejnské straně také R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 59–71.

¹⁶³ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 2v, a také K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 84.

¹⁶⁴ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 2v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 91.

¹⁶⁵ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 2v–3r; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 91.

Ani přesto se však Otto Bedřich ve snaze opětovného získání plukovnícké hodnosti nevzdával. V této době se za něj a jeho sourozence u císařského dvora přimlouval i Arnošt Vojtěch.¹⁶⁶ O snaze Otty Bedřicha získat svůj regiment zpět hovoří i jeho cesta do Plzně, kam 20. května odcestoval i přes nepříznivý zdravotní stav, aby Ferdinandovi III. a jeho manželce předal prosebný list, a také požádal o jejich přimluvu ve svůj prospěch.¹⁶⁷

Tato cesta za Ferdinandem III. a Marií Annou se Ottu Bedřichovi vyplatila. Na počátku února roku 1635 byl jmenován plukovníkem regimentu zanechaného po zemřelém Gotthardovi ze Scherfenbergu (uváděn jako *Schärffenbergische*) a 18. března byl v této funkci oficiálně jmenován Ferdinandem III.¹⁶⁸

Scherfenbergův regiment se touto dobou nacházel v kvartýrech ve Slezsku u města Kozlí (dnes pol. Kędzierzyn-Koźle) a byl složen ze 7 kompanií pod velením hejtmanů: Nadlera, Locotela, Raweina, Starnberga a Wenera, podplukovníka Josiase (někdy také uváděno Jošui) z Prössingu a neznámého hejtmana velícího osobní kompanii Otty Bedřicha.¹⁶⁹ Celkově měl regiment k 3. březnu dosahovat síly 779 mužů, ovšem jeho početní stav se začal buď z důvodu dezercí, či nemocí zmenšovat, a tak soupis mužstva z 5. dubna zmiňuje „pouze“ 735 mužů.¹⁷⁰ Ještě před tím, než nad regimentem převzal Otto Bedřich přímou kontrolu, mu však jeho muži připravili nemilé překvapení. Kvůli nespolehlivému zásobování se regimentu nedostávalo proviantu a ani peněz na vyplacení žoldu, a vojáci tak byli odsouzeni k obstarávání chybějících zásob přímo ve městě na dluh či násilím. V Kozlí tak vznikl dluh v celkové výši 10 900 zl., který Ottu Bedřicha doprovázel celým životem.¹⁷¹ Tento dluh však byl naštěstí pro Ottu Bedřicha císařem roku 1638 snižen na 5 000 zl.¹⁷² Kromě města Kozlí se však dlužných peněz dovolávali i jednotliví hejtmani, kdy např. Josias či Joušua z Prössingu pohledával částku ve výši

¹⁶⁶ Tamtéž, 2. s. 93.

¹⁶⁷ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 3r.; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 97.

¹⁶⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1635 III 18. N. 14. fol. 17r–18v. O jmenování taktéž mluví Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 4r; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 116. Dále také O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97, a v poznámce pod čarou také František KRÁSL, *Arnošt hrabě Harrach...*, s. 8.

¹⁶⁹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 III 3. N. 4. fol. 39r.

¹⁷⁰ Tamtéž. 1635 IV 5. fol. 42r.

¹⁷¹ Dluh je připomínán v nařízení Ferdinanda III. o splácení dluhu z Kozlí z 20. prosince roku 1638. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1638 XII 20. N. 22. fol. 238r.

¹⁷² Tamtéž.

2 400 zl. a zbylí hejtmani taktéž požadovali své dlužné peníze.¹⁷³ Neudivuje, že dlužných peněz se město a hejtmani začali dovolávat až na přelomu let 1638 a 1639, kdy se Ottu Bedřichovi začal zhoršovat zdravotní stav.

Na cestu k regimentu se Otto Bedřich vydal 18. dubna.¹⁷⁴ Zde přešel v květnu pod velení generálního strážmistra Jana Rudolfa z Morzinu (něm. též uváděn jako Marzin), který byl jmenován vrchním velitelem jednotek dislokovaných ve Slezsku.¹⁷⁵ Otto Bedřich si zde mohl užívat relativního klidu, jelikož díky pražskému míru, uzavřenému 30. května roku 1635, došlo ke stažení saských jednotek ze Slezska. Těžiště bojů třicetileté války se přesunulo kvůli zapojení Francie na západ Svaté říše římské a švédské síly se stále vzpamatovávaly z porážky utrpěné u Nördlingenu v předešlém roce.¹⁷⁶ Valná část povinností Otty Bedřicha se tak sestávala ze snahy zabránit špatně zásobeným vojákům v rabování, udržování řádné disciplíny u pluku a vyčkávání na řádné vojenské zásobování, byť i sám jeho nadřízený Morzin uznával, že ne vždy zásoby stačily, a také byly velmi často ničeny nepřítelem.¹⁷⁷ Frekvence, v níž byl k udržení disciplíny Otto Bedřich nabádán, však dokládá, že se mu její nastolení mezi špatně zásobovanými vojáky spíše nedařilo.

V Kozlí pobýval se svým regimentem až do začátku července, kdy přišel rozkaz k přesunu do Olavy (pol. Oława).¹⁷⁸ Místní obyvatelstvo a vojenská posádka však nebyly z jeho příchodu nikterak nadšené, dokonce ho odmítli vpustit do městské zbrojnice a vydat mu potřebné zásoby, na což si okamžitě Morzinovi stěžoval.¹⁷⁹ Po tomto incidentu však Otto Bedřich od svého regimentu odjel, nejspíše do Vídně, aby se věnoval svým osobním záležitostem: především sporu, který proti němu zahájila Engelburga (čes. Anjelína) Zárubová z Hustiřan ve snaze získat své dlužné pohledávky z panství

¹⁷³ Tamtéž. K pohledávkám hejtmanů také Tamtéž. 1639 (4). N. 33. fol. 242r; Tamtéž, 1639 (5). N. 28. fol. 243r.

¹⁷⁴ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 121.

¹⁷⁵ O tom sám Jan Rudolf Morzin informoval Ottu Bedřicha listem ze 13. května. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 V 13. N. 29. fol 49r.

¹⁷⁶ K dění na počátku tzv. Francouzské fáze třicetileté války a k Pražskému míru P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 554–570; R. FUKALA, *Třicetiletá válka...* s. 46–47. a s. 57–62; R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 83–93; P. ENGLUND, *Nepokojná léta...*, s. 139–143.

¹⁷⁷ Rozkazy Jana Rudolfa Morzina, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 IV 29. N. 29. fol. 48r; Tamtéž. 1635 VI 6.-7. B. N. 5. fol. 50r–52v.

¹⁷⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 VII 7. B. N. 5. fol. 57r.

¹⁷⁹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 VII 20. B. N. 5. fol. 60r–61v.

Branná, a také aby zařizoval svatbu se svou snoubenkou Lavinií Teklou Gonzagovou z Novellary.¹⁸⁰ K regimentu se vrátil až na přelomu listopadu a prosince.

4.4. Tažení Pomořany a Braniborskem v letech 1635 a 1636 a bitva u Wittstocku

Na přelomu listopadu a prosince se Otto Bedřich vrátil ke svému regimentu, ovšem nikoliv již k Olavě, nýbrž do oblasti mezi městy Štětín (pol. Szczecin) a Schwedt, kde operovaly císařské sbory pod velení Jana Rudolfa z Morzinu.¹⁸¹ V této oblasti se nenacházely silné švédské jednotky, jelikož většina bojeschopných jednotek byla v první polovině roku 1635 poslána jako pomoc Francii a zbytek byl rozmístěn v okolí Erfurtu, Halberstadtu a v dolním Sasku. Nespokojenost ve špatně zásobeném švédském vojsku vzrostla natolik, že v srpnu došlo ke vzpouře, kdy byl svými důstojníky zajat Axel Oxenstierna. Pro Švédsko se ovšem ani situace na politickém poli nevyvíjela příznivě. Již na konci května ztratilo pražským mírem spojení v Sasku. Jeho příklad následovalo záhy i Braniborsko a k míru s císařem se začalo přiklánět i Hesensko. Tato situace, doprovázená také ještě přechodem několika švédských jednotek do saské armády, byla pro císařské vojsko vítanou příležitostí k zahájení dalších vojenských akcí. V říjnu se podařilo vytlačit Švédy z Halberstadtu a Werbenu a Janu Rudolfovi Morzinovi se podařilo dobýt Gartz, odkud následně pochodoval na západ, aby se spojil s armádou Jana Jiřího Saského.¹⁸²

Mezitím se ale začala situace Švédska zlepšovat. V září měla vypršet platnost švédsko-polské mírové smlouvy z Altmarku, ovšem švédským diplomatům se podařilo její platnost 12. září prodloužit.¹⁸³ Švédsku se rozvázaly ruce, a tak byl okamžitě nařízen přesun jednotek pod velením Lennarta Torstenssona do Pomořan. Tento přesun švédských jednotek zaskočil Jana Rudolfa Morzina, který se musel dát na ústup. Stejně tak začal ustupovat Jan Jiří Saský, který se začal chystat na obranu Berlína.¹⁸⁴ A v této situaci se Otto Bedřich opět ujal velení svého regimentu.

¹⁸⁰ K tomuto sporu s Engelburgou Zárubovou více viz. s. 83–86. Ke svatbě s Lavinií Teklou Gonzagou viz. s. 61–62.

¹⁸¹ Rozkazem od Jana Rudolfa Morzina měl 6. prosince pochodovat na město Gartz, tudíž se již dříve musel nacházet u svého regimentu poblíž. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 XII 6. B. N. 14. fol 62r.

¹⁸² P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 573–576; R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 111–112.

¹⁸³ Významnou roli při tomto jednání sehrál vyslanec kardinála Richelieu, d'Avoux. P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 577

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 578.

Rozkazy udělované Ottu Bedřichovi touto dobou sestávaly z neustálých přesunů. Nejdříve se měl přesunout do Morzinem nedávno dobytého Gartzu.¹⁸⁵ Odtud vypochoval na Stendell a dále na Melzow, Templin, Fürstenberg, Neuruppin a Barnewitz.¹⁸⁶ Posledním cílem jeho pochodu v roce 1635 se stalo město Nauen, kde strávil několik posledních dní roku.¹⁸⁷ Při tomto pochodu, kdy měl dbát na spořádanost vojáků a předcházet jakýmkoli excesům, se k němu připojily ještě další dva císařské regimenty, kterým, jak se zdá, také velel.¹⁸⁸

Rok 1636 začal potom pro Ottu Bedřicha dalším přesunem. Tentokrát měl pochodovat na Rathenow, ovšem krátce po svém odchodu mu bylo nařízeno, aby se vrátil zpět do Nauen.¹⁸⁹ Odtud pravděpodobně pochodoval na Werben, avšak po jeho dobytí Johanem Banérem se dal na ústup do Kyritz a Kremmenu.¹⁹⁰ Zde potom začíná spolupracovat se saskými sbory a přechází tak na krátkou dobu pod velení saského velitele Damnitze, který ho okamžitě poslal na pochod do Taldorfu (dnes součást Berlína).¹⁹¹ Odtud se následně vydal na Wustermark, Weseram, Branibor nad Havolou (něm. Brandenburg an der Havel) a Rabenstein.¹⁹² Po celou dobu pochodu byl nabádán ke zvýšené opatrnosti a potřebě držet jednotky pokud možno co nejvíce pohromadě. K vojsku totiž začaly přicházet zprávy o vojenských akcích Johana Banéra, který operoval v okolí Magdeburgu a samotné město i po chvíli dobyl.¹⁹³

Pro Ottu Bedřicha to na začátku února znamenalo po krátkém pochodu na Wittenberg a Düben (dnes něm. Bad Düben) stažení do Halle, kde ležela spojená císařsko-saská armáda.¹⁹⁴ Ottu Bedřichovi bylo také při příchodu do Halle posláno nařízení Jana

¹⁸⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 XII 6. B. N. 14. fol 62r.

¹⁸⁶ Tamtéž, 1635 XII 9. B. N. 5. fol. 63r; Tamtéž, 1635 XII 11. C. N. 29. fol. 64r; Tamtéž, 1635 XII 12. B. N. 5. fol. 65r; Tamtéž, 1635 XII 13. B. N. 5. fol. 66r; Tamtéž, 1635 XII 16. B. N. 5. fol. 67r; Tamtéž, 1635 XII 18. N. 29. fol. 68r.

¹⁸⁷ Tamtéž, 1635 XII 24. B. N. 6. fol. 69r.

¹⁸⁸ O těchto regimentech však není známo nic bližšího, dokonce ani jejich jména. Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž, 1635 XII 31. N. 29. Fol. 70r; Tamtéž, 1636 I 1. B. N. 5. fol. 83r.

¹⁹⁰ Tamtéž. 1636 (1). N. 36. fol. 71r. O dobytí Werbenu Johanem Banérem také P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 578.

¹⁹¹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 I 13. B. N. 9. fol 84r.

¹⁹² Tamtéž, 1636 I 14. N. 35. fol. 86r; Tamtéž, 1636 I 15. N. 35. fol. 87r; Tamtéž, 1636 I 17. N. 32. fol. 153r; Tamtéž, 1636 I 19. N. 9. fol. 89r.

¹⁹³ Rozkazy sice Banéra výslovně nejmenují, ovšem zmiňují nepřitele v okolí Magdeburgu. Tamtéž, 1636 I 16. N. 35. fol. 88r. O dobytí Magdeburgu Johanem Banérem potom P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 578.

¹⁹⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 I 21 (1). N. 9. fol. 91r; Tamtéž, 1636 I 22. N. 35. fol. 92r; Tamtéž, 1636 I 23. N. 9. fol. 93r. O přesunu do Halle potom Tamtéž, 1636 II 5 (2). fol. 96r.

Jiřího Saského, které nařizovalo salvaguardii nad šlechtickými sídly v okolí města.¹⁹⁵ Jak se asi Otto Bedřich cítil, když se vracel do místa, kde byl před třemi lety držen v zajetí? To bohužel není z pramenů možné zjistit. Každopádně po příchodu vojska do města se zde začalo rozmáhat loupení, rabování a žhářství vojáků, a tak byl Otto Bedřich opět v rozkazech nabádán k dodržování disciplíny u svých mužů.¹⁹⁶ Zajímavá byla ve spojenecké armádě také zásobovací situace, kdy byl Otto Bedřich 23. února informován o tom, že císařská armáda trpí na úkor saské armády nedostatkem dřeva. Pokud tedy potřeboval dřevo na oheň pro hlídky, musel si nechat vystavit speciální lístek na jeho výdej.¹⁹⁷ A dřevo pro hlídky potřeboval zajistit, neboť mu bylo nařizeno, aby ze svého regimentu, i z oněch dvou, o kterých není nic známo, vybral 300 mužů a postavil je na hlídky na vnější opevnění města.¹⁹⁸

Na přelomu února a března však Otto Bedřich opět od svého regimentu odjel. Vrátil se k němu až o tři měsíce později v květnu. Přesné datum jeho odjezdu k regimentu není bohužel známé, jelikož si kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu zaznamenal poznámku o jeho odjezdu jednoduše pod nadpis květen.¹⁹⁹ Zaujme ovšem jeho doprovod, který měl být tvořen dvěma nejmenovanými Francouzi.²⁰⁰ Jeho regiment se touto dobou nacházel u Magdeburgu, který oblehl císařský generál polní maršál (něm. General Feldmarschal) Melchior z Hatzfeldu.²⁰¹ Vojáci Otty Bedřicha byli ukvartýrováni v okolních vesnicích a zdá se, že se regiment přímo účastnil obléhacích akcí.²⁰² Obléhání bylo ukončeno dobytím Magdeburgu 13. července.²⁰³

Po dobytí Magdeburgu se zde Otto Bedřich zdržel až do poloviny července.²⁰⁴ Následně však z pramenů na celé dva měsíce mizí, jen aby se znovu objevil v polovině září pod velením saského generála Hanse Kašpara Klitzinga, kterého Melchior

¹⁹⁵ Tamtéž, 1636 II 4. fol. 94r. Opis, který byl poslán Ottu Bedřichovi je potom uložen Tamtéž, 1636 II 5 (1). fol. 95r.

¹⁹⁶ Tamtéž, 1636 II 26. fol. 99v–100r; Tamtéž, 1636 II 25. fol. 101r.

¹⁹⁷ Tamtéž, 1636 II 23 (2). N. 35. fol. 98r.

¹⁹⁸ Tamtéž, 1636 II 23 (1). N. 9. fol. 97r.

¹⁹⁹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 134.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 581.

²⁰² O kvartýrech vojáků Otty Bedřicha OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 VI 25. B. N. 9. fol. 103r. O tom, že se regiment přímo účastnil obléhání vypovídá rozkaz Ottu Bedřichovi, aby nařídil svým důstojníkům, že nemají za žádných okolností vyjednávat s nepřítelem, a že i když ustane palba, tak mají pokračovat ve své práci (nejspíše budování opevnění) Tamtéž, 1636 VII 2. B. N. 9. fol. 106r.

²⁰³ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 581.

²⁰⁴ Dokládá to rozkaz ze 17. července, aby se připravil na pochod. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 VII 17. N. 35. fol. 108r. Dále to dokládá také list, který Otto Bedřich adresoval Augustovi z Anhaltu z 20. července, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.1., 1636 VII 20. fol. 1r.

z Hatzfeldu vyčlenil na obranu Braniborska.²⁰⁵ Rozkazy Otto Bedřicha byly prosté: dostat se k saské armádě.²⁰⁶

Situace na bojišti zatím směřovala k bitvě. Johann Banér se v polovině srpna stáhl z Werbenu a pochodoval na západ, aby se spojil se sbory Alexandra Leslieho. Mezitím se císařská armáda u Tangermünde připravovala na tažení do západních Pomořan a Meklenburska, což Banér nemohl dopustit. Švédská armáda by tím ztratila své předmostí potřebné pro zásobování. Banér tedy rozhodl o pochodu švédské armády na východ vstříc císařské armádě, kterou tím přiměl stáhnout se k městu Wittstock.²⁰⁷ A právě zde, mezi Wittstockem a Papenbruchem, byla 4. října svedena bitva.

O účasti Otty Bedřicha v této bitvě prameny mlčí.²⁰⁸ Jelikož se však v pramenech objevuje u regimentu velmi krátce po bitvě a jeho přítomnost není doložena mimo vojsko, je velmi pravděpodobné, že se bitvy zúčastnil.²⁰⁹ Ve třetím svazku díla *Theatrum Europaeum* je při popisu rozestavení císařsko-saské armády zmíněno 7 Harrachových kompanií jako součást pěchoty pod vrchním velením Jana Jiřího Saského.²¹⁰ To znamená, že se nacházel na středu císařsko-saského vojska nedaleko kláštera Božího hrobu v Papenbruchu.

Císařsko-saská armáda byla rozvinuta v linii Papenbruch-Wittstock, kde byla před bitvou vybudována linie polního opevnění. Levé křídlo měla kryté řekou Dosse a pravé křídlo hustým lesem. Místo to bylo pro císařsko-saské vojsko mimořádně vhodné, jelikož postup švédské armády byl navíc ztížen vřesovištěm, které se nacházelo přímo před císařsko-saskou linií.²¹¹

Johan Banér se švédským vojskem přebrodil řeku Dosse a stanul tak naproti levému křídlu císařsko-saské armády. Přímý útok na císařsko-saské pozice nepřipadal v úvahu, a tak rozdělil švédské vojsko do dvou uskupení. Kavalerii v čele s Jamesem

²⁰⁵ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 581.

²⁰⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 IX 22. fol. 110r; Tamtéž, 1636 IX 26. N. 10. fol. 111r.

²⁰⁷ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 581.

²⁰⁸ Není uvedena ani v jeho životopisu a ani v denících Arnošta Vojtěcha či v pramenech o jeho vojenské kariéře.

²⁰⁹ První rozkaz po bitvě ho připomíná 8. října. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 X 8. N. 36. fol. 112r.

²¹⁰ Heinrich ORAEUS, *Theatri Europaei oder Historischer Chronicken Beschreibung Aller Vornembsten und Denckwürdigsten Geschichten, so sich hin und wieder in Europa, sonderlich im Reich Teutscher Nation von Anno 1633 biß in Anno 1638 begeben und zugetragen. Dritter Theil. Ein Kupfferstückten gedieret und verlegt durch Mattheum Merian in Franckfurt*, Frankfurt 1639, s. 636.

²¹¹ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 581–582; P. ENGLUND, *Nepokojná léta...*, s. 146.

Kingem a Torstenem Stalhanskem vyslal velkým obloukem, aby zaútočila na císařsko-saské pravé křídlo, zatímco on sám se zbytkem švédské armády pochodoval na Wittstock prostorem mezi řekou Dosse a levým císařsko-saským křídlem. Aby potom zabránil napadení svého boku, vyslal několik jednotek pod velením Alexandra Leslieho, aby zaměstnaly císařsko-saské jednotky vedené Melchiorem z Hatzfeldu.²¹²

Hatzfeld zpozoroval blížící se švédské jednotky kolem půl třetí odpoledne. Došlo ke srážce, ve které se podařilo císařsko-saským jednotkám Švédy zatlačit. Do této srážky zasáhly nejspíše i kompanie pod vedením Otty Bedřicha, jelikož na podporu Hatzfeldova křídla byly vyslány i jednotky z císařsko-saského středu. Mezitím se však na své pozice na opačné straně bitevního pole dostala švédská kavalerie a kolem půl páté započala svůj útok. To zaskočilo císařsko-saské jednotky tak, že se začaly stahovat, a Švédům se tak podařilo zabrat i císařsko-saská děla. Útok švédské kavalerie potom zastavila až padající tma.²¹³

Na konci dne byla císařsko-saská armáda tak demoralizovaná, že její velení rozhodlo o vyklizení bitevního pole. Zanechala při tom za sebou veškerou bagáž a také dělostřelectvo. Kvůli této porážce musel Matyáš Gallas přerušit své tažení proti Francii, otočit se a pochodovat do Saska.²¹⁴ Pro Švédsko se však jednalo a významné vítězství. Podařilo se mu uchránit své předmostí a ustupující císařsko-saská armáda pro něj nepředstavovala žádné vážnější ohrožení. Johannu Banérovi se dokonce podařilo dostat se až k Lipsku. Radovat se z vítězství však mohl pouze krátce, jelikož se opět dostavily problémy se zásobováním a s tím spojená vlna dezercí.²¹⁵

4.5. Velení nad Lehnici na přelomu let 1636 a 1637

Císařsko-saské vojsko se po porážce u Wittstocku dalo na ústup. Jan Jiří Saský se se svým dvorem odebral do Kostřína (něm. Küstrin), císařské vojsko se prakticky rozpadlo a jeho jednotky si plenily cestu podél Rýna na západ.²¹⁶ Také se blížila zima a regimentům začínaly být udělovány zimní kvartýry. Pro Ottu Bedřicha byly vyčleněny v Lehnici, kam zamířil pochodem přes Lubin okamžitě po bitvě u Wittstocku.²¹⁷

²¹² Tamtéž.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 115.

²¹⁵ Více o problémech, kterým čelila švédská armáda P. ENGLUND, *Nepokojná léta...*, s. 151–153.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1636 X 8. N. 36. fol. 112r; Tamtéž, 1636 X 12. N. 36. fol. 113r.

Přesné datum jeho příjezdu do Lehnice není z pramenů známo, jednalo se nejspíše o druhou polovinu října, či přelom října a listopadu. Zdá se také, že okamžitě po svém příchodu se stal vojenským velitelem města, neboť ho v rozkazu ze 4. listopadu Hans Kašpar Klitzing tituloval jako: „*Kommandant in Liegnitz*.“²¹⁸

Jeho prvním úkolem v této funkci bylo zatčení jistého rytmistra Melona, na něhož byl z důvodu všelijakých přečinů, které spáchal ve Svídnici, vydán zatykač.²¹⁹ Zda se mu zatčení provinilého rytmistra podařilo není bohužel známo. V polovině listopadu přešel Otto Bedřich pod velení Filipa hraběte z Mansfeldu, císařského válečného rady a generála polního maršála, který byl nově pověřen velením nad jednotkami uloženými ve Slezsku. Sám Mansfeld ho o tom zpravil dekretem vydaným 21. listopadu.²²⁰ Ještě před tím si však vyžádal soupis veškerého mužstva Harrachova regimentu a nařídil, že v samotném městě Lehnici má Otto Bedřich zanechat pouze 200 mužů.²²¹ Zbytek měl být ukvartýrován v okolí Lehnice ve vesnicích a městečkách Bolków, Lubin, Wolów, Wińsko a Wasosz.²²²

V této době mu bylo taktéž uděleno velení nad dvěma císařskými regimenty, nejspíše však jinými, než se kterými pochodoval Braniborskem a Pomořany o rok dříve. Jednalo se o Annabergův regiment, uložený toho času ve Svídnici, a Montowerův regiment ležící ve Vratislavi (pol. Wrocław).²²³ U Annabergova regimentu z pramenů vyplývá, že se ho plukovník Annaberg vzdal na vlastní žádost.²²⁴ O onom Montowerově regimentu není kromě této zmínky nic dalšího známo, dokonce ani to, zda nad ním fakticky Otto Bedřich velení převzal.

Jak také dále vyplývá z rozkazů, které do Lehnice zasílal Filip z Mansfeldu, zastával Otto Bedřich funkci spojky v komunikaci právě mezi Filipem z Mansfeldu a jistým plukovníkem Saradetzským, který tou dobou působil ve Vratislavi.²²⁵ Taktéž měl navázat spolupráci s hrabětem Camillem Gonzagou, kdy měli společně usilovat

²¹⁸ Tamtéž, 1636 XI 4. N. 36. fol. 122r.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Tamtéž, 1636 XI 21 (1). N. 31. fol. 125r.

²²¹ Tamtéž, 1636 XI 13. N. 32. fol. 124r; Tamtéž, 1636 XI 21 (2). N. 32. fol. 126r.

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž. O převzetí Annabergova regimentu také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6v. Z literatury se o něm zmiňuje také O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97.

²²⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1637 V 10. C. N. 4. fol. 176r–177v.

²²⁵ Tamtéž, 1636 XII 14. N. 32. fol. 129r; Tamtéž, 1636 XII 16 (2). N. 32. fol. 131r; Tamtéž, 1636 XII 17. N. 32. fol. 132r; Tamtéž, 1636 XII 22. N. 32. fol. 134r. O tom, že plukovník Saradetzský působil ve Vratislavi. Tamtéž, 1637 (2). C. N. 4. fol. 142r.

o urovnání sporu mezi plukovníky Donem Felixem a Rostockem, který probíhal v nedalekém Hlohově.²²⁶ O celém průběhu jednání měl obratem Mansfelda informovat.

V tomto období se také počet mužstva, které podléhalo jeho velení začal rychle zmenšovat. K Lehnici se totiž blížil plukovník Sparr, kterého měl Otto Bedřich 24. prosince vpustit do města, a také mu poskytnout 350 svých mušketýrů a jednoho důstojníka, tedy skoro polovinu svého regimentu.²²⁷ O další muže přišel začátkem roku 1637, když měl 5. ledna odeslat skupinu vojáků do okolí Strzelina, dále 10. ledna, kdy odeslal 100 mužů do Olavy ke sboru Camilla Gonzagy, kterému měl nakonec odeslat dalších 300 mužů.²²⁸ Další muže měl potom vyslat pod velením podplukovníka Grumpacha i k Frankfurtu nad Odrou.²²⁹ Z původního pluku Otty Bedřicha tedy zbyla pouhá jedna kompanie.²³⁰

Otto Bedřich se však nezaobíral pouze vojenskými záležitostmi. Dle deníků Arnošta Vojtěcha si měl v Lehnici opatřit z jednoho domu sáně.²³¹ Radost z nich mu však mělo zkazit zjištění, že se jednalo o sáně používané lehnickým katem k převážení mrtvých těl popravených. 15. ledna se měl postarat o náležité oslavení císařské korunovace Ferdinanda III., která proběhla 22. prosince.²³² Korunovace měla být oslavena třemi slavnostními salvami děl a mušketýrů, které měly zaznít v jedenáct hodin dopoledne.

Po oslavách korunovace nového císaře se Otto Bedřich musel opět začít věnovat svým povinnostem. Hned další den dostal rozkazem, aby nechal zatknout rytmisty Steina a Körniga za jejich excesy, které spáchali v okolí Vratislavi.²³³ S tím měl také nechat vybubnovat a přecítit nový patent Filipa z Mansfeldu, kterým se všechny excesy vojáků měly trestat odnětím tělesných údů.²³⁴ Rozsudek měl vynášet plukovník, pod jehož velení provinilec spadal.

²²⁶ Tamtéž, 1636 XII 24 (1). N. 32. fol. 135r.

²²⁷ Tamtéž, 1636 XII 24 (2). N. 32. fol. 136r; Tamtéž, 1636 XII 24 (3). N. 32. fol. 137r.

²²⁸ Tamtéž, 1637 I 5 (2). C. 2. fol. 145r; Tamtéž, 1637 I 10. C. 3. fol. 146r; Tamtéž, 1637 (1). C. N. 4. fol. 141r.

²²⁹ Tamtéž. 1637 (2). C. N. 5. fol. 142r.

²³⁰ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 141. O tom, že z regimentu zbyla pouhá kompanie také O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 99.

²³¹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 137.

²³² O volebním sněmu a korunovaci císaře Ferdinanda III. více L. HÖBELT, *Ferdinand III. ...*, s. 104–107. Rozkaz k oslavám v Lehnici, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1637 I 12. C. 3. fol. 149r.

²³³ Tamtéž, 1637 I 16 (2). C. N. 3. fol. 153r.

²³⁴ Tamtéž, 1637 I 16 (1). C. 3. fol. 151r–152v.

Na konci ledna dorazil do Lehnice pod velením hraběte Crossena Annabergský regiment, který byl 29. ledna obratem předán pod velení Otty Bedřicha.²³⁵ Početní stav tohoto regimentu není bohužel znám, každopádně zdá se, že taktéž nedosahoval svého plného stavu, který byl vyčíslen na 1 500 mužů.²³⁶

Poslední záležitostí, se kterou se Otto Bedřich v Lehnici musel vypořádat byla příprava města na příchod plukovníka Leona Crapella de Medicos na počátku února.²³⁷ Následně z Lehnice a od svých regimentů odcestoval s dovolením Filipa z Mansfeldu do Vídně na císařský dvůr.²³⁸

4.6. Tažení na přelomu let 1637 a 1638

Ke svým regimentům odcestoval Otto Bedřich 27. března.²³⁹ O tom, kam měl namířeno a kudy cestoval, prameny mlčí, pravděpodobně však jeho cesta směřovala zpět do Lehnice, či do jejího okolí. Z pramenů se objevuje až o celý měsíc později 21. dubna. Tehdy ho Petr Götz, bratr známějšího Johanna Götze, pověřuje vojenským uzavřením jeho pozice, ovšem nespecifikuje, kde se tato pozice nachází.²⁴⁰ Regimenty Otty Bedřicha se však nenacházely v nejlepším stavu. Harrachův regiment stále sestával pravděpodobně z pouhé jedné kompanie a Annabergův regiment také ještě nestihl doplnit své početní stavy. To se však mělo změnit v květnu, konkrétně 10. května, kdy Jan Rudolf Morzin nařídil Ottu Bedřichovi, aby uvedl Annabergův regiment opět do stavu o 1 500 mužích.²⁴¹ Kromě toho mu bylo svěřeno velení nad dalším regimentem, Funkovým, který byl odebrán plukovníku Georgu Rostockovi, a který se nacházel v kvartýrech v okolí vesnice Glassendorf (pol. Szklary Górne).²⁴² Životopis Otty Bedřicha taktéž uvádí, že měl regiment převzít pod podmínkou, že do jeho řady rozšíří o dalších 500 mužů, a že si v jeho důstojnickém sboru zanechá původní důstojníky.²⁴³ O této dohodě se však žádné oficiální vojenské dokumenty nezmiňují. Funkův regiment se skládal z 10 kompanií pod velením hejtmanů: Kristiána Porphiriona, Michaela Demovenga, Konráda Zeckeho, Rudolfa

²³⁵ Tamtéž, 1637 I 27. C. N. 3. fol. 156r; Tamtéž, 1637 I 29. C. N. 3. fol. 157r. O převzetí velení nad tímto regimentem také K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 150.

²³⁶ Tamtéž, 1637 V 10. C. N. 4. fol. 176r–177v.

²³⁷ Tamtéž, 1637 II 6. C. N. 3. fol. 159r.

²³⁸ Tamtéž, 1637 II 12. C. N. 3. fol. 160r. V denících Arnošta Vojtěcha nejspíše došlo k editační chybě, kdy měl být Otto Bedřich ve Vídni již 13. ledna. V originále je pouze uveden nejmenovaný bratr „...*mio fratello*...“ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 138.

²³⁹ Tamtéž, s. 150.

²⁴⁰ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1637 IV 21. C. N. 8. fol. 175r.

²⁴¹ Tamtéž, 1637 V 10. C. N. 4. fol. 176r–177v.

²⁴² Tamtéž. Také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6r.

²⁴³ Tamtéž.

Bohanského, Carla Banzy, Kryštofa Hemkelse, Diega Zavallty, Matea de Moreno, Oxische a Valtkreitse a dosahoval síly 456 mužů.²⁴⁴

Na samém konci května, když ještě regimenty doplňovaly své početní stavy, dorazily rozkazy k pochodu. Otto Bedřich se měl se svými muži přesunout do oblasti mezi městy Gubin a Kaltenborn (dnes součást Gubina).²⁴⁵ Odtud následně zamířil přes město Gera do Pomořan do města Fünfeichen.²⁴⁶ Na konci června je mu potom dekretem Ferdinanda III. uděleno velení nad 300 vojáky, kteří patřili k pluku Camilla Gonzagy detašovaném ve Slezsku ve sboru Melchiora z Hatzfeldu.²⁴⁷

V této době se také stal součástí císařského vojska pod velením Matyáše Gallase.²⁴⁸ Ten se svou armádou již od konce června pronásledoval švédské vojsko pod velením Johanna Banéra, které se stahovalo do Pomořan a chtělo tak vyklouznout ze stále se utahující smyčky císařských. Obě armády pochodovaly na sever prakticky souběžně vedle sebe a započal „závod“ o to, kdo do Pomořan dorazí jako první. Nakonec se to podařilo císařské armádě, která 4. července dorazila ke švédské pevnosti Landsberg an der Warthe (dnes pol. Gorzów Wielkopolski). Zde na něj potom narazil Johann Banér již v rozestavěné bitevní formaci. Jelikož se Johannu Banérovi nechtělo svádět bitvu, jejíž výsledek nebyl jasný, rozhodl se pro ústup podpořený lstí. Aby vytvořil iluzi toho, že chce pochodovat do Polska, vyslal napřed svou manželku s předvojem, zatímco on sám se se zbytkem armády otočil a odpochoval na západ do Pomořan. Gallas a císařská armáda se nechala obelstít a Banérovi se tak podařilo uniknout.²⁴⁹

Císařská armáda tedy oblehla Landsberg a po několika málo dnech ho dobyla. Do obléhání se zapojil i Otto Bedřich, pro kterého se tato událost stala zlomovým okamžikem jeho života, jelikož zde byl podruhé vážně raněn.²⁵⁰ Okolnosti jeho zranění nejsou bohužel přesně známé, jelikož je jeho životopis popisuje velmi zkratkovitě a poněkud

²⁴⁴ Hodnoty pocházejí ze soupisů mužstva ze 13. dubna roku 1637. Tamtéž, 1637 IV 13 (1-11). C. N. 11.–21. fol. 164r–174v.

²⁴⁵ Tamtéž, 1637 V 31. C. N. 9. fol. 182r.

²⁴⁶ Tamtéž, 1637 VI 4. C. N. 9. fol. 184r; Tamtéž, 1637 VI 13. B. N. 12. fol. 185r.

²⁴⁷ Plukovník Camillo Gonzaga byl ze služby propuštěn 24. března 1637. Tamtéž, 1637 VI 30. C. N. 10. fol. 186r.

²⁴⁸ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6r. Z literatury také O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97.

²⁴⁹ R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 117–118; P. ENGLUND, *Nepokojná léta...*, s. 153–155; P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 596.

²⁵⁰ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6v; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97. Autoři nejnovější monografie o rodu Harrachů druhé zranění Otty Bedřicha datují k roku 1638. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49–50.

zmatečně. Otto Bedřich pravděpodobně při obléhání Landsbergu pobýval ve svém kočáře v náležitém pohodlí. Tento kočár byl však zasažen dělovou kulí vystřelenou z města, což mu ustřelilo zadní kolo, a tím mělo dojít k otevření starého zranění Otty Bedřicha z bitvy u Lützen. Samotný životopis popisuje tuto událost následovně: „... *ein stuck Kugel nahme ihme da ein rad von seiner Carozza weck, in welcher Er kurz zuvor gelegen, es eröffnete auch sich seine wund in Kopf, also daß ihme das ganze wang geschwollen war...*“²⁵¹ Na tomto místě je nutné zmínit, že o tomto zranění se nezmiňují žádné jiné prameny, dokonce ani deníky Arnošta Vojtěcha, který si o zdravotním stavu členů své rodiny vedl velmi detailní poznámky. Prameny se nezmiňují ani o případném místě, kde by se ze svých zranění léčil. Zranění však nepřímou naznačuje vcelku rychlá změna zdravotního stavu, která Ottu Bedřicha v budoucnu potkala, a také snaha jeho nejbližší rodiny mu vojenskou kariéru rozmluvit.²⁵²

Z dochovaných rozkazů vyplývá, že se Otto Bedřich po dobytí Landsbergu stáhl ke městu Schwedt, kde strávil celý srpen. Zde měl také dle rozkazů, které mu nyní od Melchiora z Hatzfeldu zprostředkoval Gottfried Huyn von Geleen, na konci srpna začít budovat sérii fortifikací v okolí města a na hrázi, která se nedaleko od něj nacházela.²⁵³ Od této doby však opět z pramenů mizí, aby se znovu objevil až na počátku října. Není bohužel známo, kde se touto dobou nacházel, jelikož jediným pramenem z této doby je soupis pozůstalosti plukovníka Georga Ludwiga Hillera, ze které mu připadl např. postříbřený kord.²⁵⁴

Na konci listopadu pochodoval společně s hrabětem Colloredem v Pomořanech na město Loitz, kde opět vypomáhal při opevňovacích pracích.²⁵⁵ Plánem císařské armády bylo v této době sevřít švédskou armádu Johanna Banéra do kleští a obsadit tak Pomořany a Meklenbursko. Na tento manévř vyčlenil Matyáš Gallas právě Ottu Bedřicha

²⁵¹ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6a.

²⁵² O snaze jeho matky mu kariéru rozmluvit Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6v–7r. O snahách jeho manželky K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 138.

²⁵³ Z této doby pravděpodobně pochází i rychle načrtnutý plán fortifikací v okolí města Schwedt uložený v harrachovském archivu. Je možné, že se jedná o fortifikace vybudované právě vojáky Otty Bedřicha. Rozkazy k fortifikaci, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1637 VIII 28. C. N. 5. fol. 190r; Plán fortifikací, Tamtéž, s. d. B. N. 2. fol. 12r.

²⁵⁴ Z pozůstalosti plukovníka Hillera získal Otto Bedřich kromě kordu také 3 páry pistolí s pouzdry, klobouk s červeným perem a sponou, vlněné zimní punčochy, vyšívání šaty, lůžkoviny, rukavičky, límce, 13 koní s postroji a 70 dukátů v hotovosti. Tamtéž, 1637 X 7. N. 11. fol. 191r–192v; Tamtéž, 1637 X 8. N. 10. fol. 193r–194v.

²⁵⁵ Tamtéž, 1637 XI 24. C. N. 7. fol. 195r; Tamtéž, 1637 XI 25. C. N. 7. fol. 196r.

a hraběte Colloreda.²⁵⁶ Pod Harrachovo velení bylo také přiděleno 1 000 mužů uvolněných po dobytí zámku Wolgast.²⁵⁷ Se svými muži dopochodoval Otto Bedřich do Trantowa, kde byl zpraven o obléhání švédské pevnosti Demmin.²⁵⁸ Měl tak okamžitě shromáždit své muže a s podporou ještě dalších dvou regimentů se do obléhání zapojit.²⁵⁹

K Demminu se měl Otto Bedřich přiblížit od západu pochodem přes Tribsees, následně se zakopat v nedalekých vesnicích Deven a Levin a začít pevnost obléhat.²⁶⁰ Demmin byl však velmi dobře opevněn. K tomu pomáhala také samotná jeho poloha, kdy hned za linií opevnění na severu a severozápadě tekla řeka Pěna (něm. Peene). Stavitele pevnosti tento vodní prvek plně využili a celou ji obehnali širokým vodním příkopem překlenutým pouze třemi dobře hlídanými mosty, jedním na východě a dvěma na severozápadě. Od východu, nejlépe přístupného místa, potom chránily pevnost masivní bastiony.

Otto Bedřich tedy přitáhl k pevnosti od západu. Měl se začít přibližovat k jednomu ze dvou jmenovaných mostů, dobýt ho a vybudovat před ním obléhací šanci, odkud by mohla být pevnost ostřelována. Pokud by však u tohoto mostu narazil na obrannou šanci, měl ji pod rouškou tmy napadnout a obsadit.²⁶¹ O dalších detailech jeho role při obléhání toho pramenu mnoho nezmiňují, avšak 23. prosince dostal Otto Bedřich rozkaz nabídnout pevnosti čestnou kapitulaci.²⁶² Pokud by ji obránci odmítli, měl vydat rozkaz k ostřelování, a nakonec vzít pevnost útokem. K boji však naštěstí nedošlo, jelikož obránci nabídnutou kapitulaci přijali a pevnost opustili.²⁶³

Po dobytí Demminu se rozkazy Otty Bedřicha týkaly převážně neustálých přesunů. Na samém konci roku 1637 se přesunul do Beislangu a v novém roce 1638 pokračoval do nedalekého Hohenmockeru.²⁶⁴ Odsud měl pokračovat do Penzlinu, avšak zdá se, že se mu podařilo cestou zabloudit.²⁶⁵ I přes tento zádrhel se mu ovšem podařilo do cíle dorazit, načež na měsíc přešel pod velení Dona Duarte Braganzy, který ho vyslal

²⁵⁶ R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 122; P. ENGLUND, *Nepokojná léta...*, s. 172.

²⁵⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1637 XII 9. B. N. 13. fol. 198r.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž, 1637 XII 15 (1). C. N. 7. fol. 200v–201v.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž. 1637 XII 22. B. N. 13. fol. 204r.

²⁶³ R. REBITSCH, *Matyáš Gallas...*, s. 122; P. ENGLUND, *Nepokojná léta...*, s. 172.

²⁶⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1637 XII 28. B. N. 13. fol. 206r; Tamtéž, 1638 I 1. B. N. 17. fol. 207r.

²⁶⁵ Tamtéž, 1638 I 4. B. N. 17. fol. 208r; Tamtéž, 1638 I 6 (2). N. 39. fol. 210r.

na Diestelow a Schwaan.²⁶⁶ Během tohoto pochodu se k němu na krátko připojila i kolona artilerie, kterou měl chránit.²⁶⁷ Následně se již po několikáté Otto Bedřich z pramenů až do konce února vytrácí.

Nepříliš přesnou zprávu o tom, kde se Otto Bedřich touto dobou nacházel, poskytují deníky Arnošta Vojtěcha, kde je k datu 6. března napsáno, že Otto Bedřich pochodoval na Lübeck, avšak z důvodu opoždění přesunu informací odpovídá tento stav nejspíše druhé polovině února.²⁶⁸ Následně se se svými muži objevuje u Plau am See, kde se měl pokusit pro své vojáky sehnat zásoby, i kdyby měl porušit vyhlášené salvaguardie.²⁶⁹ Zde si měl také ze svého regimentu vybrat 200 nejlepších mužů a odpochodovat s nimi do Güstrowa, kde by se spojil s Jindřichem Šlikem.²⁷⁰ Matyáš Gallas však hned následující den rozkaz změnil a poslal Ottu Bedřicha do Crivitz.²⁷¹ Dalším jeho cílem se následně stalo Grabau, kde ležel hlavní stan Matyáše Gallase, a kde se měl Otto Bedřich dozvědět, kde mu byly vyčleněny zimní kvartýry.²⁷² Ty se nacházely v Mühlhausenu a společně s Ottou Bedřichem sem měl pochodovat i hrabě Götz.²⁷³ Na chvíli se však zdálo, že jeho kroky povedou jinam. Uvažovalo se o tom, že by mohl společně s regimentem hraběte Šlika doprovázet kolonu císařské artilerie, ovšem tyto rozkazy byly obratem zrušeny.²⁷⁴

Otto Bedřich se tedy odebral na pochod na Mühlhausen, přičemž cestou psal dopisy manželce a bratrovi Arnoštu Vojtěchovi, ve kterých je informoval o své chuti odcestovat od vojska za rodinou.²⁷⁵ Do svých kvartýrů dorazil Otto Bedřich v předstihu před svým regimentem 9. dubna.²⁷⁶ V Mühlhausenu se však pro Ottu Bedřicha opakovala situace, kterou zažil před třemi lety v Olavě, tedy že měšťané nebyli z jeho příjezdu

²⁶⁶ Tamtéž, 1638 I 12. B. N. 16. fol. 211r; Tamtéž, 1638 I 19. B. N. 16. fol. 212r; Tamtéž, 1638 I 20. B. N. 16. fol. 213r.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 427.

²⁶⁹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1638 II 27. B. N. 17. fol. 217r.

²⁷⁰ Tamtéž, 1638 III 10. B. N. 15. fol. 218r.

²⁷¹ Tamtéž, 1638 III 11. B. N. 15. fol. 219r. Rozkaz tlumočil o den později i Don Duarte Braganza Tamtéž. 1638 III 12. B. N. 16. fol. 202r.

²⁷² Tamtéž, 1638 III 25. B. N. 15. fol. 222r.

²⁷³ Tamtéž, 1638 III 30. fol. 227r.

²⁷⁴ Tamtéž, 1638 III 31 (1 a 3). B. N. 15. fol. 224r; Tamtéž, 1638 III 31 (3). B. N. 15. fol. 226r.

²⁷⁵ Tyto dopisy se v originále nedochovaly, avšak o jejich obsahu informují deníky Arnošta Vojtěcha. Ten také krátce zmiňuje i obsahy dopisů, které Otto Bedřich zasílal manželce Lavinii. O dopisech Ottu Bedřicha, ve kterých píše o svých záměrech se vrátit za rodinou se deníky zmiňují 27. března, 7. a 8. dubna. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 437, 440–441.

²⁷⁶ Reinhard JORDAN, *Chronik der Stadt Mühlhausen in Thüringen. Band III. 1600–1770*, Mühlhausen 1906, s. 91.

nikterak nadšení a odmítali mu vydat zásoby požadované jeho regimentem.²⁷⁷ Tento přístup měšťanů se však nezměnil ani po tom, co do města přišel zbytek regimentu, a tak se Otto Bedřich situaci rozhodl vyřešit silou a 22. dubna se svými muži „oblehl“ městskou radnici: „*Den 22. April wurde das Rathhaus blockirt, weil dieser Graf, was er begehrte, nicht gleich erhielt.*“²⁷⁸ Je více než pravděpodobné, že měšťané, ač neradi, po tomto nátlaku Ottu Bedřichovi vyhověli.

Jakmile se mu podařilo zabezpečit regiment, bylo mu povoleno na dva měsíce odcestovat za rodinou.²⁷⁹ Na cestu se potom vydal společně s Martinem Maxmiliánem z Golče a jeho první kroky směřovaly na panství Mšec za manželkou. Byl ovšem překvapený, že ji zde i přes zprávy o svém příjezdu nenašel.²⁸⁰ Lavinie byla touto dobou nemocná a rozhodla se proto počkat na příjezd manžela v pohodlnějším sídle ve Vídni, kde se léčila u své přítelkyně Ottavie Strozzi.²⁸¹ Otto Bedřich tedy zklamaně odjel do Prahy za bratrem, se kterým se shledal 15. května.²⁸² Následně pobýval střídavě v Praze a ve Vídni.²⁸³

4.7. Konec vojenské kariéry

Vojenské povinnosti se však začaly opět připomínat, a to stále častěji, jelikož Otto Bedřich byl od svého regimentu pryč skoro půl roku. 6. srpna nařídil Ferdinand III. Matyáši Gallasovi, aby plukovníky pobývající tou dobou v Praze, mezi kterými byl jmenován i Otto Bedřich, poslal k císařské armádě do Pomořan.²⁸⁴ Není známé, kdy se tento rozkaz dostal do rukou Otty Bedřicha, avšak zdá se, že k němu přistupoval vcelku bezstarostně, jelikož ještě v polovině září odjíždí za manželkou do Vídně.²⁸⁵

Nelze však říci, že by se Otto Bedřich svému regimentu přestal zcela věnovat. Jeho myšlenky se však více, než na vojenské záležitosti a přípravy tažení, orientovaly spíše ke složení vojenské hodnosti. Tento jeho postoj připomínají deníky Arnošta Vojtěcha poprvé 28. srpna, kdy zmiňují pouze že Otto Bedřich na regiment ještě

²⁷⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 450.

²⁷⁸ R. JORDAN, *Chronik der Stadt Mühlhausen...*, s. 91. O pobytu v Mühlhausenu taktéž Bernard WAHRLICH, *Harrach [Haross, Harrarh] zu Rohrau, Otto Friedrich Graf von*, [online] 2021, cit. 26. 1. 2024. Dostupné na: <https://www.30jaehrigerkrieg.de/harrach-otto-friedrich-graf-von/>

²⁷⁹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 458.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Tamtéž, sv. 2. s. 328.

²⁸² Tamtéž, sv. 4. s. 458.

²⁸³ O těchto pobytech u bratra a manželky viz. s. 66–67.

²⁸⁴ B. BAĐURA (ed.), *Documenta Bohemica Bellum Tricennale Illustrantia VI.* s. 261.

²⁸⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 358.

nerezignoval: „*Die gestrig bösen zeitungen continuiren, daher resigniert der Fidamor* [Otto Bedřich, pozn. ed.] *sein regiment noch nicht...*“²⁸⁶ Zdá se tedy, že myšlenkou na složení funkce se Otto Bedřich zabýval již delší dobu.

Otázkou zůstává, jak velký vliv měl na toto rozhodnutí nátlak jeho rodiny. Životopisec Otty Bedřicha uvádí, že po jeho druhém ranění u Landsbergu ho jeho matka, Marie Alžběta roz. ze Schrattenbachu, nabádala, aby se kariéry ve vojsku vzdal: „... *seine frau Mutter ihm alleweil persuadirte, den Krieg zu Lassen, und in ruhe zu Leben, auch seinen Bruder den H. Card. zu schreibe, daß er ihn das zue Berede.*“²⁸⁷ K matce se o rok později přidala i manželka, která také prosila Arnošta Vojtěcha, aby bratrovi vojenskou kariéru rozmluvil: „... *das er sein regiment gantz resignire, und hinfüro zuhaußbleibe.*“²⁸⁸ Podlehl tedy Otto Bedřich nátlaku své rodiny, či se jednalo o jeho vlastní rozhodnutí motivované např. strachem z dalšího zranění, či jinou silou? Odpověď na tuto otázku zůstane bohužel neznámá.

Otto Bedřich si však své rozhodnutí nerezignovat a neskládat funkci z konce srpna rychle rozmyslel, a 3. září již dle deníků Arnošta Vojtěcha zvažoval složení své hodnosti za rekompensaci ve výši 2 000 dukátů.²⁸⁹ A touto dobou se již hlásili tři zájemci o jeho regiment. Jednalo se o Camilla Gonzagu, Geronima Clariho a Tomasa Pompeia, kteří ovšem nabízeli rekompensaci pouze v polovině Ottou Bedřichem požadované částky, a ten tak zatím setrval v čele svého regimentu dál.²⁹⁰ 11. září, což byl mimochodem den, kdy se odebral za manželkou do Vídně, rozhodla válečná rada o jeho okamžitém návratu do pole.²⁹¹ Na to reagoval překvapivě sepsáním memoranda císaři, ve kterém prosil o odklad tohoto rozkazu na 6 týdnů.²⁹² To už však císaři došla s Ottou Bedřichem trpělivost, a tak ho postavil před ultimátum. Buď se měl okamžitě navrátit ke svému regimentu a ujmout se jeho velení, nebo se ho měl vzdát.²⁹³ Otto Bedřich se tedy rozhodl pro druhou možnost.

13. října tak končí jeho vojenská kariéra tím, že svou hodnost plukovníka složil, a jak si zapsal Arnošt Vojtěch, navrátil regiment do rukou císaře: „*Hogi ha resignato mio*

²⁸⁶ Tamtéž, sv. 4. s. 491.

²⁸⁷ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 6v–7r.

²⁸⁸ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 452.

²⁸⁹ Tamtéž, sv. 2. s. 375.

²⁹⁰ Tamtéž.

²⁹¹ Tamtéž, sv. 2. s. 358.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ Tamtéž, sv. 2. s. 362.

*fratello Otto Federico il suo regimento nelle mani dell'Imperatore...*²⁹⁴ Jako svého nástupce si představoval Michaela Morena, či Geronima Clariho, avšak císař měl jiné plány, a tak se nástupcem Otty Bedřicha stal plukovník Alessandro Borri.²⁹⁵ O této události se zmiňuje Arnošt Vojtěch naposledy ve svých denících ještě 23. října a stručně shrnuje budoucnost svého mladšího bratra slovy: „... *er nimmer in der krieg wird...*“²⁹⁶

4.8. Kariéra Otty Bedřicha na pozadí třicetileté války

Předešlé detailní vyličení osudu Otty Bedřicha za třicetileté války nemá samozřejmě působit pouze jako únavný výčet veškeré jeho činnosti. Slouží také jako jakási „čočka“, skrze kterou lze pozorovat nespočet dalších plukovníků a velitelů ve druhé polovině třicetileté války. Je možné vidět snahu velitelů o vyčerpávající vedení války, tj. snahu přerušit nepříteli jeho zásobovací trasy, zabránit mu svou přítomností v pochodu atd. a nakonec ukončit tažení rozhodující bitvou.²⁹⁷ Byť zasáhl do přímých vojenských akcí, jako např. obléhání Landsbergu a Demminu, či do bitvy u Wittstocku, sestávala se převážná část jeho vojenského působení z neustálých přesunů z místa na místo, při kterých musel vykazovat svou organizační zručnost. Nelze však předpokládat, že se tyto přesuny, i přes opětovné nabádání velitelů k disciplíně a spořádanosti, odehrávaly bez rabování. K touto chování sáhl ostatně i sám Otto Bedřich roku 1638 v Mühlhausenu, když si na měšťanech silou vynutil vydání zásob pro své muže. Dále také při několika příležitostech mohl využít i znalosti získané ze šlechtických exercií studiem fortifikace.

Zajímavé je však také časové rozvržení vojenských akcí, kterých se Otto Bedřich zúčastnil. Skoro polovina jeho vojenského angažování probíhala v zimních měsících, či na přelomech let, tedy v čase, kdy se dle dobových zvyklostí většinou neválčilo.²⁹⁸ Zaujme proto i fakt, že zimní kvartýry byly pro Otta Bedřicha roku 1638 v Mühlhausenu vyčleněny až v březnu čili velmi pozdě.

Proč však Otto Bedřich hledá svou cestu životem právě v armádě? Životní osudy dětí Karla I. z Harrachu přesně zapadají do modelu kariér šlechtických synů, kdy prvorozený Leonard VII. vstoupil do dvorských služeb, druhorozený Arnošt Vojtěch nastoupil na církevní dráhu a zbylí synové Otto Bedřich, Jan Karel, František Albrecht

²⁹⁴ Tamtéž, sv. 2. s. 366. Dále také O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49–50.

²⁹⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 366.

²⁹⁶ Tamtéž, sv. 4. s. 500.

²⁹⁷ Vítězslav PRCHAL, *Společenstvo hrdinů. Válka a reprezentace českomoravské aristokracie 1550–1750*, Praha 2015. s. 28; R. FUKALA, *Sen o odplatě...*, s. 343.

²⁹⁸ R. FUKALA, *Sen o odplatě...*, s. 343.

a Maxmilián vstoupili do vojenských služeb, kde hledali jak finanční, tak majetkové zabezpečení. Petr Maťa ve své monografii o české aristokracii předkládá názor, že „aktivní účast ve vojsku byla po celý raný novověk daleko četnější v řadách nižší šlechty a sociálně slabšího panstva.“²⁹⁹ Ottu Bedřicha nelze samozřejmě řadit mezi členy nižší šlechty, sociálně byl díky svému příbuzenstvu také velmi dobře postaven a majetkové zázemí v podobě panství Branná a Lomnice získal Otto Bedřich ještě před tím, než do vojska vstoupil. Co tedy od své vojenské služby očekával? S velkou pravděpodobností další hmotné zajištění, aby mohl splatit dluhy ležící na jeho panstvích. Funkce plukovníka byla pro Ottu Bedřicha čistě po finanční stránce výhodným zdrojem příjmů. Z vyživovacích nařízení (tzv. *Verpflegungs Ordonanz*) je známo, že plukovníkovi pěchoty mělo být vypláceno mezi 500–600 zlatými měsíčně.³⁰⁰ Částka ovšem nebyla vyplacena celá v hotovosti, jelikož např. roku 1636 mělo být plukovníkovi pěchoty ze 600 zl. vyplaceno v hotovosti pouze 200 zl. a zbytek měl obdržet v jídle a dalších naturáliích.³⁰¹ I přesto se však nejednalo o zanedbatelnou částku. Kromě toho však někdy přicházely i neočekávané příjmy, jako v případě pozůstalosti plukovníka Hillera, kterou Otto Bedřich získal jak hotovost, tak cenné předměty, či válečná kořist získaná dobýváním a plněním. Kromě toho také mohl samozřejmě doufat i v další společenský a kariérní vzestup.

Jak se Otto Bedřich ve službě choval? To se zachovalo ve zmíenkách jeho současníků a nejbližších. První pohled na něj poskytuje jeho švagr, Albrecht z Valdštejna, který ho nazval lehkomyšlným (*Leichtfertigkeit*), jelikož neuposlechl jeho rozkazy. Nelichotivě ho však líčila i jeho vlastní manželka Lavinie, která si 28. února roku 1638 stěžovala Arnoštu Vojtěchovi, že její manžel vede u armády skandální způsob života: „[...] *nella armata meni vita assai scandalosa* [...]“³⁰² Lavinie však také po návratu manžela měla obávat hrubých (špatných) slov a zacházení, tak jako dříve v Lehnici: „[...] *ella teme di novo male parole e trattamenti come quelli di Ligniz* [...]“³⁰³ Zde samozřejmě nelze hodnotit, co Lavinie myslí pod pojmy skandální život a špatná slova a zacházení. Čas jejího pobytu v Lehnici se však neshoduje s časem, kdy zde pobýval Otto Bedřich. O jejím pobytu se kromě výše zmíněného zápisu Arnošta Vojtěcha zmiňuje

²⁹⁹ P. MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 450.

³⁰⁰ V rodinném archivu Harrachů se nachází několik takových nařízení. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., s. d. N. 17. fol. 40r–41v; Tamtéž, 1636 I 1 (1). N. 5. fol. 80r–82v.

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² Tamtéž, sv. 2. s. 302.

³⁰³ Tamtéž.

i soupis zvěřiny odeslané z panství Mšec (něm. Kornhaus), který zmiňuje dvůr její excelence, který dorazil z Lehnice do Prahy, avšak roku 1636, nikoli roku 1637, kdy tam pobýval Otto Bedřich.³⁰⁴

Oproti těmto zmínkám potom stojí v přímém kontrastu báseň *Drutsch ECHO* vydaná roku 1638 v Mühlhausenu.³⁰⁵ Tato báseň, psaná formou rozhovoru autora s ozvěnou, Ottu Bedřicha adoruje. Je zde líčen jako statečný hrdina a krýgsman, před kterým se nepřítel schovává v křoví, dále jako Maur, a také jako šlechtyný hrdina: „*Ein topffer Held und Kriegesmann [...] Daß seine Feind dafür erschrecken, und weichen müssen in die Heckn [...] Er steht in Felde wie ein Maur... Edlen Held...*“³⁰⁶ Zde je však jisté, že autor vybírá tato přirovnání ve snaze se dostat do přízně Otty Bedřicha. Nelíčí ho tedy takového, jakým skutečně byl, avšak tak, jak si přál být viděn a vnímán.

Otázkou u osoby Otty Bedřicha však nadále zůstává, proč nedosáhl ve své vojenské kariéře vyššího postu než pouhého plukovníka pěchoty. Zmínky o tom, že byl generálem, jak např. uvádí jeho podobizna ve sbírkách zámku Opočno, či generál-strážmistrem (General-Wachtmeister), jak uvádí Pavel Juřík, jsou mylné.³⁰⁷ Nelze dle mého soudu říci, že by Ottu Bedřichovi chyběly ambice, přeci jen měl i přes nemoc odcestovat za Ferdinandem III. do Plzně prosit o navrácení své vojenské funkce a konec své kariéry, jak se zdá, delší dobu rozmýšlel. Spíše soudím, že kariérní postup mu zpomalovalo jeho někdy nezodpovědně působící chování, kdy ke konci své kariéry několikrát ignoroval zasláné rozkazy o návratu k regimentu. Dalším důvodem však může být také jeho nízký věk a předčasná smrt.

5. Rodinný život

O rodinném životě Otty Bedřicha se literatura kromě obligátních zmínek o datu uzavření manželství a počtu a jménech dětí nikdy více nezmiňuje.³⁰⁸ Po bližším prozkoumání

³⁰⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.2., 1638 I 8. B. N. 2. fol. 24v.

³⁰⁵ Celý název básně zní: *Drutsch ECHO: Zu unterhänigen Ehren und wolgefallen: Dem hoch wohlgebornen Graffen und Herrn/Herrn OTTO Friederich/ Graffen von Harrach/ u. der Röm: Kayserl: Mayt: Cammerern/ und wohlbestälten Obristen zu Fueß/ ec. Meinem Gnädigen Graffen und Herrn/ in unterhänigkeit dediciret und überschicket.* OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1638. N. 9. fol. 24r.

³⁰⁶ Tamtéž.

³⁰⁷ Pavel Juřík na tomto místě nejspíše zaměnil Ottu Bedřicha za generál-strážmistra Jana Rudolfa Morzina, pod kterým sloužil. P. JUŘÍK, *Harrachové...*, s. 42.

³⁰⁸ Zmínky lze nalézt v publikacích O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 98-100; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49; P. JUŘÍK, *Harrachové...*, s. 42; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 33; M. KOLDINSKÁ, *Každodennost renesančního aristokrata...*, s. 40.

pramenů však na světlo přichází daleko plastičtější obraz mladého šlechtice, který před uzavřením samotného sňatku několikrát procházel někdy více a někdy méně opěťovanou láskou k několika šlechticím, a může tak sloužit jako zrcadlo milostného života mladých šlechticů v první polovině 17. století. Stejně tak lze také vykreslit vztah Otty Bedřicha ke svým sourozencům, zejména svým bratrům, se kterými trávil nespočet volných chvil.

5.1. Milostný život Otty Bedřicha mezi lety 1631–1635

Časové ohraničení této podkapitoly je na jedné straně tvořeno první pramennou zmínkou o lásce Otty Bedřicha k ženě a na druhé straně jeho sňatkem. V životě mladých šlechticů přicházely první milostné a sexuální zkušenosti většinou při jejich kavalírské cestě, bohužel v případě Otty Bedřicha nelze jeho případnou lásku k některé z mnoha šlechticů, pohybujících se na španělském královském dvoře, z důvodu chybějící pramenné základny ani potvrdit ani vyvrátit.

O jeho prvním milostném dobrodružství tak existuje zmínka až z 1. ledna roku 1631, kterou si do svého deníku zapsal Arnošt Vojtěch. Otto Bedřich podle ní měl zahořet láskou k mladé vdově Anně Magdaleně z Kolovrat, která byla o pouhý rok starší než on a s níž by se prý rád oženil.³⁰⁹ Ze svých snah však musel nakonec, nejspíše kvůli tlaku ze strany své rodiny, ustoupit.³¹⁰ Dle deníků Arnošta Vojtěcha si měl vzít jinou v košili, než tuhle se vším zlatem: „[...] *che pigliaria più tosto un'altra in camiscia, che questa noc tutto il suo oro.*“³¹¹

Další zalíbení našel Otto Bedřich v hraběnce Zuzaně Eleonoře z Kollonitsch, dceři velitele pevnosti Komárno Arnošta z Kollonitsch.³¹² Není známo, kdy se oba poprvé setkali, avšak zdá se, že hraběnka city Otty Bedřicha opěťovala. Jaké překvapení tak pro Otta Bedřicha muselo být, když se na konci prosince roku 1634 dozvěděl o zasnubách Zuzany Eleonory s jeho bývalým opatrovníkem u královského dvora v Madridu Františkem Kryštofem z Kevenhüllera.³¹³ Zásnubních oslav se dle deníků Arnošta Vojtěcha zúčastnil, avšak hraběnka Zuzana Eleonora se měla vyhýbat jejich bližšímu setkání, aby nedošlo ke znepokojení, dobovou terminologií k „*disquhtieren/disgustare*“, čili doslova znechucení, jejího snoubence.³¹⁴ Banketu, který František Kryštof

³⁰⁹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 22.

³¹⁰ Tamtéž, s. 27.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 3r; C. WURZBACH, *Biographisches Lexikon...*, Sv. 12. Vídeň 1864, s. 359.

³¹³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 113.

³¹⁴ Tamtéž. Také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1. fol. 3r.

z Kevenhülleru uspořádal den po jejich svatbě 3. března roku 1635, se Otto Bedřich neúčastnil, což mělo Zuzanu Eleonoru, nyní už hraběnku z Kevenhülleru, urazit.³¹⁵ Důvody k neúčasti na tomto banketu lze dle mého soudu spatřovat dílem v možné zhrzenosti nad ztrátou milované hraběnky, a dílem také v účtě prokazované k jeho stávající snoubence, Lavinii Tekle Gonzagové z Novellary.³¹⁶ Jejich vzájemná láska však i v budoucnu vyvolávala poměrně zajímavé situace, jako např. když se v prosinci roku 1638 na banketu Rudolfa z Tieffenbachu s manželským párem setkala tehdy již manželka Otty Bedřicha Lavinie Tekla a rozhodovala se, zda na onom banketu setrvá právě z důvodu lásky, kterou její manžel dříve k Zuzaně Eleonoře cítil.³¹⁷ Zdá se tedy, že i po třech letech manželství Lavinie na Zuzanu Eleonoru žárlila.

5.2. Manželský život mezi lety 1635–1639

V době této milostné epizody bylo Ottu Bedřichovi 25 let a byl již nejvyšší čas, aby se oženil. Po neúspěších s Annou Magdalenou z Kolovrat a Zuzanou Eleonorou z Kollonitsch se do výběru jeho manželky dle dobové zvyklosti vložili jeho starší bratři Leonard VII. a Arnošt Vojtěch. Otto Bedřich sice měl právo na to vybrat si manželku dle svého vlastního uvážení, ovšem svou volbu musel konzultovat se svými bratry, kterým se v této době však již nechtělo čekat, a tak se do výběru výhodné partie vložili sami.³¹⁸ Dle Otty Harracha byla Arnoštem Vojtěchem pro Ottu Bedřicha vybrána nejdříve Dorotea, bohatá vdova po vévodovi Františku Albertovi Sasko-Eisenašském, avšak tento pokus z neznámých důvodů ztroskotal.³¹⁹ Leonard VII. následně zamýšlel svého mladšího bratra oženit s dvorní dámou císařovny Annou Magdalenou Jörgerovou z Tolletu a Köppachu.³²⁰ I tento pokus však skončil nakonec nezdarem, nejspíše i proto, že se tento sňatek, jak se zdá, nezamlouval Arnoštu Vojtěchovi.³²¹ Leonardu VII. se však nakonec přeci jen podařilo provdat tuto šlechtičnu za jednoho ze svých mladších bratrů Františka Albrechta.³²²

³¹⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 118.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Tamtéž, s. 378.

³¹⁸ O roli příbuzenstva a „přátel“ při plánování šlechtických sňatků P. MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 623–627.

³¹⁹ O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97.

³²⁰ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 3v.

³²¹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 113. Zde je nutné upozornit, že editoři kardinálových deníků nejspíše dosazují do této situace Františka Albrechta z Harrachu, domnívám se však, že kardinál zde myslí pod pojmem *mio fratello* Ottu Bedřicha, o kterém píše v předešlé větě.

³²² Sňatek se uskutečnil v Kaiserebersdorfu roku 1637 a byl na něm přítomen i císař Ferdinand III. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 101.

Celou situaci hledání vhodné partie pro Ottu Bedřicha nakonec dle deníku Arnošta Vojtěcha vyřešila Benigna Kateřina z Lobkovic, která měla upozornit na to, že se na dvoře pohybuje dvorní dáma Lavinie Tekla, mladá vdova po Vratislavovi I. z Fürstenbergu.³²³ Kdo ovšem byla ona Lavinie?

Lavinie Tekla byla dcerou Camilla II. Gonzagy z Novellary a jeho manželky Kateřiny d'Avallos d'Aquino. Narodila se 14. října roku 1607 a 17. prosince roku 1628 se provdala za Vratislava I. z Fürstenbergu a stala se tak jeho třetí a poslední manželkou. Z tohoto manželství vzešly dvě děti, syn František Vratislav a dcera Kateřina Eleonora. Manželství však trvalo pouhé tři roky, jelikož Vratislav I. 10. července 1631 zemřel a zanechal tak své manželce Lavinii správu nad panstvím Měsíc nedaleko Rakovníka.³²⁴ Lavinie byla dvorní dámou císařovny, a jako taková se Arnoštu Vojtěchovi jevila jako ideální partie pro Ottu Bedřicha, jelikož by tímto sňatkem Harrachové získali další možnost přístupu ke dvoru a také k samotné císařovně. Harrachové totiž v této době začali ztrácet své postavení u dvora, které promyšlenou sňatkovou politikou vybudoval Karel I. z Harrachu. Díky němu vzniklo velmi silné uskupení v čele s Karlem I. z Harrachu, Janem Oldřichem z Eggenbergu, Maxmiliánem a Albrechtem z Valdštejna. Z tohoto uskupení však v této době zbýval Harrachům už jen Maxmilián z Valdštejna, a Harrachové tak potřebovali najít novou cestu, jak své postavení u dvora upevnit. A v Lavinii k tomuto cíli našli ideální prostředek. S přihlédnutím k výše popsanému, a i k následujícímu vývoji událostí proto nelze souhlasit s výrokem rakouské historičky Beatrix Bastlové, že „*Ke sňatku mezi Lavinii Teklou Gonzagovou a Otou Bedřichem z Harrachu došlo [...] proti vůli rodiny [...]*“³²⁵ Naopak, rodina projevovala vůči sňatku s dvorní dámou obrovský zájem a nelze pochybovat o tom, že si od něj slibovala posílení své pozice u císařského dvora. V denících Arnošta Vojtěcha je Lavinie dokonce líčena, jako pomocnice jedné Židovky, která se v květnu roku 1635 toužila stát křesťankou.³²⁶ Pokud by se měl sňatek konat proti vůli rodiny, a zejména Arnošta Vojtěcha, určitě by se proti Lavinii nějak vyhranil. Nic takového se však v jeho zápiscích neobjevuje.

³²³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 113.

³²⁴ C. WURZBACH, *Biographisches Lexikon...* Sv. 5. Vídeň 1859, s. 19; OeStA/AVA, FA Harrach, R 129. Také A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 33.

³²⁵ Beatrix BASTL, *Mezi mocí a bezmocí. Úvahy o každodenním životě šlechtičen v raném novověku*, in: *Dějiny a Současnost* 16, 1994, č. 3. s. 24, a z ní vycházející M. KOLDINSKÁ, *Každodennost renesančního aristokrata...*, s. 40.

³²⁶ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 122.

Otto Bedřich s Lavinii si nebyli zcela neznámí. Setkali se spolu již v červnu roku 1634 na večeři v císařské zahradě, kde byl přítomen např. i Adam ml. z Valdštejna s manželkou a další významní hosté, avšak v této době Otto Bedřich ještě hořel láskou k Zuzaně Eleonoře z Kollonitsch.³²⁷ Oficiálně byl Otto Bedřich Lavinii představen svým bratrem Arnoštem Vojtěchem 21. ledna roku 1635 i se vším jeho služebnictvem.³²⁸ Lavinie nejspíše rychle našla v mladém a pohledném hraběti zalíbení, a tak si Arnošt Vojtěch o týden později do deníku zapsal, že Otta Bedřich jí začal veřejně sloužit: „*Diede licenza la contessa di Furstenberg all’Otto Federico di servirla pubblicamente.*“³²⁹ Od této chvíle začínají Otto Bedřich a Lavinie již vystupovat na veřejnosti společně jako pár a jako snoubenci. Tak vystupovali např. při svatbě Jindřicha Viléma Slavaty a Anny Polyxeny Michnové z Vacínova 6. února, kdy měl být dokonce Otto Bedřich ozdoben pramenem Laviniiých vlasů.³³⁰

Jejich štěstí ovšem přerušily vojenské povinnosti Otty Bedřicha, který musel v polovině dubna odcestovat za svým nově uděleným regimentem do hornoslezského Kozlí, což mělo jeho budoucí manželku znepokojit. Celou tuto vypjatou situaci mezi snoubenci mělo vyřešit až příslibení sňatku, což se mělo odehrát tajně v kostele sv. Jakuba v Praze 18. dubna.³³¹ Dle slov životopisce: „[...] *sie ihme Heimlich in St. Jacob kirchen das Ja wort gegeben* [...]“.³³² Snoubenci a sobě příslibení budoucí manželé se následně setkali až skoro o půl roku později v říjnu, krátce před svým svatebním obřadem.

Svatební obřad byl významným okamžikem v životě šlechtice a vedle křtin a pohřbů je historiky řazen k tzv. „*přechodovým rituálům.*“³³³ Uzavření manželství také patřilo mezi tzv. *Freudenfeste*, oslavy spojené se šťastnými životními událostmi.³³⁴ Pro

³²⁷ Mezi hosty lze dále zmínit manžele Viléma a Benignu Kateřinu z Lobkovic, Bedřich z Talmberka, Anna Zuzana Slavatová a Volf Ilburk z Vřesovic. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 100.

³²⁸ Tamtéž, s. 115.

³²⁹ Tamtéž, s. 116.

³³⁰ Kardinál ve svých denících uvádí, že měl mít pramen Laviniiých vlasů zapletený ve svých vlasech, zatímco životopis Otty Bedřicha uvádí, že měl mít její vlasy spletené do podoby náramku. Tamtéž; Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 3v–4r.

³³¹ Tamtéž, s. 121; Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 4r.

³³² Tamtéž.

³³³ Např. P. KRÁL, *Křtiny, svatby a pohřby. K vzájemné reflexi panovnických a šlechtických přechodových rituálů ve druhé polovině 16. a první polovině 17. století*, in: *Šlechta v habsburské monarchii a císařský dvůr (1526–1740)*. (Opera Historica 10.), edd. V. Bůžek–P. Král. České Budějovice 2003. s. 439–455; V. BŮŽEK–P. KRÁL (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007, s. 107; V. Bůžek a kol. *Společnost českých zemí...*, s. 275–287.

³³⁴ J. HRBEK a kol., *Panovnický majestát. Habsburkové jako čeští králové v 17. a 18. století*, Praha 2021, s. 103.

šlechtice tímto obřadem začínala nová kapitola jeho života, ve které vstupoval do nové životní role manžela a do budoucna výhledově otce. Zároveň byla takováto událost vítanou příležitostí, jak prezentovat, zdůraznit a potvrdit společenské postavení sebe a svého rodu. Významnou roli při těchto příležitostech hrál i panovník, a to jednak tím, že oslavy a obřady spojené s jeho životem sloužily jako model pro šlechtu, která jejich formu v omezenější míře přejímala a napodobovala, a jednak mohl sám poctit tuto šlechtickou slavnost svou osobní přítomností a tím pozvednout její společenský význam. Reálně byl však panovník ve valné většině případů přítomen pouze symbolicky, zastupován svým „*vyslancem*.“ Neméně významnou roli potom hrála i urozenost, postavení a počet svatebních hostů, jejichž seznam byl sestavován s obrovskou pečlivostí.³³⁵

Svatba Otty Bedřicha a Lavinie Tekly se konala 7. října roku 1635 na zámku v Kaiserebersdorfu.³³⁶ Na svatbě nechyběli vzácní hosté. Byli zde jak rodinní příslušníci Otty Bedřicha: bratři Leonard VII. a Arnošt Vojtěch, tak i významné osobnosti císařského dvora, jako např. nejvyšší kancléř Království českého Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, nejvyšší hofmistr Maxmilián z Ditrichštejna, nejvyšší dvorní kancléř Jan Křtitel Verda z Verdenbergu a místodržící v Dolních Rakousích Jiří Teufel z Guntersdorfu. Ti všichni také přiložili vedle novomanželů své podpisy a pečete na svatební smlouvu.³³⁷ Taktéž zde byl i osobně přítomen císař Ferdinand II. Účast přislíbila i císařovna, která však krátce před obřadem onemocněla, a tak alespoň na svatební hostinu darovala ovoce, marmelády a další sladkosti.³³⁸ Pár oddal bratr ženicha kardinál Arnošt Vojtěch, a při obřadu přednesl řeč, ve které odkazoval na rozdíly mezi hříchem neposkvrněnou ženou (*Virago*) a ženou po spáchání prvotního hříchu (*Evou*).³³⁹ Tato řeč sloužila i jako morální kázání oběma novomanželům a zajímavě vykresluje vnímání manželství v 1. pol. 17. století. Manžel (Otto Bedřich) je připodobňován k Adamovi, který stojí nad svou manželkou (Laviníí), jelikož ženu vytvořil Bůh z muže, a stejně jako

³³⁵ P. KRÁL, *Křtiny, svatby a pohřby...*, s. 450–452., 454–455. V. BŮŽEK a kol. *Společnost českých zemí...*, s. 279–284. Podobou oslav spojovaných s panovnickým rodem se zabýval např. J. HRBEK a kol., *Panovnický majestát...*, s. 104–134.

³³⁶ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 4v. Dále také K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 125; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 98.

³³⁷ Svatební smlouva Otty Bedřicha a Lavinie Gonzagové, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.2., 1635 X 7. N. 25. fol. 1r–2v.

³³⁸ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 4v. Z literatury J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 49.

³³⁹ Opis řeči se zachoval v harrachovském rodinném archivu OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.2., fol. 6r–7v.

Adam ji pojmenovává. Lavinie bude *Virago* pokud bude svého manžela s respektem uznávat jako svého pomocníka. Manžel se k ní však má v tomto ohledu chovat jako tělo svého těla: „*Fleisch von seinen Fleisch*“, a také se k ní chovat hezky a mile: „*schön tut*“.³⁴⁰ Manželé mají být zasvěcení jeden druhému, žít spolu pokojně, a tak, jako by byli součástí jeden druhého: „*einig und friedsam mit einander leben, den sie in Suma zwei in einem Fleisch sein*“.³⁴¹ Pokud však na tyto manželské povinnosti zapomenou a budou řízení pouze chťičem, potom se stane Lavinie *Evou* a nebudou jí příslušet jiné domácí povinnosti, než plození potomků: „*den ist nur zum Kinder gebühren, und sonst tun nichts anders im Hausdienst*“.³⁴² Pouhý chťič má manžele zatížit mnoha souženými, a nakonec je oba i připravit i o život, kdy manželka je ohrožena zejména porodem. Na konci řeči/kázání nabádá Arnošt Vojtěch manžele, aby si vzaly zmiňované atributy obou jmen k srdci, tudíž aby atributy Evy sloužily pouze k početí potomka a spíše nad nimi převažovaly atributy *Virago*, ženy, která je svému manželovi oporou.³⁴³ Po pronesení této řeči Arnošt Vojtěch novomanželům požehnal a sňatek Otty Bedřicha a Lavinie byl stvrzen.

Po obřadu se svatebčané a hosté v tichosti bez hudby a tance přesunuli na večeři do mlýna, který patřil Kašparovi de Terzi.³⁴⁴ Co se na večeři podávalo, dokládá účet dochovaný v harrachovském archivu.³⁴⁵ Dle něj se mělo na večeři podávat např. jedno a půl telete, maso z volů a volské jazyky, různé šunky, kotlety, slanina, kapouni, holubi, křepelky a další malí a velcí ptáci (nejspíše různé druhy pěvců), zajíci, kapři, klobásy a dále sladké zelí, tuřiny, artyčoky, citróny, pomeranče, cibéby, olivy, ovoce a šneci.

A co přinesla Lavinie do manželství věnem? Dle manželské smlouvy vstupovala Lavinie do manželství s jitřním darem (něm. Morgengabe) ve výši 10 000 zl. Tuto sumu potom Otto Bedřich obvěnil částkou 20 000 zl., kdy polovinu této částky měl Lavinii připsat z lásky a manželské náklonosti.³⁴⁶ Smlouva samozřejmě pamatovala na různé situace, které by mohly mezi manželi v budoucnu nastat, zejména potom kvůli vojenské

³⁴⁰ Tamtéž.

³⁴¹ Tamtéž.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ Tamtéž.

³⁴⁴ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 4v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 100.

³⁴⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., a.d. N. 86. fol. 27r–28v.

³⁴⁶ Svatební smlouva Otty Bedřicha a Lavinie Gonzagové, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.2., 1635 X 7. N. 25. fol. 1r–1v.

kariéře Otty Bedřicha na jeho případnou smrt. V případě jeho smrti měla být Lavinii vyplacena celá částka 30 000 zl., které měl Otto Bedřich i dle článku M. XXXV Obnoveného zřízení zemského nechat pojistit na svých panstvích.³⁴⁷ V případě, že by v manželství zplodili děti a nebylo by mezi manželi ustanoveno jinak, tak měla být Lavinii vyplacena dvojnásobná částka, tj. 60 000 zl.³⁴⁸

Harrachové však počítali u Lavinie věna s daleko větší finanční částkou. S její osobou byla totiž spojená částka 20 000 neapolských dukátů nevyplaceného věna z jejího prvního manželství s Vratislavem I. Fürstenbergu. Celková částka, kterou Vratislavovi přislíbil její otec Camillo II. Gonzaga, byla 45 000 neapolských dukátů, avšak vyplaceno bylo pouze 25 000 dukátů. O zbylou nevyplacenou částku se po smrti manželů roku 1639 rozhořel mezi rodem Harrachů a Fürstenbergů ostrý spor o to, komu tato dlužná částka připadne. Spor byl nakonec ukončen na přelomu let 1639 a 1640 dohodou. Fürstenbergové se nároku na dlužnou částku vzdali a celá částka tak měla připadnout dětem Otty Bedřicha a Lavinie.³⁴⁹ Samotné vyplacení peněz se však protáhlo až do konce 50. let 17. stol.³⁵⁰

Lavinie také spravovala pozemkový a nemovitý majetek po svém zemřelém manželovi v podobě panství Mšec (něm. Kornhaus) nedaleko Rakovníka a také dům na Hradčanech. O dům na Hradčanech však projevili zájem členové rodu Fürstenbergů, a tak se rozhořel další soudní spor Harrachů s Fürstenbergy.³⁵¹

Druhý den po svatbě uspořádal Leonard VII. z Harrachu ještě banket na oslavu sňatku Otty Bedřicha a Lavinie, který byl ovšem narušen nezvaným vévodou z Neuenburgu.³⁵² V polovině listopadu se potom novomanželé vydali na objížďku svých

³⁴⁷ Dle edice Obnoveného zřízení zemského Jireček HERMENEGILD (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské dědičného království Českého. Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen 1627*, Praha 1888, s. 388.

³⁴⁸ Svatební smlouva Otty Bedřicha a Lavinie Gonzagové, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.2., 1635 X 7. N. 25. fol. 1v–2r.

³⁴⁹ Císař Ferdinand III. dohodu mezi Harrachy a Fürstenbergy, která byla vyhotovena v Římě 24. prosince roku 1639, ratifikoval 5. ledna roku 1640. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., 1640 I 5. fol. 57r–60v. Taktéž K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 424.

³⁵⁰ K tomuto sporu se v harrachovském rodinném archivu nachází mnoho pramenů, avšak vyličit tento spor se všemi podrobnostmi by zabralo příliš mnoho místa a také dalece přesahuje časové rozmezí této práce. Do budoucna by si však pozornost zasloužil. Prameny k tomuto sporu jsou uloženy v kart. 748. harrachovského archivu ve složce Heiratsgut seiner Gemahlin Lavinia.

³⁵¹ O tomto sporu viz. s. 98–100.

³⁵² Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 4v–5r.

panství Branná, Lomnice a Mšec.³⁵³ Následně se však manželé museli rozloučit, jelikož Otto Bedřich odcestoval ke svému regimentu.³⁵⁴

V jeho nepřítomnosti bylo manželství požehnáno prvním potomkem. 14. července roku 1636 se ve tři čtvrtě na sedm večer v Praze Ottu Bedřichovi a Lavinii narodil syn Ferdinand Bonaventura. Pokřtěn byl 25. července v kapli sv. Václava v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha rukou svého strýce Arnošta Vojtěcha a kmotry mu byli císař s císařovnou zastupovaní nejvyšším purkrabím Adamem ml. z Valdštejna a Polyxenou z Lobkovic.³⁵⁵ Chlapec byl pojmenovaný po sv. Bonaventurovi, na jehož svátek se narodil, a také po císaři, který byl formálně jeho kmotrem.

Není známo, jak na zprávu o narození mužského potomka Otto Bedřich u vojska reagoval, každopádně pro rod Harrachů se jednalo o významnou a důležitou událost. Ve třicátých letech 17. stol. se totiž rod Harrachů začal potýkat s nedostatkem mužských potomků, kteří by zajistili pokračování rodu. Starší bratr Otty Bedřicha, Leonard VII. zplodil zatím pouze jednoho syna, Leonarda VIII. Ulricha, kterému bylo při narození Ferdinanda Bonaventury 15 let, a o jehož sňatku se zatím neuvažovalo. U Arnošta Vojtěcha děti nepřicházely z důvodu jeho církevní kariéry v úvahu, František Albrecht zatím ženatý nebyl a zbylí bratři Jan Karel a Maxmilián byli již po smrti. Jak uvádějí autoři nejnovější monografie o rodu Harrachů: „[...] *byl malý Ferdinand Bonaventura určitou nadějí na pokračování rodu.*“³⁵⁶

O nejranější výchově a životě mladého Ferdinanda Bonaventury je však z pramenů možné vyčíst jen velmi málo. Na začátku dubna roku 1637 vážně onemocněl, dle Arnošta Vojtěcha hned 3 nemocemi, a o jeho přežití se velmi pochybovalo.³⁵⁷ Naštěstí u něj však došlo k rychlému uzdravení. Sám Otto Bedřich o svém synovi v pramenech hovoří zdrobněle jako o „*Ferdinandel*“, tedy Ferdinandkovi či Ferdíkovi, a dle

³⁵³ Kardinálovi deníky dokládají jejich pobyt v Novém Rychnově a dále uvádí, že 18. listopadu odcestovali na svá panství, tedy Brannou, Lomnici a Mšec. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 126. a 128. O jejich cestě na jejich panství také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 5r. O detailech jejich cesty však neexistují žádné zmínky.

³⁵⁴ Viz. s. 39.

³⁵⁵ V harrachovském archivu se dochoval dopis Polyxeny z Lobkovic, ve kterém děkuje císařovně, že jí mohla na tomto křtu zastupovat. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.2., podsložka Heiratsgut seiner Gemählin. 1636 VII 10. fol. 18r. Dále také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 5v–6r; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 136. O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 55. Lavinie dostala při křtu darem od Arnošta Vojtěcha malý oltář.

³⁵⁶ J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 55.

³⁵⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 152.

dochovaného soupisů výdajů mu čas od času uložil stranou 10 kr.³⁵⁸ Kojná, kterou v rodině Otty Bedřicha byla Anna Gregorina, potom dle stejného soupisu stála Ottu Bedřicha 6 zl.³⁵⁹

Rok po narození syna přivítali Otto Bedřich s Laviníí na svět dalšího potomka, tentokrát dceru. Narodila se 21. července roku 1637 opět v nepřítomnosti Otty Bedřicha a pojmenována byla po své babičce z otcovy strany Marie Alžběta. Pokřtěna byla v soukromé kapli Lobkoviců opět za přítomnosti Polyxeny z Lobkovic a Adama ml. z Valdštejna, ke kterým neznámý životopisec Otty Bedřicha ještě doplňuje jistou paní Amelii („*Frau Amel*“) a nejmenovanou paní z Lobkovic („*Frau von Lobkowitz*“).³⁶⁰

O jejím nejtěplejším věku je toho však známo stejně málo, jako o mládí Ferdinanda Bonaventury. I v jejím případě ji na konci prosince roku 1638 postihla nemoc, takže se Lavinie obávala o její život.³⁶¹ Otto Bedřich ji v pramenech oslovuje jako „*Maria Liserl*“, tedy Marie Alžbětka, a stejně jako v případě Ferdinanda Bonaventury i jí občas uložil stranou 10 kr.³⁶²

Pro současného badatele je při zkoumání vztahu mezi manželi překážkou absence manželské korespondence. O tom, že si manželé dopisovali, není pochyb, jelikož se o jejich dopisech zmiňuje ve svých denících Arnošt Vojtěch, avšak originály korespondence se nejspíše nedochovaly. Jisté epizody z jejich manželství lze tedy alespoň částečně rekonstruovat na základě zmíněných deníků Arnošta Vojtěcha. Např. na počátku února měla Lavinie trpět vážnými zdravotními neduhy, které Arnošt Vojtěch přisuzoval porodu Marie Alžběty.³⁶³ O vztahu Lavinie k Ottu Bedřichovi však hovoří další řádky, jelikož Lavinie měla mít k manželovi respekt i přes to, že měl u armády žít skandálním způsobem života.³⁶⁴ A byla to také právě Lavinie, která o dva měsíce později prosila Arnošta Vojtěcha, aby jejímu manželovi vojenskou kariéru rozmluvil.³⁶⁵ Z těchto zmínek vyplývá, že si Lavinie dělala starost o zdravotní stav svého manžela, ovšem nelze přesně určit, jak velkou roli v těchto obavách hrála láska, či obava z dalšího ovdovění.

³⁵⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639. N. 1. fol. 80v, 82.r.

³⁵⁹ Tamtéž, fol. 81r. Anna Gregorina se však roku 1640 domáhala na Arnoštu Vojtěchovi dlužného platu 21 zl. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1640 (8). N. 16. fol. 64r–65v.

³⁶⁰ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 7r.

³⁶¹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 383, a sv. 4. s. 512.

³⁶² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639. N. 1. fol. 80v.

³⁶³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 302.

³⁶⁴ Viz. s. 55.

³⁶⁵ Viz. s. 53.

Když se v květnu roku 1638 vracel Otto Bedřich od armády do českých zemí, směřovala jeho cesta nejdříve na panství Mšec, kde se chtěl setkat s manželkou, kterou tam však ke svému překvapení nenalezl. Lavinie se totiž kvůli svému zdravotnímu stavu, kdy měla upadat velmi často do mdlob, rozhodla počkat na svého manžela ve Vídni, kde se léčila u své přítelkyně Ottavie Strozzi.³⁶⁶ Zde Arnošt Vojtěch zmiňuje zajímavé rozpoložení Lavinie, a to, že nevěřila svému manželovi, že za ní přijede ve slíbeném čase.

Otto Bedřich tedy na konci května, po čase stráveném v Praze u bratra Arnošta Vojtěcha, kdy čas trávil zejména společenskými sešlostmi, návštěvami míčovny a hrou v karty, rozhodl odcestovat za manželkou do Vídně.³⁶⁷ Tam se o Lavinii mezitím staral doktor Wilhelm Rechberger, který jí mimo jiné naordinoval zdrženlivost v manželských povinnostech.³⁶⁸ Na její dodržování potom dohlížela výše zmíněná Ottavie Strozzi, která dokonce odmítla pustit Ottu Bedřicha do svého domu, aby se s Laviníí setkal.³⁶⁹ V této situaci tedy nezbylo Ottu Bedřichovi nic jiného, než na konci srpna odcestovat zpět za Arnoštem Vojtěchem do Prahy.³⁷⁰ Za Laviníí se do Vídně vydal opět v listopadu, ovšem ani tehdy ho Ottavie Strozzi za manželkou do svého domu nepustila.³⁷¹

Lavinin zdravotní stav se zlepšil až na začátku prosince, kdy společně s Ottou Bedřichem a Arnoštem Vojtěchem odcestovala z Vídně do arcibiskupské Červené Řečice a odtud dále do Prahy. Cestu zimní krajinou si trojice krátila hrou různých karetních her.³⁷² Po návratu do Prahy se manželé opět ponořili do víru společenského života, kdy např. 28. prosince večereli u Arnošta Vojtěcha ve společnosti Anny Zuzany Slavatové, Maxmiliána a Rudolfa z Valdštejna s jejich rodinami a dalšími.³⁷³

Touto dobou byla již Lavinie znovu těhotná, ve svém životě již po páté, ovšem těhotenství komplikovaly další zdravotní problémy, o kterých se prameny začínají zmiňovat již ve druhé polovině ledna.³⁷⁴ Na počátku února se měly problémy natolik zhoršit, že se Lavinie začala obávat, že blížící se porod nepřežije.³⁷⁵ Díky tomu také Otto

³⁶⁶ Tamtéž, sv. 2. s. 323, a sv. 4. s. 458.

³⁶⁷ Tamtéž, sv. 2. s. 327.

³⁶⁸ Tamtéž.

³⁶⁹ Tamtéž, s. 328–329.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 355.

³⁷¹ Tamtéž, s. 373.

³⁷² Tamtéž, s. 378–379, a sv. 4. s. 506–507.

³⁷³ Na večeri dále přišel i Jan Sezima z Ústí se svou rodinou, Ferdinand Arnošt z Valdštejna a Jan Kryštof di Han. Tamtéž, sv. 2. s. 382, a sv. 4. s. 510.

³⁷⁴ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 7v.

³⁷⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 395, a sv. 4. s. 528.

Bedřich zrušil svou plánovanou cestu za Arnoštem Vojtěchem do Červené Řečice a dále do Vídně, aby byl své manželce nablízku.

Zdravotní problémy i nadále pokračovaly a 18. února roku 1639 vyvrcholily v Praze předčasným porodem. Porod trval 13 hodin a dítě, syn, po narození trpělo vážnými zdravotními neduhy, zejména mělo mít propadlou hlavičku a deformované a pokroucené nohy.³⁷⁶ Syn, kterého stihla porodní bába rychle pokřtít, a který dostal po svém strýci jméno Arnošt, velmi krátce po porodu zemřel. Malý Arnošt byl krátce nato pohřben na dětském hřbitově u kostela sv. Jana Křtitele na Prádle.³⁷⁷ Příčina tohoto neštěstí dodává celé události ještě více na tragičnost, jelikož za ni mohl být zodpovědný malý, tou dobou sotva dvouletý Ferdinand Bonaventura. 20. ledna téhož roku, necelý měsíc před porodem, měl totiž malý Ferdinand Bonaventura upustit na břicho své matky, a tudíž i na svého ještě nenarozeného bratra, blíže nespecifikovanou krabičku: „*cassettina*“.³⁷⁸

Lavinii následný porod velmi vyčerpal, a její již tak špatný zdravotní stav se tím ještě zhoršil. Otto Bedřich tak naléhavě žádal Arnošta Vojtěcha, aby rychle přijel do Prahy, a pomohl mu vypořádat se se zármutkem nad smrtí syna a také snášet strach o život manželky.³⁷⁹

Další velká rána v podobě smrti manželky zasáhla Ottu Bedřicha o pouhé dva dny později. Lavinie zemřela v přítomnosti Benigny Kateřiny z Lobkovic a Anny Zuzany Slavatové 20. února ve dvě hodiny ráno ve věku nedožitých 32 let.³⁸⁰ Na co však Lavinie zemřela? Životopisec Otty Bedřicha uvádí, že po smrti bylo její mrtvé tělo pitváno. Dle chirurga byla vrchní polovina jejího těla zdravá, ovšem v břiše u ní pravděpodobně našel nádor: „...*ein Stuck Fleisch gewachsen eine Faust groß, welches verhindert hatte, den sie mehr eine lebendiges Kind tragen kante*...“³⁸¹

O dva dny později byla Lavinie pohřbena v kapli panny Marie v kostele sv. Mikuláše na Malé Straně. Popis pohřbu se dochoval v denících Arnošta Vojtěcha:

³⁷⁶ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 7v–8r; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 398–399, a sv. 4. s. 533. O narození Arnošta také O. Graf HARRACH, *Rohrau...* s. 100, který ovšem datum narození Arnošta uvádí již na 8. února. Z něj následně datum přebírají J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50.

³⁷⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 399.

³⁷⁸ Tamtéž, sv. 2. s. 389.

³⁷⁹ Tamtéž, sv. 4. s. 533.

³⁸⁰ Tamtéž, sv. 2. s. 400.

³⁸¹ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 8v.

Lavinii ve voze na poslední cestě doprovázel zástup 40 chudých lidí s pochodněmi a lucernami a za nimi jel v kočárech Otto Bedřich s dalšími kavalíry a urozenými dámami. V tomto průvodu chyběly pouze Laviniiiny děti, které se Otto Bedřich rozhodl raději zanechat doma. Tento smuteční průvod mělo taktéž doprovázet vyzvánění všech zvonů na Malé Straně.³⁸² V samotném kostele následně přednesl kardinál Arnošt Vojtěch žalm 130.

Po pohřbu se v kostele sv. Mikuláše odehrávala exekvia: pohřební liturgické obřady. Při nich mše přednášel zejména kardinál Arnošt Vojtěch a vedle Otty Bedřicha a Laviniiiných dětí z prvního manželství: Františka Vratislava a Kateřiny Eleonory z Fürstenbergu, se jich zúčastnila i vybraná společnost, kde nechyběli bratři Rudolf, Jan Viktorín a Jan Karel z Valdštejna, dále Františka Hypolita Berková, Anna Marie Popelová z Lobkovic, Johana Emilie z Valdštejna, Rudolfina Helena Eustachie ze Šternberka a Anna Zuzana Slavatová.³⁸³ V kostele ovšem nebylo vytvořeno *castrum doloris*, a tak byla rakev umístěna na nosítkách vyhotovených pro zemřelého Adama ml. z Valdštejna. Oltář, kaple panny Marie a sloupy v kostele byly přikryty 600 lokty černého plátna.³⁸⁴ Nikde však není zmínky o tom, zda byla obřadům přítomna císařovna, jejíž dvorní dámou Lavinie byla. Císařovna však na svou dvorní dámu nezapomněla a smutek nad její smrtí vyjádřila písemně v kondolenci zaslané Ottu Bedřichovi měsíc po Laviniiině smrti.³⁸⁵

Velkou oporou pro Ottu Bedřicha se v této době stala již několikrát zmiňovaná Anna Zuzana Slavatová. Jednalo se o vdovu po Jáchymu Slavatovi, rozenou z Rappachu. Právě v její přítomnosti našel Arnošt Vojtěch Ottu Bedřicha po smrti jeho manželky. Taktéž pomáhala Ottu Bedřichovi připravit a zorganizovat pohřeb, a navíc mu i „půjčila“ svého úředníka, který mu po pohřbu pomáhal vyřizovat jeho agendu.³⁸⁶ Když se později začal zdravotní stav Otty Bedřicha zhoršovat, byla to právě Anna Zuzana Slavatová, která nad ním bděla a starala se o něj.

³⁸² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 399, a sv. 4. s. 534. Dále také Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 8r. Pro lidi, kteří doprovázeli Lavinii na poslední cestě, nechal Otto Bedřich vypůjčit černé pláště a sám si také nechal pokrýt klobouk černou látkou. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639. N. 1. fol. 81r.

³⁸³ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 9v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 401–402, a sv. 4. s. 536–537.

³⁸⁴ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 9r.

³⁸⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.2., 1639 III 22. N. 6. fol. 1r.

³⁸⁶ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 534, 536.

Laviniiina smrt však krom smutku přinesla Ottu Bedřichovi i starosti o dědictví. Lavinie totiž před svou smrtí nevyhotovila svou poslední vůli (testament/kšaft), a Arnošt Vojtěch si tak trefně poznamenal, že v její pozůstalosti bude: „...*ein zimbliche unrichtigkheit...*“³⁸⁷ Arnošt Vojtěch následně také pomáhal Ottu Bedřichovi procházet Laviniiiny písemnosti v naději, že v nich její poslední vůli přeci jen objeví, nakonec však, dle Arnošta Vojtěcha, většinu z nich zničili.³⁸⁸ Otázkou v této věci zůstává, zda dokumenty zničili kvůli jejich nedůležitosti, či kvůli snaze zničit materiály, které by mohly harrachovské straně přijít nevhod při dědickém řízení. Ve věci dědictví po Lavinii také nechal Otto Bedřich krátce po její smrti pořídit detailní inventář panství Mšec, aby mohlo být rozděleno mezi všechny Laviniiiny děti.³⁸⁹ O Mšec a o další majetkové vyrovnání se však mezi Harrachy a Fürstenbergy rozhořel spor, jehož řešení se nedožil ani Otto Bedřich.³⁹⁰

5.3. Vztah se sourozenci

Ke vztahu Otty Bedřicha ke svým sourozencům opět poskytují nejvíce informací deníky jeho bratra Arnošta Vojtěcha, i když pouze v omezené míře. V harrachovském rodinném archivu se sice dochovalo množství sourozenecké korespondence, avšak korespondence Otty Bedřicha mezi nimi chybí.³⁹¹

I přes nedostatek korespondence však z dostupných zmínek lze vztah mezi bratry charakterizovat jako vřelý a naplněný bratrskou láskou. V denících Arnošta Vojtěcha lze nalézt mnoho zmínek o tom, že se bratři často scházeli k večeři či se společně vydávali na společenské sešlosti. Jedním s krásných příkladů bratrské spolupráce je zmínka z 13. dubna roku 1631, kdy byl Arnošt Vojtěch svými bratry Ottou Bedřichem, Janem Karlem, Františkem Albrechtem a Maxmiliánem požádán, zda by jim ve své tiskárně vytiskl verše baletu, které společně složili.³⁹² Verše měly být potom jednou vytištěny krásně na taft a dále 50krát obyčejně na papír.

³⁸⁷ Tamtéž, sv. 2. s. 400, a citace ze sv. 4. s. 534.

³⁸⁸ Tamtéž, sv. 4. s. 535.

³⁸⁹ Tamtéž, sv. 2. s. 400, a sv. 4. s. 535.

³⁹⁰ Více o tomto sporu viz. s. 98–100.

³⁹¹ Zachovala se korespondence Arnošta Vojtěcha se sestrami Isabelou Kateřinou a Maxmiliánou a bratrem Františkem Albrechtem. Stejně tak se dochovala i korespondence Leonarda VII. s bratry Arnoštem Vojtěchem a Františkem Albrechtem a také se sestrou Maxmiliánou. O tom, že taková korespondence existuje, či existovala vypovídá ve své knize o Arnoštu Vojtěchovi z Harrachu František Krásl, ovšem jím citované dopisy se mi ani s pomocí pracovníků Národního archivu a Rakouského státního archivu nalézt nepodařilo. F. KRÁSL, *Arnošt hrabě Harrach...*, s. 306.

³⁹² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 37.

Zároveň se také bratři navzájem jeden za druhého přimlouvali. Nejspíše právě díky přimluvě staršího bratra Leonarda VII. byl Otto Bedřich v lednu roku 1629 povýšen do úřadu nejvyššího štolmistra v Horních a Dolních Rakousích.³⁹³ Za své sourozence se na konci června roku 1635 přimlouval u císařského dvora za své sourozence i Arnošt Vojtěch, který se snažil pro své sourozence vymoci podíl na konfiskacích Albrechta z Valdštejna.³⁹⁴

O vřelých bratrských vztazích vypovídají i časté finanční transakce mezi nimi, jako např. v polovině prosince roku 1635, kdy Arnošt Vojtěch Ottu Bedřichovi půjčil sumu 20 000 zl. vybraných ze solní daně, aby mohl uspokojit pohledávky Engelburgy Zárubové, zastupované Jiřím Jetřichem Grodeckým z Grodce, na panství Branná.³⁹⁵ Z toho, že tyto peníze měly být využity na obnovu církevní správy v Českých zemích si však kardinál nejspíše moc velkou hlavu nedělal, jelikož zápisek o této transakci doplnil slovy o tom, že mu je Otto Bedřich vrátí i s úroky za půl roku.

V předešlé kapitole bylo také nastíněno, že bratři společně postupovali i ve sňatkové politice svého rodu. Do ní aktivně zasahoval i Otto Bedřich, který společně s kardinálem vyslovil ve druhé polovině května roku 1637 souhlas ke sňatku svého mladšího bratra Františka Albrechta s Annou Magdalenou Jörgerovou z Tolletu a Köppachu.³⁹⁶

Nejvíce zmínek však vypovídá o jednotlivých příležitostech, kdy se bratři společně sešli a trávili společně volný čas, jako např. když se všichni bratři a Isabela Kateřina sešli na začátku srpna roku 1631 v Praze. Arnošt Vojtěch tehdy hrál s Isabellou Kateřinou karty až do půlnoci a následně se sešel se svými bratry, se kterými si měli společně až do dvou hodin do rána povídat.³⁹⁷ Otto Bedřich se také mnohokrát s Arnoštem Vojtěchem zúčastnil různých společenských sešlostí a večerí s významnými postavami císařského dvora, jako např. Maxmiliánem a Adamem ml. z Valdštejna, Benignou Kateřinou z Lobkovic a dalšími.³⁹⁸

³⁹³ Viz. s. 27.

³⁹⁴ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...* sv. 2. s. 123; A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 205.

³⁹⁵ Tamtéž, sv. 2. s. 129. Pro další shrnutí půjček Otty Bedřicha viz. tabulka 5. na s. 107.

³⁹⁶ Tamtéž, sv. 2. s. 160.

³⁹⁷ Tamtéž, sv. 2 s. 59.

³⁹⁸ Zúčastnili se např. i banketů Šimona Brosia z Horštejna, či banketu španělského vyslance Sancho de Castañedy. Tamtéž, sv. 2. s. 58, 100, 382, 386. a 390, a sv. 4. s. 499. a 535.

Z výše popsaného tak lze hodnotit vztahy mezi Ottou Bedřichem a jeho sourozenci jako vřelé a vzájemně nápomocné, kdy sourozenci sledovali společné cíle vedoucí k dalšímu společenskému pozvednutí svého rodu.

5.4. Osobní dvůr Otty Bedřicha

Před samotným popsáním dvoru Otty Bedřicha, považuji za nutné popsat, co si pod pojmem osobní dvůr, popřípadě aristokratický dvůr, představit. Historik Petr Vorel představil v jedné ze svých studií tři oblasti, které v životě šlechtice jeho dvůr naplňoval: „ekonomicko-správní“, „společensko-kulturní“ a „nábožensko-politickou“.³⁹⁹

Onu ekonomicko-správní funkci naplňoval pro Ottu Bedřicha vrchnostenský aparát přítomný na jeho panstvích, skrze nějž byl ve své nepřítomnosti zastupován. V čele tohoto aparátu stál panský hejtman: v případě panství Branná se jednalo o měšťana Václava Vejrycha, později nobilitovaného z Gemenfelsu, a v případě Lomnice o rytíře Viléma Jindřicha Odkolka z Újezdce. Ti následně řídili aparát tvořený vrchnostenskými úředníky a odborníky, které také vypláceli stálými platy z výnosů panství. Ve správě panství tomuto „dvoru“ dopomáhala i lokální sídelní správa: jednotliví rychtáři a městští purkmistři, radní, konšelé a mnozí další.⁴⁰⁰

Funkci společensko-kulturní následně naplňovaly všechny osoby, které se v okolí Otty Bedřicha pohybovaly, a se kterými každodenně přicházel do kontaktu. Sem zejména vedle jeho manželky, dětí a dalších členů jeho rodiny spadal také soubor jeho služebnictva. Ten spoluutvářel atmosféru jeho každodenního života, a který ho také navenek reprezentoval při nejrůznějších příležitostech.⁴⁰¹ Z nejbližšího služebnictva Otty Bedřicha nesmí být opomenut zejména jeho majordomus, který se staral o jeho osobní finance, organizaci ostatního služebnictva, jeho vyplácení apod. Tuto funkci zastával u Otty Bedřicha člověk nejspíše italského původu: Giovanni Cortin, jenž se v pramenech vyskytuje od roku 1633 až do smrti Otty Bedřicha roku 1639, avšak je více než pravděpodobné, že tento post vykonával již dříve.⁴⁰² Byl to právě Cortin, kdo poskytoval

³⁹⁹ Petr VOREL, *Dvory aristokratů v renesančních Čechách*, in: *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*, (Opera Historica 3.), ed. V. Bůžek, České Budějovice 1993, s. 137–154. s. 139. O šlechtických dvorech na přelomu 16. a 17. stol. také V. BŮŽEK–J. HRDLIČKA–P. KRÁL–Z. VYBÍRAL, *Věk urozených...*, s. 195–205; Petr MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 238–246.

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 139–141.

⁴⁰¹ Vztahy šlechticů a jejich služebnictva a poddaných se zabývala např. M. KOLDINSKÁ, *Každodennost renesančního aristokrata...*, s. 57–75.

⁴⁰² Jeho jméno se vyskytuje na mnoha dokumentech účetní povahy. Výslovně jako majordomus Otty Bedřicha je zmíněn např. v kvitanci na 300 tolarů vydané v březnu roku 1633, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1633 III 3. N. 33. fol. 46r.

služebnictvu potřebné finance na nákupy, a kdo také jménem Otty Bedřicha předával např. dlužné peníze všemožným věřitelům.⁴⁰³

Ze služebnictva jsou v pramenech dále nejčastěji zmiňováni tzv. „*Reitknechti*“, tedy sloužící pečující o jezdecké koně. Je velmi zajímavé, že u šesti z nich se dochovala i jejich jména: Meško, Kryštof, Vašek, Hans, Rypel, Bartholomeus Enxel a Kryštof Adam.⁴⁰⁴ Právě jim majordomus Cortin vydával peníze z osobní pokladny Otty Bedřicha na nákupy píce pro koně, podkov a dalších věcí spojených s jejich opečováváním. Až na výjimku Hanse a Vaška, jejichž služba je doložena roku 1639, však nelze období jejich služby vymezit a bohužel se nepodařilo ani nalézt dokumenty, díky kterým by bylo možno vylíčit jejich službu a případný vztah k jejich pánovi.⁴⁰⁵

Z dalšího hraběcího služebnictva lze zmínit také dva pacholky: Hanse a Georga, dále pak nejmenovaného trumpetistu, dvě pečovatelky o jeho děti a osazenstvo kuchyně. V té sloužil neznámý počet kuchyňského služebnictva, dva kuchaři, z nichž u jednoho je známo, že se jmenoval Maxmilián, a jeden kuchyňský mistr, který zajišťoval bezproblémový chod kuchyně, organizoval její chod a nákupy potravin.⁴⁰⁶ Na konec lze také zmínit kavalíra Georga, a další služebnictvo, u kterého bohužel nejsou přesně známy detaily jejich postů: jistá mladá paní Ändl a jisté trio Balthasar, Suchelmun a Schweinitz.⁴⁰⁷

K výše zmíněnému služebnictvu je ještě nutné připočítat také osobní služebnictvo a fraucimor Lavinie Tekly, a tudíž lze celkový počet na „dvoře“ Otty Bedřicha odhadovat na desítky osob. Jejich služby byly Ottou Bedřichem oceňovány stálým peněžním platem a jelikož služebnictvo zastávalo navenek i reprezentační funkci, nakupoval pro ně jejich

⁴⁰³ Tamtéž. Dále se také dochoval např. účet nejmenovaného jízdního sluhy Otty Bedřicha, který od Cortina obdržel 22 zl. na nákup sena a slámy pro koně a dalších výdajů spojených s jejich opečováváním. Tamtéž, 1633 II 29. N. 40. fol. 44r.

⁴⁰⁴ Sluhové Meško, Kryštof a Rypel jsou zmíněni v nedatovaném soupisu vydaných peněz, kdy každý měl obdržet po 4 tolařech. Tamtéž, s. d. N. 20. fol. 24r. Václav je zmíněn v soupisu výdajů Otty Bedřicha za rok 1639, kdy mu byl 12. ledna vyplacen dlužný plat ve výši 30 zl. Tamtéž, 1639 I 1.–III 9. N. 1. fol. 79r. Hans je společně s Václavem zmíněn v soupisu věcí a peněz, které mají být předány služebnictvu po smrti Otty Bedřicha. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 (1). B. N. 104. fol. 13r. Bartholomeus Enxel se roku 1640 domáhal 6 zl., které mu Otto Bedřich dlužil. Tamtéž, 1640 (11). N. 25. fol. 70r. Kryštof Adam se také roku 1640 domáhal dlužného platu, tentokrát ve výši 76 zl. Tamtéž, 1640 (12). N. 31. fol. 71r.

⁴⁰⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 (1). B. N. 104. fol. 13r.

⁴⁰⁶ Pážata a pečovatelky o děti Otty Bedřicha jsou zmíněny tamtéž. Trumpetista a osazenstvo kuchyně je zmiňováno několikrát v soupisu výdajů Otty Bedřicha za rok 1639, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639 I 1.–III 9. N. 1. fol. 79r–82r.

⁴⁰⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 (1). B. N. 104. fol. 13r.

pán např. také látky na šaty a boty.⁴⁰⁸ Na své služebnictvo myslel jejich pán i ve svém testamentu, kdy v jeho šestém bodě odkazuje svému služebnictvu roční plat a další milosti dle uznání opatrovníků jeho dětí: bratrů Arnošta Vojtěcha a Františka Albrechta z Harrachu.⁴⁰⁹ Velmi snadno tedy lze určit, že roční výdaje na nejužší okruh služebnictva byly roku 1639 ve výši 873 zl.⁴¹⁰

Vedle služebnictva se však v okolí Otty Bedřicha pohybovaly i osoby pravděpodobně motivované, po vzoru jiných významných šlechtických dvorů, vidinou zkušeností a kontaktů uplatnitelných v budoucím životě. V tomto případě se jednalo o dvě pážata: Hanse (kterému mimochodem po smrti Otty Bedřicha připadl jeden jeho kuň a dvě pistole) a Alberta, jejichž rodinné pozadí prozatím nelze díky absenci potřebných pramenů blíže popsat.⁴¹¹ Naposledy je také nutné zmínit i osobnosti šlechtického původu, které tento dvůr navštěvovaly. Je samozřejmé, že osobní dvůr Otty Bedřicha nedosahoval takové společenské prestiže jako např. dvůr lobkovický, avšak i v rámci návštěv u Otty Bedřicha zaznívají zvučná jména, jako např. předseda dvorské válečné rady Jindřich hrabě Šlik, Benigna Kateřina z Lobkovic, Anna Zuzana Slavatová či Johan Kryštof di Han.⁴¹² Otto Bedřich také trávil mnoho času v přítomnosti příslušníků rodu Valdštejnů, ať se již jednalo o Albrechta z Valdštejna, tak ale později zejména o Adama ml. a Maxmiliána z Valdštejna.⁴¹³ Jejich návštěvy u Otty Bedřicha však nelze z pramenů ani doložit ani vyvrátit.

O kultuře na osobním dvoře Otty Bedřicha nelze bohužel z důvodu nedostatku pramenné základny říci mnoho. Dle účtů a posmrtného inventáře projevoval Otto Bedřich zájem o literaturu a budoval tak svou osobní knihovnu, avšak nelze určit, v jaké míře knihy skutečně četl, a v jaké míře sloužily pouze k jeho společenské reprezentaci jakožto vzdělaného a kulturně založeného člověka.⁴¹⁴

Nábožensko-politickou funkci osobního dvora Otty Bedřicha taktéž nelze blíže popsat. Jelikož se otevřeně prezentoval jako katolík, je vysoce pravděpodobné, že i osoby

⁴⁰⁸ Nákup bot pro služebnictvo realizovaný na Malé Straně je doložen k roku 1639. Tamtéž, 1639 (7.). N. 74. fol. 25r.

⁴⁰⁹ Testament Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 3r.

⁴¹⁰ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 (1). B. N. 104. fol. 13r.

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² O těchto návštěvách existují zmínky z přelomu let 1638 a 1639, tedy v čase, kdy Otto Bedřich upustil od své vojenské kariéry a měl tak více času na rozvíjení svého společenského života. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 382, 416, a sv. 4. s. 553–554.

⁴¹³ Tamtéž, sv. 2. s. 100, 149, 382, 386, 390, a sv. 4. s. 510, 512, 515, 516.

⁴¹⁴ Viz. s. 23. pozn. 71.

v jeho okolí vyznávaly katolickou víru. Zaujme proto, že žádným způsobem nezasáhl do náboženské situace na svých krkonošských panstvích, kde převážnou většinu obyvatelstva tvořili nekatolíci. Je to však logické, do roku 1634 byla náboženská správa panství v rukou Albrechta z Valdštejna, který je znám svým smířlivým postojem k nekatolíkům ve Frýdlantském vévodství, pokud přispívali k ekonomickému rozvoji, a pokud nepůsobili otevřené konflikty. Lze pouze polemizovat, do jaké míry s tímto přístupem souzněl Otto Bedřich, avšak fakt, že ani po roce 1634 proti nekatolíkům na svých panstvích nijak nezasáhl, může tuto myšlenku podporovat. Zároveň je však možné, že se tak nestalo z důvodu, že na to Otto Bedřich jednoduše z důvodu řešení pro něj daleko palčivějších problémů neměl čas.

6. Majetkové zázemí

V odborné literatuře, která se doposud tématu Otty Bedřicha věnovala, je nejvíce prostoru věnováno jeho majetkovému, a to zejména pozemkovému zázemí. Především díky němu se Ottu Bedřichovi dostalo od historiků a badatelů titulu zakladatele tzv. jilemnické, či také pruggské rodové větve rodu Harrachů. Rozsah této práce bohužel nedovoluje věnovat každému z jednotlivých panství takovou pozornost, jakou by si zasloužilo. Největší pozornost v této práci jsem se rozhodl věnovat panství Branná, jelikož se stalo základem harrachovské pozemkové držby v českých zemích až do roku 1945, a také z důvodu, že se k jeho popisu dostává největšího počtu pramenů.

6.1. Budování harrachovské pozemkové držby od 16. do 1. pol. 17. stol.

Harrachovská pozemková držba měla své základy ve Štýrsku, kde začala vznikat od konce 15. stol. Roku 1497 zde byl Leonardovi II. z Harrachu udělen v léno hrad Rabenstein an der Mur, jehož držba byla Harrachům potvrzena roku 1523. Kromě toho získali Harrachové v léno vesnici na panství Silberberg, patřící rodu pánů z Cejle, a Niedernhaag patřící hrabatům z Görz. Roku 1524 se Leonard III. z Harrachu zasloužil o další rozšíření majetku, když od Jiřího II. z Montfortu zakoupil dolnorakouské panství Rohrau (čes. Rorava), které se v budoucnu stalo základním kamenem harrachovské pozemkové držby v Rakousích.⁴¹⁵

⁴¹⁵ Historie rodu hrabat z Montfortu sahá do 13. století a rod vlastnil rozsáhlé majetky na východ Bodamského jezera a členové rodu se uplatňovali ve službách na císařském dvoře a také dvorech rakouských arcivévodů. Jiří II. z Montfortu (?–1544) vlastnil majetky v Rakousích a Štýrsku. Za manželku pojal Kateřinu – nevlastní dceru polského krále Zikmunda. K hrabatům z Montfortu více O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 9.–15. Ke koupi panství Rohrau Tamtéž, s. 13. a 30; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 14.

K dalšímu rozšíření držav došlo roku 1564, kdy se Leonardovi IV. z Harrachu podařilo získat jako léno dolnorakouské panství Prugg an der Leitha (dnes něm. Bruck an der Leitha, česky Most nad Litavou), sousedícího s panstvím Rohrau, a také dům ve Vídni. Z císařovy strany se jednalo o alespoň částečnou náhradu sumy 40 000 zl., které mu Leonard IV. poskytl. Nově se formující panství Harrachů muselo svým majitelům přinášet značné příjmy, jelikož roku 1572 Leonard IV. zakoupil za sumu 110 000 zl. od Gundakara ze Starhembergu panství Pürchenstein (dnes něm. Pürnstein) v Horních Rakousích, na kterém se také nacházel hrad Liebenstein (někdy něm. uváděn i jako Alt-Liebenstein, Thumb, či Daim).⁴¹⁶ To však Harrachové dlouho neudrželi, roku 1611 ho svobodným pánům z Jörgeru prodal otec Otty Bedřicha Karel I. z Harrachu, jelikož se začal dostávat do svízelné finanční situace.⁴¹⁷ O deset let později, v říjnu roku 1621, se mu podařilo získat od císaře pro sebe a svého syna panství Ungarisch-Altenburg (dnes maď. Mosonmagyaróvár, čes. Uherský Starý Hrad) jako doživotní zástavu.⁴¹⁸

Karel I. také využil konfiskační vlnu, která propukla po porážce stavovského povstání. Roku 1622 se mu podařilo získat zadlužená hornorakouská panství Aschach an der Donau s tamní zámekem a Stauf s tamním hradem (dnes náležející k obci Heibach ob der Donau), konfiskované Jörgerům z Tolletu a Köppachu a o dva roky později, 29. ledna 1624, panství Pyšely nedaleko Benešova, konfiskované Karlu Mrackému z Dubé.⁴¹⁹ Jednalo se o první zásah majetkové držby rakouské větve Harrachů do českých zemí, avšak Karel I. si panství, skládající se ze 17 vesnic se 78 poddanými, dlouho neponechal. Ani ne po měsíci, 24. února, ho prodal dceři Karla Mrackého Dorotě Marii za 53 010 kop grošů míšenských.⁴²⁰

Roku 1625 dosáhl Karel I. velkého úspěchu, když se mu podařil převod panství Bruck and der Leitha z lenního na panství alodní. Okamžitě poté nechal na panství v těsné

⁴¹⁶ J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 17; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 47.

⁴¹⁷ J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 22; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 72.

⁴¹⁸ J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 25-26; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 76.

⁴¹⁹ Panství byla konfiskována Helmhardovi svobodnému pánovi z Jörgeru a Tolletu (1572–1631), zarytému protestantovi, který se roku 1619 zapojil do protihabsburského odboje. Za tuto účast byl roku 1621 zatčen a odsouzen k trestu smrti, avšak byl císařem omilostněn a trest mu byl změněn na konfiskaci majetku a doživotní vězení. Museum Niederösterreich, Gedächtnis des Landes, *Freiherr Helmhard Jörger von Tollet*, [online] cit. 18. 4. 2023 Dostupné na: https://www.gedaechtnisdeslandes.at/personen/action/show/controller/Person/?tx_gdl_gdl%5Bperson%5D=91 Dále C. WURZBACH, *Biographisches Lexikon...*, sv. 10. s. 229. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 26; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 76, 78; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 379.

⁴²⁰ Tamtéž.

blízkosti tamního zámku založit kapucínský klášter, který se bohužel dnes nachází v katastrofálním stavu.⁴²¹

Roku 1626 obrátil Karel I. svůj zájem do okolí hlavního města Českého království, kdy na Hradčanech zakoupil několik domů v místech, kde se dnes nachází Trautsmanndorfský palác. Jeho záměrem byla výstavba paláce se stájemi pro 100 koní, na který měl již předem vypracovaný projekt. Velmi překvapivé však je, že si stavbu paláce na poslední chvíli, nejspíše z finančních důvodů, rozmyslel a prostor pro výstavbu paláce prodal Marii Magdaléně Trčkové z Lípy.⁴²²

6.2. První zkušenosti se správou majetku – Boizenburg

Jako čtvrtý syn Karla I. nemohl Otto Bedřich do budoucna počítat, že tento majetek jednoho dne zdědí. Jeho otec mu ve svém testamentu, vyhotoveném 8. července roku 1628, odkázal jako dědictví „pouze“ roční peněžní rentu ve výši 2 000 zl.⁴²³ Rod Harrachů v tomto ohledu naplňuje typický model rodinného dědění majetku, kdy prvorozený syn Leonard VII. zdědil po otci rakouské rodové državy a jeho mladší sourozenci tak museli hledat uplatnění buď skrze kariéru v církevních institucích (Arnošt Vojtěch) či ve vojsku (Otto Bedřich, Jan Karel, František Albrecht a Maxmilián). Díky tomu tak nedošlo k „rozdrobení“ rodového majetku.⁴²⁴

Na úřad, který by se stal základem jeho příjmů, však nemusel Otto Bedřich dlouho čekat. Klíčovou postavou se zde opět, stejně jako v případě jeho vojenské kariéry, stal jeho švagr Albrecht z Valdštejna, který mu pravděpodobně velmi krátce po nástupu do svých služeb udělil správní jednotku (*Amt*) Boizenburg: přístavní město na Labi v Meklenbursku.⁴²⁵ Není však jasné, zda se ho stihl ujmout či se v něm reálně angažovat, jelikož od července roku 1630 v tomto prostoru začala operovat švédská armáda, které se na sklonku roku 1631 podařilo obsadit Meklenbursko, a tudíž i samotný Boizenburg.⁴²⁶

⁴²¹ Ve sbírkách zámku Prugg se nachází velký obraz původem ze zmíněného kláštera. Zobrazuje Karla I. z Harrachu s manželkou Marií Alžbětou klečící před pannou Marií s Ježíškem obklopenou apoštoly a ukazující na nákras zmíněného kláštera. Obraz vznikl pravděpodobně v pol. 18. století z popudu Aloise Tomáše Raimunda z Harrachu. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 28; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 79.

⁴²² P. ZAHRADNÍK–B. KLIPCOVÁ–P. ULÍČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna...*, s. 354, 975, 1141; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 28.

⁴²³ Testament Karla I. z Harrachu. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 669.1., fol. 1v.

⁴²⁴ P. MAŤA, *Svět české aristokracie...*, s. 564; Aleš VALENTA, *Lesk a bída barokní aristokracie*, České Budějovice 2011, s. 47–48.

⁴²⁵ Viz. s. 26, 76–77; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 97.

⁴²⁶ Tamtéž. O operacích švédské armády např. R. FUKALA, *Třicetiletá válka...*, s. 17–20; P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 459–483.

O činnosti Otty Bedřicha související s touto správní jednotkou se bohužel v harrachovském rodinném archivu a ani ve fondech Národního archivu nepodařilo nalézt žádné prameny, avšak zmiňuje ho jeden zápis kardinála Arnošta Vojtěcha. Ten sice Boizenburg výslovně nejmenoval, avšak zmínil se o jistém „*bene di Mechlburg*“, tedy majetku či statku.⁴²⁷ V tomto zápisu také uvádí, že Otto Bedřich nemůže tohoto „*bene*“ využívat, kromě platu 500 zl. z tamní komory. Jediný dochovaný pramen, ve kterém se sám Otto Bedřich o Boizenburgu vyjadřuje, je datovaný do roku 1635. Jedná se o dopis císaři, ve kterém Otto Bedřich žádá rekompensaci svého ušlého zisku z Boizenburgu, který vyčísluje na 30 000 zl.: „[...] *Ambt Peyzenburg, so mier andermall der von Freidlandt für eigenthumblich in dem herzogtumb Mechelburg geshenkhet [...]*“⁴²⁸ Bez dalšího výzkumu či nalezení dalších pramenů, je však stále role Otty Bedřicha v Boizenburgu dosti nejasná.

Ušlý zisk z Boizenburgu plánoval Otto Bedřich využít k rozšíření svého majetku v českých zemích. Císaře totiž ve výše zmiňovaném dopise žádal o udělení blíže neurčených vesnic v okolí Čáslavi z konfiskace Trčků z Lípy a také vesnic Skřivany, Mirošovice a Jankov, to vše v odhadované sumě 177 000 kop.⁴²⁹ Své požadavky dále ospravedlňoval touhou splatit dluhy ve výši 80 000 kop, které padly na jeho panství a na něj po smrti Albrechta z Valdštejna. Tato snaha ovšem vyšla vniveč, jelikož císař na list ani neodpověděl.⁴³⁰

6.3. Panství Branná

Historie samostatného panství Branná se začíná psát roku 1492, kdy došlo k rozdělení valdštejnského panství Štěpanice mezi Hynka a Heníka z Valdštejna.⁴³¹ Vznikla tak panství Jilemnice a Štěpanice. Mocenským centrem Štěpanic byl v této době stejnojmenný hrad, jehož zbytky v podobě nárožní věže a kusu obvodové hradby se dodnes nacházejí v lese nad vsí Dolní Štěpanice. Tento hrad však začal ztrácet na významu, k čemuž přispěla i výstavba renesančního zámku v Horní Branné, dokončená roku 1582.⁴³² Tato změna mocenského centra panství byla reflektována také v názvu

⁴²⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 54.

⁴²⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.8., 1635. N. 21. fol. 16r.

⁴²⁹ Tamtéž. Vesnice v okolí Čáslavi měly dle Otty Bedřicha mít hodnotu 92 000 kop a vesnice Skřivany, Mirošovice a Jankov hodnotu 85 000 kop. Neuvádí však, o jaké kopy se jednalo. O tomto záměru také O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100.

⁴³⁰ Tamtéž.

⁴³¹ Jindřich AMBROŽ, *Jilemnice. Výňatky z dějin, rozvoj a zvláštnosti města*, Jilemnice 1941, s. 6–7; J. LUŠTINEC, *Jilemnice. Historická zastavení*, Jilemnice 2000, s. 12.

⁴³² J. AMBROŽ, *Jilemnice...*, s. 8.

panství, kdy se v 17. století vyskytuje německý název: „*Branna oder Stiepanitz*“ (1632), avšak v českém jazyce stále přetrvávaly názvy: „*panstwi Stiepaniczke*“ (1632) či „*panstwi Stiepanizske a Branske*“ (1642).⁴³³

Panství patřilo Valdštejnům až do roku 1606, kdy ho Adam ml. z Valdštejna prodal Václavu Zárubovi z Hustířan. Václav Záruba se aktivně zapojil do stavovského povstání, za což byl postaven před soudní tribunál a konfiskační komisi. Ta ho nejdříve odsoudila ke konfiskaci celého majetku, avšak Václavu Zárubovi se podařilo před konfiskační komisí do jisté míry obhájit, a tak byl jeho trest zmírněn na převod jeho alodního/zpupného majetku na císařské léno.⁴³⁴ To od císaře přijal 20. června roku 1626 a znovu 1. června roku 1627. Tohoto dění velmi obratně využil Albrecht z Valdštejna, budující své Frýdlantské dominium, který již roku 1624 zakoupil od sester Křineckých z Ronova sousední panství Jilemnice, a obratem od Václava Záruby za pětinu odhadní ceny panství, vyčíslené na 47 994 kop a 45 grošů míšenských, zakoupil 18. ledna 1628 nástupní právo na brannské léno.⁴³⁵ Václav Záruba z Hustířan a jeho manželka Engelburga Zárubová rozená z Celkynku (z něm. názvu rodu Zelking) však měli panství i nadále v užívání a Branná se touto dobou stala častým centrem návštěv Jana Amose Komenského. Důvodem proto byl zejména kladný vztah Engelburgy Zárubové k Jednotě bratrské a také z důvodu, že na hornobrannském zámku tou dobou pobývala kněžna Kristina Poniatowská, jejíž záchvaty byly považovány za prorocké vize.⁴³⁶

Branná přešla do rukou Albrechta z Valdštejna smrtí Václava Záruby 20. července roku 1632 a Valdštejn ho „obratem“ 6. listopadu téhož roku daroval společně s panstvím Lomnice a domem v Jičíně Ottu Bedřichovi.⁴³⁷ Jak však odůvodnit toto obdarování? Ve sledovaném období nebylo takové obdarování majetkem ničím neobvyklým. Osoby s dostatečně velkým vlivem a majetkovým zázemím si po vzoru panovníka kolem sebe

⁴³³ Německé názvy se vyskytují např. v darovací smlouvě Ottu Bedřichovi z 6. listopadu 1632. OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6. České názvy jsou převzaty z urbářů panství z let 1632 a 1642. Tamtéž, HS-89. a HS-85.

⁴³⁴ J. AMBROŽ, *Jilemnice...*, s. 8. a J. LUŠTINEC, *Jilemnice...*, s. 13. O Václavu z Hustířan také Roman REIL–Jiří LOUDA–Vlastimil MÁLEK–Ondřej VAŠATA–Aleš SUK, *Dolní Branná. Procházka dějinami obce v údolí Sovinky*, Dolní Branná 2019, s. 19. a 24–25. T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách...*, sv. 2. s. 925–926.

⁴³⁵ Václav Záruba se po rozsudku ještě jednou pokusil o svou obhajobu a další zmírnění trestu, když chtěl zaplatit 9 310 kop grošů míšenských v hotovosti, aby si mohl panství ponechat. Tento pokus však neuspěl. R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 25; J. AMBROŽ, *Jilemnice...*, s. 8; J. LUŠTINEC, *Jilemnice...*, s. 13.

⁴³⁶ Tamtéž.

⁴³⁷ Darovací smlouva se nachází v harrachovském rodinném archivu. OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6. Její koncept se nachází také v Národním archivu: NA, VL., 1632 XI 6. kart. č. 42.

běžně vytvářely věrnou klientelu uvázanou k sobě lenním vztahem.⁴³⁸ Výjimkou samozřejmě nebyl ani Albrecht z Valdštejna, který panstvími obdarovával své věrné. Historik Marek Starý, který se zabýval rozdělováním frýdlantských lén mezi důstojníky Albrechta z Valdštejna, však uvádí, že Ottu Bedřicha nelze jednoznačně zařadit do žádné z jím vymezených skupin frýdlantských leníků: vojenských důstojníků a Valdštejnových bratranců.⁴³⁹ S tímto výrokem lze pouze souhlasit, jelikož Otto Bedřich v této době ještě nezastával vojenskou hodnost a k Albrechtovi z Valdštejna ho příbuzensky vázal sňatek jeho sestry. Jednalo se tedy ze strany Albrechta z Valdštejna o projev příbuzenské štědrosti? Přivedl Ottu Bedřicha k panství „blízký příbuzenský stav s jeho vladařem“?⁴⁴⁰ Nebo se ze strany Albrechta z Valdštejna mohlo jednat o náhradu za správní jednotku (*Amt*) Ottu Bedřicha v Boizenburgu? Jisté je pouze to, že panství nebyla Ottu Bedřichovi udělena na základě vojenské hodnosti, byť i v tomto případě nelze vyloučit, že povýšení Ottu Bedřicha do plukovnícké hodnosti měl Albrecht z Valdštejna již předem naplánované, a chtěl ho tak mít předem zavázaného vůči své osobě. Zaujme také štědrost, se kterou Valdštejn Ottu Bedřichovi panství předal, jelikož darovací listina neobsahuje žádné pasáže o ceně panství, platbě, či poplatcích. Valdštejn si pouze jako lenní pán vyhradil právo na lov vysoké zvěře, právo ustanovit na panství lesníka, právo vybírat na panství bérně, které měly být odváděny do jičínské komory, a také církevní správu panství. Na druhou stranu také Ottu Bedřichovi udělil povinnost pravidelně odvádět obilí do vévodských sýpek a přispívat tak do zásobovacího systému, který Albrecht z Valdštejna na svém dominiu vytvořil.⁴⁴¹

Co tedy Otto Bedřich panstvím Branná získal? To detailně popisuje právě darovací smlouva ze dne 6. listopadu roku 1632. Tu je možné také komparovat s urbářem, který byl sepsán téhož roku. Při této komparaci zaujme zejména rozdíl v počtu usedlostí, které se mají na panství nacházet. Darovací smlouva jich zmiňuje 24, kdežto urbář pouze 17. Čím je tento rozdíl způsoben zatím nebylo spolehlivě vysvětleno. Rozdíly v počtu usedlostí v jednotlivých urbářích a dalších soupisech panství poskytuje pro lepší přehlednost následující tabulka.

⁴³⁸ Ivana ČORNEJOVÁ–Jiří KAŠE–Jiří MIKULEC–Vít VLNAS, *Velké dějiny země Koruny české VIII. 1618–1683*, Praha-Litomyšl 2008, s. 259.

⁴³⁹ O tomto „dilematu“ více M. STARÝ, *Můj velitel, můj (lenní) pán. Frýdlantské statky v rukou Valdštejnových důstojníků*. in: *Bohemiae Occidentalis Historica 2*. Plzeň 2009, s. 143–145.

⁴⁴⁰ M. STARÝ, *Můj velitel...*, s. 144.

⁴⁴¹ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6. Dále také T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...* sv. 2. s. 766. K systému sýpek na Frýdlantském panství R. REBITCH, *Valdštejn...*, s. 85.

Tabulka 1: Panské usedlosti na panství Branná zmiňovány mezi lety 1584–1642. Údaje pro rok 1584 jsou převzaty z publikace o Dolní Branné, pro rok 1632 z urbáře panství a darovací smlouvy ze 6. listopadu, pro roku 1635 ze soupisu panství vyhotoveného 23. listopadu a pro rok 1642 opět z urbáře panství.⁴⁴²

1584	1632	6.11. 1632	23. 11. 1635	1642
Městečko Jilemnice	Městečko Jilemnice	Městečko Jilemnice	Městečko Jilemnice	Městečko Jilemnice
Horní Branná	Horní Branná	Horní Branná	Horní Branná	Horní Branná
Dolní Branná	Dolní Branná	Dolní Branná	Dolní Branná	Dolní Branná
Valteřice	Valteřice	Valteřice	Valteřice	Valteřice
Klásterská Lhota	Klásterská Lhota	Klásterská Lhota	Klásterská Lhota	Klásterská Lhota
Kalná	Kalná	Kalná	X	Kalná
Slemeno	X	Slemeno	X	Slemeno
Borovnice	X	Borovnice	X	Borovnice
Borovnička	Borovnička	Borovnička	X	Borovnička
Jilem	Jilem	Jilem	X	Jilem
Zásadka	Zásadka	Zásadka	X	Zásadka
Roztoky	Roztoky	Roztoky	X	Roztoky
Javorek	Javorek	Javorek	Javorek	Javorek
Herlíkovice	Herlíkovice	Herlíkovice	Herlíkovice	Herlíkovice
Ves u Labe	X	X	X	Ves u Labe
Horní Štěpanice	Horní Štěpanice	Horní Štěpanice	X	Horní Štěpanice
Štěpanická Lhota	X	Štěpanická Lhota	Štěpanická Lhota	Štěpanická Lhota
Benecko	X	Benecko	X	Benecko
Mrklov	X	Mrklov	X	Mrklov
Dolní Štěpanice	X	Dolní Štěpanice	X	Dolní Štěpanice

⁴⁴² Roman REIL-Jiří LOUDA-Vlastimil MÁLEK-Ondřej VAŠATA-Aleš SUK, *Dolní Branná...* s. 18. dále OeStA/AVA FA Harrach HS. 85. a HS. 89., tamtéž Urk. 1632-11-6. a tamtéž Fam. in spec.158.1. 1635 XI 23. N. 25. fol. 35.r.–38.v.

Žalý	X	X	X	Žalý
Víchová	Víchová	Víchová	Víchová	Víchová
Poniklá	Poniklá	Poniklá	Poniklá	Poniklá
Křížlice	Křížlice	Křížlice	Křížlice	Křížlice
Nová ves pod Poniklou	X	X	X	Nová ves pod Poniklou
Roudnice	X	Roudnice	X	Roudnice
Vítkovice	X	Vítkovice	X	Vítkovice
X	Zálesní Lhota	Zálesní Lhota	Zálesní Lhota	X
X	Huť	X	X	X

Nejdříve je nutné upozornit, že údaj, že na panství se nachází městečko Jilemnice, může být poněkud zavádějící. Jilemnice byla již od roku 1492 rozdělena mezi panství Branná a stejnojmenné panství Jilemnice, a proto byla její část na panství Branná dobově označována jako „*Gilemnice na straně Štěpanitský*“.⁴⁴³ Díky tomu se tak v jednom městečku nacházely dvě radnice, dva rychtáři a dva sbory konšelů. Dále je také potřeba zmínit, že vesnice Kalná, Slemeno a Borovnice ležely z části i na panství lomnickém.⁴⁴⁴ Dále ležela na brannském panství pouze z části i vesnice Borovnička, jejíž druhá část se nacházela na panství Hostinné, a kterou Valdštejn roku 1627 daroval jako léno Janovi hraběti z Ehrenfeldu. Ves Roztoky zase z části patřila do panství Semily, patřícího La Mottům.⁴⁴⁵

Pohodlné pobyty na panství zajišťoval Ottu Bedřichovi zámek v Horní Branné „*od kamene ze dvou stran vystaweny ssyndelem pobity*“, ve kterém se nacházela kaple, 7 pokojů s táflovými stropy, 7 komor, 7 sklepů povrchních a 6 podzemních, kuchyně, spižírna a špejchar.⁴⁴⁶ V těsné blízkosti zámku však stála ještě budova starší tvrze, ve které se nacházely další pokoje vhodné k obývání.⁴⁴⁷

Ekonomický potenciál panství spočíval ve 4 mlýnech: v Branné, Horních Štěpanicích, Poniklé a Klášterské Lhotě, pile, hamru, 2 pivovarech v Horní Branné

⁴⁴³ OeStA/AVA, FA Harrach, HS., 89. fol. 7v.

⁴⁴⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6.

⁴⁴⁵ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách...*, sv. 2. s. 793 a 802.

⁴⁴⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, HS., 85. fol. 44r, 65r.

⁴⁴⁷ Tamtéž.

a v Jilemnici, vinopalně, a 7 rybnících: 1 kaprovém, 2 pstruhových, 2 výtažných a 2 pro potěr. Na panství se také nacházely 4 poplužní dvory: Brannský, Štěpanický, Jilemnický a Nový.⁴⁴⁸

Na území panství, konkrétně v Dolní Branné, se však nacházely také dva svobodné dvory, patřící od roku 1606 čerstvě nobilitovanému rytíři Janu Bledinovi z Fialového Kamene (něm. von Fiegelstein).⁴⁴⁹ Dvory roku 1619 přešly na jeho syna Jana Adama Bledina z Fialového Kamene, za jehož účast na stavovském povstání měly být oba dvory konfiskovány.⁴⁵⁰ O jeho osudu toho bohužel není více známo.⁴⁵¹ Zdá se však, že mu dvory byly nakonec konfiskovány, jelikož v červnu roku 1635 je vlastní Marie Valkovská roz. Trejnská, vdova po Janu Valkovském z Valkova. Ta je 22. června prodala za 850 zl. rytíři a císařskému rytmistrovi Janu Helmstetterovi.⁴⁵² V držení je však měla až do května roku 1641, kdy Jan Helmstetter splatil jí požadovanou částku.⁴⁵³

Na panství však ležely i vysoké dluhy, které sám Albrecht z Valdštejna v jednom listu správci Dětrichu Malovcovi z Malovic vyčíslil skromně na „*etliche tausend*“.⁴⁵⁴ Ty se samozřejmě dotýkaly i Otty Bedřicha, jelikož na něm nyní bylo tyto dluhy splatit. Situace se pro něj začala zhoršovat v říjnu roku 1633, krátce po jeho odvolání od vojska a odebrání jeho regimentu. Valdštejn totiž společně s tím nařídil i sekvestraci frýdlantských lén Otty Bedřicha: „*Als befehlen Wir Euch* [Malovci z Malovic, pozn. O.C.] *[...] Commihsarien auf solche gütter* [Branná a Lomnice, pozn. O.C.] *abzuordnen, dieselbe in sequester nehmen.*“⁴⁵⁵

Sekvestrace byla vedle exekuce v raném novověku jedním z hlavních nástrojů, jak se vypořádat s dlužníky. V případě exekuce přejal věřitel od dlužníka majetek v požadované výši, zatímco v případě sekvestrace se jednalo se o správu movitého, či nemovitého majetku třetí osobou, většinou krajským úředníkem, či dokonce krajským

⁴⁴⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6; Tamtéž, Fam. in spec., 158.1., 1635 XI 23. N. 25. fol. 35r–38v.

⁴⁴⁹ Jan Bledina byl vrchnostenským úředníkem a důchodním písařem na panství Štěpanice. Roku 1600 byl císařem Rudolfem II nobilitován a roku 1606 získal diplom osvobozující dva dvory v Dolní Branné. R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 22.

⁴⁵⁰ Tamtéž.

⁴⁵¹ August Sedláček uvádí, že žil ještě roku 1636. August SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika. II. Část zvláštní*, Praha 1925, s. 371.

⁴⁵² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1635 VI 22. fol. 23r–24v; R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 22.

⁴⁵³ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1641 V 23. fol. 26r.

⁴⁵⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1633 X 6. fol. 50v.

⁴⁵⁵ Tamtéž.

hejtmanem, který měl se situací dlužníka a jeho panství zkušenosti. Úkolem tohoto úředníka, hejtmana či komisaře následně bylo převzít přímo nad panstvím/majetkem, či jeho výnosy, kontrolu a dohlédnout na řádné splacení jeho dluhů.⁴⁵⁶ V případě Otty Bedřicha se ze strany Albrechta z Valdštejna jednalo o tzv. *sequestratio fructuum*, tedy o zabavení výnosů jeho panství, které měly být využity pro splacení pohledávek ležících na jeho panstvích. Bohužel, zatím se nepodařilo nalézt prameny, skrze které by bylo možné dále tuto sekvestraci panství Branná a Lomnice dále zkoumat a zjistit, jak na ni Otto Bedřich reagoval.

Zatím se však zdá, že sekvestrace výnosů majetků Otty Bedřicha nebyla plně realizována, což zavinilo zavraždění Albrechta z Valdštejna a následná konfiskace jeho majetku, která se Otty Bedřicha z důvodu jeho sporu s Valdštejnem nijak výrazně nedotkla. Držba brannského léna mu nebyla nijak omezena a 5. května roku 1635 mu byla císařem opětovně potvrzena.⁴⁵⁷

A jedná se právě o rok 1635, kdy do života Otty Bedřicha začala velmi výrazně vstupovat vdova po Václavu Zárubovi Engelburga Zárubová z Hustířan, která po smrti manžela stále na panství pobývala. Ta se totiž již 15. ledna roku 1635 obrátila na císaře dovolávaje se svých od Valdštejna nesplacených pohledávek, které v onom listu vyčísluje na 6 117 kop 21 grošů míšenských a 4 ½ denáru.⁴⁵⁸ Netrvalo však dlouho, než se Engelburga začala dovolávat dalších dlužných částek. Jejich soupis byl vyhotoven neznámo kdy roku 1635 a Engelburga se v něm domáhala svého nevyplaceného „jitřního daru“, tzv. *Morgengabe*, ve výši 17 500 zl. Dále si nárokovala roční rentu 933 zl. a 20 kr. aby si mohla dopřát slušného živobytí, splacení dluhu 3 500 zl. a úroků z něj ve výši 259 zl. a 37 kr. a v poslední řadě 7 200 zl., o kterých však měla rozhodnout až likvidační komise. Celková suma požadovaná Engelburgou Zárubovou se tak vyšplhala na 28 459 zl. a 57 kr. a nad to skoro 1000 zl. ročně!⁴⁵⁹ Tyto nároky Engelburze 14. dubna roku 1635 potvrdila i česká dvorská kancelář ve Vídni, avšak požadované částky byly tímto nařízením a likvidační komisí zaokrouhleny. Celkově se mělo jednat o částku 15 000 zl. složenou ze 6000 zl., které měla od svého manžela od roku 1617 pojištěné na panstvích

⁴⁵⁶ Exekuci a sekvestraci šlechtického majetku se zabývá např. A. VALENTA, *Lesk a bída...*, s. 118–123.

⁴⁵⁷ Toto potvrzení je zmíněno v soupisu panství Branná vyhotoveném 23. listopadu roku 1635. Soupis byl použit v tabulce 1. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1635 XI 23. N. 25. fol. 35r–38v.

⁴⁵⁸ Tamtéž, 1635. fol. 13r. O těchto nárocích se také krátce zmiňuje Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 5r.

⁴⁵⁹ Toto nařízení vydali Vilém Slavata a Albrecht z Kolovrat. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1635. N. 23. fol. 15r–16v.

Branná a Třebovětice a 9 000 zl. z manželské lásky, k čemuž si nárokovala ještě 800 zl. ročně i s úroky na zajištění jejího vdovského stavu.⁴⁶⁰

Engelburga Zárubová se v tomto sporu nechala zastupovat svým zetěm Jiřím Jetřichem Grodeckým z Grodce, majitelem panství Studenec, které bezprostředně sousedilo s panstvím Branná, kterého jako svého zplnomocněnce prohlásila otevřeným listem 30. října 1635.⁴⁶¹ Ten ji však v tomto sporu zastupoval již dlouho před tímto jmenováním. Již ve výše zmíněném nařízení české dvorské kanceláře ze 14. dubna, stojí uvedeno: „*Der Röm. Kay. [...] wegen dero Ritmeistern H. Georgen Dietrichen Grodeczky von Grodetz [...] hatten ihro referirn und vortragen lassen, waß Er in Wollmacht seiner Schwieger Mutter, Ingelburgin Sarubin [...] gesucht und gebeten.*“⁴⁶² Jiřímu Jetřichovi byl také vydán tzv. obranný list, kterým se mohl v případě zájmu ujmout správy panství a držet ji tak dlouho, dokud z něj nezíská požadované finanční prostředky. O existenci tohoto listu informuje poprvé sám Otto Bedřich v listu z 19. srpna adresovaném císaři, ve kterém žádá, aby byla platnost tohoto listu pozastavena.⁴⁶³ Tyto prosby padly na úrodnou půdu. Již 31. srpna byl Engelburze Zárubové zaslán list z Pražského hradu, ve kterém byla nabádána, aby se panství skrze Jiřího Jetřicha a obranný list neujímala.⁴⁶⁴

Tento obranný list byl však impulzem, který Ottu Bedřicha přiměl uvažovat o rychlém splacení požadované částky. Zde je nutné zmínit, že s penězi, kterými by mohl částku uhradit, mohl touto dobou již disponovat. Vždyť právě na tento účel mu již v prosinci roku 1635 měl bratr Arnošt Vojtěch půjčit 20 000 zl.⁴⁶⁵ Zatím však není známo, kdy a zda vůbec se do jeho rukou půjčené peníze dostaly.

K vyřešení celého sporu došlo nakonec 10. října roku 1635. Prostřednictvím Šimona Brosia z Horštejna na straně Ottu Bedřicha a Viléma z Kounic na straně Jiřího Jetřicha došlo k sepsání smlouvy o zaplacení požadovaných peněz. Otto Bedřich se zavázal zaplatit celou požadovanou částku 15 000 zl., a to tak, že 10 000 měl zaplatit po vstupu smlouvy v platnost a zbylých 5 000 potom do dvou let. Podmínkou také bylo, že nejdříve zaplatí 2 000 zl. s úroky z 5 000 zl. a zbylé 3 000 zl. potom s běžným úrokem. Nad to měl ještě Otto Bedřich Grodeckému odevzdat ves Zahájská Lhota (dnes Zálesní

⁴⁶⁰ Tamtéž, 1635 IV 13. fol. 19r–20v, a také na špatně datovaném opisu tohoto nařízení Tamtéž, 1636 IV 14. B. N. 28 fol. 45r–46v.

⁴⁶¹ Tamtéž, 1635 X 30. fol. 34r.

⁴⁶² Tamtéž, 1635 IV 13. fol. 19r.

⁴⁶³ Tento list se zachoval pouze v opisu. Tamtéž, 1635 (1) fol. 13r.

⁴⁶⁴ Tento list se zachoval také pouze v opisu. Tamtéž. fol. 14r.

⁴⁶⁵ Viz. s. 70, 84, 107–108.

Lhota). Příjmy z ní však měly až do vstupu smlouvy v platnost plynout Ottu Bedřichovi. Pokud by se se splátkami Otto Bedřich opozdil, tak měl Grodecký volnost ujmout se celého panství skrze dříve zmíněný obranný list a dluhy si vydobýt. Grodecký na oplátku upustil od nároků, které se vztahovaly k Zárubovskému domu v Jičíně a Engelburga Zárubová upustila od užívání brannského panství. Smlouva vstoupila v platnost vložím do desek zemských 23. července roku 1637.⁴⁶⁶

Tato smlouva však nebyla pro Ottu Bedřicha konečným řešením pohledávek Engelburgy Zárubové, jelikož nad panstvím Branná stále ještě visela pohledávka 6 117 kop grošů míšenských stále nesplacených pohledávek po Albrechtovi z Valdštejna. Té se Engelburga Zárubová začala domáhat na konci července roku 1637, v podstatě okamžitě po tom, co v platnost vstoupila výše zmíněná smlouva mezi Ottou Bedřichem a Jiřím Jetřichem. V suplice adresované přímo císaři se sama Engelburga označuje za „*personam miserabilem*“ a žádá císaře, aby na panství Branná uvalil exekuci.⁴⁶⁷ Císař tuto supliku vyslechl, avšak k exekučnímu procesu naštěstí pro Ottu Bedřicha nedošlo. Ten byl pouze povinen požadovanou pohledávku převedenou do podoby 6 000 zl. doplatit.⁴⁶⁸ Takové rozhodnutí však vedlo Ottu Bedřicha k sepsání vlastní supliky, ve které vyjadřuje své rozhořčení nad dalšími penězi, které měl Engelburze a Jiřímu Jetřichovi vyplatit. Zejména se mu nelíbilo načasování tohoto rozhodnutí, které přišlo v době, kdy byla první pohledávka 15 000 zl. již skoro splacená. Otto Bedřich se dále bránil tím, že tato nová pohledávka ani nebyla předložena likvidační komisi v řádném termínu a také tím, že z valné většiny ani neležela na panství Branná, nýbrž na panství Třebovčice.⁴⁶⁹

Suplika však nebyla vyslyšena, a tak se rozběhlo další kolo vyjednávání mezi oběma stranami, tentokrát zprostředkované svobodným pánem Jindřichem Kryštofem ze Zubří a Petrem Pavlem Malovcem. Ke společné dohodě a sepsání další vyrovnávací smlouvy došlo nakonec až 18. října roku 1638. Grodecký trochu ustoupil ze svých nároků a s Ottou Bedřichem se dohodl na splacení „pouze“ 5 000 zl. Ty měly být splaceny následovně: 500 zl. okamžitě po vstupu smlouvy v platnost, 500 zl. se 6% úrokem ze

⁴⁶⁶ Tato smlouva se zachovala ve výpisu z desek zemských z roku 1748. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1748 V 27. fol. 28r–33r.

⁴⁶⁷ Tamtéž, 1637 VI 30. N. 41. fol. 49r.

⁴⁶⁸ Tamtéž, 1637 VIII 5. N. 45. fol. 48r.

⁴⁶⁹ Tamtéž, 1638. fol. 50v.

zbylých 4 000 zl. na sv. Havla roku 1639 a dále 1 000 zl. vždy na sv. Havla.⁴⁷⁰ Otto Bedřich se zároveň zřekl možnosti odkladu plateb z jakýchkoli důvodů. Na oplátku se Engelburga prostřednictvím Grodeckého touto smlouvou zřekla veškerých dalších pohledávek, které mohly na panství Branná ležet, a nechala ho plně k užítku Ottu Bedřichovi.

Snaha Otty Bedřicha splatit požadované částky, které se bez úroků vyšplhaly na 20 000 zl., mu přinesly ovoce. 5. května roku 1638, tedy pět měsíců před posledním urovnáním z Grodeckým, mu bylo panství Branná, společně s panstvím Vlkava, uděleno jako alodní neboli zpupný a dědičný majetek.⁴⁷¹

Je ovšem nutné upozornit, že ještě krátce před tím se Otto Bedřich aktivně pokusil své panství rozšířit. Jediná zpráva, která se však o tomto procesu dochovala, pochází opět z deníků kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu a je tak poměrně stručná. K datu 24. března roku 1638 uvádí, že se Otto Bedřich pokusil o získání nejmenovaného statku u panství Branná v hodnotě 3 000 kop grošů (nezmiňuje jakých, ovšem domnívám se, že se jednalo o groše míšenské), který byl konfiskován Janu Straníkovu z Kopidlna.⁴⁷² Dle mého názoru se jednalo o statek Lišno/Lišné s poplužním dvorem a krčmou, západně od Studence, ze kterého se dodnes dochoval pouze místní název Na Líšeňsku. Tento statek byl roku 1623 Janu Straníkovu z Kopidlna konfiskován a obratem prodán Albrechtovi z Valdštejna, který ho o rok později Janu Straníkovu opět postoupil jako frýdlantské léno. Ten si statek podržel do roku 1631, kdy ho opět prodal Valdštejnovi za celkovou sumu 3 200 kop grošů míšenských. Jelikož ale Valdštejn nestihl před svou smrtí sumu zaplatit, sídlil zde Jan Straník z Kopidlna i nadále až do roku 1638.⁴⁷³ Otto Bedřich plánoval na získání tohoto statku využít císařskou milost ve výši 60 000 zl., kterou mu císař udělil v srpnu roku 1635, ze které navrhoval oněch 3 000 kop grošů míšenských odečíst a převést je tak na nemovitý majetek.⁴⁷⁴ Neznámo proč však nebyl tento jeho pokus úspěšný. Jaké zjištění pro něj muselo být, že dotčený statek nakonec získali dědici Johany Uršuly Grodecké z Grodce roz. Zárubové, nikoho jiného než manželky Jiřího Jetřicha

⁴⁷⁰ Tamtéž, 1638 X 18. fol. 54r–57v, a také nedatované a nesignované nařízení o splacení této částky OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., s. d. fol. 4r.

⁴⁷¹ NA, DZV. inv. č. 148, zápis na fol. B30v–C1v; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...* sv. 2 s. 793; Jindřich AMBROŽ, *Jilemnice...*, s. 8; R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 25.

⁴⁷² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 308.

⁴⁷³ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 570.

⁴⁷⁴ O této milosti více s. 68. této práce. Dále je také zmíněna K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 124, 299–300. a 308.

Grodeckého z Grodce, se kterým měl Otto Bedřich v posledních letech mnoho dočinění.⁴⁷⁵

Nyní však zpět k samotnému panství Branná. Jaký byl výnos zdejšího majetku? Jeho vývoj stručně ilustrují již výše zmiňované urbáře. K roku 1632 byl minimální roční fixní příjem z poddanských dávek vyčíslen na 384 kop 13 grošů míšenských a 7 ½ denáru, kdežto roku 1642 byl vyčíslen na 311 kop 25 grošů míšenských a 20 denárů.⁴⁷⁶ Tento propad spojený s úbytkem osedlých má hned několik důvodů, kdy prvním a již výše zmíněným bylo převedení vsi Zahájská Lhota (dnes Zálesní Lhota) do rukou Jiřího Jetřicha Grodeckého. Dalším a významnějším důvodem byly události spojené s probíhající třicetiletou válkou. Již roku 1634 protáhlo panstvím Branná švédské vojsko, které 17. listopadu v polovině městečka Jilemnice vypálilo radnici, špitál, školu a pivovar.⁴⁷⁷ Panství následně žilo v relativním klidu až do přelomu února a března roku 1639, kdy se na panství usadilo 46 císařských jízdních vojáků z pluku Hanibala Gonzagy. O jejich pobytu na panství se zmínil samotný Otto Bedřich, a to ve stížnosti českému místodržitelství. Nejdříve si stěžoval na samotný počet jezdců, kterých původně mělo být 32. Dále si stěžuje na to, že jezdci si na jeho poddaných vymáhají potraviny a píci a slámu pro koně, i přes to, že jeho poddaní odváděli řádnou kontribuci. Nejvíce si však stěžoval na hofmistra, který se ubytoval přímo v jeho zámku: „[...] *Hoffmeister, welcher sich in meine eigene wohnung und schloß aldorten einlogiert, daß doch keine Manir in meiner Eigenen wohnung quartier zunehmen beshehen solle, und mir große ungelegenheit geschicht [...]*“⁴⁷⁸ O následujícím vývoji situace však prameny mlčí.

⁴⁷⁵ Johaně Uršule byl tento statek udělen jako náhrada za pohledávky, které měla vůči královské komoře. T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 570.

⁴⁷⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, HS., 89. fol. 77r; Tamtéž, HS., 85. fol. 80r.

⁴⁷⁷ O vypálení radnice, školy a špitálu roku 1634 píše purkmistr a konšelé městečka Jilemnice na straně Štěpanické kardinálovi Arnoštu Vojtěchovi až roku 1641. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1641. N. 40. fol. 97r–97v. Pivovar se jako spálený připomíná v soupisu majetku panství Branná z října roku 1635, tedy rok po průtahu vojska. Tamtéž, 1635 XI 23. N. 25. fol. 36r. O vypálení Jilemnice také J. LUŠTINEC, *Jilemnice...*, s. 13; J. AMBROŽ, *Jilemnice...*, s. 11.

⁴⁷⁸ NA., ML., 1639 III 3. kart. č. 79. Dále V. LÍVA (ed.), *Prameny k dějinám třicetileté války...* s. 208.; R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 25.

Tabulka 2: Přehled stálých platů panství Branná z let 1632, 1635 a 1642.

	1632	1635	1642
Počet osedlých	447	484/116 ⁴⁷⁹	415
Stálý plat	384 kop 13 gr. míš. 7 ½ d.	neuveden	311 kop 25 gr. míš 20 d.

Při zmínce Otty Bedřicha o „*meiner Eigenen wohnung*“ je nutné položit si otázku, kdy a zda vůbec na brannském zámku pobýval. Jeho přítomnost zde doložena přímo není, avšak díky poznámce v denících Arnošta Vojtěcha se lze domnívat, že panství navštívil alespoň jednou, a to v listopadu roku 1635, krátce po svatbě s Laviníí Teklou Gonzagovou z Novellary.⁴⁸⁰ O dalších pobytech prameny mlčí, a tak si lze položit další otázku: proč zde Otto Bedřich nepobýval častěji? Jedním z důvodů je zajisté jeho vojenská kariéra, která mu v pobytu na panství zabraňovala. Když však nepůsobil u vojska, zdržoval se převážně v Praze a Vídni u členů své rodiny. Důvodem pravděpodobně byl pestrý rodinný a společenský život, kterého by se mu na panství Branná jen těžko dostávalo, a zejména také snaha o upevnění vlastního společenského postavení u císařského dvora, která si taktéž žádala časté pobyty v jeho okolí, zejména potom Praze a Vídni.⁴⁸¹ Další důvod, o jehož závažnosti lze spekulovat, spatřuji také v konfesionální situaci na panství, na kterém se většina osedlých hlásila k protestantské víře, a to včetně samotného správce panství Václava Vejrycha.⁴⁸² Zdejší panství však v dubnu roku 1637 navštívila jeho manželka Lavinie, když se vracela ze své cesty do Lehnice.⁴⁸³

Otto Bedřich tedy zastával svou vrchnostenskou pozici převážně distančně. Dokonce i doposud jediný pramen vrchnostenské povahy byl vydán v Praze. Jednalo se

⁴⁷⁹ Soupis zde uvádí že na panství „*bywalo przedessle osedlych wssech 484... Nyni se gich nachazy 116...*“ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1635 XI 23. N. 25. fol. 35v.

⁴⁸⁰ Viz. s. 64. pozn. 353.

⁴⁸¹ Tímto a dalšími problémy šlechtických rezidenčních sídel ve Východních Čechách se zabýval P. VOREL, *Šlechtická aristokracie barokní doby a její sídla ve Východních Čechách*, in: *Život na dvorech barokní Šlechty (1600–1750)*. (Opera Historica 5.), ed. V. Bůžek, České Budějovice 1996, s. 335–363.

⁴⁸² S rekatolizací panství začal v 50. letech 17. stol. kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu a proti jeho snahám se na panství zvedla vlna odporu. Opisy listů, které Václavu Vejrychovi zaslali představení vesnic na panství i list pátera Solomona Riese shrnující náboženskou situaci na panství otiskl Josef Vítězslav ŠIMÁK, *Z dějin náboženských v horách krkonošských*, Krkonoše: Vlastivědný sborník 1, 1937/38, s. 145–155.

⁴⁸³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 153.

o tzv. *loßbrief*, kterým Otto Bedřich propustil jistého Davida Großmana z poddanství na jeho vlastní žádost.⁴⁸⁴

Po smrti Otty Bedřicha přešlo panství Branná na jeho tehdy pouze tříletého syna Ferdinanda Bonaventuru a bylo proto spravováno jeho strýci Arnoštem Vojtěchem a Františkem Albrechtem z Harrachu. Za této poručnické zprávy došlo na panství k dalším průtahům vojsk. Roku 1645 protáhlo panstvím švédské vojsko, které vypálilo zdejší zámek, a rok později se na panství uložily císařské oddíly vedené hrabětem Raimundem Montecuccolim.⁴⁸⁵ Za poručnické správy došlo taktéž k rekatolizaci panství, při které se kardinál Harrach uchýlil i k využití dragonády, skrze kterou potlačil protirekatolizační povstání roku 1651.⁴⁸⁶ Historie samostatného panství Branná se přestala psát v prosinci roku 1701, kdy Ferdinand Bonaventura zakoupil od Františka Pavla Haranta z Polžic a Bezdružic sousední panství Jilemnice a došlo tak se spojení obou panství v jeden celek, který Harrachové drželi až do konce 2. světové války.⁴⁸⁷

6.4. Panství Lomnice

Vylíčit dějiny panství Lomnice je pro současného historika či badatele komplikované, jelikož mnoho dokumentů, které se k nim vztahovaly, lehlo popelem při několika požárech města. Prvním doloženým majitelem Lomnice byl Albrecht z Lomnice a Valdštejna, o kterém je zmínka z roku 1304. Panství však rychle střídalo majitele, náleželo Valdštejnům, Košíkům z Rožďalovic, pánům ze Šanova, pánům z Černína, Bělským z Kařišova a následně opět Valdštejnům. A právě díky nim jsou dějiny Lomnice také propojeny s dějinami panství Štěpanice, později Brannou. Roku 1526 totiž Lomnici s tamní tvrzí od Jana Bělského z Kařišova zakoupil Vilém z Valdštejna, majitel štěpanického panství. Jeho syn Václav následně nechal nejspíše mezi lety 1566–1567 přestavět zdejší tvrz na renesanční zámek a taktéž panství rozšířil zakoupením osady Tuří

⁴⁸⁴ Tento loßbrief se dochoval pouze ve svém opisu. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1. N. 57. 1636 V 10. fol. 47r.

⁴⁸⁵ R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 25; J. LUŠTINEC, *Jilemnice...*, s. 13. Zde je nutné uvést, že J. Luštinec uvádí vypálení panství Švédy roku 1646.

⁴⁸⁶ Více o poručnické správě panství Branná a zdejší rekatolizaci J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 42–47, a také R. REIL–J. LOUDA–V. MÁLEK–O. VAŠATA–A. SUK, *Dolní Branná...*, s. 26–27.

⁴⁸⁷ František Pavel Harant z Polžic a Bezdružic (1669–1728) byl posledním mužským členem rodu Harantů z Polžic a Bezdružic. Po prodeji Jilemnického panství zakoupil roku 1703 panství Krchleby u Čáslavi, kde je pohřben v tamním kostele, a také roku 1710 panství Šebestnice. Jan RACEK, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic a jeho doba. II. díl. Život, Ústí nad Labem 1972.* s. 87. Ke koupi panství Jilemnice Ferdinandem Bonaventurou z Harrachu J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 64; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 128; J. AMBROŽ, *Jilemnice...* s. 10.

a tvrze Hubojedy nedaleko Jičína.⁴⁸⁸ Po jeho smrti přešlo lomnické panství pod správu jeho manželky Elišky roz. z Martinic, po jejíž smrti se roku 1605 panství naplno ujaly jejich dcery Apolena a Eliška.⁴⁸⁹ Ty ho roku 1630 prodaly Albrechtovi z Valdštejna, který se v tomto ohledu musel vypořádat i s nápadnickým právem svého příbuzného a nejvyššího purkrabího Adama ml. z Valdštejna. To se mu podařilo výměnou Adamova nápadnického práva na Lomnici za panství Vlkava, jemuž bude v této práci věnována samostatná podkapitola. Albrecht z Valdštejna při tom musel jako náhradu Adamovi ml. z Valdštejna za Lomnici vydat 64 166 zl., kdy polovinu této sumy měl pokrýt panstvím Vlkava v hodnotě 32 666 zl. a zbylých 31 500 zl. mělo být Adamovi vyplaceno v hotovosti.⁴⁹⁰ K této transakci však za Albrechtova života nedošlo.

Lomnice přešla do rukou Otty Bedřicha společně s panstvím Branná darovací listinou 6. listopadu roku 1632. Dle ní bylo lomnické panství, co do počtu vsí, menší než sousední Branná, jelikož se zde nacházelo „pouze“ 18 vesnic, avšak oproti tomu disponovalo oproti Branné, alespoň na papíře, o něco lepším hospodářským potenciálem. Ten spočíval konkrétně v 5 poplužních dvorech: Lomnickém, Kotelském, Bezděčnickém, Jožnišťském a Hubojedském, pivovaru se 4 chmelnicemi, který zásoboval pivem 15 krčem, dále 3 ovocných sadech, 6 mlýnech, 3, pilách a 21 rybnících.⁴⁹¹ I lomnický zámek byl větší než ten hornobranský, a jelikož byla jeho základem středověká tvrze, zachoval si některé její charakteristiky. Popis zámku je znám až z roku 1667, avšak lze předpokládat, že se výrazněji nelišil od podoby zámku v době, kdy ho vlastnil Otto Bedřich. Dle tohoto popisu měl být zámek chráněn dvojí hradbou, příkopem a branou s věží a padacím mostem, přes který se vcházelo do zámku a zámeckého areálu. V přízemí zámku se nacházely krom užitkových místností také 2 kuchyně a pekárna. Do obytných

⁴⁸⁸ O historii Lomnice nad popelkou více Josef Jan FUČÍK, *Historický místopis města Lomnice nad Popelkou*, Lomnice nad Popelkou 1928, s. 20–21; Tomáš KESNER–Jiří KŘÍŽEK–Lenka MORÁVKOVÁ–Zdeněk MRKÁČEK–Roman VYBÍRAL, *Lomnice nad Popelkou a okolí/ town and country*, Lomnice nad Popelkou 2010, s. 22–23; A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl 5. Podkrkonoší*, Praha 1887, s. 223–227.

⁴⁸⁹ Tamtéž, s. 227. Apolena se provdala za Jana ze Šternberka a správu lomnického panství měla vykonávat již od roku 1602, tedy tři roky před smrtí matky. Zemřela roku 1631. Tamtéž, s. 226.

⁴⁹⁰ Albrecht z Valdštejna již dříve realizoval velmi podobný obchod, kdy taktéž od sester Křineckých z Ronova zakoupil panství Jilemnice. J. LUŠTINEC, *Jilemnice...*, s. 13; J. AMBROŽ, *Jilemnice...*, s. 10. O koupi Lomnice a následné výměně panství Vlkava s Adamem ml. z Valdštejna potom T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 2. s. 799; A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze...* sv. 5. s. 227, a sv. 10. s. 345. Zajímavé je, že Bílek datuje tento převod již na rok 1623, tedy o sedm let před samotnou koupí Lomnice Valdštejnem. Je možné, že v tomto případě se jedná o textovou chybu, a tedy že výměna proběhla roku 1632. Sám Otto Bedřich však v suplice císaři zmiňuje, že Adam ml. z Valdštejna získal Vlkavu až roku 1633. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.7., 1635. B. N. 31. fol. 19r.

⁴⁹¹ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1632-11-6. a koncept smlouvy NA., VL., 1632 XI 6. kart. č. 42.

místností v patře se mohlo vcházet přes tři schodiště a měla se zde nacházet zámecká kaple společně s další kuchyní, jídelnou, 2 sály a kanceláří, ze které se dalo přejít do dalších místností vyhrazených pro manželku zámeckého pána.⁴⁹²

Tabulka 3: *Soupis sídelních jednotek na panství Lomnice k roku 1632.*

Sídelní jednotky na panství Lomnice dle smlouvy z 6. listopadu roku 1632
Městečko Lomnice
Stará Lomnice
Nová Ves
Stružinec
Pohoří
Sutice
Nedvězí
Slaná
Tuháň
Skuhrov
Rváčov
Černá
Košov
Chlum
Kalná
Slemeno
Ždírnice
Borovnice
Hubojedy

Ani na lomnickém panství se však Otto Bedřich nevyhnul obrovským dluhům, které zde vytvořil Albrecht z Valdštejna, zejména tím, že domluvenou kupní sumu za panství zaplatil pouze z části. Sám dluhy, v již výše zmiňovaném listu Dětřichu Malovcovi z Malovic ze 6. října roku 1633, vyčíslil na 50 000 (nejspíše kop grošů).⁴⁹³ Zajímavé však na tomto dluhu je, že tyto peníze neměl dlužit jedné z původních majitelů

⁴⁹² Tento popis detailněji uvádí Josef J. FUČÍK, *Historický místopis...*, s. 21; Tomáš ŠIMEK a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl VI. Východní Čechy*, Praha 1989, s. 286.

⁴⁹³ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1633 X 6. fol. 50v.

Lomnice Elišce z Valdštejna, provdané za Kašpara Melichara ze Žerotína, nýbrž Adamovi ml. z Valdštejna.⁴⁹⁴

Po zavraždění Albrechta z Valdštejna byla pro Ottu Bedřicha situace na lomnickém panství daleko svízelnější než na panství Branná. To ukazuje také zápisek v denících Arnošta Vojtěcha, ve kterém zmiňuje, že se v polovině června roku 1634 měl Otto Bedřich ucházet o své zájmy na panství Lomnice: „*sollecitare i suoi interessi per il bene di Lomnitz*“.⁴⁹⁵ Pravděpodobně se tak jednalo o snahu zabránit zabránění či rozdrobení tamního majetku mezi Valdštejnovi věřitele. Tato snaha se však vyplatila pouze z části. Jelikož se Lomnice opět stala císařským lénem, rozhodl se toho Ferdinand III. využít a 23. srpna roku 1635 nařídil postoupení vesnice Hubojedy s tamní tvrzí a poplužním dvorem jezuitské koleji v Jičíně.⁴⁹⁶ Zároveň také nařídil Ottu Bedřichovi, aby splatil tamní dluhy.⁴⁹⁷ Na to reagoval Otto Bedřich sepsáním suppliky císaři, ve které ho žádal o radu, jak v této situaci postupovat. Předně uvedl, že Adamovi ml. z Valdštejna měl dlužit 64 166 zl. a 40 kr. s úroky, tedy celkovou hodnotu panství Lomnice, a také že se dozvěděl, že Adam ml. z Valdštejna již roku 1633 obdržel jako částečnou náhradu této sumy panství Vlkava v hodnotě 32 666 zl. a 40 kr. Proto se císaře ptal, zda by měl Adamovi ml. doplatit zbylých 31 500 zl., či opět přistoupit k vzájemné výměně zmíněných panství.⁴⁹⁸ Zda císař na tuto otázku Ottu Bedřichovi odpověděl není známo. Dochovalo se však císařské rozhodnutí z 5. listopadu téhož roku, ve kterém je Adamovi ml. z Valdštejna přiznána částka 27 000 kop grošů, které mu měly být vyplaceny z dlužných pohledávek po Albrechtovi z Valdštejna na lomnickém panství dvorskou komorou.⁴⁹⁹

O dalším vývoji těchto jednání zatím není mnoho známo. Celá situace nakonec vyvrcholila vzájemnou dohodou mezi Ottou Bedřichem a Adamem ml. z Valdštejna, a tak byla Lomnice na začátku roku 1636 vyměněna za panství Vlkava na Nymbursku. Datace této výměny je však sporná. Tomáš V. Bílek uvádí jako datum této výměny 27. leden,

⁴⁹⁴ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 2. s. 799.

⁴⁹⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 99.

⁴⁹⁶ Z majetku Albrechta z Valdštejna připadla následně jezuitům i ves Tuř nedaleko Jičína, která také původně spadala do lomnického panství, avšak Ottu Bedřichovi nebyla udělena k užívání. T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 2. s. 764.

⁴⁹⁷ O tomto rozhodnutí se zmínil sám Otto Bedřich v supplice císaři datované pouze do roku 1635. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.7., 1635. B. N. 31. fol. 19r.

⁴⁹⁸ Tamtéž.

⁴⁹⁹ Jím požadovaná částka je v tomto rozhodnutí vyčíslena na 55 000 kop, avšak díky udělení konfiskovaného panství Vlkava v hodnotě 28 000 kop byla snížena na 27 000 kop. SOA Hradec Králové, AO Zámorsk, RA Černínů-Morzinů, Vrchlábí, kart. č. 152. inv. č. 2254.

Arnošt Vojtěch ve svých denících uvádí, že k výměně došlo v březnu a neznámí životopisec Otty Bedřicha, že k ní došlo v dubnu.⁵⁰⁰ Tomáš V. Bílek taktéž uvádí, že Lomnice byla krátce před touto výměnou Ottu Bedřichovi uznána jako „*dědictví zpupné na srážku cí. daru jemu vykázaného*“, k čemuž mělo dojít 5. května a opětovně 14. listopadu roku 1635.⁵⁰¹ V srpnu téhož roku sice císař vystavil Ottu Bedřichovi milost ve výši 60 000 zl., avšak nedomnívám se, že v případě převedení Lomnice na zpupné/alodní panství bylo využito srážky z této částky, zejména z důvodu, že Lomnice měla o 4 000 zl. větší hodnotu, a také důvod, že Otto Bedřich s touto milostí chtěl disponovat roku 1638.⁵⁰² Zaujme i důvod, proč mělo k výměně dojít. Dle životopisu Otty Bedřicha a zápisu v denících Arnošta Vojtěcha se výměna odehrála na základě císařského dekretu vydaného v lednu roku 1636, kterým se Lomnice stala valdštejnským fideikomisem.⁵⁰³ Výslednou výměnu však neprovedl Otto Bedřich sám, nýbrž se při ní nechal zastupovat svou manželkou Lavinií Teklou Gonzagovou z Novellary, která s Adamem ml. z Valdštejna výměnu panství potvrdila v Praze.⁵⁰⁴

Zde je nutné poznamenat, že dosavadní autoři literatury, která se dějinám lomnického panství a města Lomnice nad Popelkou věnovala, či se o nich pouze zmiňovala, o této epizodě mezi Ottou Bedřichem a Adamem ml. z Valdštejna mlčí a uvádějí, že po zavraždění Albrechta z Valdštejna připadla Lomnice její původní majitelce Elišce z Valdštejna provdané ze Žerotína.

Ani lomnickému panství se nevyhnuly události třicetileté války. Zdejší hejtman Vilém Jindřich Odkolek z Újezdce, v několika listech týkajících se dluhu Otty Bedřicha vůči židovské rodině Baševi, o kterém bude v práci taktéž pojednáno, zmiňuje vyplenění („*plünderung*“) tamního panství při kurfiřtském vpádu („*Churfürstlich Einfahl*“).⁵⁰⁵ K vyplenění pravděpodobně došlo roku 1635 v souvislosti s vpádem spojeneckého švédsko-sasko-braniborského vojska do českých zemí. V souvislosti s hejtmanem Vilémem Jindřichem Odkolkem z Újezdce však zaslouží ještě zmínit, že se nejednalo o obyčejného panského úředníka. Vilém Jindřich byl příslušníkem starobylého rytířského

⁵⁰⁰ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 2. s. 799; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 132; Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 5r–5v.

⁵⁰¹ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 2. s. 799.

⁵⁰² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 124, 299–300. a 308.

⁵⁰³ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 5r–v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 130–131.

⁵⁰⁴ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 5r–v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 132.

⁵⁰⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., a.d. fol. 1v; Tamtéž, s. d. fol. 39v.

rodu a podařilo se mu vybudovat si kariéru končící postem soudce komorního soudu a vrchního královských statků. Roku 1680 byl také povýšen do panského stavu a je považován za zakladatele české větve pánů Odkolků z Újezdce.⁵⁰⁶

6.5. Panství Vlkava

Vlkava nacházející se na Boleslavsku nedaleko Nymburka pojmenovaná podle stejnojmenné řeky byla ve středověku tvořena několika samostatnými statky, jejichž majitelé se velmi často měnili. Z nich je zajímavé zmínit Petra Odkolka z Újezdce, předka výše zmíněného hejtmana lomnického panství, který vlastnil část Vlkavy roku 1459, či Hereše z Hustířan, který zde působil mezi lety 1509–1512, tentokrát předka majitele panství Branná Václava Záruby z Hustířan. Jednotliví majitelé mezi sebou měli také časté spory, které nezřídka kdy přerostly i v násilné konfrontace. Roku 1559 získává panství rytířský rod Granovských z Granova a po nich rod Chlivenských z Ryzenska, za kterých došlo k opravám zdejší již zchátralé tvrze, později přestavěné na zámek. Roku 1608 získává od Adama Chlivenského z Ryzenska vlkavské panství Adam Linhart z Neuenburgu (čes. také někdy uváděn jako z Najenperka).⁵⁰⁷ Ten po své smrti roku 1617 odkázal svým synům: stejnojmennému Adamu Linhartovi a Vilému Václavovi, za které majetek spravovala jejich matka Hedvika roz. z Habartic. Ta se po porážce stavovského povstání a následné rekatolizační vlně rozhodla i se svými syny odejít do exilu. Vilém Václav však roku 1631 využil švédského vpádu do českých zemí ke svému návratu, za což byl Neuenburgským konfiskován majetek a panství Vlkava v odhadní hodnotě 32 666 zl. připadla Albrechtovi z Valdštejna.⁵⁰⁸ Adamovi Linhartovi se sice roku 1633 podařilo dokázat svou nevinu, avšak trvalo až do roku 1654, než byl omilostněn.⁵⁰⁹

Jak bylo již zmíněno v kapitole o lomnickém panství, Vlkava se roku 1632 dostala do rukou Adama ml. z Valdštejna jakožto vyrovnání za nástupnické právo na panství Lomnice, a od něj ji roku 1636 získává výměnou za zmíněné lomnické panství Otto Bedřich. O vlkavském panství se bohužel z období držby Ottou Bedřichem dochovalo pouze minimum pramenů, které by umožňovaly situaci na zdejších panství lépe popsat. Co do rozlohy a počtu vesnic a osedlých byla však Vlkava nejmenším panstvím Otty Bedřicha. Měla sestávat z „pouhých“ pěti vesnic, ze kterých každá disponovala poplužním dvorem, ve kterých žilo 52 osedlých. Dle pozdějších zápisů se na panství

⁵⁰⁶ *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Osmnáctý díl*, Praha 1902, s. 629.

⁵⁰⁷ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého. Díl 10. Boleslavsko*, Praha 1895, s. 345.

⁵⁰⁸ Tamtéž. Ke konfiskaci také T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 392, a sv. 2. s. 819.

⁵⁰⁹ Tamtéž.

nacházel také pivovar a několik chlévů.⁵¹⁰ I zámek byl oproti Branné a Lomnici nejmenší a jak se zdá také nejskromnější, kdy se v inventáři panství z roku 1657 o některém vybavení zámku dokonce hovořilo jako o ošklivém a starém („böß und alt“).⁵¹¹

Tabulka 4: Sídlní jednotky na panství Vlkava

Sídlní jednotky na panství Vlkava
Vlkava se zámkem
Čachovice
Krchleby
Všechlapy
Struhy

I přes svou velikost a jistou odlehlost se Vlkava stala důležitým faktorem hospodářského systému panství Otty Bedřicha, zejména díky své poloze v teplejší a úrodnější oblasti. Roku 1639 bylo totiž z Vlkavy posláno celkem 55 kusů dobytka, z čehož 8 dojnic mělo být dáno do přímého užívání poddaných. Na panství se však nakonec dostalo pouze 38 kusů, jelikož zbytek pomrzl a pošel („erfrohren und verreckt“). Další 2 dojnice a 4 voli byli následně posláni zpět na panství Vlkava a 2 dojnice byly poraženy.⁵¹² Význam Vlkavy jakožto jakési hospodářské podpory a obilnice pro harrachovská krkonošská panství následně přetrval až do 2. pol. 18. stol.⁵¹³

V literatuře je uváděno, že 5. května roku 1638 byla Vlkava společně s Brannou udělena Ottu Bedřichovi jako majetek zpupný/alodní z důvodu splacení dluhů ležících na obou panstvích.⁵¹⁴ Jak však vyplynulo z dosavadního výzkumu, tak na panství Vlkava žádné dluhy neležely. Naopak bratři Otty Bedřicha Arnošt Vojtěch a František Albrecht se v nedatovaných listech, napsaných však bezpečně po jeho smrti, zmiňují, že právě díky výnosům z panství Vlkava byl Otto Bedřich schopný splatit dluhy ležící na Branné.⁵¹⁵ Z těchto listů také následně vyplývá, že Vlkava byla Ottu Bedřichovi udělena jako alod za

⁵¹⁰ Popis rozsahu panství poskytuje T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 392. Pivovar je společně s poplužním dvorem ve Krchlebech zmiňován v inventáři panství Vlkava z prosince roku 1657. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.7., 1657 XII 27. fol. 74v.

⁵¹¹ Tamtéž, fol. 73v.

⁵¹² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1639. fol. 51r.

⁵¹³ Např. Arnošt Quido hrabě z Harrachu nechal roku 1758 převézt z Vlkavy do Jilemnice žito, které mělo být rozdáno tamním hladovějícím poddaným. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 104.

⁵¹⁴ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 2. s. 793

⁵¹⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.7., s. d. N. 11. fol. 9r–10v; Tamtéž, s. d. fol. 11r–14v.

28 000 kop grošů míšenských, které měly být odečteny z milosti 60 000 zl. vystavěné mu císařem roku 1635.⁵¹⁶

I přes absenci dluhů byli však Harrachové v případě Vlkavy vtaženi do soudních řízení, naštěstí pro Ottu Bedřicha se tak stalo až po jeho smrti. Roku 1654 došlo k omilostnění původního majitele Vlkavy Adama Linharta z Neuenburgu, který obratem zažádal o restituci panství.⁵¹⁷ Restituční komise byla zřízena na základě císařského nařízení v srpnu následujícího roku, načež se Arnošt Vojtěch a František Albrecht z Harrachu jakožto poručníci dětí Ottu Bedřicha obrátili na císařskou rodinu se žádostmi o zrušení restitučního procesu.⁵¹⁸ V archivech se dochovalo mnoho dokumentů vztahujících se k tomuto restitučnímu sporu, který se protáhl na pět let, avšak jeho vyličení by již přesahovalo rámec této práce. Proto budiž zmíněn pouze výsledek restitučních snah Adama Linharta z Neuenburgu, který zněl ve prospěch Harrachů. Adam Linhart však nepřišel zkrátka, jelikož jako náhrada za Vlkavu mu byly roku 1659 uděleny Veltěže a Obora na Lounsku.⁵¹⁹ Harrachové následně vlastnili Vlkavu až do roku 1789, kdy ji zakoupil Filip Nerus Maria kníže z Fürstenbergu a připojil ji k panství Loučeň.⁵²⁰

6.6. Panství Mšec

Panství Mšec (dříve něm. Kornhaus) nacházející se mezi Slaným a Rakovníkem má historii sahající hluboko do 14. stol. a panství taktéž často měnilo majitele. Na počátku 17. století vlastnil panství rytíř Jan Jindřich ze Štampachu, oddaný zastánce stavovského povstání, který se v jednom z listů adresovaných direktoriu vychloubal, že na svém zámku v Mšeci hostil Fridricha Falckého. Tento vychloubavý přístup se mu však vymstil a roku 1622 mu byl veškerý jeho majetek konfiskován, ovšem s milostí, že mu bude polovina jeho odhadní hodnoty proplacena. Panství mělo následně připadnout Elišce Popelové z Lobkovic, avšak na poslední chvíli bylo rozhodnuto, že Mšec společně se Štampachovým domem na Hradčanech připadne hraběti Vratislavovi I. z Fürstenbergu, manželu Lavinie Tekly Gonzagové z Novellary.⁵²¹ Jan Jindřich ze Štampachu po konfiskaci majetku odešel do exilu, avšak roku 1631 využil saského vpádu do českých

⁵¹⁶ Tamtéž.

⁵¹⁷ T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 392.

⁵¹⁸ Rozhodnutí o zřízení konfiskační komise OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1655 VIII 2. fol. 2r.

⁵¹⁹ NA., DZV., inv. č. 152 zápis na fol. O6r–O6v; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 392–393.

⁵²⁰ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze...*, sv. 10. s. 345.

⁵²¹ Týž, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl 10. Rakovnicko a Slansko*, Praha 1891, s. 157–159; T. V. BÍLEK, *Dějiny konfiskací...*, sv. 1. s. 616.

zemí a opět se Mšece na krátký čas ujal. Za to byl konfiskační komisí roku 1634 opět odsouzen ke ztrátě majetku a tentokrát i všech pohledávek, které na něm ležely.⁵²²

Vratislav I. z Fürstenbergu 10. června roku 1631 zemřel a odkázal Mšec s domem na Hradčanech své manželce Lavinii. Ta v říjnu téhož roku poskytla dům na Hradčanech zadarmo k užívání jistému Gieronimu Biugnimu pod podmínkou, že se na Mšeci stane inspektorem dobytka.⁵²³ Lavinie také předpokládala, že dosavadní vrchnostenská správa nebude z nově přichozího úředníka nadšená, a tak ji nabádala, aby k nově přichozímu přistupovala bez odporu, jako kdyby se jednalo o ní samou: „[...] *als wann wir selbst persöhnlich wären* [...]“⁵²⁴

Roku 1634 byl Mšec Lavinii z císařského rozhodnutí vložen do desek zemských jako zpupný/alodní majetek s podmínkou, že si na panství císař vyhradil právo myslivosti.⁵²⁵ Lavinie však neměla o honbu přijít úplně, dle císařského nařízení z roku 1633 mohla nechat ročně ulovit 6 jelenů a 6 kanců.⁵²⁶ Lavinie však neměla tento nařízený počet dodržovat, což vedlo Viléma ml. Popela z Lobkovic, nejvyššího lovčího Království českého, aby začal celou záležitost řešit. Nakonec došlo k jejímu napomenutí, opětovnému vyhrazení honitby pro císaře a také k dosazení královského lesmistra na Mšec, aby Lavinii kontroloval.⁵²⁷

Po svatbě s Ottou Bedřichem zůstal Mšec v majetku Lavinie, která ho i nadále spravovala a v lednu roku 1636 si nechala vypracovat nový inventář svého panství.⁵²⁸ Z tohoto inventáře je také možné popsat vybavení a jednotlivé místnosti mšeckého zámku: první je zmíněna místnost vybavená pro Laviniiiny pobyty postelí, křeslem a stolem, která je v inventáři popisovaná jako malá: „[...] *klein Zimmerle wo Ihro Exz. Daselbst wohnen*.“⁵²⁹ Vedle ní se dále měla nacházet místnost se dvěma postelemi a grafikou koně, také velká táflovaná místnost sloužící jako nejspíše jako jídelna

⁵²² Tamtéž, sv. 1. s. 617. Dále také Antonín REZEK, *Dějiny saského vpádu do Čech (1631–1632) a návrat emigrace*, Praha 1889, s. 75.

⁵²³ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.2., 1631 X 20. fol. 1r.

⁵²⁴ Tamtéž.

⁵²⁵ NA., DZV., inv. č. 144. zápis na fol. L13r–L14r.

⁵²⁶ Toto nařízení zmiňuje sám císař v listu adresovaném Lavinii Tekle 20. března 1635. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.2., 1635 III 20. B. N. 8. fol. 3r–4r.

⁵²⁷ O tomto lesmistrovi není bohužel nic dalšího známo. Tamtéž, 1635 IV 12. B. N. 7. fol. 5r–6r.

⁵²⁸ Mšec se v titulatuře Otty Bedřicha vyskytuje pouze jednou, a to v květnu roku 1638, kdy ho jako pána na Branné, Mšeci a Vlkavě pravděpodobně nevědomky tituluje rada města Mühlhausen. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.7., 1638 V 4. N. 4. fol. 230r. Inventář se dochoval OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.2., 1636 I 1. B. N. 6. fol. 7r–12v.

⁵²⁹ Tamtéž, fol. 8r.

s křeslem, 6 hodovními stoly, 4 malými stoly a výčepem, a dále kaple, vedle které se nacházela místnost sloužící jakožto koupelna s kádí na vodu, mísou na vodu, polštáři, příkrývkou a s osuškami. Svou místnost měli na zámku také hejtman mšeckého panství a zdejší písař.

V témže inventáři je také vyčísleno pět poplužních dvorů, které se na panství nacházely v samotném Mšeci, Mšeckých Žehrovicích, Srbči, Hořešovicích a Přerubenicích. Kromě nich se na panství nacházel také pivovar. Díky dalším dokumentům, mezi kterými je např. revize účetnictví, je možné nahlédnout také na finanční situaci panství. Z oné revize vypracované v srpnu roku 1636 vyplývá, že na panství bylo přijato 4 964 zl. 25 kr. a 1 denár, ze kterých bylo následně vyplaceno 1 984 zl. 11 kr. a 4 denáry.⁵³⁰ Z této revize účetnictví taktéž vyplývá, že zdejší poddaní nebyli schopni splácet jim vyměřené poplatky a kontribuce. Roku 1636 měli poddaní dlužit vrchnosti a na kontribuce 109 zl. 32 kr. a 4 denáry a o dva roky později již 168 zl. a 47 kr.⁵³¹

Počátek roku 1638 byl pro Lavinii plný starostí. V polovině února totiž hrabě z Fürstenbergu zpochybnil platnost testamentu Vratislava I. z Fürstenbergu, díky kterému Lavinie Mšec získala.⁵³² Tento krok byl však ze strany rodu Fürstenbergů naprosto logický, jelikož v této době nebylo zcela jasné, komu Mšec připadne po Laviniiině smrti. Budou to její děti z prvního manželství a Mšec se tak vrátí Fürstenbergům, či dětem z druhého manželství a připadne tak Harrachům? V březnu Fürstenbergové ještě přitvrdili a požadovali, aby se Lavinie majetku okamžitě vzdala.⁵³³ Lavinie byla v tomto sporu zastupována nejvyšším purkrabím Adamem ml. z Valdštejna, Jaroslavem Bořitou z Martinic, nejvyšším zemským hofmistrem Bedřichem z Talmberka, nejvyšším zemským komorníkem Jindřichem Libštejnským z Kolovrat a také zemským písařem Kryštofem Vratislavem. A právě tato zvučná jména začala vyjednávat se zplnomocněncem Fürstenbergů doktorem práv Adolfem Hammerem. Vyjednávání ovšem nešlo jednoduše, Fürstenbergové odmítli jakoukoli možnost mimosoudního vyrovnání, což nakonec odmítl i Adam ml. z Valdštejna, a tak spor pokračoval dál.⁵³⁴ Do sporu se následně zapojil i kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu, kterého zmínění komisaři

⁵³⁰ Tamtéž, 1636 VIII 24. B. N. 3. fol. 13r.

⁵³¹ Tamtéž, a dále také blíže nedatovaný soupis dluhů poddaných na panství Mšec z roku 1638, Tamtéž, 1638. B. N. 23. fol. 20r–23r.

⁵³² K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 297.

⁵³³ Tamtéž, s. 305.

⁵³⁴ Tamtéž, s. 328.

v červenci požádali, zda by se pokusil spor urovnat. Ani jemu se to však nepodařilo a doktor Hammer dokonce požadoval, aby pod jeho poručnictví byly uvedeny i Laviniiny děti z prvního manželství. To samozřejmě kardinál nemohl přijmout.⁵³⁵

Další jednání se odehrávalo na začátku roku 1639, kdy se ke kardinálovi dostala informace, že Fürstenbergové nabídli Jaroslavovi Bořitovi z Martinic kus jejich zahrady výměnou za jeho pomoc.⁵³⁶ Ten však, jak se zdá, tuto nabídku nepřijal. Na stranu Lavinie se v tuto dobu také nakrátko díky snaze kardinála Harracha přidal Vilém z Lobkovic.⁵³⁷ Ten však rychle ztratil o celou záležitost zájem, a tak pouze zařídil, že Adolf Hammer a Jaroslav Bořita z Martinic budou dodržovat dosavadní dohody mezi oběma stranami.⁵³⁸ Lavinie také odmítla jakékoliv návrhy vyrovnání a požadovala, aby si ponechala Mšec, dům v Praze na Hradčanech a ve Vídni, dále také šperky a polovinu veškerého nábytku a vybavení těchto domů a hlavně 30 000 zl., které měla na Mšeci pojištěných. Oproti tomu Adolf Hammer navrhoval zastavit její majetek a vyplatit z něj Lavinii 60 000 zl.⁵³⁹

Další jednání však přerušila Laviniina smrt 20. února, po které se Otto Bedřich a Arnošt Vojtěch dali do prohledávání její pozůstalosti a některé dokumenty zničili.⁵⁴⁰ Je velmi pravděpodobné, že se mezi nimi nacházely i dokumenty vztahující se k Mšeci, které se Harrachům při sporu s Fürstenbergem nehodily. Otto Bedřich byl také kardinálem nabádán, aby urychleně nechal celé panství i s domy a nábytkem inventarizovat komorníkem desek zemských.⁵⁴¹ Komorník desek zemských Heřman Kruck se tak v doprovodu tří úředníků: Kryštofa Panzkeho von Panzke, Jana Jiřího Hory z Ocelovic a Ondřeje Votterna, vydal na Mšec, kde všichni pobývali od 28. února do 3. března.⁵⁴² V této době taktéž Otto Bedřich poslal na Mšec jednoho hejtmana ze svého bývalého regimentu jako salva guardii, jelikož kolem něj měla pochodovat císařská armáda pod velením Matyáše Gallase, aby se spojila je saskými sbory.⁵⁴³ Tato salva guardia avšak na

⁵³⁵ Tamtéž, s. 340, a sv. 4. s. 468.

⁵³⁶ Tamtéž, sv. 2. s. 386.

⁵³⁷ Tamtéž, s. 387.

⁵³⁸ Tamtéž, s. 390.

⁵³⁹ Tamtéž, s. 391.

⁵⁴⁰ Viz. s. 68–69.

⁵⁴¹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 40. O tomto inventarizování také účetnictví Otty Bedřicha, kdy 28. února vyplatil 36 zl. komornímu desek zemských, který inventarizoval jeden Laviniin dům. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639 I 1.–III 9. N. 1. fol. 82r.

⁵⁴² O délce jejich pobytu informuje soupis jídla, které bylo v tomto období pro komisaře nakoupeno. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.2., 1639 II 28–III 3. B. N. 21. fol. 48r–50r. Z jejich práce se dochoval např. soupis veškerého dobytka na panství, Tamtéž, 1639 III 2. B. N. 19. fol. 53r–54r.

⁵⁴³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 538–539.

Mšeci vydržela pouze do druhé poloviny dubna, kdy z panství odpochovala a nechala ho tak bez ochrany.⁵⁴⁴

Otto Bedřich se vyřešení celého vleklého sporu o Mšec nedožil. Konečné dohody se podařilo nakonec dosáhnout kardinálovi Arnoštu Vojtěchovi až 11. listopadu roku 1639. Tehdy se kardinál s doktorem Adolfem Hammerem, za přispění hraběte Johanna z Nothaftu a Arnošta z Öttingenu, dohodl, že Fürstenbergové se vzdají nároku na 20 000 dukátů, které jim stále dlužil Camillo II. Gonzaga jako nevyplacené Laviniino věno, ve prospěch Harrachů, a taktéž že vyplatí Harrachům 20 000 zl. z peněz, které měla Lavinie na Mšeci pojištěných. Tato částka měla být Harrachům splacena k roku 1649. Harrachové se na oplátku Mšeci i obou domů v Praze a ve Vídni vzdali, avšak pokud by se se splácením domluvené částky Fürstenbergové opozdili, či by ji neplatili vůbec, mohli se Harrachové panství opět ujmout. Dále měli také získat polovinu modrých či rudých damaškových tapisérií, které Lavinii patřily, a stříbrný obrázek Panny Marie. Klenoty a nábytek, který Lavinii patřil, měly být následně rozděleny mezi obě strany rovným dílem. Kardinál sám následně celé vyličení tohoto urovnání zakončil vyčerpanou poznámkou: „*Oltre di questo non ci dimandino mai più niente, né noi a loro.*“ tedy: ať už se nás nikdy na nic neptají, ani my jich.⁵⁴⁵ Císař následně toto urovnání potvrdil listinou vydanou hned na počátku následujícího roku.⁵⁴⁶

6.7. Domy v Jičíně a v Praze

Majetkový soupis Otty Bedřicha by nebyl kompletní, pokud by nebyl zmíněn dům v severozápadním rohu jičínského náměstí, v současnosti nesoucí č. p. 38. Tento dům vlastnil na počátku 17. stol. Václav Záruba z Hustířan, o jehož osudech bylo již pojednáno v podkapitole o panství Branná. Z jeho majetku nepřipadlo po jeho smrti do rukou Albrechta z Valdštejna pouze panství Branná, nýbrž právě i jeho jičínský dům. A i tento dům připadl po smrti Václava Záruby z Hustířan Otta Bedřichovi.⁵⁴⁷ Dům byl však touto dobou stále ve stádiu přestavby, kterou měl po smrti Václava Záruby zajišťovat hejtman panství Branná Václav Vejrych.⁵⁴⁸ Ten však k Valdštejnově nelibosti postupoval velmi

⁵⁴⁴ Tamtéž, s. 556.

⁵⁴⁵ Tamtéž, sv. 2. s. 424.

⁵⁴⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk., 1640-1-9.

⁵⁴⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Urk. 1632-11-6. Koncept smlouvy je uložen NA., VL., 1632 XI 6. kart. č. 42.

⁵⁴⁸ Albrecht z Valdštejna započal v druhé pol. 20. let 17. století s ambiciózní přestavbou Jičina jakožto hlavního města Frýdlantského vévodství. Došlo k přestavbě zdejšího zámku, založení jezuitského gymnázia a nového kostela a domy na náměstí měly být přestavěny do jednotné podoby a byly zakládány i zcela nové domy, jako např. budoucí Zárubovský/Harrachovský dům. Eva CHODĚJOVSKÁ–Eva SEMOTANOVÁ (red.), *Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 18. Jičín*, Praha 2008, s. 6–7.

pomalu. Jičínská komora ho dokonce v listech z října roku 1632 nabádala „*aby zanechaje všech vejmluv [...] ihned 75 dělníků zejtra sem [do Jičina, pozn. O. C.] odeslal.*“⁵⁴⁹

Pod vlastnictvím Otty Bedřicha již došlo k zaklenutí interiéru a zastřešení celé stavby, která v jeho vlastnictví stále nesla pojmenování Zárubovský dům, avšak to bylo vše, jelikož Otto Bedřich taktéž dále ve stavbě nepostupoval. Vysvětlení je však zcela logické. Přelom let 1632 a 1633 totiž Otto Bedřich trávil ve švédském zajetí v Halle a lze důvodně předpokládat, že stavba domu v Jičíně nebyla v tomto období jeho primárním zájmem. Již krátce po jeho návratu do českých zemí však Valdštejn urgoval svého hejtmana Dětricha Malovce z Malovic, aby byla stavba dokončena z příjmů panství Otty Bedřicha.⁵⁵⁰ Otto Bedřich tedy se stavbou pokračoval, avšak nevyužil k ní výnosy svých panství, nýbrž 880 zl. a 35 kr. z jičínské komory.⁵⁵¹ Jak ovšem bylo v této práci zmíněno, nelze z důvodu dosavadního nedostatku pramenné základny určit, zda šlo ze strany Otty Bedřicha o cílenou zpronevěru peněz jeho chlebodárců.⁵⁵² Samotný Valdštejn reagoval na konci června roku 1633 na situaci následovně: „*Wir haben auß dem unß uberschickten verzeichnuß der einnahmen und außgaben unnsers herzogthumbß Fridlant unter andern ersehen, welchergestalt 880 fl. 35 kr. zu erbawung des Sarubischen hausse auß unsern renten angewendet worden. Allermassen unß nun, warumb unsere gelder zu beforderung dieses gebraucht worden, nicht wenige wunder nimbt. Alß befehlen wir euch [Malovci z Malovic, pozn. O. C.] dahin bedacht zu sein, damit dieselbe von unsers obristen cammerers des graffen von harrach güttern in unsere cammer wieder refundiret werden.*“⁵⁵³ Není jasné, zda se uvedené peníze do Valdštejnovy komory navrátily, je však jasné, že tato skutečnost se stala prvním známým důvodem k rozkolu mezi oběma šlechtici, který vyvrcholil v říjnu 1633 odvoláním Otty Bedřicha od vojska a odebráním jeho vojenské hodnosti.⁵⁵⁴

Po této epizodě však prameny o domě dva roky mlčí. Další zmínka o něm totiž pochází až z počátku října roku 1635, kdy je zmíněn ve vyrovnávací smlouvě mezi Ottou Bedřichem a Jiřím Jetřichem Grodeckým.⁵⁵⁵ Za slib Otty Bedřicha na splacení

⁵⁴⁹ Citováno z P. ZAHRADNÍK–B. KLIPCOVÁ–P. ULÍČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna...*, s. 434.

⁵⁵⁰ Tamtéž.

⁵⁵¹ Tamtéž.

⁵⁵² Strana 6. této práce.

⁵⁵³ Citováno z P. ZAHRADNÍK–B. KLIPCOVÁ–P. ULÍČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna...*, s. 635. pozn. č. 692.

⁵⁵⁴ Viz. s. 34–37.

⁵⁵⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 158.1., 1748 V 27. fol. 28r–33r.

pohledávek Engelburgy Zárubové ležících na panství Branná Jiří Jetřich Grodecký upustil od veškerých nároků, které se vztahovaly k tomuto domu v Jičíně. Bohužel však nespécifikuje, o jaké nároky se mělo jednat.

Do konce života Otty Bedřicha se již o domě nedochovaly žádné zmínky a taktéž nepodařilo najít ani informace o případných pobytech Otty Bedřicha v jeho jičínském domě. S největší pravděpodobností však v tomto domu nikdy nepobýval a jednalo se pouze o nutnost požadovanou Albrechtem z Valdštejna a jeho plány na přestavbu a rozvoj Jičina, kdy bylo nutné, aby příslušníci jeho dvora vlastnili v jeho rezidenčním městě nemovitost. Zdá se však, že pro Harrachy se nejednalo o stavbu velkého významu. Roku 1651 totiž Arnošt Vojtěch z Harrachu jakožto poručník dětí Otty Bedřicha rozhodl o prodeji domu Conradu Reitknechtovi, který za něj zaplatil 475 zl.⁵⁵⁶

Z pramenů dále vyplývá, že krom domu v Jičíně musel Otto Bedřich vlastnit či obývat alespoň jednu nemovitost v Praze, s největší pravděpodobností na Hradčanech.⁵⁵⁷ Nelze však vyloučit, že se jednalo o dům jeho manželky Lavinie, které připadl po smrti jejího prvního manžela Vratislava I. z Fürstenbergu, či o nějaký dosud neznámý dům. V tomto ohledu by bylo potřeba dalšího výzkumu.

7. Dluhy a půjčky Otty Bedřicha

Dluhy doprovázely Ottu Bedřicha skoro polovinu jeho života. Je však nutné upozornit, jak ostatně vychází i z předchozích podkapitol, že ne všechny jeho dluhy, jako např. na panstvích Branná a Lomnice, byly jím způsobené. K této „skupině“ dluhů je nutné přiřadit ještě navíc „dluh z Kozlí“. Jednalo se o dluh, který na něj přešel na počátku roku 1635 společně s velením nad Scherfenbergovým (*Schärffenbergische*) regimentem. Ten byl touto dobou detašován v kvartýru v Hornoslezském městě Kozlí (dnes pol. Kędzierzyn-Koźle). V nepřítomnosti nového plukovníka, který sem dorazil až ke konci dubna, velel regimentu podplukovník Josias či Jošua z Prössingu. Díky chabému zásobování byli vojáci nuceni obstarávat si potřebné potraviny, alkohol a jiné zboží přímo u měšťanů a nezřídka kdy při tom využívali jak verbálního, tak fyzického násilí.⁵⁵⁸ Rabování potvrzuje i jeden z rozkazů Jana Rudolfa hraběte Morzina Ottu Bedřichovi, ve kterém ho

⁵⁵⁶ P. ZAHRADNÍK–B. KLIPCOVÁ–P. ULÍČNÝ, *Architektura Albrechta z Valdštejna...*, s. 435.

⁵⁵⁷ Jedná se o zmínky z deníků Arnošta Vojtěcha, ve který je při jeho pražských pobytech uvedeno, že se u Otty Bedřicha konaly různé sešlosti, večere a hry. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 388, a sv. 4. s. 518–519, 521, 527, 534, 542.

⁵⁵⁸ Násilnosti vojáků vůči měšťanům popisuje např. J. KILIÁN, *Měšťan a šelma...*, s. 153–214.

nabádá k zastavení projevů rabování a plundrování města a také k tomu, aby jeho vojáci vyčkávali na řádné zásobování a nic si od měšťanů nekupovali a nic jim neúčtovali.⁵⁵⁹ Excesy však i přes tyto apely pokračovaly dál, jelikož Morzin nabádal Ottu Bedřicha k jejich zastavení ještě 7. června.⁵⁶⁰

V témže apelu ze 7. června roku 1635 informoval Morzin Harracha, že veškeré dluhy, které jeho vojáci v Kozlí napáchali, měly být vyčísleny zemským generálním komisařem, a taktéž v apelu doufal, že se Otto Bedřich nebude tomuto procesu snažit vyhnout, a že ho nebude narušovat. Z tohoto apelu je však zajímavá ještě jedna jeho pasáž, která uváděla, že Otto Bedřich neměl mít k dispozici dostatek finančních prostředků, aby tyto náklady zaplatil.⁵⁶¹ Nejednalo se totiž o dluh malý. Celkem jeho vojáci v Kozlí vytvořili dluh ve výši 10 900 zl. Z dochovaných účetních záznamů nelze přesně určit, jak Otto Bedřich ve splácení tohoto dluhu postupoval. Až ve druhé polovině prosince roku 1638 císař Ferdinand III. v nařízení zemskému hejtmanovi Opolsko-Ratibořského knížectví Melchioru Ferdinandovi von Gaschin sděloval, že se Ottu Bedřichovi podařilo z celkové částky složit již 5 000 zl.⁵⁶² V témže nařízení taktéž sděloval, že se rozhodl dluh Ottu Bedřichovi snížit na polovinu, tudíž mu mělo stačit zaplatit oněch 5 000 zl. a zbytek si mělo nahradit město samotné.

Dluh však Ottu Bedřicha doprovázel i nadále. Zejména se jednalo o částky, které byl dlužen svým podřízeným, kdy si nejvyšší částku nárokoval jeho podplukovník Josias/Jošua z Prössingu, který si na Ottu Bedřichovi nárokoval částku 2 400 zl. jako rekompenzaci za to, že tři měsíce musel bez velitelského štábu velet a udržovat v Kozlí jeho regiment.⁵⁶³ Krátce po vznesení tohoto požadavku Otto Bedřich polovinu této částky uhradil, avšak Prössing se krátce na to začal domáhat i zbylých peněz a celou záležitost začal projednávat i se samotným císařem. Ten 9. dubna roku 1639 vydal nařízení, ve kterém uznal Prössingův nárok na zbylých 1 200 zl.⁵⁶⁴ Z tohoto nařízení taktéž vyplývá, že Otto Bedřich měl k uspokojení požadavků svých důstojníků, poddůstojníků i samotného města Kozlí obdržet částku 6 000 zl. Toto sdělení je však v protikladu císařského nařízení z prosince předchozího roku, které sdělovalo, že potřebné peníze již

⁵⁵⁹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., 1635 IV 29. N. 29. fol. 48r.

⁵⁶⁰ Tamtéž, 1635 VI 6.-7. B. N. 5. fol. 50r-v.

⁵⁶¹ Tamtéž.

⁵⁶² Výše tohoto dluhu je zmíněna v nařízení Ferdinanda III. o splácení dluhu z Kozlí z 20. prosince roku 1638. Tamtéž, 1638 XII 20. N. 22. fol. 240r.

⁵⁶³ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 VIII 17. N. 17. fol. 41r-42r.

⁵⁶⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9., N. 9. 1639 IV 9. fol. 255r.

Otto Bedřich složil. Není tedy zcela jasné, zda oněch 5 000 zl. využil Otto Bedřich k jinému účelu, či zda mu bylo oněch 6 000 zl. uděleno navíc na zaplacení dalších pohledávek, které se ke dluhu z Kozlí vázaly. O tomto potvrzení kromě císaře informoval Ottu Bedřicha i samotný Prössing, který se domáhal rychlé odpovědi, zda mu budou peníze zaslány, nebo ne.⁵⁶⁵ Prössingovo naléhání bylo na místě, jelikož zdraví Otty Bedřicha se touto dobou den ode dne zhoršovalo a Prössing se tak obával o případné splacení svých pohledávek. Ty nakonec Otto Bedřich před svou smrtí splatit nestihl, a tak se s Prössingovými požadavky a s požadavky dalších hejtmanů museli v říjnu roku 1639 začít vypořádávat kardinál Arnošt Vojtěch a František Albrecht z Harrachu.⁵⁶⁶ Prössing byl nakonec uspokojen až v následujícím roce právě zmíněným Františkem Albrechtem z Harrachu.⁵⁶⁷ Další požadavky jednotlivých hejtmanů a důstojníků Harrachova regimentu, kteří se začali na kardinála z Harrachu obracet 17. října, se vyšplhaly na 500 zl.⁵⁶⁸ Dlužná částka však byla ještě daleko vyšší, jelikož v blíže nedatovaném soupisu pohledávek jednotlivých důstojníků z roku 1639 byla celková částka požadovaná důstojnickým štábem vyčíslena na 1 590 zl.⁵⁶⁹

Nyní již však ke dluhům, které vytvořil Otto Bedřich sám. Jedním z nich byl dluh ve výši 730 zl., které si roku 1633 velmi pravděpodobně půjčil od židovské rodiny Baševi v Jičíně. Nejznámějším představitelem této rodiny byl bankéř Jakub Baševi z Treuenburka, dvorní žid na dvoře Albrechta z Valdštejna, se kterým Valdštejn spolupracoval jako člen Mincovního konsorcia.⁵⁷⁰ O něj se ovšem v tomto případě nejednalo, peníze byly dluženy jistému Jacobovi a Leonovi Baševimu. Otto Bedřich následně nařídil hejtmanu panství Lomnice Vilému Jindřichovi Odkolkovi z Újezdce, aby jim dlužné peníze zaplatil. Zajímavé je, že peníze měly pocházet z lomnické pokladny, nikoliv z peněz, které se nacházely v harrachově domě v Jičíně, jelikož ten, měl být této platby ušetřen. Problémem však bylo, že Vilém Jindřich Odkolek z Újezdce potřebné množství peněz po ruce neměl, a tak židům vyplatil v červenci roku 1633 „pouze“ 493 zl.

⁵⁶⁵ Tamtéž, 1639 IV 17. N. 1. fol. 256r.

⁵⁶⁶ O jednáních s důstojníky regimentu Otty Bedřicha ohledně nedoplatek z Kozlí se dále zmiňuje kardinál z Harrachu ve svých denících. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 617.

⁵⁶⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1640 I 23 (1). N. 29. fol. 74v; Tamtéž, 1640 I 23 (3). N. 37. fol. 76r.

⁵⁶⁸ Hejtman Georg Nadler se dovolával 100 zl., fenrich Max Kauff 30 zl., kapitán-lajtnant Georg Schponar se dovolával 100 zl., hejtman Hans Georg Vogt 100 zl., hejtman Maxmilián von Brandstetten 70 zl., a neznámý důstojník 100 zl. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 X 17 (2–8). B. N. 102, 103, 107, 109–111. a C. N. 18, fol. 46r–52r.

⁵⁶⁹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 749.9. 1639 (2). N. 2. fol. 242r.

⁵⁷⁰ R. REBITSCH, *Valdštejn...*, s. 86, 115.

Zbytek částky jim měl být vynahrazen v naturáliích, konkrétně v másle a sýru z lomnického panství. Roku 1634 jim bylo z Lomnice údajně dáno něco sýra a piva, jako náhrada za úroky. O další rok později Jacob a Leon Baševi na dlužných 237 zl. upomenuli znovu, a tak jim Vilém Jindřich Odkolek z Újezdce opět nabídl náhradu v podobě sádla a sýra. Tyto komodity si však židé nevyzvedli a při vyplenění Lomnice roku 1635 je zrekvírovali plundrující vojáci. Odkolek chtěl židům navrhnout ještě jinou formu vyrovnání, avšak Jacob a Leon již nechtěli čekat, a tak Ottu Bedřicha zažalovali v Praze u purkrabího.⁵⁷¹ Mimochodem částku spojenou s touto žalobou, 26 zl. a 15 kr., si rodina prostřednictvím dalšího člena, Abrahama Baševiho, na Ottu Bedřichovi taktéž nárokovala.⁵⁷² Jakmile se o tom Otto Bedřich dozvěděl, vyslal Viléma Jindřicha Odkolka do Prahy, aby začal jednat s jistým prokurátorem Šindlerem ve prospěch jeho věci.⁵⁷³

O dalším vývoji situace a jednáních v Praze se prozatím nepodařilo najít žádné prameny, pokud se vůbec dochovaly. Jacob a Leon Baševi se připomínají až po smrti Ottu Bedřicha roku 1640, kdy po kardinálovi Arnoštu Vojtěchovi požadují 260 zl. V listu argumentovali tím, že jim údajně Otto Bedřich slíbil dlužné peníze splatit před Velikonocemi roku 1639.⁵⁷⁴ Na to jim ovšem Arnošt Vojtěch odpověděl, že aby jim mohl peníze zaplatit, museli by mu nejdříve předložit písemné potvrzení tohoto dluhu. Následně je však upozornil, že si nepamatuje, že by se nějak výrazně o zaplacení tohoto dluhu před smrtí Ottu Bedřicha ucházeli, a také, že nikde není k nalezení ono potvrzení, kterým se Otto Bedřich údajně zavázal zaplatit peníze před Velikonocemi roku 1639. V návaznosti na to také kardinál připomněl, že Otto Bedřich a Vilém Jindřich Odkolek se několikrát pokoušeli o vyrovnání dlužné částky skrze sádlo, sýr, pivo a údajně i lněné plátno. To, že si tyto komodity nevyzvedli, a že tak při vyplenění Lomnice přišli nazmar, je dle kardinála čistě jejich chyba a další větou dokonce osočuje oba dotčené židy, ze lži: „[...] *haben die Juden dißfahls viel zu wilt mit unwahrheit berichtet* [...]“⁵⁷⁵ Dále také židům vyčítá to, že i když Ottu Bedřicha žalovali u purkrabího, tak nehledě na prokurátory, kteří měli spor vyřešit, šli rovnou za purkrabím a opatřili si na něm mocný

⁵⁷¹ Zde není jisté, zda se jedná o nejvyššího purkrabího Adama ml. z Valdštejna, či o purkrabího Pražského hradu Jana Jezberovského z Olivové hory.

⁵⁷² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., a.d. N. 14. fol. 8r.

⁵⁷³ Průběh tohoto sporu je vyličen v nedatovaném listu samotného listu Viléma Jindřicha Odkolka Ottu Bedřichovi. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., s. d. fol. 1r–2r. Dochovala se také stručná zpráva Viléma Jindřicha Odkolka z 29. července 1633, ve které píše, že je Leonu Baševi dlužen 12 zl., nebo 2 kopy grošů, avšak nezmiňuje, zda se jedná o tentýž, nebo jiný dluh. Tamtéž, 1633 VII 29. fol. 49r.

⁵⁷⁴ Tamtéž, 1640 (1). N. 4. fol. 37r–38r.

⁵⁷⁵ Tamtéž, 1640 (2). fol. 39r–v.

list k zaplacení dluhu. Celý list uzavřel slovy, že pokud by požadované věci židé nedoložili, nemohl je vyplatit. Jak nakonec celý spor dopadl a zda se židům podařilo slib Otty Bedřicha doložit, zatím není známo.

V případě Otty Bedřicha zaujmou také finanční půjčky, kterých i přes značné dluhy realizoval poměrně málo, avšak v poměrně vysokých částkách, které shrnuje tabulka na následující straně.

Tabulka 5: Soupis doložených půjček Otty Bedřicha.⁵⁷⁶

Datum půjčky	Věřitel	Částka	Splaceno
září 1632	Carl hrabě Lodron	300 tolarů	3. 3. 1633
16. 12. 1632	Hieronymus Crappa	150 tolarů	1. 7. 1648
1633	Jacob a Leon Baševi	730 zlatých	23. a 29. 7. 1633 493 zlatých, zbytek neznámo
14. 12. 1635	Arnošt Vojtěch z Harrachu (bratr)	20 000 zlatých	Neznámo
10. 5. 1636	Generál polní hejtman von Eickstedt	108 dukátů	8. 7. 1642
4. 10. 1638	František Albrecht z Harrachu (bratr)	1 200 zlatých	Neznámo
Neznámo: před červnem 1638	Hrabě z Kuefsteinu (následně vymáháno mladším bratrem Josefem Ludvíkem)	800 zlatých	1639
Neznámo	Arnošt Vojtěch z Harrachu (bratr)	10 000 zlatých	Neznámo
Neznámo	Kateřina Lenttinová	100 dukátů	Neznámo
Neznámo	Julius hrabě Hardegg	100 zlatých	Neznámo
Celková vypůjčená částka		34 712 zlatých	

⁵⁷⁶ Jedná se opravdu pouze o pramenně doložené půjčky, tudíž celková výše půjčené částky je pouze orientační a její pravděpodobná výše byla reálně pravděpodobně vyšší. Zpracováno dle OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1638 VI 14. B. N. 108. fol. 15r.; Tamtéž, 1639 (4). B. N. 112. fol. 18r.; Tamtéž, 1641. C. N. 22. fol. 84r.; Tamtéž, 1641 I 8. B. N. 29. fol. 85r. Dále také OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., s. d. fol. 1r–2r; Tamtéž, 1632 XII 16. N. 1. fol. 36r.; Tamtéž, 1633 III 3. N. 33. fol. 46r.; Tamtéž, 1642 VII 8 (1. a 2.). fol. 42r, 84.r, a posledně OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 4r. K tomu také K. KELLER–A.CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 129.

Z tabulky jasně vyplývá, že nejvyšší půjčky realizoval Otto Bedřich v rámci vlastní rodiny. Zejména zaujme částka 20 000 zl., které mu na úrok 10 zl. měsíčně zapůjčil bratr Arnošt Vojtěch, aby mohl splatit pohledávky na panství Branná a uspokojit tak Jiřího Jetřicha Grodeckého. Na této finanční transakci je ovšem nejzajímavější, že peníze Arnošt Vojtěch bratrovi poskytl ze Solní poklady, tj. z jednoho z hlavních zdrojů financování katolické církve v Českém království!⁵⁷⁷ Není jasné, kolik osob o této jistě podivuhodné finanční transakci vědělo. Zdá se ale, že se oběma bratrům podařilo celou záležitost udržet, pokud možno, v tajnosti, jelikož žádný další pramen krom kardinálových deníků se o půjčce nezmiňuje. Jak následně vyplývá ze soupisu pozůstalosti Otty Bedřicha, začal ji pomalu splácet, jelikož je v něm uvedena i nedatovaná kvittance na 300 zl. na úrok 10 zl. měsíčně vypůjčených ze Solní kasy.⁵⁷⁸ Z tohoto soupisu taktéž vyplývá, že začal pomalu splácet i půjčku 10 000 zl., kterou mu bratr půjčil z prostředků pražského arcibiskupského semináře(!), o které krom toho, že ji nestihl před smrtí splatit, prozatím není známo nic bližšího.⁵⁷⁹ Stejně tak začal pomalu splácet i půjčku 1 200 zl. od Františka Albrechta z Harrachu. U této částky zaujme zejména to, že odpovídá polovině peněžních požadavků plukovníka Josiase/Jošui z Prössingu, a je možné, že Otto Bedřich půjčené peníze použil právě na částečné splacení těchto požadavků. Bratrovu půjčku však s největší pravděpodobností taktéž nestihl za svého života splatit, jelikož dle soupisu splátek a úroků mu roku 1639 zbývalo splatit ještě 500 zl. a 34 kr.⁵⁸⁰

Ještě zajímavější však je, že se nepodařilo nalézt dokumenty, které by dokládaly roli Otty Bedřicha jako věřitele. S přihlédnutím k situaci je to poměrně logické, Otto Bedřich jednoduše nebyl osobou, u které by její současníci spatřovali možnosti získání peněžní hotovosti.

8. Společenské zábavy a hry

Společenské zábavy, sešlosti a hry tvořily nezanedbatelnou část života novověkého šlechtice. Jak jinak totiž navazovat a zejména udržovat výhodné společenské kontakty, reprezentovat sebe sama a při tom se ještě zabavit? Výjimkou v tomto případě nebyl ani Otto Bedřich, o jehož přítomnosti na všemožných sešlostech a zábavách se dochovalo poměrně štědré množství pramenných zmínek. Z nich vyplývá, že byl na tyto bankety

⁵⁷⁷ Jednalo se o pokladnu, do které byla odváděna tzv. Solní daň 15 kr. za bečku soli, která byla dovezena do Čech. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 129.

⁵⁷⁸ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., s. d. fol. 3r.

⁵⁷⁹ Tamtéž, a také OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3. 1639 IV 9. N. 3. fol. 4r.

⁵⁸⁰ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.5., 1639 (4). B. N. 112. fol. 18r.

zván vcelku pravidelně a byl na nich, zejména u dam, které měl často bavit, vítaným hostem. Kromě banketů byly vítanými společenskými aktivitami také různé hostiny a večere, konající se ve šlechtických domech a zahradách, které Otto Bedřich navštěvoval často v doprovodu rodinných příslušníků, a sám jich dokonce několik pořádal. U některých takových sešlostí se dochovaly i informace o hostech, které dovolují nahlédnout do sociálního prostředí Otty Bedřicha, ale i dalších vysokých představitelů šlechty 1. pol. 17. stol.

Tabulka 6: Seznam společenských událostí, na kterých byl přítomen Otto Bedřich.⁵⁸¹

Datum	Typ společenské akce	Pořadatel	Hosté
3. ledna 1631	večere	Benigna Kateřina z Lobkovic	-
1. března 1631	banket	Albrecht z Valdštejna	-
17. července 1631	večere	kapucín Alexius Burgundesi	Arnošt Vojtěch, Jan Karel a Maxmilián z Harrachu
2. srpna 1631	večere	kapucíni	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Adam ml. z Valdštejna, Pavel Michna z Vacínova, Filip z Lichtenstein-Castelcornu
18. června 1634	večere	-	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Adam ml. z Valdštejna s manželkou Johannou Emilií, Vilém z Lobkovic

⁵⁸¹ Zpracováno dle K. KELLER–Al. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 22., 32., 56., 58., 100., 116., 149., 367–368., 386., 388. a 390. a sv. 4. s. 499., 510–511., 516–517., 519., 523. a 591.

			s manželkou Benignou Kateřinou, Anna Benigna a Lavinie Tekla z Fürstenbergu, Anna Zuzana Slavatová, Bedřich z Talmberka, Volf Ilburk z Vřesovic, nejmenovaný hrabě Fürstenberg
5. února 1635	svatba	Jindřich Vilém Slavata a Anna Polyxena Michnová z Vacínova	Lavinie Tekla z Fürstenbergu
22. března 1637	večeře	Maxmilián z Valdštejna	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Barbara von Poppen
24. března 1637	večeře	Arnošt Vojtěch z Harrachu	Leonard VII. a František Albrecht z Harrachu, Johann Wilhelm ze Scherffenbergu, Ferdinand Arnošt Breuner
17. května 1638	večeře	Benigna Kateřina z Lobkovic	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Jan z Lisova, Jindřich Adam z Martinic
6. září 1638	banket	Sancho de Castañeda	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Filip Vilém Falcko-Neuburgský, Václav

			Eusebius z Popel z Lobkovic, Vilém Slavata, Jindřich Adam z Martinic, Jindřich Vilém ze Starhembergu, Maxmilián z Valdštejna, Rudolf Colloredo, Camillo Gonzaga, Ernst de Merode, Anton Wolfrad
17. října 1638	svatba	Bernard Ignác z Martinic a Veronika Polyxena ze Šternberka	-
21. října 1638	banket	Benigna Kateřina z Lobkovic	Arnošt Vojtěch z Harrachu
28. prosince 1638	večeře	Arnošt Vojtěch z Harrachu	Anna Zuzana Slavatová, Ferdinand Arnošt z Valdštejna, Maxmilián z Valdštejna s rodinou, Rudolf z Valdštejna s rodinou, Jan Sezima z Ústí s rodinou, Johann Kryštof di Han
30. prosince 1638	Banket	-	Jindřich Šlik, Vilém z Lobkovic, Sezima Jan z Vrtby

10. ledna 1639	banket	Šimon Brosius z Horštejna	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Ferdinand Arnošt a Maxmilián z Valdštejna
13. ledna 1639	oběd	Arnošt Vojtěch z Harrachu	Johan Kryštof di Han
16. ledna 1639	oběd	Otto Bedřich z Harrachu	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Isabela Kateřina z Valdštejna, Marie Eusebie a Sibyla Sezima z Ústí
23. ledna 1639	večeře	Otto Bedřich z Harrachu (?)	Arnošt Vojtěch z Harrachu, Maxmilián z Valdštejna, Zdislava z Valdštejna, Sibyla Sezima z Ústí, Anna Zuzana Slavatová
28. ledna 1639	Banket (?)	Rudolfina Helena Eustachie ze Šternberka	-

Z předešlé tabulky je zřejmé, že Otto Bedřich přicházel do kontaktu s vysoce postavenými osobnostmi nejenom Českého království, ale i císařského dvora. I přes roztržku s Albrechtem z Valdštejna udržovali Harrachové jak vidno i nadále kontakty s ostatními členy tohoto rodu, Otto Bedřich zejména s Maxmiliánem z Valdštejna, „kolegou“ plukovníkem císařské armády, od roku 1622 císařským komorníkem, a od roku 1637 také nejvyšším štolmistrem, a jeho synem Ferdinandem Arnoštem. Kromě banketů a večerí se totiž scházeli i v míčovnách, ve kterých si krátili čas pohybem, o čemž bude pojednáno dále. Z dalších významných jmen, která se v životě Otty Bedřicha vyskytla více než jednou, lze zmínit Viléma Slavatu z Chlumu a Košumberka, který připojil svůj podpis na svatební smlouvu Otty Bedřicha a Lavinie Tekly, či nejvyššího zemského hofmistra Bedřicha z Talmberka, který připojil podpis pod testament Otty Bedřicha.⁵⁸² Vřelý vztah měl také, jak se zdá, k rodu Lobkoviců, zejména potom paní Benigně Kateřině z Lobkovic, zakladatelce pražské Loretánské kaple, která doporučila jeho sňatek s Laviníí Telkou, a manželce Viléma ml. Popela z Lobkovic, nejvyššího dvorského sudího a lovčího, který mimo jiné také připojil podpis k testamentu Otty Bedřicha.⁵⁸³

Krom banketů a večerí našel Otto Bedřich zalíbení také pohybových aktivitách, zejména pak v navštěvování míčov (tehdejší něm. „*Ballhaus*“), ve kterých se se svými bratry, přáteli a známými věnoval tzv. „*Ballspiel*“ či v tehdejší češtině „*Hře na míč, labdu [či] pilu*“, předchůdci dnešního tenisu.⁵⁸⁴ Hru jako takovou představuje ve svém *Orbis Pictus* Jan Amos Komenský následujícím českým popisem: „*Na labdowem placy (Pilniku) hrági na Mýč (labdu) pilu, kterou gedem bige (wirázý), druhy chita (lapa) a nazad bige Pilnikem (Sseruli); a to jest Zemanska hra* [v něm. uvádí *Adeliche Spielübung*, pozn. O.C.] *pro russení Tela.*“⁵⁸⁵ O několika návštěvách pražských míčov se dokonce dochovaly i detailnější zmínky v denících kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu, ve kterých např. uvádí, že 20. května roku 1638 hráli společně s Ottou Bedřichem a Johannem Adolfem ze Schwarzenbergu. Hra však byla velmi krátká, jelikož se prý

⁵⁸² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.2., N. 25. fol. 2r; OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., N. 3. fol. 4v.

⁵⁸³ Tamtéž.

⁵⁸⁴ Míčovny navštěvoval Otto Bedřich v průběhu celého svého života a dochovalo se z nich mnoho úctů. Nejstarší je datovaný k roku 1628 a uložený v Národním archivu: NA., VL., 1628 XII 31. kart. č. 42. U něj je však nutné zmínit, že v něm je zmíněn pouze hrabě Harrach, nikoli Otto Bedřich jmenovitě. Jelikož se však jedná o rok, kdy Otto Bedřich nejspíše nastoupil do služeb u Albrechta z Valdštejna, kterého doprovázel na různých cestách, domnívám se, že se v tomto případě o Otta Bedřicha jedná. Další jsou následně uloženy v harrachovském rodinném archivu ve Vídni: OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., s. d. N. 24. fol. 21r; Tamtéž, s. d. N. 21. fol. 23r; Tamtéž, 1633 III 4. N. 32. fol. 47r. Několik zmínek o zaplacení či obdarování „*Ballmeistera*“ Tamtéž, 1639 I 1.–III 9. N. 1. fol. 79.r.–82r.

⁵⁸⁵ Jan Amos KOMENSKÝ, *Orbis Sensualium Pictus (Přetisk vydání z roku 1685)*, Praha 1989, s. 273.

velmi zpotili, a tak šli raději hrát o něco méně fyzicky náročné kuželky.⁵⁸⁶ O půl roku později, 13. listopadu roku 1638, si Otto Bedřich při jedné z her zvrtnul nohu, a proto několik dní kulhal: „*L’Otto Federico si sluocò un piede al gioco della palla che gli convenne zoppicare dietro qualche giorno.*“⁵⁸⁷ Netrvalo ale dlouho a Otto Bedřich se do míčoven vrátil, jelikož již 7. ledna následujícího roku hraje společně s kardinálem a pány hrabaty Maxmiliánem z Valdštejna a jeho synem Ferdinandem Arnoštem, kdy díky vyrovnanosti hry hráli až do večera a následně celou nerozhodnou hru odložili na druhý den.⁵⁸⁸ Pokračování se nakonec odehrálo až 10. ledna a hráči se do míčovny přesunuli z banketu, který pořádal biskup Šimon Brosius z Horštejna. V této hře měl také Otto Bedřich prokázat své sportovní umění, když hrál sám proti všem svým soupeřům tak, že hra dopadla opět nerozhodně: „*Darauf sein wier gleich ins ballhauß, und hatt sich herr Ott Fridrich allein an unß gewaget, und so woll gewöhret, das wier wider ohne gewinn und verlust abgezogen sein.*“⁵⁸⁹

Mezi další kratochvíle, které zároveň pečovaly o šlechticovu fyzickou kondici a koordinaci pohybů patřil v 17. stol. tanec, jeden ze základních kamenů šlechtické výuky. O tom, jak často se Otto Bedřich tanci věnoval, lze pouze spekulovat, avšak s přihlédnutím k počtu jeho návštěv všemožných banketů lze soudit, že poměrně často.⁵⁹⁰ Každopádně o tom, že se Otto Bedřich věnoval tanci se zatím podařilo nalézt pouhé dvě zmínky, datované v kardinálových denících do roku 1631. První pochází z 1. března. Albrecht z Valdštejna měl tehdy v Jičíně pořádat velkolepé zábavy odehrávající se hned na několika místech, jejichž závěrem byl balet zatancovaný Ottou Bedřichem a jeho bratry Janem Karlem, Františkem Albrechtem a Maxmiliánem před samotným Albrechtem z Valdštejna.⁵⁹¹ Druhá zmínka ze 13. dubna následně uvádí, že kardinála měli jeho zmínění mladší bratři poprosit, zda by jim nevyhotovil 50 papírových kopií několika slok baletu, který chtěli v budoucnu předvádět, a také, zda by jednu kopii nevyhotovil na taft. Kardinál bratrům samozřejmě vyhověl, bohužel však deníku nepsal, zda balet složili sami jeho bratři, či zda se jednalo o dílo jiného autora.⁵⁹²

⁵⁸⁶ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 460.

⁵⁸⁷ Tamtéž, sv. 2. s. 374.

⁵⁸⁸ Tamtéž, sv. 2. s. 386, a sv. 4. s. 515.

⁵⁸⁹ Tamtéž, sv. 4. s. 516, a sv. 2. s. 386.

⁵⁹⁰ K banketům viz. s. 70. pozn. 398, a tabulka 6. na s. 109–112.

⁵⁹¹ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 32.

⁵⁹² Tamtéž, sv. 2. s. 37.

Další zálibou šlechty a císařského dvora byl ve sledovaném období taktéž lov. Jednalo se o další formu společenské reprezentace, kterou šlechta a panovník dávali najevo své výlučné postavení, jelikož lovit zvěř mohl pouze majitel určitého panství či osoba se zvláštním povolením.⁵⁹³ V případě Otty Bedřicha si např. právo lovu na panstvích Branná a Lomnice vyhradil Albrecht z Valdštejna, který ale, jak se zdá, svému leníkovi povolení k lovu nevydal. To se změnilo až roku 1638, kdy se Otto Bedřich stal majitelem panství Branná a Vlkava a mohl na nich lov bez omezení provozovat. Zda této výsady využíval ovšem není známo, nezachovala se totiž žádná zmínka, která by pořádání lovů, či alespoň jeho zájem o tuto kratochvíli potvrzovala. Nepřímo ji však mohou podporovat dva psi, které měl Otto Bedřich vlastnit, bohužel není známo, o jaké psy se jednalo. V raném novověku totiž šlechtici na svých sídlech chovali jak psi lovecké, zejména chrty, tak ale i psy ovčácké či různá cizokrajná a drobná plemena.⁵⁹⁴ V případě psů Otty Bedřicha jsou známá pouze jejich jména: Fedel a Biberl.⁵⁹⁵ O Fedelovi se dokonce do dnešních dnů dochovala i jedna humorná zmínka. Když Arnošt Vojtěch roku 1639 převážel těžce nemocného Otta Bedřicha do Vídně, tak byli jménem Bedřicha z Talmberka pozváni k přenocování na zámek Vlašim. Kardinál následně vzal Fedela na procházku zahradou a bažantnicí, kde se mu však pes zaběhl a ztratil. Proto požádal místního lovčího, zda by Fedela nenalezl, za což mu zaplatil jeden tolar. Onen lovčí však dle kardinála nebyl zrovna nejodvážnější, a tak jakmile na něj Fedel nečekaně zaštkal, měl vzít nohy na ramena a utíkat jako smyslů zbavený. Po této epizodě se vydal psa hledat i lokaj Otty Bedřicha, který ho nakonec i našel u vchodu do kamenné jeskyně.⁵⁹⁶ Kromě této epizody se však jmenovitě Fedel vyskytuje i v účetních záznamech, kdy za něj měl Otto Bedřich 12. ledna 1639 zaplatit jeden zlatý.⁵⁹⁷ Účetnictví také prozrazuje, že o měsíc později, 17. února, nechal Otto Bedřich pro nejmenovaného psa zakoupit vodítko a zvoneček na obojek za jeden zlatý.⁵⁹⁸

Nedochovaly se ani žádné zmínky o případném zájmu o šerm či o turnajové a jezdecké hry, které odkazovaly na starobylé šlechtické ideály, a při kterých mohly šlechtici prokazovat svůj jezdecký i šermířský um.⁵⁹⁹ Umění šermu však nebylo Otta

⁵⁹³ J. HRBEK a kol. *Panovnický majestát...* 394.

⁵⁹⁴ V. BŮŽEK–J. HRDLIČKA–P. KRÁL–Z. VYBÍRAL, *Věk urozených...*, s. 257–258.

⁵⁹⁵ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 565.

⁵⁹⁶ Tamtéž, sv. 4. s. 558–559.

⁵⁹⁷ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639 I 1.–III 9. N. 1. fol. 80r.

⁵⁹⁸ Tamtéž, fol. 81r.

⁵⁹⁹ P. KLUČINA, *Třicetiletá válka...*, s. 396–403.

Bedřichovi cizí, přeci jenom patřilo mezi základní dovednosti šlechtické výchovy. Jelikož taková výchova v případě Otty Bedřicha probíhala u španělského královského dvora, je velmi pravděpodobné, že se Ottu Bedřichovi dostalo šermířského vzdělání právě tzv. *španělské školy*.⁶⁰⁰

Krom aktivit, které podporovaly fyzickou zdatnost měl však Otto Bedřich zálibu i v hazardu, zejména v karetních hrách. Z dochovaných zmínek vyplývá, že hrál především *Piquet/Pikety*: původem francouzskou hru pro dva hráče a *Primeru*: hru pro více hráčů podobnou dnešnímu Pokeru.⁶⁰¹ Tyto hry hrál, jak se zdá, poměrně často, dle soupisu výdajů ze začátku roku 1639 lze odhadovat, že hrál 2krát až 4krát týdně a díky tomuto soupisu si lze také udělat dobrou představu o tom, na kolik ho tyto partie přišly. Např. v lednu roku 1639 prohrál v sedmi hrách 8 zl. a 9 kr., ovšem v únoru se mu, jak se zdá, dařilo o trochu méně, jelikož v podstatě stejnou částku 8 zl. a 10 kr. prohrál v pouhých třech hrách.⁶⁰² Největší prohru v kartách ale měl touto dobou Otto Bedřich již pravděpodobně za sebou, 1. srpna roku 1631 měl po hře zůstat dlužen 12 dukátů.⁶⁰³ Samozřejmě se nedochovaly zmínky pouze o jeho prohrách, např. 17. května roku 1638 měl při hře s Benignou Kateřinou z Lobkovic, Jindřichem Adamem z Martinic, Janem z Lisova a bratrem Arnoštem Vojtěchem vyhrát 11 dukátů.⁶⁰⁴ Také je ale nutné zmínit, že v případech, kdy se hry účastnily dámy, se choval Otto Bedřich vcelku kurtoazně, jako např. když za nejmenovanou ženu, kterou mohla být velmi pravděpodobně jeho manželka Lavinie, zaplatil ve hře její prohru 18 kr.⁶⁰⁵

Z dalších her, při kterých bylo možné přijít o finanční hotovost, je doložena stolní hra *Trictrac*, něm. *Dickedak* (dob. něm. uvedena jako *Dickhetdäckhss*), pravidly velmi

⁶⁰⁰ Španělská škola šermu spočívá zejména v různých úkrocích do stran kolem soupeře společně s natočením těla a ruky se zbraní, čímž se šermíř dostává mimo linii soupeřova útoku a dostává se tak do bezpečné pozice pro provedení útoku vlastního. Typické zobrazení *španělské školy* proto v učebnicích šermu doplňují komplikované diagramy značící pohyby nohou a rukou. Jak takový systém vypadal ukazují např. krásně provedené rytiny ze šermířské učebnice Gérarda Thibaulta d'Anvers *Academie de L'ESPÉE* vydané roku 1628.

⁶⁰¹ Popis těchto her obsahuje kniha Charlese Cottona, která byla poprvé vydána roku 1674. Charles COTTON, *The Compleat Gamester: Or, Full and Easy Instructions For Playing at above Twenty several Games Upon the Cards; with Variety of diverting Fancies and Tricks upon the same, now first added. As likewise at All the Games on the Tables. Together with The Royal Game of Chess, and Billiards. To which is added, The Gentleman's Diversion in the Arts and Mysteries of Riding, Racing, Archery, Cock-Fighting, and Bowling. The Fifth Edition, with Additions*, Londýn 1725, s. 28–30, 40–48.

⁶⁰² Tamtéž, fol. 79r–82r.

⁶⁰³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 58.

⁶⁰⁴ Tamtéž, sv. 4. s. 459.

⁶⁰⁵ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 750.1., 1639 I 1.–III 9. N. 1. fol. 80v.

podobná hře vrhcáby a hraná na stejné hrací desce.⁶⁰⁶ Krom této hry je následně zmíněna ještě hra s názvem *Reversina*, u které se zatím se nepodařilo zjistit, o jakou hru se jednalo.⁶⁰⁷ Podobný název: *Reversi* však nese také hra známá pod názvem *Othello*, která ale v 17. stol. ještě neexistovala.

Z výše uvedeného následně vyplývá, že Otto Bedřich se aktivně a rád účastnil společenského života, plného banquetů, dobrého jídla a pití a stolních her, ve kterých mnohokrát ztratil i získal finanční prostředky a při kterých se setkával se svými známými, přáteli a rodinou. Díky zmínkám o těchto událostech bylo také možné sestavit „společenskou síť“ šlechticů a šlechtičen, se kterými přicházel do kontaktu.

9. Poslední měsíce života a smrt

9.1. Náhlé zhoršení zdravotního stavu

Dva týdny po smrti manželky Lavinie se zdravotní stav Otty Bedřicha, pobývajícího v Praze, začal prudce zhoršovat. Jako onen metaforický „blesk z čistého nebe“ ho 8. března roku 1638 měl zasáhnout kašel doprovázený prudkou bolestí hlavy, pro niž nebyl schopný vstát z postele, k čemuž se později přidala ještě horečka.⁶⁰⁸ O následujícím vývoji jeho stavu informují vcelku detailně den po dni deníky kardinála Arnošta Vojtěcha a částečně také jeho životopis. Hned dalšího dne byl k Ottu Bedřichovi povolán doktor, který se měl domnívat, že se jednalo o obyčejnou horečku, a započal s léčbou. Ta se v této době, jak ostatně vyplývá i z popisu léčby Otty Bedřicha, sestávala zejména z pouštění žilou a v případě zaživacích potíží klystýrů, ke kterým mohly být také podávány další léky či různé mastičky a oleje. V myslích tehdejších lékařů však záleželo při léčbě také na nebeských tělesech a jejich postavení, a samozřejmě také na vyšší moci.⁶⁰⁹ Léčba vskutku Ottu Bedřichovi ulevila, jelikož v dalších dnech došlo k částečnému zlepšení jeho stavu a ustoupení bolesti. I přes to si však stěžoval na bolest na levé části hlavy v místech, kde byl postřelen v bitvě u Lützeny, a kde, jak se později ukázalo, mu v kosti zůstávala zaseknutá polovina olověné kule.⁶¹⁰

⁶⁰⁶ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 506, 511. Kromě Trictracu se v 17. stol. vyskytují i další hry hrané na stejné desce. Jednalo se např. o hru s názvem *Ir* (angl. *Irish*), *Backgammon*, *Tick-Tack* a další. Ch. COTTON, *The Compleat Gamester...*, s. 102–115.

⁶⁰⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 507.

⁶⁰⁸ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 9r–9v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...* sv. 2. s. 403, a sv. 4. s. 539–540.

⁶⁰⁹ V. BŮŽEK–J. HRDLIČKA–P. KRÁL–Z. VYBÍRAL, *Věk urozených...*, s. 356–358.

⁶¹⁰ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 540.

Návaly bolesti hlavy navzdory další léčbě v podobě pouštění žilou neutuchaly a měly Ottu Bedřicha sužovat tak, že nebyl schopný přijímat potravu a vstávat z postele, kde musel kvůli bolesti ležet pouze na pravém boku. V těchto chvílích mu dělal společnost převážně bratr Arnošt Vojtěch, který se snažil nemocného bratra rozptýlit konverzací či hrou v karty.⁶¹¹ Arnošt Vojtěch však kvůli svým povinnostem již nemohl u Otty Bedřicha dále setrvat, a tak ho s těžkým srdcem 14. března před odjezdem na Červenou Řečici svěřil do péče Anny Zuzany Slavatové, kterou také instruoval, aby ho v případě opětovného zhoršení zdravotního stavu mladšího bratra okamžitě informovala.⁶¹²

Posel od Anny Zuzany Slavatové na sebe nenechal dlouho čekat a ke kardinálovi dorazil o čtyři dny později 18. března se zprávou, že ani po puštění žilou se stav jeho mladšího bratra nezlepšil, bolesti hlavy neustávaly a Anna Zuzana Slavatová se obávala o jeho život. Doktoři ho však skrze posla ujišťovali o brzkém zlepšení a uzdravení Otty Bedřicha.⁶¹³ Slibované zlepšení se údajně dostavilo, ráno 21. března dorazil za kardinálem posel se zprávami, že se Ottu Bedřichovi již vede o něco lépe. Večer ho však při hře vyrušil jiný posel, jehož sdělení kardinála dle jeho vlastních slov nemálo vyděsilo: „[...] *so mich nicht wenig erschrockht* [...]“⁶¹⁴ Ottu Bedřichovi se totiž mělo opět znovu přitížit a bolesti měli být prý takové, že začínal být omámený/malomyslný („*kleinmuetig*“) a v obavě o život prosil bratra, aby za ním přijel a nenechával ho samotného.⁶¹⁵ Arnošt Vojtěch samozřejmě neváhal a okamžitě se vydal na cestu do Prahy, kde našel Ottu Bedřicha již v lepším stavu. Doktoři mu totiž měli pustit žilou (jeho životopis uvádí, že to bylo provedeno pod jazykem) a tím mu od bolesti ulevili: „[...] *die medici ihm unter der Zungen ader gelassen, und der Kopffwehe was gelindert, und nit an ein ort ware* [...]“⁶¹⁶

V následujících dnech se u Otty Bedřicha rychle střídaly stavy relativního klidu, kdy s chutí jedl, a stavy, kdy ho přepadaly návaly takové bolesti, že se mu až měly třást prsty, přičemž tyto stavy se vystřídaly i 6 krát až 7krát denně a doktoři z nich již začínali

⁶¹¹ Tamtéž, sv. 2. s. 405, a sv. 4. s. 540–542.

⁶¹² Tamtéž, sv. 4. s. 542–543.

⁶¹³ Tamtéž, sv. 2. s. 407, a sv. 4. s. 544.

⁶¹⁴ Tamtéž, sv. 4. s. 545.

⁶¹⁵ Tamtéž.

⁶¹⁶ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 9v; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...* sv. 2. s. 407, a sv. 4. s. 545–547.

být poněkud zoufalí.⁶¹⁷ Z této doby také pochází zmínka o prvotní diagnóze Otty Bedřicha: jelikož se bolestné stavy dostavovaly většinou po jídle, bylo usouzeno, že příčinou jeho stavu je právě jeho žaludek, ze kterého potom bolest přecházela do těla, zejména potom do hlavy.⁶¹⁸ Krom doktorů se do léčby Otty Bedřicha začali zapojovat i jiní lidé, jako např. Dionysius Miseroni, správce pokladny Pražského hradu a řezač a brusič drahých kamenů, který mu měl 28. března přinést heliotrop, druh jaspisu se zelenou barvou protkaný žilkami oxidů železa červené barvy, jenž mu měl ulevit od bolesti, když ho držel v ruce.⁶¹⁹ Taktéž je zmiňována jistá žena, která měla u Otty Bedřicha provést léčebný obřad. Arnošt Vojtěch byl však k celému jejímu počínání dosti skeptický, a tak nakonec svolil pouze k rozložení rozličných bylinek pokapaných několika kapkami vody kolem jeho hlavy.⁶²⁰ Ani jedna z těchto forem léčby nepřinesla zlepšení.

Navzdory léčbě a všemožným dalším pokusům se ale stav Otty Bedřicha stále nedařilo zlepšit a 1. dubna ho měly postihnout takové bolesti, že se většina lidí v jeho okolí domnívala, že zemře. Nezemřel ale, a když se mu udělalo lépe, tak dokonce sám své okolí ujistřoval, že se ještě necítí být na konci života. Přítomní doktoři ho ale varovali, že s příchodem novoluním může dojít k dalšímu zhoršení jeho stavu.⁶²¹ Oproti jejich varování se ale v dalších dnech začal Otto Bedřich cítit lépe, dokonce tak, že se měl sám od sebe v posteli posadit a pít svařené víno a pivo a nemohl uvěřit, jak se mu ulevilo.⁶²² Úleva však opět, jako v předchozích případech, netrvala dlouho a opět ho tak začaly sužovat bolesti hlavy, ke kterým se nyní přidalo zvracení, žaludeční potíže a plynatost.⁶²³

8. dubna přistoupil Arnošt Vojtěch k razantnímu kroku, když propustil doktory, kteří Ottu Bedřicha léčili. Hlavním důvodem byl jejich plat, na který za měsíc padlo přes 200 zl. a účinky léčby se stále nedostavovaly. Na jejich místo byl potom povolán jistý Fabricius, lékař z Jičína, který prý nebyl z nejslavnějších, avšak k této léčbě prý dostačující, ke kterému se později přidal ještě jeden nejmenovaný lékař.⁶²⁴ V dalších

⁶¹⁷ Tamtéž, sv. 2. s. 408, a sv. 4. s. 547.

⁶¹⁸ Tamtéž, sv. 4. s. 548. Tato diagnóza také odpovídá lékařskému myšlení v 1. pol. 17. století, kdy se věřilo, že při trávení špatné stravy se v žaludku uvolňují páry, které následně negativně působí na mozek a hlavu. Michal ANĐĚL–Karel ČERNÝ (edd.), *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada. Lékařství*, Praha 2023, s. 133.

⁶¹⁹ Tamtéž, sv. 2. s. 409; Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 9v.

⁶²⁰ Tamtéž, fol. 9r–10a; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 410.

⁶²¹ Tamtéž; Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 10r.

⁶²² Tamtéž; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 410–411.

⁶²³ Tamtéž, sv. 2. s. 411–412; Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 10r–10v.

⁶²⁴ Tamtéž; K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 553.

dnech se cyklus bolestí hlavy, zažívacích potíží, mdlob a relativního klidu stále opakoval, přičemž léčba spočívala zejména v pouštění žilou a klystýrech („*Purgation*“). 13. dubna byly bolesti dokonce tak velké, že upadal do křečí, a 16. dubna zase díky bolesti nemohl mluvit.⁶²⁵ 20. dubna potom lékaři přistoupili k razantnímu zásahu, o kterém se domnívali, že Ottu Bedřichovi uleví, a který museli dříve díky silným bolestem a mdlobám odložit. Usoudili totiž, že zdravotní problémy Ottu Bedřicha nemají svou příčinu v žaludku, nýbrž v hlavě, a tak mu skrze šiji protáhli provázek („*strickh/schnier*“), skrze který si měla bolest najít cestu ven.⁶²⁶

Krom doktorů a lékařů se Otto Bedřich a lidé v jeho okolí obraceli s prosbami o uzdravení k vyšší moci.⁶²⁷ Jelikož však nepřipadalo v úvahu, že by Otto Bedřich podnikl cestu na poutní místo, k obrazu či oltáři, musely si tyto prostředky najít cestu k němu. To dokazují události z 22. dubna, kdy Ottu Bedřicha navštívila Benigna Kateřina z Lobkovic, která s sebou přinesla trn z Kristovy koruny společně s obrázkem Panny Marie, pocházejícího z Brandýsa nad Labem. Arnošt Vojtěch následně odříkal 5krát otčenáš, zdrávas Maria a Credo, přičemž se obrázkem a trnem z Kristovy koruny dotkl hlavy Ottu Bedřicha a následně se oba modlili za jeho uzdravení. A Ottu Bedřichovi se wskutku ulevilo a měl prý konečně vcelku klidnou a dobrou noc: „*Herr Otfridrich hatt Gott lob ein zimblische guete nacht gehabt.*“⁶²⁸ I přes to ale začínal Otto Bedřich pochybovat o svém životě, a tak pro vši jistotu nechal téhož dne, 22. dubna, vyhotovit svůj testament.⁶²⁹

⁶²⁵ Tamtéž, sv. 2. s. 412–414, a sv. 4. s. 548–552. Dle lékařského myšlení bylo totiž při léčbě prospěšné vyloučit neduhy z těla potem, močí, stolicí, krví, zvracení či jako v tomto případě hnisem. Proto se pacientům podávaly léky navozující pocení, zvracení a průjmy, nebo se jako v tomto případě přicházelo k větším zásahům do těla, aby byl hnis z těla odveden. M. ANDĚL–K. ČERNÝ (ed.), *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada. Lékařství...* s. 135.

⁶²⁶ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 554; Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 10v.

⁶²⁷ M. ANDĚL–K. ČERNÝ (ed.), *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada. Lékařství...*, s. 139.

⁶²⁸ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 556. O léčbě trnem z Kristovy koruny a obrázkem Panny Marie Tamtéž, sv. 4. s. 555; Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1. fol. 11r.

⁶²⁹ Testament je uložený v harrachovském archivu OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 2r–4v. O sepsání testamentu hovoří i Životopis Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 11r. Dále je zmíněn i v K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 555; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100, kde je však datum sepsání testamentu uvedeno k 29. dubnu roku 1639. Odtud potom toto datum přejímají J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50.

9.2. Testament

Sepsání testamentu (poslední vůle, kšaftu) bylo zásadní povinností každého správného křesťana, který se připravoval na tzv. „Dobrou smrt.“⁶³⁰ Smrt provázela Ottu Bedřicha celým jeho životem, a to jak rodinným: roku 1628 zemřel jeho otec, 1633 nejmladší bratr Maxmilián, 1634 mladší bratr Jan Karel a naposledy na začátku roku 1639 jeho manželka a nejmladší syn, tak také profesním, jelikož se smrtí se při vojenských taženích, obléháních a bitvách setkával na každém kroku. Jak však člověk v raném novověku smrt vnímal? Prvně se sluší říci, že jako spravedlivou a nevyhnutelnou, která nečinila a nečiní rozdíly mezi bohatými a chudými, mladými a starými či nemocnými a zdravými. Ostatně tato spravedlivá smrt je zobrazena na proslulých vyobrazeních nesčetných „tanců smrti.“ Zároveň však byla smrt také nepředvídatelná, shrnuta okřídlenou větou „*neznáme ani dne, ani hodiny.*“⁶³¹ A jak smrt vnímal Otto Bedřich? To shrnují jeho vlastní slova v jeho testamentu: „Velmi jsem rozjímal a kladl si na mysl i na srdce vrtkavost tohoto světa, a jak je slabá lidská přirozenost bez jakékoliv výjimky dlužná smrti splatit daň, věda té hodiny, avšak nevěda způsobu.“ V něm. originále potom: „[...] *Ich bey mir Vielfällig betracht, Zu herz und gemüth geführt habe, die Unbeständigkeit dieser Welt, Und wie die Menschliche schwache Natur, ohne aller Exception, dem Todt, einen gewissen tribut zu bezahlen schuldig, deßen stund, weiß, und formb aber Ungewiß.*“⁶³² Podobné pasáže byly naprosto běžnou součástí v tehdejších testamentech, kšaftech a posledních vůlích.⁶³³

Smrt pro něj, stejně jako pro všechny ostatní křesťany, nebyla koncem, jelikož doufal, že jeho duše nakonec najde věčný život v nebi.⁶³⁴ I proto v testamentu Ottu Bedřicha nechybí pasáž, ve které se hrdě hlásí ke katolické víře, děkuje a projevuje vděk Bohu za veškerý majetek, který mu milostivě propůjčil, svěřuje svou duši na přímmluvu Panně Marii a Ježíši Kristu, jako svému pánu a spasiteli, a doufá, že jeho nemoc a trápení bylo dostatečným vykoupením jeho hříchů: „*Erstlich, So thue Ich Gott dem Allmechtigen meinem Schöpfer, Erlöber und Seeligmacher, für alle Zeit liebe gaaben und Gütter, die Er mir nach seinem Göttlichen willen gnädiglich Verliehen hat, schuldigen dankh sagen, und erkenne mich, vor mich und meine Erben, Zu Ewiger danckbargkeit Schuldig. Befehle*

⁶³⁰ P. KRÁL, *Mezi životem a smrtí...*, s. 17, 38–40; V. BŮŽEK–J. HRDLIČKA–P. KRÁL–Z. VYBÍRAL, *Věk urozených...*, s. 365.

⁶³¹ P. KRÁL, *Mezi životem a smrtí...*, s. 34–35.

⁶³² Z testamentu Ottu Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 2r. Veškeré citace jsou převzaty z originálního dokumentu sepsaného 21. dubna 1639. Testament dochoval i v mnoha pozdějších opisech, které jsou všechny uloženy taktéž v harrachovském rodinném archivu.

⁶³³ P. KRÁL, *Mezi životem a smrtí...*, s. 32–35.

⁶³⁴ Tamtéž, s. 35–36.

auch mein Seel wann Sie von dem Kärckher meines Leibes abscheiden wird, in die barmherzige hand IESV CHRISTI, meines heilandts und Erlösers, durch die Vorbitt seiner gebenedeyten Mutter Gottes und aller heyligen, ganz demütiglich bittendt, Er wolle diese meine Marter und Kranckheit zu einer satisfaction für meine Sünde, annehmen, und meine Seelin die Zahl der außerwehlten Einführen.“⁶³⁵

Hlavní důvod sepsání testamentu však spočíval ve vyložení pisatelovi vůle o tom, jak má být po smrti naloženo s jeho movitým i nemovitým majetkem. Takto je ostatně testament i definován v Obnoveném zřízení zemském v článku O. I.: „*Kšaft nic jiného není nežli vysvědčení a vyjevení poslední vůle lidské, jakby kdo chtěl, aby po smrti jeho s statkem a s věcmi jemu vlastně náležejícími a v moci jeho zůstávajícími zachováno býti mělo.*“⁶³⁶ Sám Otto Bedřich následně v sedmém bodě svého testamentu předkládá jeho chápání funkce tohoto dokumentu, tedy ustanovení dědice: „[...] *Weil instituio Haeredis, daß ist die Einsetzung Eines Erben, Eines Jeden Testaments wesentlich haubtstück und grundvest ist [...]*“⁶³⁷

Aby však byl testament platný, musel být sepsán v souladu s tehdejší právem. Dle článku O. III. Obnoveného zřízení zemského měl každý pisatel testamentu „[...] *při rozumu zdravém býti.*“⁶³⁸ Právě z tohoto důvodu se v testamentech objevovaly pasáže deklarující, že sepsání dokumentu pisatel činil právě v takovém právu definovaném rozpoložení, a samozřejmě tak učinil i Otto Bedřich: „*habe ich endlichen bei mir, mit guten freyen willen, zeitiger Vorbetrachtung, zwar etwas schwach und Kranck, doch gueter Vernunfft dieß nachfolgende mein Testament [...] aufgerichtet.*“⁶³⁹ V témže článku je taktéž stanoveno, že testament by měl být nejlépe sepsán vlastní rukou testátora. To v případě Otty Bedřicha však nebylo možné, jak vyplývá z podoby jeho podpisu na testamentu, která je jeho ostatním podpisům podobná jen vzdáleně a potvrzuje tak tvrzení Arnošta Vojtěcha o třesu a křečích rukou a prstů, a proto se rozhodl svůj testament nadiktovat. I to bylo samozřejmě v souladu se zákonem: „[...] *pakliby nechtěl nebo nemohl sám toho vykonati [sepsání testamentu, pozn. O.C.], může kšaft svůj bud' na pargameně neb na papíře komu koli dáti sobě sepsati.*“⁶⁴⁰ Pro veškerou jistotu to opět

⁶³⁵ Z testamentu Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 2r–2v.

⁶³⁶ J. HERMENEGILD (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské...*, s. 404.

⁶³⁷ Z testamentu Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 3r.

⁶³⁸ J. HERMENEGILD (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské...*, s. 406.

⁶³⁹ Z testamentu Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 2r.

⁶⁴⁰ J. HERMENEGILD (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské...*, s. 406.

Otto Bedřich v testamentu deklaruje: „*Also habe Ich solchen, weilen mir Zu so langen Schreiben, wegen meiner Un Paßligkeit die hand nicht dienen wollen, Jemands andern Schreiben und auf Zeichnen laßen [...]*“⁶⁴¹

Celý dokument je rozdělen do devíti hlavních bodů a sleduje typickou strukturu testamentu tak, jak ji ve své publikaci o šlechtických testamentech představil historik Pavel Král.⁶⁴² Prvním hlavním bodem testamentu bylo výše citované vyznání katolické víry a odkázání duše Ježíši Kristu. Ve druhém bodě definoval svůj pohřeb, který se měl odehrát v tichosti, bez zbytečných financí a obřadů ve vídeňském kostele sv. Augustina v blízkosti Hofburgu.⁶⁴³ Právě v tomto kostele o rok později, 1640, vznikla z popudu jeho švagra Maxmiliána z Valdštejna a bratra Františka Albrechta z Harrachu společná Valdštejnsko-Harrachovská kaple s rodovou hrobkou, kam byly postupně přemístěny ostatky jejich předků, jako např. Karla I. z Harrachu. V době, kdy Otto Bedřich testament psal se zde sice rodová hrobka ještě nenacházela, avšak ve zmiňovaném roce 1640 zde již měla stát hrubá stavba kaple a oltáře Spasitele sejmutého z kříže, vysvěcená již roku 1636 z popudu hraběte ze Schamburgu.⁶⁴⁴ Je možné, že o plánu na budoucí zakoupení kaple a zřízení rodinné hrobky švagrem a bratrem Otto Bedřich věděl, a právě proto zvolil kostel sv. Augustina za místo svého posledního odpočinku. Dalším vysvětlením by mohl být vztah k řeholy Bosých Augustiniánů, jejíž členové mu měli při jeho nemoci pomáhat v duchovních záležitostech společně s dalšími řády, jak bude zmíněno níže. To jsou samozřejmě pouhé domněnky, pravý důvod zatím díky absenci podrobnějších pramenů zůstává skryt. Nutno ještě dodat, že zmiňovaná kaple v současnosti již neexistuje, mezi lety 1784–1785 zanikla při regotizaci kostela.⁶⁴⁵

Zpět však k testamentu. V jeho třetím bodě myslel Otto Bedřich na posmrtné zaopatření své duše, když požadoval, aby za ní bylo v dědičných zemích slouženo nejméně 1 000 zádušních mší.⁶⁴⁶ V následujícím bodě taktéž přiznává řádům Bosých Augustiniánů, Paulínů, Barnabitů a Kapucínů almužnu za to, že mu při jeho nemoci

⁶⁴¹ Z testamentu Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 4v.

⁶⁴² P. KRÁL, *Mezi životem a smrtí...*, s. 26–27. Testament Otty Bedřicha byl následně porovnán i s testamentem Jana Jiřího ze Žeberka, vzniklého v podstatě současně, 12. dubna roku 1639. Tamtéž, s. 500–505.

⁶⁴³ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 2v.

⁶⁴⁴ Cölestin WOLFSGRUBER, *Die Hofkirche zu S. Augustin in Wien*, Augsburg 1888, s. 8; Štěpán VÁCHA, *Sacellum et altare Salvatoris Cruce depositi. Neznámé vyobrazení valdštejnské kaple v Augustinerkirche ve Vídni od Solomona Kleina (1757)*, in: *Ars linearis III.* ed. A. Volrábová, Praha 2012, s. 118.

⁶⁴⁵ Tamtéž, s. 115.

⁶⁴⁶ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 2v.

pomáhali v duchovních záležitostech a mších: „[...] *mir in meiner Kranckheit an meisten beygestanden, und Zur Meß gedienet* [...]“⁶⁴⁷ V pátém bodě myslel na své nevlastní děti: Františka Vratislavova a Kateřinu Eleonoru z Fürstenbergu, kdy každému odkázal sumu ve výši 100 dukátů.⁶⁴⁸ Krom nich myslel i na své služebnictvo, kterému v šestém bodě odkázal každému jednomu z nich jeden roční plat a jednu blíže nespecifikovanou milost, kterou ale nechal na uvážení poručníků svých dětí.⁶⁴⁹

Na ty následně upomíná sedmý bod jeho testamentu. Není překvapením, že veškerý svůj majetek odkázal svému prvorozenému synovi Ferdinandu Bonaventurovi, který měl v budoucnu zaopatřit i svou sestru Marii Alžbětu věnem v hodnotě 10 000 zl. V případě jeho předčasné smrti měla potom majetek doživotně využívat Marie Alžběta, které by tím připadl i nárok na roční rentu 2 000 zl. vyplácených harrachovským majorátem.⁶⁵⁰ Po její smrti měl následně veškerý majetek připadnout Františku Albrechtovi z Harrachu. Ferdinandu Bonaventurovi však byly v této době pouhé necelé tři roky, Marii Alžbětě potom necelé dva roky, a tak bylo potřeba ustanovit jejich poručníky.

Poručníky nezletilých dětí se v 17. stol. stávaly nejčastěji jejich matky, což však nebyl případ malého Ferdinanda Bonaventury a Marie Alžběty. V takovém případě se většinou ustanovovali poručníci pocházející z řad vysoké šlechty, příbuzných, kmotrů či sousedů. Úkolem poručníků bylo zajistit šlechtickým dětem řádnou výchovu a vzdělání, a také spravovat jim odkázaný majetek, se kterým mohly do jejich plnoletosti volně nakládat.⁶⁵¹ Otto Bedřich měl ve výběru poručníků poměrně jasno, stali se jimi jeho bratři kardinál Arnošt Vojtěch a velitel osobní kompanie Melchiora z Hatzfeldu František Albrecht z Harrachu, dále Anna Zuzana Slavatová a také císařovna vdova Eleonora Gonzagová, kterou žádal, aby mladou Marii Alžbětu vzala k císařskému dvoru. Dále také uvádí, že Ferdinanda Bonaventuru mohla do jeho studijních let vychovávat i jeho sestra Isabela Kateřina z Valdštejna, pokud by o to měla zájem.⁶⁵²

V poslední řadě potom žádá, aby dluh 10 000 zl., které mu z prostředků arcibiskupského semináře v Praze zapůjčil Arnošt Vojtěch, byl vložen do desek

⁶⁴⁷ Tamtéž.

⁶⁴⁸ Tamtéž, fol. 3r.

⁶⁴⁹ Tamtéž.

⁶⁵⁰ Tamtéž, fol. 3r–3v. Harrachovský majorát náležel v této době staršímu bratrovi Otty Bedřicha Leonardovi VII. a jeho synovi Leonardovi VIII. z Harrachu.

⁶⁵¹ P. KRÁL, *Mezi životem a smrtí...*, s. 45–48.

⁶⁵² OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 3v–4r.

zemských, a aby byl poručníky řádně splacen, stejně jako i jeho další dluhy.⁶⁵³ Následují již jen obvyklé uzavírací formulace a podpisy tří svědků: nejvyššího zemského hofmistra Bedřicha z Talmberka, nejvyššího dvorského sudího a lovčího Viléma ml. Popela z Lobkovic a Jana Karla Příchovského z Příchovic, člena starého českého rytířského rodu, císařského komorníka, plukovníka a hejtmana Pražského hradu.⁶⁵⁴

O týden později byl vyhotoven opis tohoto testamentu, lišící se pouze tím, že v konečném ustanovení je přidána pasáž jmenující svědky s jejich plnými tituly. V tomto znění byl následně 8. února roku 1643 vložen do desk zemských.⁶⁵⁵

9.3. Cesta do Vídně a smrt

Zdravotní problémy Otty Bedřicha se odehrávaly na pozadí stále zuřící války a do Prahy začaly přicházet zprávy o švédském vojsku postupujícím do Českých zemí směrem na Vídeň, kam si švédský generál Johan Banér otevřel cestu dobytím Cvikova (něm. Zwickau), Saské Kamenice (něm. Chemnitz) a porážkou sasko-císařských sborů u Hohensteinu.⁶⁵⁶ Ve vidině blízkého se nebezpečí, kdy již švédské sbory pronikaly do severních a západních Čech, se kardinál Arnošt Vojtěch rozhodl pro opuštění hlavního města království a cestu do bezpečí Vídně. Stejně na situaci hleděl i Otto Bedřich, a začal tak staršího bratra přemlouvat k rychlému odjezdu. Arnošt Vojtěch však měl na tuto cestu rozporuplný názor. Na jednu stranu doufal, že by jeho mladšímu bratrovi změna prostředí, ovzduší a lékařů pomohla, ovšem na druhou stranu se obával, aby cestu ve svém stavu vůbec přežil.⁶⁵⁷ Z důvodu těchto obav se bratři rozhodli pro pokus, ve kterém si od Frebonie Eusebie z Pernštejna vypůjčili nosítka se dvěma osly, ve kterých následně nechali Ottu Bedřicha přenést ke kostelu Panny Marie Andělské na Hradčanech, aby vyzkoušeli, jak bude případnou cestu zvládat. Ukázalo se, že i když při cestě upadal z důvodu bolestí do mdlob, což bylo v této době pro Ottu Bedřicha běžné, tak mu cesta v nosítkách nijak výrazněji nepřitížila. Naopak, Arnošt Vojtěch uvedl, že na několik hodin v nosítkách dokonce v klidu usnul.⁶⁵⁸ O odjezdu bylo tedy rozhodnuto.

⁶⁵³ Tamtéž.

⁶⁵⁴ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 9. N. 3. fol. 4v. Dotyční jsou zmíněni i v denících Arnošta Vojtěcha. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 2. s. 416.

⁶⁵⁵ Jak uvádí testament, jedná se o Kvatern trhový citronový od 1643 do 1645 pod lit. B.3. a Kvatern relací rozmarýnový barvy od 1641 do 45 pod lit. G.6. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.3., 1639 IV 28. fol. 30v.

⁶⁵⁶ P. H. WILSON, *Europe's tragedy...*, s. 614–615; R. FUKALA, *Tricetiletá válka...*, s. 67–69.

⁶⁵⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 557.

⁶⁵⁸ Tamtéž, sv. 2. s. 417, a sv. 4. s. 557.

V sobotu 30. dubna o půl osmé ráno byl tedy Otto Bedřich za deště naložen do nosítek a konvoj složený z 25 jízdních vojáků a 24 či 25 mušketýrů a barnabity Juliána se vydal na pochod.⁶⁵⁹ Za půl hodiny dorazili na Vyšehrad, kde se setkali s biskupem Janem Markem z Aldringenu, který taktéž opouštěl Prahu, což je zdrželo do deseti hodin.⁶⁶⁰ Poté se konečně celý konvoj, ke kterému se připojil biskup z Aldringenu se třemi svými bratřenci, jistý Jean Paul de Briamont z Benešova, Mikuláš z Gerštorfu s jednotkou 21 jezdců a plukovník Franz von Bourre, vydal na pochod z Prahy. Krátce za Prahou se však konvoj znovu zastavil. Důvodem měli být dva neznámí vojáci, o kterých se domnívali, že jde o Švédy, načež se celý konvoj zorganizoval k obraně. Když to ale neznámí vojáci uviděli, měli se stáhnout do nedalekého lesa a celý zbytek dne se již neukázali.⁶⁶¹ Cesta nadále pokračovala do Poříčí nad Sázavou, kde přenocovali, a na druhý den se vydali směrem na Benešov a Vlašim, kde byli jménem Bedřicha z Talmberka ubytováni na tamním zámku, kde se mj. odehrála i epizoda se ztraceným psem Fedelem.⁶⁶² V úterý 3. května dorazili na Červenou Řečici, kde se jeden den zdrželi, jelikož se Ottu Bedřichovi znovu přitížilo, dostavila se zácpa a v levém oku se mu měla vyskytnout krevní sraženina. I přes to se však Arnošt Vojtěch domníval, že by Otto Bedřich mohl cestu do Vídně přežít.⁶⁶³

Ve čtvrtek 4. května se opět vydali na cestu, při níž se ale Ottu Bedřichovi opět přitížilo, dostavovaly se mdloby a také se velmi potil, pročež byli nuceni zastavit v Novém Rychnově. Zde se ale situace zpočátku moc nelepšila, jelikož Otto Bedřich odmítal pít a přijímat léky. Až odpoledne se barnabitu Julianovi podařilo přemluvit Ottu Bedřicha, aby snědl polévku, do které vhodil léčebné pilulky. Ty zafungovaly a Otto Bedřich v klidu usnul.⁶⁶⁴ Díky tomuto uklidnění se tak ráno mohli opět vydat na cestu. Před Jihlavou však postihly Ottu Bedřicha další záchvaty bolesti, takže museli v Jihlavě zastavit a nakoupit zde potřebné léky, ovšem náročná cesta si již na Ottu Bedřichovi začala vybírat svou daň. Po tomto zastavení se konvoj přesunul do Brtnice, kde na tamním zámku přenocoval.⁶⁶⁵

⁶⁵⁹ Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1., fol. 11r; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100.

⁶⁶⁰ Celý konvoj měl však přesahovat počet 60 koní, jelikož v něm byli přítomni i koně z osobního majetku Otty Bedřicha a Arnošta Vojtěcha. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 557–558.

⁶⁶¹ Tamtéž.

⁶⁶² Tamtéž, sv. 4. s. 558–559.

⁶⁶³ Tamtéž, sv. 4. s. 559–560.

⁶⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁶⁵ Tamtéž, sv. 4. s. 560–561.

V pátek 6. května pokračoval konvoj v cestě, avšak když před Římovem přepřahali koně, upadl Otto Bedřich na půl hodiny do bezvědomí, ze kterých se sice probral, ale všichni přítomní předpokládali, že pokud by se to mělo opakovat, tak nepřežije. K tomu se ještě dostavila zimnice, a proto nechal Arnošt Vojtěch po příjezdu do Moravských Budějovic poslat do Znojma pro doktora, přičemž zbytek konvoje poslal napřed.⁶⁶⁶

Následující den, v sobotu 7. května, se kardinál na naléhání Otty Bedřicha od svého mladšího bratra oddělil a vydal se na cestu do Znojma, přičemž u Otty Bedřicha zůstali pouze barnabita Julián a plukovník Bourre. Jakmile však vyjel z Moravských Budějovic, setkal se s doktorem, který mířil k Otty Bedřichovi. Tento doktor měl následně Otty Bedřicha vyšetřit a nařídít jeho okamžitý převoz do Znojma k další léčbě a ke klystýru. Cestou se však stav Otty Bedřicha ještě více zhoršil, a dle zpráv, které k Arnoštu Vojtěchovi dorazily, již ani nemluvil, nýbrž pouze chrčel. V tuto chvíli již nezbývalo nic, co by pro něj doktor mohl udělat. Otty Bedřicha zastihla smrt v nosítkách na cestě mezi Moravskými Budějovicemi a Znojmem ve věku nedožitých 29 let.⁶⁶⁷ Dle barnabity Juliána, který byl po jeho boku až do poslední chvíle, a který mu poskytl rozhřešení, měla jeho poslední slova znít: „*Jesus Christus, Sancta Maria.*“⁶⁶⁸

Jeho tělo bylo následně převezeno do Znojenské lékárny U Bílého anděla, kde došlo k jeho pitvě, o které si naštěstí Arnošt Vojtěch udělal podrobný záznam.⁶⁶⁹ Sřeva byla plná plynů, žaludek prázdný a na plicích měly být nalezeny počátky vřidků a abscesů (*Apotesma*) značící možné počáteční stádium tuberkulózy. Jinak ale jeho tělo nemělo vykazovat žádné známky onemocnění: „[...] *alles gantz vollkhommen und gesundt.*“⁶⁷⁰ Následně vyšetřil chirurg hlavu, kde byla za levým uchem nalezena polovina olověné kule, která Otty Bedřicha zasáhla v bitvě u Lützeny, a která byla také původem zhoršení jeho zdravotního stavu, a i důvodem jeho smrti.⁶⁷¹ Historik Alessandro Catalano uvádí, že Otto Bedřich „[...] *podlehl druhému zranění v bitvě.*“⁶⁷² Dovolil bych si však toto

⁶⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁶⁷ Tamtéž, sv. 4. s. 561–563. Dále Životopis Otty Bedřicha, OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.1. fol. 11v; O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100; J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50.

⁶⁶⁸ O pravdivosti této informace lze důvodně pochybovat, spíše se v tomto případě jedná čistě o vyličení Otty Bedřicha jako řádného křesťana. K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 562.

⁶⁶⁹ Lékárna je zmíněna v účtence za balzamování jeho těla, a je proto pravděpodobné, že zde došlo i k pitvě. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.4., s. d. N. 14. fol. 1r.

⁶⁷⁰ Tamtéž, sv. 4. s. 563.

⁶⁷¹ Tamtéž. O zásahu do hlavy v bitvě u Lützeny viz. s. 29–31.

⁶⁷² A. CATALANO, *Zápas o svědomí...*, s. 33.

tvrzení rozvinout a doplnit. Hlavní příčinu smrti totiž v jeho případě spatřuji v nešťastné kombinaci obou jeho zranění. Základem bylo první zranění ze 16. listopadu 1632 z bitvy u Lützeny, které, jak se zdá, nebylo dostatečně ošetřeno, mj. se nevyjmutí poloviny kule divil i Arnošt Vojtěch: „[...] *vill mehr verwunderlich ist das der balbierer welcher ihme anfangs seinen schuß curirt, nach dem er ein stuckh khugell herausgebracht, nicht auch noch dieses derinnen gemerckht* [...]“⁶⁷³ Na obhajobu ranhojiče je však možné, že vyjmutí tohoto kusu olova zaraženého do kosti by Ottu Bedřichovi tehdy mohlo spíše ještě více ublížit než prospět. Každopádně zaujme, že prameny po tomto zranění nezmiňují žádné závažné následky a taktéž se zdá, že se po něm Otto Bedřich poměrně rychle zotavil. Druhé zranění od Landsbergu z července roku 1637 mu však toto zranění mělo opět otevřít a měla mu opuchnout celá tvář. Z těchto informací vyvozují dva možné důvody jeho smrti, které byly s největší pravděpodobností navzájem provázané. Prvním důvodem by mohl být zapouzdřený zánět, který vznikl po jeho prvním zranění, a který byl druhým zraněním otevřen, čímž došlo k jeho rozšíření do hlavy. To by také podporovaly informace o tom, že Ottu Bedřichovy byl krkem protažen provázek, který měl odvádět hnis z hlavy. Druhý možný důvod spatřuji v postupné otravě olovem, která se projevuje zejména zažívacími potížemi, křečemi a poruchami vědomí, tedy také příznaky, které se u Otty Bedřicha projevovaly.

Zde je také na místě zmínit, že v mysli člověka 17. století se nic nedělo náhodou. Proto si také Arnošt Vojtěch o dva dny později vzpomněl, že smrt Otty Bedřicha předpovídala různá zlá znamení. Mělo se jednat např. o to, že Laviniina hofmistryně po něm měla hodit kapesník, kterým umírající Lavinii setřela pot z čela. Dále pod ním měl upadnout kůň a na Laviniině pohřbu měly potom samy od sebe popadat lampy, které kostel osvětlovaly, přičemž měl také spadnout z oltáře malý obraz, který se na zemi rozbil.⁶⁷⁴

Po pitvě bylo tělo Otty Bedřicha balzamováno, zabaleno do 10 loktů lněné látky a připraveno na poslední cestu.⁶⁷⁵

⁶⁷³ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 563.

⁶⁷⁴ Tamtéž, sv. 4. s. 564–565.

⁶⁷⁵ Balzamování těla vyšlo na 54 tolarů a látka, do které bylo tělo zabaleno vyšla na 3 toлары a 40 kr. OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.4., s. d. N. 14. fol. 1r; Tamtéž, 1639 V 8. N. 13. fol. 9r.

9.4. Pohřeb

Nabalzamované tělo Otty Bedřicha bylo po pitvě posláno do Vídně, kde bylo uloženo v kapli u Karmelitánů, nejspíše v kostele na dnešním Karmeliterplatzu v městském okrese Leopoldstadt. Odtud bylo tělo 10. května v 9. hodin odvezeno ke Korutanské bráně, kde se k vozu připojil Arnošt Vojtěch a malý průvod, který Ottu Bedřicha doprovodil na poslední cestě ke kostelu sv. Augustina. Smuteční průvody byly naprosto běžnou součástí šlechtických pohřbů a dalším prostředkem společenské reprezentace, a proto mívaly pevně danou hierarchickou skladbu. V čele průvodu šli církevní hodnostáři, v případě Otty Bedřicha i jeho manželky Lavinie se jednalo o Arnošta Vojtěcha z Harrachu. Za nimi se následně nacházelo tělo zemřelého, doprovázené často všivánými erby, o kterých se v případě Otty Bedřicha nedochovaly žádné zmínky, za ním představitelé šlechty a průvod uzavíralo služebnictvo a případní chudí.⁶⁷⁶

Na průvod následně u kostela čekal starší bratr Leonard VII. se svým služebnictvem, které následně společně s několika lidmi z průvodu tělo Otty Bedřicha v tichosti uložilo do tamní hrobky tak, jak si přál.⁶⁷⁷ Tohoto obřadu se však ani Arnošt Vojtěch a ani Leonard VII. neúčastnili. Místo toho se, jak se zdá, vrátili ke smutníci rodině a přátelům, kdy je z rodinných příslušníků doložena přítomnost matky Marie Alžběty roz. ze Schrattenbachu a sestry Isabely Kateřiny z Valdštejna, z přátel potom Ferdinanda Arnošta z Valdštejna.⁶⁷⁸

11. května se konala exekvia za duši Otty Bedřicha, kdy hlavní slovo měl samozřejmě Arnošt Vojtěch. Bohužel není znám obsah kázání a ani případné pasáže z Bible, které na obřadu předčítal. Není však nepravděpodobné, že Arnošt Vojtěch využil Žalm 130, který četl při exekviích za duši Lavinie. Na obřadě bylo přítomno taktéž mnoho představitelů předních dvorských úřadů a šlechtických rodů, zejména z českých zemí. Nejvýznamnějším hostem byl saský vévoda Jan Jiří s manželkou Magdalenou Sibylou Pruskou, po kterých může být dále zmíněn kníže Václav Eusebius Popel z Lobkovic s manželkou Johanou roz. Myškovou ze Žlunic a matkou Polyxenou roz. z Pernštejna, purkrabí Jaroslav Bořita z Martinic, následně manželky dvou předcházejících purkrabí Marie Maxmiliána ze Šternberka a Johana Emilie z Valdštejna, zemský hofmistr Bedřich

⁶⁷⁶ V. BŮŽEK–J. HRDLIČKA–P. KRÁL–Z. VYBÍRAL, *Věk urozených...*, s. 370–372; P. KRÁL, *Mezi životem a smrtí...*, s. 97–99; Týž, *Křtiny, svatby a pohřby...*, s. 447–451; P. KLUČINA, *Tricetiletá válka...* s. 406.

⁶⁷⁷ K. KELLER–A. CATALANO (edd.), *Die Diaren...*, sv. 4. s. 565–566.

⁶⁷⁸ Tamtéž.

z Talmberka s manželkou Marií Benignou roz. Popelovou z Lobkovic, zemský komorník Jindřich Libštejnský z Kolovrat s manželkou Alžbětou roz. z Lobkovic, zemský sudí Sezima Jan z Vrtby s manželkou Barborou Eusebií roz. z Martinic, blíže nejmenovaný hrabě Colloredo (možná budoucí obránce Prahy před Švédy Rudolf Hieronymus Colloredo), nevyšší lovčí Vilém ml. Popel z Lobkovic s manželkou Benignou Kateřinou a mnozí další, ze kterých vyčnívá ještě např. hrabě Jindřich Šlik, Jiří Vilém Michna z Vacínova, či jeho „sousedka“ z panství Vrchlabí v Krkonoších hraběnka Morzinová.⁶⁷⁹ Kromě Vídně však měla být exekvia sloužena i v českých zemích, kde jich původně mělo být slouženo na 500, ovšem nakonec jich duchovní slíbili sloužit na 552.⁶⁸⁰

10. Význam pro budoucnost rodu

Po vylíčení životních osudů Otty Bedřicha je nutné zodpovědět poslední zásadní otázku jeho významu pro rod Harrachů, a zda vůbec lze o nějakém významu v jeho případě hovořit? V lexikonech a přehledech šlechtických rodů bývá Otto Bedřich uváděn jakožto zakladatel tzv. pruggské rodové větve (dle rakouského zámku Prugg v Bruck an der Leitha), pro kterou se v českých zemích vžilo označení jilemnická.⁶⁸¹ Osobně bych však byl v tomto soudu poněkud zdrženlivější, jelikož k rozdělení harrachovského rodu na dvě větve došlo oficiálně až padesát let po jeho smrti, 10. dubna roku 1688, kdy mezi sebou syn Otty Bedřicha Ferdinand Bonaventura a jeho bratranec Leonard VIII. Ulrich uzavřeli smlouvu o rozdělení harrachovského majorátu, čímž došlo ke vzniku dvou rodových linií: pruggské/jilemnické a rohravské.⁶⁸² Z tohoto důvodu bych tedy osobně považoval za zakladatele pruggské linie spíše Ferdinanda Bonaventuru a nikoliv Otta Bedřicha. Otto Bedřich však v řešení tohoto sporu posmrtně sehrál významnou roli. Pozadí celého rodinného sporu bylo totiž spojené se splacením masivního dluhu vytvořeného již Karlem I. z Harrachu na přelomu 16. a 17. stol., který se Ferdinandu Bonaventurovi podařilo s pomocí strýců a poručníků splatit, a to zejména díky výnosům z panství, které mu odkázal otec Otto Bedřich.⁶⁸³

⁶⁷⁹ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.4., s. d. N. 38. fol. 7r–v.

⁶⁸⁰ OeStA/AVA, FA Harrach, Fam. in spec., 748.4., 1639 (1). N. 36. fol. 4r; Tamtéž, 1639 V 11. N. 37. fol. 5r–6r.

⁶⁸¹ Např. P. MAŠEK, *Modrá krev...*, Praha 2003, s. 94; J. HALADA, *Lexikon české šlechty...*, s. 54.

⁶⁸² O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 121–122.

⁶⁸³ Celková částka splacená Ferdinandem Bonaventurou činila 338 241 zl. J. LUŠTINEC–P. NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 58.

Nepřímo se také Otto Bedřich zasloužil o start dvorské kariéry svého mladšího bratra Františka Albrechta z Harrachu, na kterého přešel po smrti Otty Bedřicha úřad císařského komorníka, čímž se Františku Albrechtovi otevřela cesta k získání budoucích úřadů nejvyššího sokolníka a štolmistra a také tajného rady Zikmunda Tyrolského.⁶⁸⁴

Největší význam Otty Bedřicha pro rod Harrachů tedy nespočívá v jeho dvorské, či vojenské kariéře, nýbrž právě v jeho pozemkovém vlastnictví, kdy se mu podařilo původně císařská léna převést na alodní/zpupný majetek, díky kterému se rod Harrachů natrvalo usadil v Čechách, kde se jeho členové později stali výraznými podporovateli spolkové činnosti, průmyslu a obrozeneckého hnutí.

⁶⁸⁴ Viz. s. 19, 27–28. Více O. Graf HARRACH, *Rohrau...*, s. 100–103; J. LUŠTINEC–Petr NOSEK–A. REJHA, *Harrachové...*, s. 50.

Závěr

V diplomové práci se podařilo vytvořit portrét osobnosti, jehož prostřednictvím lze nahlížet na řadu dílčích témat spojených s dobou třicetileté války, restrukturalizace pozemkové držby a z toho vzešlých kontaktů a konfliktů starého s novým. Jedná se o sondu do doby, která dovoluje poznat a personalizovat řadu témat a aspektů šlechtického života v době, kterou odborná i laická veřejnost považuje stále za živou, a jejíž výklad se s postupujícím poznáním proměňuje. Bezpečně lze říci, že Otto Bedřich nijak výrazněji nevybočoval oproti očekávanému životnímu příběhu obvyklého příkladu šlechtice ve sledovaném období. Jeho život poskytuje modelový příklad, jak se zejména v českých zemích příslušníci nově přichozích šlechtických rodů střetávali s příslušníky původních rodů, a jak se jim dařilo do tohoto prostředí integrovat.

Zejména se podařilo zpřesnit doposud povšechné informace o základních otázkách jeho života. Korekcí údajů o jeho pobytu na španělském královském dvoře, k nimž výzkum vedl, byly vyvráceny dosavadní úvahy o jeho diplomatické kariéře. Díky důkladné heuristice bylo možné vylíčit hlavní kontury jeho dvorské a vojenské kariéry, které byly doposud zmiňovány pouze povšechně. Nadto práce přináší řadu dosud neznámých informací a mnohé další zpřesňuje. Jednou z takových je nová datace samotného začátku jeho vojenské kariéry, který byl doposud vztahován k roku 1628 na rok 1633. Podobně provedený výzkum doplnil seznam vojenských akcí, kterých se zúčastnil, o obléhání Magdeburku roku 1636, bitvu u Wittstocku téhož roku, velení nad Lehnici na přelomu let 1636 a 1637 či o obléhání pevnosti Demmin na samém konci roku 1637.

Prameny umožnily včlenit do portrétu osobnosti také podrobné informace o jeho manželství s Lavinií Teklou Gonzagovou z Novellary, byť se zatím nepodařilo nalézt jejich vzájemnou korespondenci, která by detailněji dokreslila rovinu jejich vzájemného vztahu. Stejně tak umožnily nahlédnout i na jeho doposud odbornou literaturou přehlížený milostný život.

Typickým znakem doby, který se také projevil v obsahu práce, byly spory s původními majiteli konfiskovaných majetků, které připadly Ottu Bedřichovi. Ani tyto dílčí kauzy dosud nebyly v odborných textech zachyceny. Vzhledem k prostoru, který vymezuje magisterská kvalifikační práce, nebylo možné věnovat pozornost dalším tématům, jakými byl např. spor o věno Lavinie Tekly, který se protáhl až do 2. pol.

17. stol., či snaha o restituci majetku, kterou proti rodu Harrachů vedli páni z Neuenburgu. Tyto spory by si určitě zasloužily další výzkum, stejně jako domnělá nemovitost v Praze, kterou se prozatím, kvůli překotným majetkovým změnám 1. pol. 17. stol., nepodařilo bezpečně určit.

Do práce z pramenů přirozeně pronikly informace o společenských aktivitách a sportech, při nichž se Otto Bedřich setkával s předními představiteli zejména české šlechtické společnosti. Síť těchto společenských interakcí dovolil alespoň z části rekonstruovat deník Arnošta Vojtěcha z Harrachu, stejně jako dovolil sestavit soubor her a sportů, kterým se s těmito šlechtici a šlechticemi věnoval.

Díky relativně sdílným záznamům bylo možné vylíčit ve velmi těsném sledu a detailu poslední měsíce života Otty Bedřicha. Příběh závěru jeho života tak nabídl příspěvek k poznatkům o zdravotní péči 17. stol. a srovnání jeho poslední vůle v kontextu dobové praxe a požadovaných právních norem.

Souhrn získaných poznatků dovolil vytvořit podstatně podrobnější portrét Otty Bedřicha, než jaký byl dosud znám. Z tohoto pohledu považuji cíle práce za naplněné.

Jsem hrdý na to, že se po skoro čtyřech letech podařilo tuto práci i přes počáteční obavy o dostatek primárních a sekundárních pramenů a zdrojů dokončit a vytvořit tak doposud nejrozsáhlejší a nejkomplexnější pojednání o Ottu Bedřichovi, které, věřím, pomůže pozdějším badatelům při snaze pochopit a popsat začátek působení rodu Harrachů v novověkých Čechách a Podkrkonoší. Samozřejmě si však uvědomuji, že zde předkládaný životopis zajisté není definitivní a jediný správný. Jedná se pouze o jednu možnou interpretaci historické materie, která si ve své celistvosti i jednotlivých aspektech dozajista zaslouhuje být dále zkoumána a rozváděna.

Seznam použitých pramenů a literatury

1. Archivní prameny

1.1. Rakouský státní archiv – Österreichisches Staatsarchiv

1.1.1. Allgemeines Verwaltungsarchiv

1.1.1.1. Familienarchiv Harrach

- I. Fam. in spec. 156.6. Biographica, Wallenstein betreffend
- II. Fam. in spec. 158.1. Harrach'sche Vormundschaft: Branna
- III. Fam. in spec. 158.2. Harrach'sche Vormundschaft: Kornhaus
- IV. Fam. in spec. 158.7. Harrach'sche Vormundschaft: Wlkawa
- V. Fam. in spec. 450.1. Gedichte
- VI. Fam. in spec. 650.2. Johan Karl, Familiensachen
- VII. Fam. in spec. 669.1. Verlassenschaft des Karl I.
- VIII. Fam. in spec. 742.14. Maximilian (geboren 1595), Biographica
- IX. Fam. in spec. 748.1. Otto Friedrich, Familiensachen, Ahnenprobe und Heiratsgut seiner Gemahlin Lavinia
- X. Fam. in spec. 748.2. Heiratskontrakt mit Lavinia Gräfin von Fürstenberg, Wittib, geborene Gräfin Novellara
- XI. Fam. in spec. 748.3. Testament
- XII. Fam. in spec. 748.4. Tod und Leichenbegängnis
- XIII. Fam. in spec. 748.5. Verlassenschaft
- XIV. Fam. in spec. 749.1. Anhalt, Furst August, Korrespondenz des Otto Friedrich
- XV. Fam. in spec. 749.2. Kaiserin Eleonore, Korrespondenz des Otto Friedrich
- XVI. Fam. in spec. 749.8. Biographica der Lavinia
- XVII. Fam. in spec. 749.9. Militarische Laufbahn
- XVIII. Fam. in spec. 750.1. Otto Friedrich, Finanzielles
- XIX. Urk. 1624-7-25. Die Congregatio minor Viennensis Beatae ac in coelos assumptae virginis Mariae nimmt Otto Friedrich Graf von Harrach zum Mitglied (Sodalen) auf
- XX. Urk. 1629-11-19. Kaiser Ferdinand II. verleiht Leonhard Graf von Harrach zu Rohrau für sich und für seine Brüder das Erbstatthalteramt in Erzherzogtum Österreich ob der Enns

- XXI. Urk. 1632-11-6. Albrecht Herzog von Mecklenburg, Friedland und Sagan schenkt Otto Friedrich Grafen von Harrach, seinen Schwager Gut und Schloss Branna samt Stiepanitz samt Zugehör und Gut und Schloss Lomnitz
- XXII. Urk. 1640-1-9. Kaiser Ferdinand III. bestätigt den Vergleich von 11. 11. 1639, Wien zwischen Kardinal Ernst Adalbert Grafen von Harrach als Vormund der Kinder des Grafen Otto Friedrich von Harrach und der Lavinia geborene Gonzaga und Witwe nach Wratislaw dem Älteren, Grafen von Fürstenberg namens Ferdinand Bonaventura und Maria Elisabeth und zwischen Wratislaw dem jüngerem Grafen von Fürstenberg als Vormund der Kinder aus der Ehe Wratislaw des Ältern mit der genannten Lavinia Franz Wratislaw und Maria Eleonora und des Albrecht Ignatz, Grafen von Fürstenberg als das aus der Ehe des Wratislaw des Älteren mit Livia Markgräfin von Verda Tiera erzeugte Kind über den Nachlass der genannten Lavinia Gräfin von Harrach
- XXIII. HS 85. Branna–Stepanitz: Amtsinstruktionen, Eide, Urbar
- XXIV. HS 89. Urbar der Herrschaft Stepanitz
- XXV. R 54. Graf Franz Ernst Harrach, Stammbaum bis auf Prebislaus von Harrach, entworfen vom gräflichen Archivar Carl Mandl
- XXVI. R 129. Gonzaga d’Avalos-Correggio, Verwandtschaft mit Otto Ferdinand Grafen Harrach und dessen Gemahlin Lavinia von Gonzaga.

1.1.1.2. Adelsarchiv

- I. HAA AR 340.32 Harrach zu Rohrau und Pürgkenstain, Karl Freiherr von, geheimer Rat und Kämmerer, Grafenstand als „von Harrach Graf zu Rohrau und Pürgkenstein“

1.2. Národní Archiv

- I. Fond Valdštejniana, Jičín. Kart. č. 42. a 50.
- II. Fond Staré militare. Kart. č. 79.
- III. Fond Desky zemské větší, Praha, inv. č. 144. Kvartern trhový zlatý 3. od 1630 do 1635., inv. č. 148. Kvartern trhový citronový od 1643 do 1645; inv. č. 152. Kvartern trhový 1. břeskový barvy vkladův a odevzdání statkův od 1652.

1.3. Státní oblastní archiv Hradec Králové, Archivní oddělení Zámorsk

- I. Rodinný archiv Černínů-Morzinů, Vrchlabí. Kart. č. 152.

2. Edice pramenů

- I. BAĎURA, Bohumil (ed.), *Documenta Bohemica Bellum Tricennale Illustrantia VI. Der große Kampf um die Vormacht in Europa. Die Rolle Schwedens und Frankreichs. Quellen zur Geschichte des Dreißigjährigen Krieges 1635–1643*, Praha 1978.
- II. HALLWICH, Herman (ed.), *Briefe und Akten zur Geschichte Wallensteins (1630–1634)*, Vídeň 1912.
- III. HERMENEGILD, Jireček (ed.), *Obnovené právo a Zřízení zemské dědičného království Českého. Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen 1627*, Praha 1888.
- IV. KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (edd.), *Die Diaren und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667)*. Vídeň-Kolín-Výmar 2010.
- V. LÍVA, Václav, *Prameny k dějinám třicetileté války. 1635–1639*. Praha 1953.

3. Staré tisky

- I. COTTON, Charles, *The Compleat Gamester: Or, Full and Easy Instructions For Playing at above Twenty several Games Upon the Cards; with Variety of diverting Fancies and Tricks upon the same, now first added. As likewise at All the Games on the Tables. Together with The Royal Game of Chess, and Billiards. To which is added, The Gentleman's Diversion in the Arts and Mysteries of Riding, Racing, Archery, Cock-Fighting, and Bowling. The Fifth Edition, with Additions*, Londýn 1725.
- II. KEVENHÜLLER, Frantz Christoph, *Conterfet Kupfferstich (so viel man bekommen können,) deren jenigen vornehmen Ministren und hohen Officiern, so von Kaysers Ferdinand des Andern Geburth an, biß zu Desselben feeligsten Hintritt continuè und successivè Ihr. Kayserl. Majestät gedienet, Zweyter Theil*, Lipsko 1722.
- III. KOMENSKÝ, Jan Amos, *Orbis Sensualium Pictus (Přetisk vydání z roku 1685)*, Praha 1989.
- IV. ORAEUS, Heinrich, *Theatri Europaei. Oder Historischer Chronicken Beschreibung Aller Vornembsten und Denckwürdigsten Geschichten, so sich hin und wieder in Europa, sonderlich im Reich Teutscher Nation von Anno 1633 biß*

in Anno 1638 begeben und zugetragen. Dritter Theil. Ein Kupfferstücken gedieret und Verlegt durch Mattheum Merian in Frannckfurt, Frankfurt 1639.

4. Literatura

- I. AMBROŽ, Jindřich, *Jilemnice. Výňatky z dějin, rozvoj a zvláštnosti města*, Jilemnice 1941.
- II. ANDĚL, Michal–ČERNÝ, Karel (ed.), *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada. Lékařství*, Praha 2023.
- III. BASTL, Beatrix, *Mezi mocí a bezmocí. Úvahy o každodenním životě šlechticů v raném novověku*, in: *Dějiny a Současnost* 16, 1994, č. 3. s. 24–26.
- IV. BÍLEK, Tomáš Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Část první*, Praha 1882.
- V. BÍLEK, Tomáš Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Část druhá*, Praha 1883.
- VI. BŮŽEK, Václav, *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010.
- VII. BŮŽEK, Václav, *Ferdinand Tyrolský mezi Prahou a Innsbruckem. Šlechta z českých zemí na cestě ke dvorům prvních Habsburků*, České Budějovice 2006.
- VIII. BŮŽEK, Václav–HRDLIČKA, Josef–KRÁL, Pavel–VYBÍRAL, Zdeněk, *Věk urozených. Šlechta v Českých zemích na prahu novověku*, Praha-Litomyšl 2002.
- IX. CATALANO, Alessandro, *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008.
- X. ČORNEJOVÁ, Ivana–KAŠE, Jiří–MIKULEC, Jiří–VLNAS, Vít, *Velké dějiny zemí Koruny české VIII. 1618–1683*, Praha-Litomyšl 2008.
- XI. ENGLUND, Peter, *Nepokojná léta. Historie Třicetileté války*, Praha 2000.
- XII. FORBELSKÝ, Josef, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století. Osudy generála Baltasara Marradase*, Praha 2006.
- XIII. FUČÍKOVÁ, Eva–ČEPIČKA, Ladislav, *Valdštejn. Albrecht z Valdštejna. Inter arma silent musae?* Praha 2007.
- XIV. FUKALA, Radek, *Třicetiletá válka 1618–1648. II. díl Pod taktovkou kardinála Richelieu 1630–1648*, České Budějovice 2018.
- XV. FUKALA, Radek, *Sen o odplatě. Dramata třicetileté války*, Praha 2016.
- XVI. FUKALA, Radek, *Bitva u Lützenu 16. 11. 1632*, České Budějovice 2019.

- XVII. FUČÍK, Josef Jan, *Historický místopis města Lomnice nad Popelkou*, Lomnice nad Popelkou 1928.
- XVIII. HALADA, Jan, *Lexikon české šlechty (Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*, Praha 1992.
- XIX. HARRACH, Otto Graf, *Rohrau. Die geschichtliche Skizze der Grafschaft mit besonderer Rücksicht auf deren Besitzer. Erster Teil 1240–1688*, Vídeň 1906.
- XX. HÖBELT, Lothar, *Ferdinand III. (1608–1657). Mirový císař proti vůli, České Budějovice* 2015.
- XXI. HRBEK, Jiří, *Barokní Valdštejnové v Čechách 1640–1740*, Praha 2013.
- XXII. HRBEK, Jiří a kol., *Panovnický majestát. Habsburkové jako čeští králové v 17. a 18. století*, Praha 2021.
- XXIII. CHODĚJOVSKÁ, Eva–SEMOTANOVÁ, Eva (red.), *Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 18. Jičín*, Praha 2008.
- XXIV. JANÁČEK, Josef, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978.
- XXV. JANÁČEK, Josef, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 1987.
- XXVI. JORDAN, Reinhard, *Chronik der Stadt Mühlhausen in Thüringen. Band III. 1600–1770*, Mühlhausen 1906.
- XXVII. JUŘÍK, Pavel, *Harrachové. Český a rakouský rod*, Praha 2023.
- XXVIII. KESNER, Tomáš–KŘÍŽEK, Jiří–MORÁVKOVÁ, Lenka–MRKÁČEK, Zdeněk–VYBÍRAL, Roman, *Lomnice nad Popelkou a okolí/ town and country*, Lomnice nad Popelkou 2010.
- XXIX. KILIÁN, Jan, *Měšťan a šelma. S vojskem ve městě za třicetileté války*, Praha–Litomyšl 2022.
- XXX. KLUČINA, Petr, *Třicetiletá válka. Obraz doby*, Praha 2023.
- XXXI. KUBEŠ, Jiří, *Náročné dospívání urozených. Kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620–1740)*, Pelhřimov 2013.
- XXXII. KUBÍKOVÁ, Anna, *Eggenbergové. Z bankéřské lavice na knížecí stolec*, Praha 2016.
- XXXIII. KRÁL, Pavel, *Křtiny, svatby a pohřby. K vzájemné reflexi panovnických a šlechtických přechodových rituálů ve druhé polovině 16. a první polovině 17. století*, in: *Šlechta v habsburské monarchii a císařský dvůr (1526–1740)*. (Opera Historica 10.) edd. V. Bůžek–P. Král. České Budějovice 2003. s. 439–455.
- XXXIV. KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002.

- XXXV. KRÁSL, František, *Arnošt hrabě Harrach. Kardinál sv. církve římské a arcibiskup pražský. Historicko-kritické vypsání náboženských poměrů v Čechách od roku 1623–1667*, Praha 1886.
- XXXVI. LUŠTINEC, Jan–NOSEK, Petr–REJHA, Adam, *Harrachové. Vznešenost zavazuje*, Sychrov 2023.
- XXXVII. LUŠTINEC, Jan, *Jilemnice. Historická zastavení*, Jilemnice 2000.
- XXXVIII. MAREK, Pavel, *Ceremoniál jako zrcadlo hierarchického uspořádání císařského dvora Ferdinanda II.*, in: *Šlechta v habsburské monarchii a císařský dvůr (1526–1740)*. (Opera Historica 10.) edd. V. Bůžek–P. Král. České Budějovice 2003. s. 371–396.
- XXXIX. MAŠEK, Petr, *Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*, Praha 2003.
- XL. MAŠEK, Petr, *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, Praha 2008.
- XLI. MAŤA, Petr, *Svět české aristokracie (1500–1700)*, Praha 2004.
- XLII. MIKULEC, Jiří, *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*, Praha 2013.
- XLIII. MIKULEC, Jiří, *Barokní náboženská bratrstva, šlechta a slavnosti* in: *Slavnosti a zábavy na dvorech a v rezidenčních městech raného novověku* (Opera Historica 8.) edd. V. Bůžek–P. Král, České Budějovice 2000, s. 345–358.
- XLIV. PAVELEC, Petr–GAŽI, Martin–HAJNÁ, Milena (edd.), *Ve znamení Merkura. Šlechta českých zemí v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020.
- XLV. PEKAŘ, Josef, *Valdštejn. Dějiny valdštejnského spiknutí*, Praha 2008.
- XLVI. PRCHAL, Vítězslav, *Společenstvo hrdinů. Válka a reprezentace českomoravské aristokracie 1550–1750*, Praha 2015.
- XLVII. RACEK, Jan, *Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic a jeho doba. II. díl. Život*, Ústí nad Labem 1972.
- XLVIII. REBITSCH, Robert, *Valdštejn. Životopis mocnáře*, České Budějovice 2014.
- XLIX. REBITSCH, Robert, *Matyáš Gallas (1588–1647). Císařský generál a Valdštejnův dědic*, Praha 2013.
- L. REIL, Roman–LOUDA, Jiří–MÁLEK, Vlastimil–VAŠATA, Ondřej–SUK, Aleš, *Dolní Branná. Procházka dějinami obce v údolí Sovinky*, Dolní Branná 2019.
- LI. REZEK, Antonín, *Dějiny saského vpádu do Čech (1631–1632) a návrat emigrace*, Praha 1889.

- LII. SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl 5. Podkrkonoší*, Praha 1887.
- LIII. SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl 8. Rakovnicko a Slansko*, Praha 1891.
- LIV. SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého. Díl 10. Boleslavsko*, Praha 1895.
- LV. SEDLÁČEK, August, *Českomoravská heraldika. II. Část zvláštní*, Praha 1925.
- LVI. STARÝ, Marek, *Cizozemci a spoluobytelé. Udělování českého obyvatelského práva (inkolátu) v době předbělohorské*, Praha 2018.
- LVII. STARÝ, Marek, *Můj velitel, můj (lenní) pán. Frýdlantské statky v rukou Valdštejnových důstojníků*. in: *Bohemiae Occidentalis Historica 2*. Plzeň 2009. s. 135-155.
- LVIII. ŠIMÁK, Josef Vítězslav, *Z dějin náboženských v horách krkonošských*, Krkonoše: Vlastivědný sborník 1, 1937/38, s. 145–155.
- LIX. ŠIMEK, Tomáš a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl VI. Východní Čechy*, Praha 1989.
- LX. VÁCHA, Štěpán, *Sacellum et altare Salvatoris Cruce depositi. Neznámé vyobrazení valdštejnské kaple v Augustinerkirche ve Vídni od Solomona Kleinera (1757)*, in: *Ars linearis III*. ed. A. Volrábová, Praha 2012, s. 114–120.
- LXI. VOREL, Petr, *Šlechtická aristokracie barokní doby a její sídla ve Východních Čechách*, in: *Život na dvorech barokní šlechty (1600–1750)*. (Opera Historica 5.), ed. V. Bůžek, České Budějovice 1996, s. 335–363.
- LXII. VOREL, Petr, *Dvory aristokratů v renesančních Čechách*, in: *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*, (Opera Historica 3.), ed. V. Bůžek, České Budějovice 1993, s. 137–154.
- LXIII. WAGNER, Eduard, *Třicetiletá válka*, Praha 2005.
- LXIV. WILSON, Peter H., *Lützen*, Oxford 2018.
- LXV. WILSON, Peter H., *Europe's tragedy. A new history of thirty years war*, Londýn 2010.
- LXVI. ZAHRADNÍK, Pavel–KLIPCOVÁ, Barbora–ULIČNÝ Petr, *Architektura Albrechta z Valdštejna. Italská stavební kultura v Čechách v letech 1600–1635*, Praha 2017.
- LXVII. VALENTA, Aleš, *Lesk a bída barokní aristokracie*, České Budějovice 2011.

- LXVIII. WOLFSGRUBER, Cölestin, *Die Hofkirche zu S. Augustin in Wien*, Augsburg 1888.
- LXIX. WURZBACH, Constantin, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oestereich*. Sv. 5. Vídeň 1859.
- LXX. WURZBACH, Constantin, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oestereich*. Sv. 10. Vídeň 1863.
- LXXI. WURZBACH, Constantin, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oestereich*. Sv. 12. Vídeň 1864.
- LXXII. WURZBACH, Constantin, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oestereich*. Sv. 31. Vídeň 1876.
- LXXIII. WURZBACH, Constantin, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oestereich*. Sv. 47. Vídeň 1883.
- LXXIV. *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Osmnáctý díl*, Praha 1902.

5. Internetové a online zdroje

- I. Museum Niederösterreich, Gedächtnis des Landes, *Freiherr Helmhard Jörgen von Tollet*, [online] Dostupné na: https://www.gedaechtnisdeslandes.at/personen/action/show/controller/Person/?tx_gdl_gdl%5Bperson%5D=91
- II. WAHRLICH, Bernard, *Harrach [Haross, Harrarh] zu Rohrau, Otto Friedrich Graf von*, [online] 2021. Dostupné na: <https://www.30jaehrigerkrieg.de/harrach-otto-friedrich-graf-von/>

Seznam vyobrazení a fotografií

1. Barevná vyobrazení

- I. Otto Bedřich z Harrachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01384/001.
- II. Hrabě Otto Bedřich Harrach jako chlapec. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01645/001.
- III. Otto Bedřich hrabě z Harrachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, ÚPS v Praze, sbírky SZ Konopiště, inv. č. K-14687a.
- IV. Lavinie Tekla z Harrachu, roz. Gonzaga, ovdovělá Fürstenbergová. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN03822/001.
- V. Karel I. hrabě z Harrachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01380/001.
- VI. Marie Alžběta ze Schrattenbachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN03816/001.
- VII. Arnošt Vojtěch kardinál z Harrachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01386/001.
- VIII. František Albrecht hrabě z Harrachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN05719/001.
- IX. Ferdinand Bonaventura I. hrabě z Harrachu. Ze sbírek Národního památkového ústavu, Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01277/001.
- X. Zámek v Horní Branné. Foto autor.
- XI. Zárubovský, později Harrachovský dům v Jičíně. Foto autor.
- XII. Interiér kostela sv. Augustina ve Vídni. Foto autor.

2. Černobílá vyobrazení

- I. Otto Bedřich hrabě Harrach. Rytina z díla Eliase Widemanna: *Comitivm Gloriam Centvm Qva Sangvine Qva Virtute Illvstrivm Herovm Iconibvs Instrvctvm Et Excel[lentissi]mo, Ac Illvstrissimo Heroi D. D. Ioanni Christophoro Com: â Pvhaim, Lib: Baro in Göllersdorff etc. Haered: Dapif: Archid: Austr: Sac: Caes: Reg. Maiest: Cons: Auli: bellico Camer: Generali Armament: campest: Magistro, ac Praesid: Comar: sup: Capitaneo* vydaného ve Vídni roku 1650. Österreichische Nationalbibliothek, sign. PORT_00150896_01.
- II. Otto Bedřich hrabě Harrach. Rytina z kroniky Paula Fürsta: *Türckische und Ungarische Chronica zu finden in Nürnberg bei Paulus Fürsten Kunsthändlern* vydané v Norimberku roku 1663. Österreichische Nationalbibliothek, sign. PORT_00150895_01.

Seznam použitých zkratek

Adel	Adelsarchiv	OeStA	Österreichisches Staatsarchiv
AO	Archivní oddělení		
AR	Allgemeine Reihe	r.	recto
AVA	Allgemeines Verwaltungsarchiv	R RA	Rolle rodinný archiv
DZV	Fond Desky zemské větší	roz. s. d.	rozená sine dato
FA	Familienarchive	SM.	fond Staré militare
Fam. in. spec.	Familie in specie	SOA	Státní oblastní archiv
fol.	folio		
HAA	Hofadelsakten	st.	starší
HS	Handschriften	Urk.	Urkunden
inv. č.	inventární číslo	v.	verso
kart.	karton	VL.	Fond
kr.	krejcar		Valdštejniana
ml.	mladší	zl.	zlatý
NA	Národní archiv		

Rejstřík jmenný

A

Adam, Kryštof	72.
Albert	73.
z Aldringenu,	
- Jan	36.
- Jan Marek	126.
Amelie	65.
Arnim, Jan Jiří	34.
d'Avallos d'Aquino, Kateřina	59.
Ändl	72.
B	
Balthasar	72.
Banér, Johann	41, 43–44, 48–49, 125.
Banza, Carlo	48.
Barnabité	123.
Bastl, Beatrix	59.
Baševi, rodina	11, 93, 104.
- Abraham	105.
- Jakub	104.
- Jacob	104–105.
- Leon	104–105.

Berková z Dubé, Františka Hypolita	68.
Bělští z Kařišova, rod	89.
- Jan	89.
Biugni, Gieronimo	97.
Bílek, Tomáš Václav	10, 93.
Bledinové z Fialového Kamene	
- Jan	82.
- Jan Adam	82.
Bohanský, Rudolf	48.
Borek	33.
Borri, Alessandro	54.
Bosí Augustiniáni	123.
von Bourre, Franz	126–127.
Braganza, Don Duarte	50.
Braun	33.
Breuner, Ferdinand Arnošt	110.
de Briamont, Jean Paul	126.
Burgundesí, Alexius	109.
Bůžek, Václav	9.
C	
Caspar Nagett	25.

Catalano, Alessandro	28, 127.	z Ehrenfeldu, Jan	81.
Clari, Geronimo	53–54.	Englund, Peter	10.
z Cejle, rod	74.	Enxel, Bartholomeus	72.
Colloredové		F	
- Rudolf	111.	Falcko-Neuburgský, Filip Vilém	
- Nejmenovaný hrabě	49–50, 130.		110.
Cortin, Giovanni	71–72.	Fabricius	119.
Crappa, Hieronymus	107.	Fukala, Radek	10.
hrabě Crossen	47.	z Fürstenbergu, rod	63, 69, 98– 100.
Č		- Anna Benigna	103.
z Černína, rod	89.	- Filip Nerus Maria	96.
D		- František Vratislav	59, 68, 124.
Damnitz	41.	- Kateřina Eleonora	59, 68, 124.
Delalin	33.	- Vratislav I.	59, 63, 96– 102.
Demoveng, Michael	47.	- Nejmenovaný hrabě	98, 110.
z Ditrichštejna, Maxmilián	61.		
Don Felix	46.	G	
Duwall, Jindřich Jakub	34.	Gallas, Matyáš	27, 34, 36, 44, 48–49, 51–52, 99.
E		von Gaschin, Melchior Ferdinand	103.
von Eickstedt	107.	von Geleen, Gottfried Huyn	49.
z Eggenbergu			
- Jan Oldřich	16–17, 20, 59.		
- Marie Františka	16.		

z Gemsefelsu, Václav Vejrych	71, 88,	Grodečtí z Grodce	
100.		- Jiří Jetřich	70, 84–85, 87, 102, 108.
Georg (kavalír)	72.	- Johana Uršula	86.
Georg (pacholek)	72.	Großman, David	89.
Gerhard	33.	Grumpach	46.
z Gerštorfu, Mikuláš	126.	Z Guntersdorfu, Jiří Teufel	61.
von Gleinitz, Barbara	13.	Gustav II. Adolf	29, 31.
z Golče, Martin Maxmilián	52.	H	
Gonzaga		Habsburkové	
- Camillo	45–46, 48, 53, 111.	- Arnošt	14.
- Camillo II.	59, 63, 100.	- Ferdinand	13–14, 20.
- Eleonora	15, 17, 124.	- Ferdinand II.	15, 23, 27, 33, 61.
- Eleonora Magdalena	17.	- Ferdinand III.	17, 19, 27, 38, 46, 48, 52, 56, 92, 103.
- Hanibal	87.	- Ferdinand IV.	16.
z Görz, rod	74.	- Filip II.	14.
Götz		- Filip IV.	22.
- Johann	47.	- Karel	13.
- Petr	47.	- Leopold I.	17, 19.
- Nejmenovaný hrabě	51.	- Leopold Vilém	16.
Granovští z Granova, rod	94.	- Matyáš	15.
Gregorina, Anna	65.	- Maxmilián II.	13.
		- Rudolf II.	13–15.
		Hammer, Adolf	98–100.
		di Han, Johan Kryštof	73, 111–122.
		Hans (reitknecht)	72.

- Hans (pacholek) 72.
- Hans (páže) 73.
- Harant z Polžic a Bezdružic, František
Pavel 89.
- Hardegg, Julius 107.
- z Harrachu, rod 8, 10–13,
16–18, 23, 27, 36, 59, 63–64, 69, 73–76,
89, 96, 98–100, 102, 113, 130–131.
- Arnošt 67.
 - Arnošt Vojtěch 8–9, 11,
16, 20, 22–23, 27, 30–31, 34–
35, 38, 42, 46, 49, 51–55, 57–
62, 64–70, 73, 76–77, 84, 86,
88–89, 92–93, 95–96, 98–
100, 102, 104–105, 107–120,
122, 124–129, 133.
 - Berchtold 12.
 - Ferdinand Bonaventura
64–65, 67,
89, 124, 130.
 - Františka 16.
 - František Albrecht
11, 19, 25,
27–28, 35–36, 54, 58–59, 64,
69–70, 73, 76, 89, 95–96,
104, 107–108, 109, 114, 123–
124, 131.
 - Friderich III. 21.
 - Fridrich II. 21.
 - Isabela Kateřina 17–18, 70,
112, 124, 129.
 - Jacob 13.
 - Jan Karel 18, 25, 27,
35–36, 54, 64, 69, 76, 109,
114, 121.
 - Jan Nepomuk 8.
 - Karel I. 13–20, 22–
23, 54, 59, 75–76, 123, 130.
 - Kateřina 17.
 - Konstancie Marie Barbara
18.
 - Lavinie Tekla 11, 40, 52,
55, 58–69, 72, 88, 93, 96–
100, 102, 110, 113, 116–117,
128–129, 132.
 - Leonard I. 21.
 - Leonard II. 21, 74.
 - Leonard III. 13, 74.
 - Leonard IV. 13–14, 75.
 - Leonard V. 13–14, 16.
 - Leonard VI. 14.
 - Leonard VII. 16, 20, 27,
54, 58, 61, 63–64, 69, 75–76,
110, 129.
 - Leonard VIII. Ulrich
64, 130.
 - Marie Alžběta 62, 117.
 - Marie Jakobeá 16.
 - Maxmilián (nar. 1595)
16.
 - Maxmilián (nar. 1615)
19, 25, 27,
55, 64, 69, 76, 109, 114, 121.
 - Maxmiliána 18, 25.
 - Otto 8, 12, 21,
58.

- Přibyslav	12.	- Anna Magdalena	19,
- Thomas	12.	58, 70.	
- Zuzana	16.	Julián	126–127.
z Haßensteinu a Stahrenbergu, Otto		Juřík, Pavel	56.
Jindřich	17.	K	
z Haßlangu, Rudolf Jiří	31.	Kapucíni	109, 123.
z Hatzfeldu, Melchior	19,	Karmelitáni	129.
42–44, 48–49, 124.		Karmelitánky	18.
Helmstetter, Jan	82.	z Kevenhülleru, František Kryštof	
Hemkels, Kryštof	48.	21–22, 25,	
Hiller, Georg Ludwig	49,	30, 57–58.	
55.		King, James	44.
Hora z Ocelovic, Jan Jiří	99.	Klement VIII.	14–15.
z Horštejna, Šimon Brosius	84,	Klitzing, Hans Kašpar	42, 45.
112, 114.		z Kollonitsch	
Hrbek, Jiří	36.	- Arnošt	57.
Hřebenáři z Harrachu	12.	- Zuzana Eleonora	57–58, 60.
Hupauff	33.	z Kolovrat	
CH		- Anna Magdalena	57–58.
Chlivenští z Ryzenska, rod	94.	- František Ulrich	25.
- Adam	94.	Komenský, Jan Amos	78, 113.
J		Košíkové z Rožďalovic, rod	89.
Jednota bratrská	78.	z Kounic, Vilém	84.
Jezuité	23,	Körnig	46.
92.		Král, Pavel	10, 123.
Jörgerové z Tolletu a Köppachu, rod	75.	Kruck, Heřman	99.

Kryštof (reitknecht)	72.	z Lomnice a Valdštejna, Albrecht	89.
Křinečtí z Ronova, rod	78.		
Kubeš, Jiří	10.	Luštinec, Jan	8.
z Kuefsteinu		M	
- Josef Ludvík	107.	Malovci z Malovic	
- Nejmenovaný hrabě	107.	- Dětrich	26, 35, 82, 91, 101.
		- Petr Pavel	85.
L		Marie Anna Španělská	38.
La Motte, rod	81.	Mařa, Petr	9, 55.
Lendtinová, Kateřina	107.	z Mansfeldu, Filip	45–47.
Leslie, Alexander	43–44.	z Martinic	
Libštejnští z Kolovrat		- Bernard Ignác	27, 111.
- Alžběta	130.	- Jaroslav Bořita	98–99, 129.
- Jindřich	98, 130.	- Jindřich Adam	104, 110– 111, 116.
z Lichtenstein-Castelcornu, Filip	109.	- Lucie Otýlie	25.
z Lisova, Jan	110, 116.	Maxmilián (kuchař)	72.
z Lobkovic, rod	65, 113.	Maxmilián Bavorský	15.
- Benigna Kateřina	59, 67, 70, 73, 109–111, 113, 116, 120,	de Medici	
- Polyxena	64.	- Francesco	29.
- Vilém	99, 109.	- Matteo	29.
- Nejmenovaná hraběnka	65.	de Medicos, Leon Crapell	47.
Locotel	38.	Melon	45.
Lodron, Carl	107.	de Merode,	
		- Ernst	111.

- Johann	34.	- Hedvika	94.
Meško	72.	- Vilém Václav	94.
		- Nejmenovaný vévoda	63.
Michnové z Vacínova		z Nothaftu, Johann	100.
- Anna Polyxena	60, 110.	O	
- Jiří Vilém	130.	Odkolkové z Újezdce, rod	94.
- Pavel	109.	- Petr	94.
Miseroni, Dionysius	119.	- Vilém Jindřich	71, 93, 104–105.
z Mollartu, Hans	20.	Oxenstierna, Axel	31–32, 40.
Montecuccoli, Raimund	89.	Oxisch	48.
z Montfortu, Jiří II.	74.	z Öttingenu, Arnošt	100.
Moreno		P	
- Matteo	48.	Panzke von Panzke, Kryštof	99.
- Michael	54.	Plantz	33.
z Morzinu		Paulíni	123.
- Jan Rudolf	27, 39–41, 47, 103.	z Pernštejna, Frebonie Eusebie	125.
- Nejmenovaná hraběnka	130.	Pompeio, Tomaso	53.
Mračtí z Dubé		Poniatowská, Kristýna	78.
- Karel	75.	Popelové z Lobkovic	
- Dorota Marie	75.	- Anna Marie	68.
N		- Eliška	96.
Nadler	38.	- Johana	129.
z Neuenburgu, rod	94, 132.	- Václav Eusebius	110–111, 129.
- Adam Linhart st.	94.		
- Adam Linhart ml.	94, 96.		

- Vilém ml.	97, 113,	ze Schamburgu, nejmenovaný hrabě	
125, 130.			123.
von Poppen, Barbara	110.	Schenk, Johann	29.
Porphirion, Kristián	47.	ze Scherfenbergu	
z Prössingu, Josias/Jošua	38, 102–	- Gotthard	38.
104, 108.		- Jan Vilém	18.
Pruská, Magdalena Sibyla	129.	Schönoský	33.
Příchovský z Příchovic, Jan Karel		ze Schrattenbachu	
	125.	- Johann Baltazar	20.
R		- Marie Alžběta	14, 20, 53,
Rawein	38.	129.	
Rebitsch, Robert	10.	- Maxmilián	14.
Rechberger, Wilhem	66.	ze Schwarzenbergu, Johann Adolf	
Reitknecht, Conrad	102.		113.
Roia, Francisco	30.	Schweinitz	72.
Rostock, Georg	46–47.	Slavatové, rod	
Rypel	72.	- Anna Zuzana	66–68, 73,
S		110–112, 118, 124.	
Saradetzký	45.	- Jáchym	68
Saský, Jan Jiří	32, 40, 42–	- Jindřich Vilém	60, 110.
44, 129.		- Vilém	61, 111,
Sasko-Eisenašští		113.	
- Dorotea	58.	ze Sinzendorfu, Anna	21.
- František Albert	58.	Sparr	46.
Sasko-Lauenburský, František Karel		Stalhanske, Torsten	44.
	32.	ze Starhembergu	
		- Gundakar	75.
		- Jindřich Vilém	111.

Starnberg	38.	z Tieffenbachu, Rudolf	58.
Starý, Marek	79.	z Thurnu, Jindřich Matyáš	34.
Stein	46.	Tomasone, Pietro	30.
Straník z Kopidlna, Jan	86.	Torstensson, Lennart	31–32, 40.
Strozzi, Ottavia	52, 66.	z Traunu, Arnošt	19, 27.
Stüblinger	33.	z Trautsonu, Zuzana Veronika	20.
Suchelmun	72.	Trčkové z Lípy, rod	77.
Š		- Adam Erdman	18–20, 25, 35, 37.
ze Šanova, rod	89.	- Albrecht Adam	25.
Šindler	105.	- Marie Magdaléna	76.
Šlik, Jindřich	51, 73, 111, 130.	Tyrolský, Zikmund	19, 131.
ze Štampachu, Jan Jindřich	96.	U	
ze Šternberka		z Ústí, rod	
- Marie Maxmiliána	129.	- Marie Eusebie	112.
- Veronika Polyxena	111.	- Jan Sezima	111.
- Rudolfína Helena Eustachie	68, 112.	- Sibyla Sezima	112.
T		V	
z Talmberka		z Valdštejna, rod	17, 36, 73, 78, 89, 123.
- Bedřich	98, 110, 113, 115, 125–126, 130.	- Adam ml.	17, 60, 64– 65, 68, 70, 73, 78, 90, 92–94, 98, 109.
- Marie Benigna	130.	- Albrecht	9, 11, 17– 20, 24–26, 28–37, 55, 59, 70, 73–74, 76–79, 81–83, 85–86,
de Terzi, Kašpar	62.		
Teufels	33.		

90–94, 100–102, 104, 109, 113–115.		z Vrtby	
- Apolena	90.	- Barbora Eusebie	130.
- Eliška st.	90.	- Sezima Jan	111, 130.
- Eliška ml.	90, 92–93.	Z Vřesovic, Volf Ilburk	110.
- Ferdinand Arnošt	111, 129.	W	
- Heník	77.	Wilson, Peter H.	10.
- Hynek	77.	z Windischgrätzu, Barbara	13.
- Jan Karel	68.	Werner	38.
- Jan Viktorín	68.	Wolfrad, Anton	111.
- Johana Emilie	68, 129.	Z	
- Ladislav Burian	27, 34, 37.	Zárubové z Hustířan	
- Maxmilián	17–18, 59, 66, 73, 110–114, 123,	- Engelburga/Anjelína	39, 70, 78, 83–86, 102.
- Rudolf	66, 68, 111.	- Hereš	94.
- Václav	89.	- Václav	78, 83, 94, 100.
- Vilém	89.	Zavallta, Diego	48.
- Zdislava	112.	Zecke, Konrád	47.
Valkovští z Valkova		Zollern und Hohenzollern, Marie Jakoba	14.
- Jan	82.	ze Zubří, Jindřich Kryštof	85.
- Marie	82.	Ž	
Valtkreits	48.	ze Žerotína, Kašpar Melichar	92.
Vašek	72.		
Verda z Verdenbergu, Jan Křtitel	61.		
Vladislav III.	25.		
Vorel, Petr	71.		
Vottern, Ondřej	99.		
Vratislav, Kryštof	99.		

Rejstřík místní

A

Alte Veste 31.

Altmark 40.

Aschach an der Donau 75.

B

Barnewitz 41.

Benátky 15.

Benecko 80.

Benešov 75, 126.

Beislang 50.

Boizenburg 26, 76–77,
79.

Bolków 45.

Borovnice 80–81.

Borovnička 80–81.

Brandýs nad Labem 120.

Braniborsko 40, 43, 45.

Branibor nad Havelou (něm.
Brandenburg an der Havel) 41.

Branná (panství) 26, 35–36,
39, 55, 64, 70–71, 74, 77–79, 81–90, 92,
94–95, 102, 108, 115.

Brtnice 126.

Bruck an der Leitha 75, 130.

C

Cremona 12.

Crivitz 51.

Curych (něm. Zürich) 12.

Cvikov (něm. Zwickau) 125.

Č

Čachovice 95.

Čáslav 77.

Čechy/ Království české 8, 12, 61,
76, 97, 108, 113, 125, 131, 133.

Černá 91.

Červená Řečice 66–67,
118, 126.

Česká Lípa 18.

D

Demmin 11, 50, 54,
132.

Deven 50.

Diestelow 51.

Dolní Branná 80, 82.

Dolní Rakousy 14, 27, 61,
70.

Dolní Štěpanice 77, 80.

Dosse	43–44.	Halle	31–32, 41, 101.
Dôle	16.	Heibach od der Donau	75.
Drážďany	32.	Herlíkovice	80.
Düben (dnes něm. Bad Düben)	41.	Hesensko	40.
E		Himmelspforte	18.
Erfurt	40.	Hofburg	123.
F		Hohenmocker	50.
Forcham	31.	Hohenstein	125.
Francie	39–40, 44.	Horachy/Hora	12.
Frankfurt nad Odrou	46.	Horní Branná	77–78, 80– 81.
Furlansko	15.	Horní Rakousy	27, 70, 75.
Fünfeichen	48.	Horní Štěpanice	80–81.
Fürstenberg	41.	Hořešovice	98.
G		Hostinné	20, 81.
Gartz	40–41.	Hradčany	63, 76, 96– 97, 99, 102, 125.
Gera	48.	Hradecké biskupství	17.
Glassendorf (pol. Szklary Górne)	47.	Hubojedy	90–92.
Grabau	51.	Huť	81.
Gradiška	15.	Ch	
Gubin	48.	Cheb	19, 37.
Güstrow	25, 51.	Chebský hrad	18.
H		Chlum	91.
Halberstadt	40.		

I		Košov	91.
Itálie	13.	Kozlí (pol. Kędzierzyn-Koźle)	11, 38–39,
Istrie	15.		60, 102–104.
J		Kremmen	41.
Jankov	77.	Krchleby	95.
Janov	23–24.	Křížlice	81.
Javorek	80.	Kyritz	41.
Jičín	18–20, 25– 26, 35–36, 78–79, 85, 90, 92, 100–102, 105, 114, 119.	L	
Jihlava	126.	Labe	26, 76.
Jilem	80.	Landsberg an der Warthe (dnes pol. Gorzów Wielkopolski)	11, 48–49, 53–54, 128.
Jilemnice (panství)	77–78, 81, 89.	Lehnice (něm. Liegnitz)	11, 44–47, 55–56, 88, 132.
Jilemnice (městečko)	80–81, 83.	Leopoldstadt	129.
K		Levin	50.
Kaiserebersdorf	61.	Liebenstein	75.
Kalná	80–81.	Lipsko	32, 44.
Kaltenborn	48.	Lišno/Lišné	86.
Kaplice	12.	Litoměřické biskupství	17.
Karlovy Vary	25.	Loitz	49.
Karmeliterplatz	129.	Lomnice (panství)	26, 35–36, 55, 64, 71, 78, 81–83, 89–95, 102, 104– 105, 115.
Kladsko	34.	Lomnice (městečko)	91.
Klásterská Lhota	80–81.		
Kostřín (něm. Küstrin)	44.		

Loučeň (panství)	96.	Mühlhausen	51, 54, 56.
Lubin	44–45.	N	
Lübeck	51.	Nauen	41.
Lützen	29–31, 49, 117, 127–128.	Nedvězí	91.
M		Neuruppin	41.
Madrid	21–23, 57.	Niedernhaag (panství)	74.
Magdeburg	41–42, 132.	Nizozemí	14.
Meklenbursko	19, 25–26, 43, 49, 76.	Norimberk	31.
Melzow	41.	Nová Ves	91.
Mergentheim (dnes něm. Bad Mergentheim)	19.	Nová ves pod Poniklou	81.
Minsterberské knížectví	34.	Nový Rychnov	126.
Mirošovice	77.	Nový Zámek	18.
Morava	15.	Nördlingen	19, 39.
Moravské Budějovice	127.	O	
Mosonmagyaróvár (něm. Ungarisch- Altenburg)	75.	Obora	96.
Mrklov	80.	Olava (pol. Oława)	39–40, 46, 51.
Mšec (něm. Kornhaus) (panství)	52, 56, 59, 63–64, 66, 69, 96–100.	Opočno	25, 56.
Mšec	96.	Opolsko-Ratibořské knížectví	103.
Mšecké Žehrovice	97.	P	
		Padova	13–14.
		Papenbruch	43.
		Pěna (něm. Peene)	50.
		Plau am See	51.

Plzeň	38, 56.	Rýn	44.
Pohoří	91.	Ř	
Polsko	48.	Řím	16, 22.
Pomořany	40, 43, 45, 48–49, 52.	Římov	127.
Poniklá	81.	S	
Poříčí nad Sázavou	126.	Sasko	32, 40, 44.
Praha	32, 52, 56, 66–67, 118, 125–126, 130.	Saská Kamenice (něm. Chemnitz)	30, 125.
Pražský hrad	84, 119, 125.	Semily (panství)	81.
Prugg	75, 130.	Siena	14.
Přerubence	98.	Silberberg (panství)	74.
Pürchenstein (dnes něm. Pürnstein)	75.	Skřivany	77.
Pyšely	75.	Slaná	91.
R		Slaný	96.
Rabenstein (Braniborsko)	41.	Slemeno	80–81.
Rabenstein (hrad ve Štýrsku)	74.	Slezsko	33, 37–39, 45, 48.
Rakovník	59, 63, 96.	Schwaan	51.
Rathenow	41.	Schwedt	40, 49.
Rohrau (čes. Rorava)	23, 74–75.	Skuhrov	91.
Roudnice	81.	Srbeč	98.
Roztoky	80–81.	Stará Lomnice	91.
Rožmberk	12.	Stauf	75.
Rváčov	91.	Stínava	34.
		Struhy	95.

Stružinec	91.	Tyrolsko	15.
Strzelin	46.	U	
Studeneč (panství)	84.	Uhry	15.
Studeneč	86.	V	
Sutice	91.	Valteřice	80.
Svatá říše římská	19, 39.	Veltěže	96.
Svídnice	34, 45.	Ves u Labe	80.
Š		Vídeň	15–19, 21,
Španělsko	22, 24–25,	23, 37, 39, 47, 52–53, 66–67, 75, 83, 88,	99–100, 115, 125–126, 129–130.
27.			
Štěpanice (panství)	77, 81, 89.	Víchová	81.
Štěpanická Lhota	80.	Vítkovice	81.
Štětín (pol. Szczecin)	40.	Vlašim	115, 126.
Štýrsko	14, 74.	Vlkava (panství)	86, 90, 92,
Štýrský Hradec (něm. Graz)	14.	94–96, 115.	
Švédsko	40, 44.	Vlkava	95.
T		Vratislav (pol. Wrocław)	45–46.
Taldorf	41.	Všechlapy	95.
Tangermünde	43.	Vyšehrad	126.
Templin	41.	W	
Trantow	50.	Wasosz	45.
Tribsees	50.	Werben	40–41, 43.
Třebovčice	84–85.	Weseram	41.
Tuháň	91.	Wilków (něm. Wilkau)	34.
Tuří	89.		

Wińsko	45.
Wittenberg	41.
Wittstock	11, 40, 43– 44, 54, 132.
Wolgast	50.
Wolów	45.
Wustermark	41.
Z	
Zálesní Lhota	81, 84, 87.
Zásadka	80.
Znojmo	30, 127.
Ž	
Žalý	81.
Ždírnice	91.

Obrazová příloha

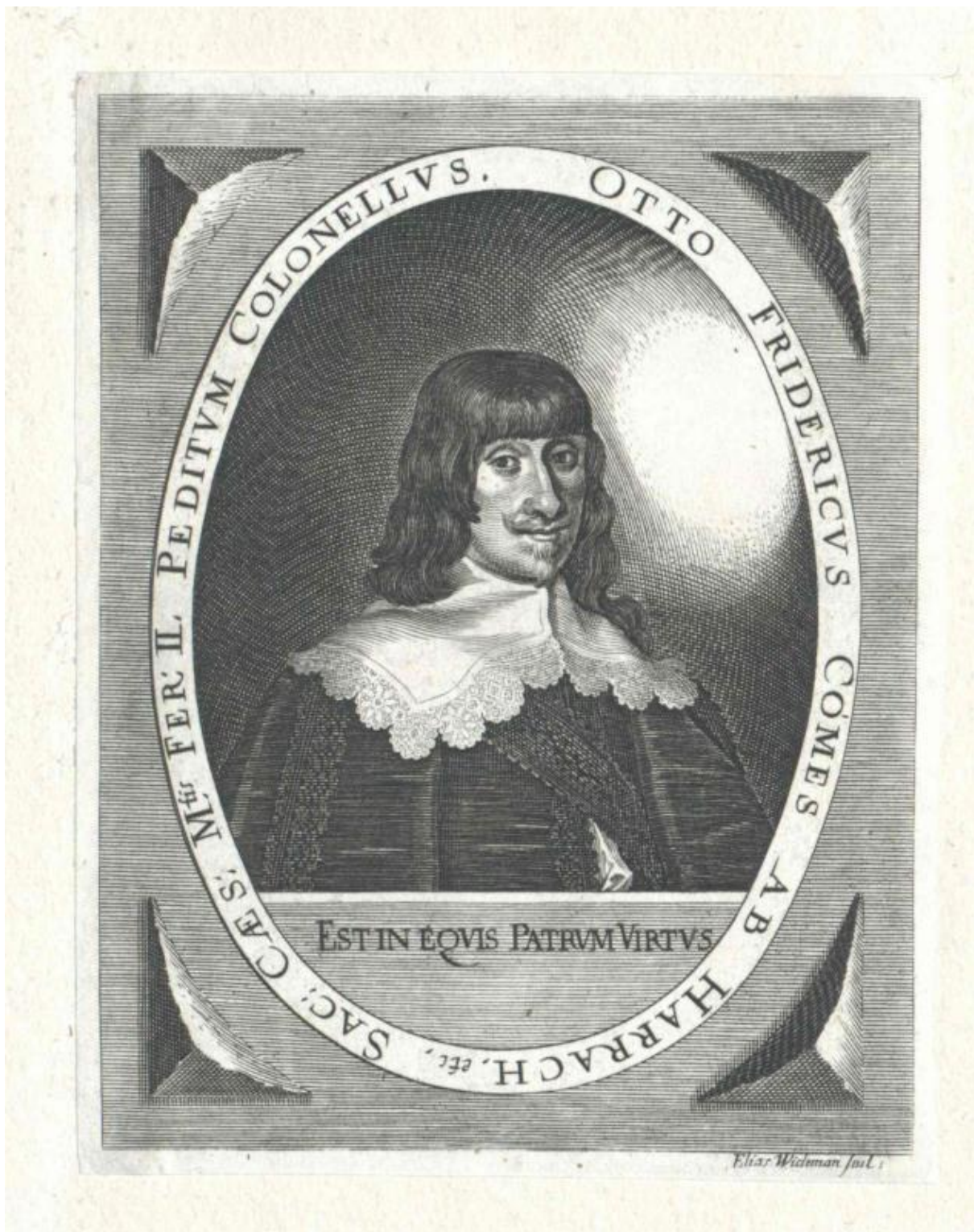
Obrázek 1: Hrabě Otto Bedřich z Harrachu. Okolo roku 1650. Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01384/001.

*Obrázek 2: Otto Bedřich hrabě z Harrachu jako chlapec. 2. pol. 17. stol. Fotosbírka NPÚ
ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01645/001.*

Obrázek 3 Otto Bedřich hrabě z Harrachu. Detail namalovaný dle většího portrétu. ÚPS v Praze, sbírky SK Konopiště, inv. č. K-14687a.

Obrázek 4 Otto Bedřich hrabě z Harrachu. Elias Widemann. Otištěno roku 1650.
Österreichische Nationalbibliothek sign. PORT_00150896_01.

Obrázek 5 Otto Bedřich hrabě z Harrachu. Otištěno roku 1663. Österreichische Nationalbibliothek sign. PORT_00150895_01.

*Obrázek 6 Lavinie Tekla z Harrachu, roz. Gonzaga z Novellary, ovdovělá z Fürstenbergu.
Fotobírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN03822/001.*

Obrázek 7: Karel I. hrabě z Harrachu. Detail. Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01380/001.

Obrázek 8: Marie Alžběta z Harrachu roz. ze Schrattenbachu. Detail. Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN03816/001.

Obrázek 9: Arnošt Vojtěch kardinál z Harrachu. Detail. Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01386/001.

Obrázek 10: František Albrecht hrabě z Harrachu. Detail. Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN05719/001.

Obrázek 11: Ferdinand Bonaventura hrabě z Harrachu. Detail. Fotosbírka NPÚ ÚOP v Josefově, sbírky SZ Hrádek u Nechanic, inv. č. HN01277/001.

Obrázek 12: Zámek Horní Branná od západu. Foto autor.

Obrázek 13: Zárubovský, později Harrachovský dům v Jičíně. Čp. 38. Foto autor.

Obrázek 14: Interiér kostela sv. Augustina ve Vídni. Foto autor.